

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น ๔ เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑

ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๙๓๖๓๕๙๕๑๕ E-mail: journal.idir@mcu.ac.th

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir>

วารสาร
สหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2566

Vol. 6 No. 4 July-August 2023

JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION REVIEW

ISSN Print: 2773-9910, ISSN Online: 2774-0846

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2566

จำนวนพิมพ์ : 10 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วย พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และสหวิทยาการอื่น ๆ ที่นำเสนอองค์ความรู้เชิงนวัตกรรม โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ที่ปรึกษาวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเทพเวที, รศ.ดร.

พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร.

พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วัชรนิกรโณ, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการอำนวยการ:

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ:

พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ:

อาจารย์ ดร.นิกร ศรีราช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ:

รศ.ดร. ดวงตา สราญรมย์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รศ. พล.ท.ดร. วีระ วงศ์สรรค์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

รศ.ดร. ภัทรพล ใจเย็น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผศ.ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร. บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร. สอาด บรรจงเจริญ

มหาวิทยาลัยเสตมฟอร์ด

ผศ.ดร. อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร. สมคิด ดวงจักร

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

น.อ.ดร. นภัทร์ แก้วนาค

วิทยาลัยการทัพอากาศ

ผศ.ดร. วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อ.ดร. กฤษณะ ทองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผศ.ดร. อธิวุฒิ หมั่นมี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ประเสริฐ ธิลาว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ผดุง วรรณทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองจัดการ:

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสมัคร์ อติภทโท

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ ดร. สุภัทรชัย สีสะใบ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

ผศ.ดร. สุริยา รักษาเมือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

ผศ.ดร. สุริยา รักษาเมือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การเงิน:

อาจารย์ ดร.สมาลี บุญเรือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นางสาวพัชรี हालาง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิสูจน์อักษร:

พระมหาสุพัฒน์ นนทปถัญญ, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นายพลวัฒน์ สีทา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย:

รศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

Vol.6 No.4 July – August 2023

Number of prints: 10 copies

Release Date Is 6 Copies Per Year.

Issue 1 January - February

Issue 2 March – April

Issue 3 May – June

Issue 4 July – August

Issue 5 September – October

Issue 6 November - December

Objective:

To Promote and Encourage Instructs, Academics, Students and Other Interested Persons to Have the Opportunity to Disseminate Academic and Research Works in Social Sciences and Huminites Science Related Subjects Such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Law, Business Administration, Management and other interdisciplinary areas that offer innovative knowledge by accepting articles in both Thai and English.

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Brahmapundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Phra Dhamwatcharabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Theppawaramethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Rajvajasarabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phramaha Surasak Paccantaseno	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr Phramaha Somboon Uuddhikaro	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Phramaha Chamnan Mahachano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof.Dr. Phra Udomsittinayok	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Brahmapundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Phra Dhamwatcharabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Prof. Dr. Boonton Dockthaisong Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Managing editor:

Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporn Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor:

Asst. Prof. Dr. Phrapalad Raphin Buddhisarot Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Assistant Editor:

Asst. Prof. Dr. Phrakhrut Suthikittibundit Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor in Chief:

Dr. Nigorn Srirat Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editorial Team:

Assoc. Prof. Dr. Duangta Saranrom Rajapruk University
 Assoc. Prof. Lt. Gen. Dr. Weera Wongsan National Defence College of Thailand
 Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
 Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen Silpakorn University
 Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut North Bangkok University
 Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit Stamford International University
 Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman Suan Dusit University
 Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak Chom Bueng Rajabhat University
 Gp. Capt. Dr. Naphat Kaeonak Air Force College
 Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam Surindra Rajabhat University
 Dr. Kitsana Thongkaeo Suratthani Rajabhat University
 Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Management Division:

Phramaha Somchai Khantisarano Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Phramaha Samak Atibhaddho Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Dr. Suphattharachai Sisabai Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fine arts:

Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Finance Subdivision:

Dr. Sumalee Boonrueang

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Miss Paschree Halang

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Proofreading department:

Phramaha Supat Nantapanno

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Mr. Pollwat Seeta

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Legal Subdivision:

Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Office:

The Office Journal of Interdisciplinary Innovation.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon Khemapali),
4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.**Published by:**Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi,
Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
2. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
3. พระวชิรภิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
4. พระครูปุริมานุรักษ์, รศ.ดร.
5. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ศ.ดร.
6. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.
7. พระครูสุธีภิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
8. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
9. พระครูสังฆรักษ์จักรภฤกษ์ ภูริปโยโณ, ผศ.ดร.
10. พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ผศ.ดร.
11. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
12. ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์
13. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจู ศรีทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
22. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมางกูร
23. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น
25. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวดี หมั่นมี
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณิต
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท

Lecturers In-House Professional:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. rof. Dr. Phra Dhamvatjarabundit
2. Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi
3. Assoc. Prof. Dr. Phra Vachirakittibundit
4. Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Purimanurak
5. Prof. Dr. Phramaha Hansa Dhammahaso
6. Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro
7. Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit
8. Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
9. Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangkharakchakkrir Phuripanyo
10. Asst. Prof. Dr. Phrakhruvinaithon Ekk Jinawangso
11. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
12. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
13. Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
14. Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
15. Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantaneer
16. Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
17. Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
18. Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
19. Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
20. Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
21. Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
22. Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
23. Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
24. Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
25. Assoc. Prof. Dr.Toemsak Thongin
26. Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
27. Asst. Prof. Dr. Thitiwadi Manmee
29. Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
30. Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
31. Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
32. Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
33. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
33. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

Outside Professional:

1. พระเมธาวิเชียรสร, รองศาสตราจารย์ ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros
Mahamakut Buddhist University
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจาริราช	2. Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
Sukhothai Thammathirat Open University
3. ศ. ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
นักวิชาการอิสระ	3. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannaruji
Independent Scholar
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เวงรังษี
มหาวิทยาลัยนเรศวร	4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangsi
Naresuan University
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ
สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ	5. Assoc. Prof. Dr. Amnat Buasiri
Education Council, Ministry of Education
6. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	6. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
Mahamakut Buddhist University
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชินอกุล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	7. Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
National Institute of Development Administration.
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงดี
มหาวิทยาลัยมหิดล	8. Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
Mahidol University
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	9. Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
Hua Chiew Chalermprakiet University
10. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	10. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
Ramkhamhaeng University
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	11. Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
Surin Rajabhat University
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	12. Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
Mahamakut Buddhist University
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	13. Assoc. Prof. Dr.Thiraphong Kaenin
Prince of Songkla University
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ อินทร์ตัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	14. Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
Suan Dusit University
15. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	15. Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan
Rajamangala University of Technology Srivijaya.
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	16. Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
Mahasarakham Rajabhat University
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	17. Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
Mahasarakham Rajabhat University

18. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	18. Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
Srinakharinwirot University
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	19. Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
Nakhon Sawan Rajabhat University
20. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสึก เต๊ะซันหมาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	20. Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
Thepsatri Rajabhat University
21. รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	21. Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
Suan Dusit Rajabhat University
22. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม	22. Assoc. Prof. Dr. Sawat Chiratthitikan
Department of Corrections, Ministry of Justice
23. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	23. Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
24. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
มหาวิทยาลัยศิลปากร	24. Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
Silpakorn University
25. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาววัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	25. Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	26. Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
Mahamakut Buddhist University
27. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	27. Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
Mahamakut Buddhist University
28. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
นักวิชาการอิสระ	28. Assoc. Prof. Wichai Thamchop
Independent Scholar
29. รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	29. Assoc. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	30. Asst. Prof. Dr. Phlapphlueng Khongchana
Srinakharinwirot University
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	31. Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
Prince of Songkla University
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล	32. Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
Mahidol University
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาบุตรกุล
มหาวิทยาลัยนเรศวร	33. Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawuttrakun
Naresuan University
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวนิสิสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	34. Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
Chandrakasem Rajabhat University
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร	35. Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
Silpakorn University
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด	36. Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
Stanford University

37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	37. Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม	38. Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	39. Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
North Bangkok University
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จिरายู ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	40. Asst. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	41. Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	42. Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
Ubon Ratchathani University
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุกร นาคธน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	43. Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	44. Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	45. Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	46. Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
Suan Dusit University
47. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	47. Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์สวาส กุลวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย	48. Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
Rajamangala University of Technology Srivijaya
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	49. Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
Phetchaburi Rajabhat University
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	50. Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
Roi Et Rajabhat University
51. อาจารย์ ดร.อนงค์วิชญา สาริบุตร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	51. Dr. Anongwitya Saribut
Ramkhamhaeng University
52. อาจารย์ ดร.วิยะดา วรรณทน์นิช
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	52. Dr. Wiyada Waranonwanit
North Bangkok University
53. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	53. Dr. Kitsana Thongkaeo
Suratthani Rajabhat University

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2566 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์ และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทาง วิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเนื้อหาสาระ ในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

พระครองพล กมลคนุโธ และคณะ บทความเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการ ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร” พบว่า 1. ระดับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ และ อายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรให้ความรู้หลายด้าน ผ่าน การประชุมกันอย่างเนื่องนิตย์ ให้นักเรียนวิเคราะห์ด้วยตนเองมากกว่าแค่บอกให้เชื่อ และ ระวัง ความเห็นของนักเรียนด้วย เยาวชนควรฟังข่าวทุกด้าน โดยฟังผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ถือแต่ตนเป็นใหญ่ ควรมีความเคารพประธาน หรือ มติในที่ชุมนุม และ ควรประนีประนอมไม่ด่วนบัญญัติสิ่งที่ยัง มิได้บัญญัติไว้ หรือล้มล้างบัญญัติเดิม

ณรงค์ศักดิ์ ทั้งทอง และคณะ บทความเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลัก พุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในชีวิตวิถีใหม่” พบว่า 1. สภาพทั่วไปของ การบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ระดับของการบริหารตามหลัก POCCC โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของ อุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ด้านวิริยะ ความเพียร และด้านฉันทะ ความพอใจ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ประสิทธิภาพ การบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ด้านคุณภาพของงาน สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐานและใช้งบประมาณในการดำเนินการ อย่างคุ้มค่า

เสาวนีย์เสาวนีย์ มิตรธรรมกุล และคณะ บทความเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมความพึง พอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า 1. ความพึงพอใจ คุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่าง

หลักสังคหัตถุธรรมกับความพึงพอใจกับการให้บริการของ พบว่า หลักสังคหัตถุธรรมกับความพึงพอใจกับการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจในการให้บริการ พบว่า 1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ คลินิกมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยมีคุณภาพ 2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ คลินิกให้บริการด้วยความถูกต้องแม่นยำตามหลักวิชาการ 3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ใส่ใจในการให้บริการเป็นอย่างดี อธิษาศัยดีเป็นกันเอง มีน้ำใจ

พระครูพิศิษฐ์บุญญาร ธมฺมเตโช บทความเรื่อง “วิธีการควบคุมตัวพระภิกษุสงฆ์ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาซึ่งจะต้องถูกควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” พบว่า ในกรณี มาตรา 29 ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเต็มเปี่ยมในการใช้อำนาจดุลยพินิจ ถ้าเห็นว่าไม่ควรปล่อยตัวก็สามารถบังคับให้พระภิกษุสละสมณเพศทันทีเสียก็ได้ และมาตรา 30 กรณีที่กำหนดให้พระภิกษุต้องสละ สมณเพศ เนื่องจากศาลมีคำสั่ง ชัง ซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับและศาลมีคำสั่งอนุญาต พระภิกษุนั้นก็ต้องสละสมณเพศ ก่อนนำตัวไปชังตามคำสั่งศาลต่อไปปัญหาดังกล่าวถือเป็นการที่พระภิกษุไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว และควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชังจะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือต้องโทษอาญามาก่อน และควรต้องมีการจัดตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาเนติกรขึ้นมาเป็นการโดยเฉพาะ เพื่อมาตัดสินความผิดลงโทษตามพระธรรมวินัย

วัลลภ หลวงละ และสุรมน จันท์เจริญ บทความเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่” พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ

พระครูวรธรรมคุณาสัย (จ่านงค์ ถาวรธมฺโม) และคณะ บทความเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย” พบว่า 1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ปัญหาการเป็นผู้แทนวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการศาสนสมบัติของวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ดังนั้น จึงต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ ด้วย วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายปัญหาการแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดการประโยชน์ของวัดเป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด การจัดหาประโยชน์จากศาสนสมบัติวัด ในกรณีที่วัดมีที่ดินมากพอจะนำมาหาประโยชน์ได้ ก็ให้วัดเหล่านั้นจัดหาประโยชน์เข้าวัดจากที่ดิน

เหล่านั้นได้ โดยการตั้งไวยาวัจกรเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส หรือแต่งตั้งผู้จัดหาประโยชน์ของวัดขึ้นดำเนินการ 2. แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย เกณฑ์ในการประเมินคุณค่าโบราณสถาน ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ปัญจรัตน์ กนกพรธัญชัย และคณะ บทความเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร” พบว่า 1. ความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 2. หลักจรรยาบรรณ 4 มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก หลักจริยธรรมของสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก 3. ปัญหา อุปสรรค ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องเข้าใจเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายในการผลิตสื่อออนไลน์อย่างถูกต้องและผลิตสื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะ ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องกล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ บนพื้นฐานของหลักกฎระเบียบของรัฐ และหลักคุณธรรม

พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร) และคณะ บทความเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการจับกุมบุคคลไว้โดยอำนาจรัฐในราชอาณาจักรไทย” พบว่า 1. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย เป็นเรื่องของผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือบุคคลที่ใกล้ชิดของผู้เสียหายกระทำการดำเนินคดีเอง เป็นในรูปของการแก้แค้นเป็นการส่วนตัวหรือทำสงครามระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐทำหน้าที่เป็นคนกลางตัดสินความถูกต้องรวมถึงการบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย 2. การวิเคราะห์ถึงบทบาทการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของศาล พบว่า เหตุออกหมายจับหรือหมายขังที่เป็นเหตุหลักและเหตุรอง เหตุออกหมายจับหรือเหตุออกหมายขังนั้น มีทั้งเหตุที่เป็นเหตุหลัก และเหตุที่เป็นเหตุรอง 3. อัยการมีบทบาทในสำนวนคดีต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้เสนอสำนวนให้อัยการแล้ว ซึ่งเป็นการล่าช้าเกินไปที่จะคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความในคดี โดยเฉพาะผู้ต้องหาซึ่งไม่อาจได้รับความยุติธรรมอย่างเต็มที่ได้ เนื่องจากพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีอาจถูกบิดเบือน หรือเสียหาย อันเนื่องมาจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนไม่มีระบบการตรวจสอบ

อดิศักดิ์ ปิยะสุวรรณ บทความเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารงานของการประสานครหลวง” พบว่า การบริหารจัดการงานประสานครหลวงตามหลักอิทธิบาท ๔ เป็นการบูรณาการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานการประสานครหลวงให้สามารถนำไปเป็นตัวแบบในการพิจารณาปรับปรุงด้านการบริหารงานของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

จิรัตติกาล สุขสิงห์ บทความเรื่อง “การนำนโยบาย Work From Home ไปใช้ในหน่วยงานของรัฐ” พบว่า การนำนโยบายนี้มาปฏิบัติยังมีข้อจำกัดและมีผลกระทบหลายด้าน ซึ่งการศึกษานี้ทำให้ได้ทราบผลกระทบจากการนำนโยบายมาปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ผลกระทบด้านสถานที่และเครื่องมือการปฏิบัติงาน 2. ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลที่สำคัญ 3. ผลกระทบด้านประสิทธิภาพของบุคลากร 4. ผลกระทบด้านประสิทธิผลของงาน นอกจากนี้ทราบผลกระทบแล้ว การนำข้อมูลที่ได้มา ปรับปรุงแก้ไขเพื่อวางแผนเตรียมพร้อมรองรับกับสถานการณ์เช่นนี้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พัทธ์ศศิ เรืองมณีญาต์ และคณะ บทความเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ” พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นอำนาจละมุน (Soft power) ที่เกิดจากทุนมนุษย์ที่ดึงความสามารถของคนออกมาสร้างมูลค่าเพิ่มของทุนปัญญา หนุนเสริมให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่เอื้อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ที่หลากหลาย มีการพัฒนาและขยายทุนทางสังคมผ่านกระบวนการทำงานและสร้างการตระหนักในการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากการส่งต่ออัตลักษณ์ของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งผลที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสนับสนุนทำให้สังคมมีทุนทางสังคมเพียงพอที่จะอยู่กับความแตกต่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างสัมพันธภาพใหม่ของสังคมและชุมชน เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเกิดสังคมแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

ศุภชัย ศักดิ์ตระกูล บทความเรื่อง “การบริหารกลยุทธ์เชิงพุทธบูรณาการเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันในยุคไร้พรมแดน” พบว่า การบริหารกลยุทธ์มาจากการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขึ้นให้เหมาะสม กับธุรกิจหรือองค์กรโดยต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ซึ่งเมื่อได้กลยุทธ์มาแล้วแนวทางการบริหาร กลยุทธ์จะชัดเจนมีทิศทางแน่นอน และให้มีการบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา โดยการนำหลักธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกลยุทธ์เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในการเรียนรู้หลักธรรมและกลยุทธ์ระดับธุรกิจอย่างเข้าใจ รวมถึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองผ่านการปฏิบัติจริง

อุสา วงศ์ศิริกุล บทความเรื่อง “**แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม**” พบว่า การนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ คือ ทัสสนานุตตริยะ การเห็นความเห็นอันยอดเยี่ยม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน ในองค์กรนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ประการต่อมา คือ ปฏิพานุตตริยะ การปฏิบัติอันยอดเยี่ยม เป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานภายในองค์กร บุคลากรในทุกระดับอย่างมีความเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญในทุก ๆ มิติขององค์กรอย่างเท่าเทียม มีปฏิบัติงานได้ดีควรยกย่อง และสุดท้าย คือ วิมุตตานุตตริยะ การพ้นอันยอดเยี่ยม เป็นการหลุดพ้นจากเสียงวิจารณ์ แรงกดดัน สิ่งรอบข้างเพื่อให้มีสมาธิเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

ทองดี ปาโส บทความเรื่อง “**ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของการบริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่**” พบว่า ผู้นำส่งเสริมให้องค์กรหันมาสนใจเรื่องการพัฒนาศักยภาพในหลายระดับ สอดคล้องกับการฟื้นฟู และสร้างสรรค์สังคมที่ดีในปัจจุบัน โดยยึดหลักปาปณิกธรรม ในการบริหารองค์กร ได้แก่ 1. จักขุมา ผู้บริหารต้องมีปัญญามองการณ์ไกล 2. วิจฺจโร ผู้บริหารสามารถจัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ 3. นิสสยสัมปັນโน ผู้บริหารพึงต้องเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี พึงพาอาศัยคนอื่นได้ ซึ่งความเป็นภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ สามารถนำมาซึ่งการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

นัฐพล บุญสอน บทความเรื่อง “**คัมภีร์หลุนอวี : ว่าด้วยศาสตร์การปกครอง**” พบว่า ขงจื้อได้ให้คำแนะนำนั้นมีมากมายหลายศาสตร์ บรรดาศิษย์ได้นำเอาคติพจน์และวาทะที่ท่านขงจื้ออบรมสอนสั่งผ่านการสนทนาถามตอบ พร้อมทั้งหลักแนวคิดหรือทฤษฎีที่เป็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ เรียบเรียงขึ้นเป็นคัมภีร์หลุนอวี ภายหลังจากได้กลายเป็นหนึ่งในคัมภีร์คลาสสิกของสำนักปรัชญาหยูเจีย ผู้ปกครองหรือขุนนางจีนแต่ละยุคสมัยจำนวนไม่น้อยศึกษาเรียนรู้ พร้อมทั้งนำหลักแนวคิดและศาสตร์การปกครองในคัมภีร์หลุนอวีมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปกครองและการบริหารบ้านเมือง เพื่อสร้างสรรค์สังคมธรรมาภิบาล สร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม เรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สุพล ศิริ บทความเรื่อง “**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังภาครัฐ**” พบว่า หลักสมดุล หลักยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และควรคำนึงถึงความคุ้มค่าตามเป้าหมายที่หน่วยงานได้ตั้งไว้ และปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ คือ ขาดการวางแผนระยะยาว และขาดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีผลต่อการจัดการงบประมาณ มีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณบ่อยครั้ง ระบบสารสนเทศทางของงบประมาณและการคลังมักเกิดปัญหาขัดข้อง และขาดความร่วมมือในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน

ณัฐพร มุลมาตย์ บทความเรื่อง “การประยุกต์ใช้ภาวณา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพ นักกีฬาอาชีพ” พบว่า 1. นักกีฬามีกายที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตกาโย) คือ มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงจะช่วยลดโอกาสการบาดเจ็บ ทำให้เล่นกีฬาได้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มสมรรถนะการเล่นกีฬาในระดับการแข่งขันเพื่อชัยชนะ 2. นักกีฬามีศีลที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตสีโล) คือ มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้ว ตั้งอยู่ในวินัยและสุจริต การเข้าสังคมทำได้ดี 3. นักกีฬามีจิตที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตจิตโต) คือ มีจิตในที่ฝึกอบรมดีแล้วสมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต ประโยชน์ของการฝึกสติให้กับนักกีฬา จะสามารถช่วยนักกีฬาให้ลดความเครียดและความวิตกกังวล เพิ่มสมาธิ และทำให้อนอนหลับได้ดีขึ้น เพิ่มพัฒนาทักษะทางสังคม และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 4. นักกีฬามีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตปญโญ) คือ รู้จักคิดรู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา ซึ่งการออกกำลังกายเพื่อแข่งขันกีฬา สมองจะพัฒนากระบวนการทางสติปัญญา กีฬาอาชีพและสมองมีความสัมพันธ์กัน นักฟุตบอลอาชีพ นักมวย นักบาสเกตบอลย่อมเป็นคนฉลาด เพราะมีโอกาสของการพัฒนาทางสมองด้วย

ปาริชาติ เปรมวิชัย บทความเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่” พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้พุทธธรรมมาช่วยยกระดับจริยธรรมนั้นเป็นประโยชน์ที่สำคัญพุทธธรรมมิใช่เป็นกฎธรรมชาตินี้จะบอกมนุษย์เรื่องความดีความชั่วเท่านั้น พุทธธรรมยังเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไปสู่ชีวิตที่ดีอีกด้วย ดังนั้นการประยุกต์พุทธธรรมทั้งในระดับโลกิยธรรมและโลกุตระธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะทรัพยากรขององค์กรและประเทศชาติ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสุข หลักไตรสิกขาสามารถเสริมสร้างการพัฒนาการบริหารบุคคลให้เป็นคนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพสูง อันจะนำพาให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นองค์กรที่มั่นคง ยั่งยืน สืบต่อไป

แสนสุริยา รักเสมอ บทความเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า การนำหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้กับกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ด้วยการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกภาคส่วนด้วยปิยะวาจา การสละเวลารับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะสามารถสร้าง ประโยชน์จากผู้อื่นได้ การสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อนโยบายสาธารณะและการปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายจะสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ กลุ่มผู้แทนทุกภาคส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเสมอต้นเสมอปลาย ตลอดจนดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจริยธรรม การมอบบทบาทให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยการลงประชามติ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

นิรันดร์ นิสัยคาน บทความเรื่อง “การจับพระสีก่อนนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวน” พบว่า เมื่อพระภิกษุได้กระทำผิดอาญาแผ่นดินและถูกตำรวจจับกุมแต่ไม่ยอมสีกด้วยความสมัครใจ พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการจับพระสีกได้ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

พระครูกิตติญาณวิจารย์ (จักรกฤษณ์ กิตติญาโณ) บทความเรื่อง “ถอดบทเรียนจากการเดินธุดงค์ธรรมยาตรา (ครั้งที่ 9) การมีส่วนร่วมกิจกรรมของ มจร” พบว่า 1.การสมททานธุดงค์และธรรมยาตรา ที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ ได้จัดขึ้น ได้พาคณะนิสิตสมททานธุดงค์ อย่างน้อย 3 ข้อ คือ 1. เตจวีรังกะ การถือทรงเพียงไตรจีวรเป็นวัตร สำหรับพระภิกษุ ส่วนผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นฆราวาสมีการนุ่งห่มสีขาวตลอดโครงการ 2. เอกาสนิกังคะ การถือนั่งฉันท อาสนะเดียวเป็นวัตร 3. รุกขมูลิกังคะ การถืออยู่โคนไม้เป็นวัตรการได้เดินธุดงค์ธรรมยาตราตั้งแต่วัดที่เป็นที่พักไปจนถึงเขื่อนลำตะคอง ระยะทางไป - กลับประมาณ 12 กิโลเมตร ทุกคนต่างมีความอดทนและพยายามเพื่อให้ถึงเป้าหมายเป็นการฝึกให้มีสติ 2.โครงการธุดงค์ธรรมยาตราได้แนวคิดของการนำหลักของธุดงค์ มาสร้างเป็นองค์ความรู้และมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกิจกรรม ที่เกิดความสามัคคี การมีส่วนร่วมและเป็นการปฏิบัติธรรม 3.กิจกรรมดังกล่าว เป็นการเผยแผ่เชิงสัญลักษณ์ เพื่อความสันติเป็นสัญลักษณ์แห่งความไม่เบียดเบียน มีแต่ความอภัยทาน และสิ่งสำคัญ คือ สามารถฝึกสติของผู้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ฝึกความอดทน

พระสมุห์วีระ สุนทรโ บทความเรื่อง “พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธศาสนา” พบว่า การพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องที่พระสงฆ์ไทยได้ทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะพระสงฆ์ไทยกับประชาชนมีความเกี่ยวเนื่องกันในหลายมิติได้ปฏิบัติและนำประชาชนพัฒนาชุมชนมาโดยตลอด ถึงแม้สถานการณ์ในปัจจุบันจะเกิดวิกฤตการณ์ศรัทธาก็ตาม การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ความสันโดษ และการสร้างสัมมาชีพเป็นการรักษาศีล 5 ไม่ทำตนให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น สามารถเลี้ยงชีวิตได้พึ่งตนเองได้เป็นศีล 5 (ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มสุราของมึนเมา) ที่เริ่มจากตัวบุคคลมีความซื่อสัตย์สุจริต มีอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และสามารถสร้างอาชีพที่ดี เกิดความมั่นคง มั่งคั่งเกิดความปลอดภัยให้สังคมได้ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีฐานของหลักภาวนา 4 มี การพัฒนากาย (พัฒนาศีล พัฒนาจิต พัฒนาปัญญา) ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน 6 ด้านประกอบด้วย1.เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น2.พัฒนาบุคลากรในชุมชน3.มีความคิดริเริ่ม4.พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 5.ตอบสนองความจำเป็นเบื้องต้น6.บรรเทาและขจัดปัญหาในชุมชน

ณิชาพัฒน์ คำดี บทความเรื่อง “การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ” พบว่า การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือความสัมพันธ์ระหว่าง 1) วัฒนธรรมประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 2) ลักษณะขององค์กรที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3) ตัวบุคคล บุคลิกภาพและความต้องการหรือความจำเป็นเฉพาะตัวของบุคคล

เพลินพิศ สืบพานิช บทความเรื่อง “พุทธสันติวิธีกับโครงการพัฒนาธนาคารโค-กระบือที่สร้างสันติสุขแก่บุคคลและชุมชน” พบว่า 1. โครงการธนาคารโค-กระบือมีจุดเริ่มต้นมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เมื่อปี พ.ศ.2522 โดยในครั้งแรกกรมปศุสัตว์ได้นำกระบือจำนวน 280 ตัว ไปแจกจ่ายเกษตรกรผู้ยากจนในพื้นที่โครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี 2. การใช้แนวทางพุทธสันติวิธีในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ โดยนำหลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ และอิทธิบาทสี่ มาปรับใช้ในขั้นตอนการรับมอบและการอบรมสมาชิก 3. โครงการธนาคารโค-กระบือ ทำให้คนในชุมชนมีความรับผิดชอบ มีวิริยะอุตสาหะ มีหิริโอตตัปปะ อดทนต่อการรอคอย มีความขยัน รู้จักการดำรงตน มีความพอเพียง เกษตรกรมีแนวโน้มรายได้มากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการเพราะมีอาชีพเสริมด้านปศุสัตว์ เมื่อคนในชุมชนมีรายได้สูงขึ้นความเหลื่อมล้ำน้อยลง ความขัดแย้งภายในลดลง ทำให้เกิดความสามัคคีและอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข

กาญจนา คำจตุ บทความเรื่อง “การยอมรับเสียงข้างมากเคารพเสียงส่วนน้อย” พบว่า การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย คือ หลักการถือเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย ทั้งนี้การเคารพต่อสิทธิของเสียงข้างน้อยโดยไม่ขัดต่อหลักการถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ที่จะต้องกระทำโดยให้เป็นไปตามหลักฉันทามติซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันที่มีลักษณะเป็นการยอมรับแบบเอกฉันท์ของประชาชน เสียงของประชาชนเป็นเสียงที่สุจริตเป็นเสียงที่มอบให้ตัวแทนนำไปทำหน้าที่แทนเป็นตัวแทนที่ยึดหลักสุจริตและชื่อตรงต่อประชาชน มีหิริ และโอตตัปปะต่อทุกเสียงที่มอบความไว้วางใจ ประชาธิปไตยจะแข็งแรง

คณะกรรมการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติ และเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

บรรณาธิการวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(6)
บทบรรณาธิการ	(11)
สารบัญ	(20)
บทความวิจัย :	
การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร	
<i>พระครองพล กมลคนโธ, ยุทธนา ประณีต, สุรพล สุยะพรหม</i>	1
ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัด นนทบุรีในวิถีวิถีใหม่	
<i>ณรงค์ศักดิ์ ทั่งทอง, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, สุรียา รักษาเมือง</i>	13
พุทธวิธีส่งเสริมความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร	
<i>เสาวนีย์เสาวนีย์ มิตรธรรมกุล, พงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, รัฐพล เย็นใจมา</i>	28
วิธีการควบคุมตัวพระภิกษุสงฆ์ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาซึ่งจะต้องถูก ควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาศัตินาญา	
<i>พระครูพิศิษฐ์บัญญัติญาณกร ธมฺมเตโช, พระสิทธินิติธาดา (ชลัช โชติทตฺโต), ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ</i>	43
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่	
<i>วัลลภ หลวงละ, สุรมน จันทร์เจริญ</i>	51
ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษา ศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย	
<i>พระครูวรธรรมคุณาลัย (จำนงค์ ถาวรธมฺโม), ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ, ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล</i>	61
พุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมแห่ง สิ้นในกรุงเทพมหานคร	
<i>ปัญญาวัฒน์ กนกพรธัญชัย, รัฐพล เย็นใจมา, ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา</i>	70
มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการจับกุมบุคคลไว้โดยอำนาจรัฐ ในราชอาณาจักรไทย	
<i>พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินฺธโร), ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล, วรพจน์ ถนอมกุล</i>	80

บทความวิชาการ:	
การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารงานของการประปานครหลวง อดิศักดิ์ ปิยะสุวรรณ	91
การนำนโยบาย Work From Home ไปใช้ในหน่วยงานของรัฐ จิรัตติกาล สุขสิงห์	100
การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ พัชรศศิ เรืองมณีญาติ, พงศันคร โภชากรณ์,บรรเจิด ถมปัด	101
การบริหารกลยุทธ์เชิงพุทธบูรณาการเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ในยุคไร้พรมแดน ศุภชัย ศักดิ์ตระกูล	112
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม อุสา วงศ์ศิริกุล	125
ภาวะผู้นำตามหลักป้าปณิธธรรมของการบริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ ทองดี ปาโส	137
คัมภีร์หลุนอวี่ : ว่าด้วยศาสตร์การปกครอง นัฐพล บุญสอน	150
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังภาครัฐ สุพล ศิริ	161
การประยุกต์ใช้ภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ ณัฐพร มูลมาตย์	176
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่ ปาริชาติ เปรมวิชัย	188
การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ แสนสุริยา รักเสมอ	197
การจับพระสิริก่อนนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวน นิรันดร์ นิสัยคาน	207
ถอดบทเรียนจากการเดินธุดงค์ธรรมยาตรา (ครั้งที่ 9) การมีส่วนร่วมกิจกรรมของ มจร พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (จักรกฤษณ์ กิตติญาโณ)	219
พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธศาสนา พระสมุห์วีระ สุนทโร	233
การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ณิชาพัฒน์ คำดี	246
พุทธสันติวิธีกับโครงการพัฒนาธนาคารโค-กระบือที่สร้างสันติสุขแก่บุคคลและชุมชน เพลินพิศ สืบพานิช	253

การยอมรับเสียงข้างมากเคารพเสียงส่วนน้อย

ภิญญา ดำจตุ

266

ภาคผนวก

274

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

275

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร*

POLITICAL PARTICIPATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
IN DON MUANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN

พระครองพล กมลคนโร, ยุทธนา ประณีต, สุรพล สุธะพรหม
Supachai Saktrakoon, Yuttana Praneet, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkorntajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: srisurathep@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครตามหลักอภิธานิธรรม การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.861 กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 383 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 8,494 คน จากสูตรของทาโร ยามาเน่ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ และ อายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรให้ความรู้หลายด้าน ผ่านการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง ให้นักเรียนวิเคราะห์ด้วยตนเอง มากกว่าแค่บอกให้เชื่อ และ รับฟังความเห็นของนักเรียนด้วย เยาวชนควรฟังข่าวทุกด้าน โดยฟังผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ถือแต่ตนเป็นใหญ่ ควรมีความเคารพประธาน หรือ มติในที่ชุมนุม และ ควรประนีประนอมไม่ด่วนบัญญัติสิ่งที่ยังมิได้บัญญัติไว้ หรือล้มล้างบัญญัติเดิม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; นักเรียน; ระดับมัธยมศึกษา

Abstract

Objectives of this thesis were: 1. To study the levels of high School students' political participation at Don Muang District, Bangkok Metropolitan, 2. To compare the high school students' political participation at Don Muang District, Bangkok Metropolis and 3. To study problems, obstacles, and recommendations for the aforementioned participation according to Aparihaniya-dhamma. The methodology was the mixed research methods. The quantitative research was done through survey, data were collected with questionnaires that had reliability value at 0.861 from 383 samples, derived from 8,494 students using Taro Yamane formula. For the qualitative research, data were collected from 8 key informants and analyzed by content descriptive interpretation.

The results were found as follows: 1. Level of the high school students' political participation at Don Muang District, Bangkok Metropolis was found by overall were at high, 2. High school students with different genders and ages had different political participations at the statistically significant level at 0.05, accepting the set hypotheses, and 3. For recommendations, schools should provide different facets of knowledge instead of indoctrinating the students and also listen attentively to students 'suggestions. As for the students themselves, they should learn to be less egocentric and learn from the experts before rash actions and be more compromising, not rushing to abolish the set rules without good considerations.

Keyword: Political Participation; Students; Secondary School

บทนำ

บทบาทการมีส่วนร่วมของเยาวชนลดลงตั้งแต่ครั้งสิ้นสุดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ซึ่งนับเป็นการสังหารหมู่ที่สยดสยอง และ อาจมีผลกระทบให้เยาวชนไม่สนใจการเมืองที่ตนมองว่าสกปรก แม้ต่อมามีการชุมนุมพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พลังของนักเรียนก็ไม่ปรากฏเป็นที่เด่นชัด จนการไม่สนใจทางการเมือง (political apathy) ของเยาวชนกลายเป็นบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับ อย่างไรก็ตามในช่วงใกล้นี้ก็เกิดปรากฏการณ์ใหม่ขึ้น คือ การชุมนุมของคณะราษฎร พ.ศ.2563 ซึ่งมีกลุ่มที่โดดเด่นเช่น กลุ่มนักเรียนแล้ว แสดงพลังนักเรียนนักศึกษาอีกครั้ง และ ยังชุมนุมด้วย

รูปแบบใหม่ มีการใช้โซเชียลมีเดียมาประสานงานและใช้วัฒนธรรมร่วมสมัยมากมาย ซึ่งจุดนี้ขัดกับความเชื่อเก่าว่านักเรียนในปัจจุบันหมดความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองไปแล้ว

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบว่าเมื่อรัฐธรรมนูญให้สิทธิ เสรีภาพ แก่ นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ทั้งในการเมืองระดับท้องถิ่น และการเมืองระดับชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากน้อยแค่ไหนอย่างไร เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ โดยเขตพื้นที่ที่เลือกได้มีประวัติการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นที่ประจักษ์มากมาย และ ผู้บริหารโรงเรียนก็มีความใจกว้าง เปิดให้นักเรียนทำกิจกรรมทางการเมืองได้ รวมถึงเพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและประเทศชาติ โดยหวังว่าผลของการศึกษาจะเป็นข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานครตามหลักอุปหิธานิยธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.861 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 8,494 คน จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสร้างแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร จำนวน 8,494 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 383 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง มีจำนวน 8 รูปหรือคน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 1 รูป 2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและนักวิชาการ จำนวน 6 คน 3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักปกครองท้องถิ่น จำนวน 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม จึงนำไปทดลองแจกจำนวน 30 ชุด เมื่อมีผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการบันทึกเทปและเขียนลงในแบบสัมภาษณ์และนำไปสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา และพรรณนาสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนโดยการเขียนเป็น ความเรียงและจัดกลุ่ม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Best & John W, 1981) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการเดียวกันผ่านการนำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.29) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.31) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ($\bar{X}=3.45$, S.D.= 0.54), ด้านการรับรู้ทางการเมือง ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.28) และ ด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.17$, S.D.=0.76) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X} =	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการรับรู้ทางการเมือง	3.41	0.28	ปานกลาง
2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	4.26	0.31	มาก
3. ด้านการชุมนุมทางการเมือง	3.45	0.54	ปานกลาง
4. ด้านการสื่อสารทางการเมือง	3.17	0.76	ปานกลาง
โดยรวม	3.57	0.29	มาก

2. เปรียบเทียบนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ และ อายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2 สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	test/F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	2.189	.029*	/	-
2	อายุ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	29.649	.023*	/	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามหลักอภิธานิธรรม

1. ด้านการรับรู้ทางการเมือง เกิดปัญหาคือ การสอนเรื่องการเมืองในห้องเรียนเน้นป้อนข้อมูลด้านเดียว ไม่เน้นความเห็นต่าง ความคิดเห็นของนักเรียนไม่ได้รับความสนใจ จึงรู้สึกไร้อำนาจต่อรอง ข้อเสนอแนะคือ โรงเรียนควรให้ความรู้หลายด้าน ผ่านการประชุมกันอย่างเนื่องนิตย์ ให้นักเรียนวิเคราะห์ด้วยตนเองมากกว่าแค่บอกให้เชื่อ และ รับฟังความเห็นของนักเรียนด้วย
2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง เกิดปัญหาคือ ข่าวสารไม่ได้รับการกรอง ทำให้เกิดความ

สับสน ไม่มีเวลาติดตามข่าวสารเพราะภาระการเรียนที่หนัก ข้อเสนอแนะคือ การติดตามข่าวสารควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ไม่ใช่แค่เรื่องส่วนบุคคล อีกทั้งเยาวชนควรฟังข่าวทุกด้าน โดยฟังผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ถือแต่ตนเป็นใหญ่ 3. ด้านการชุมนุมทางการเมือง เกิดปัญหาคือ ผู้มีอำนาจได้แก่ ผู้ปกครองและโรงเรียนไม่อนุญาตให้เข้าร่วมชุมนุม อีกทั้งนักเรียนขาดทุนทรัพย์ ข้อเสนอแนะคือ การเปิดใจของทั้งสองฝ่าย ผู้มีอำนาจควรพิจารณาข้อเสนอของนักเรียนมากกว่าปราบปราม ส่วนฝ่ายนักเรียนเมื่อชุมนุมก็ควรมีความเคารพ มติหลักในที่ชุมนุม มิใช่ต่างฝ่ายต่างเสนอไม่รับฟังใคร และ ประณีประนอมไม่ด่วนบัญญัติสิ่งที่ยังมิได้บัญญัติไว้ หรือ ล้มล้างบัญญัติเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

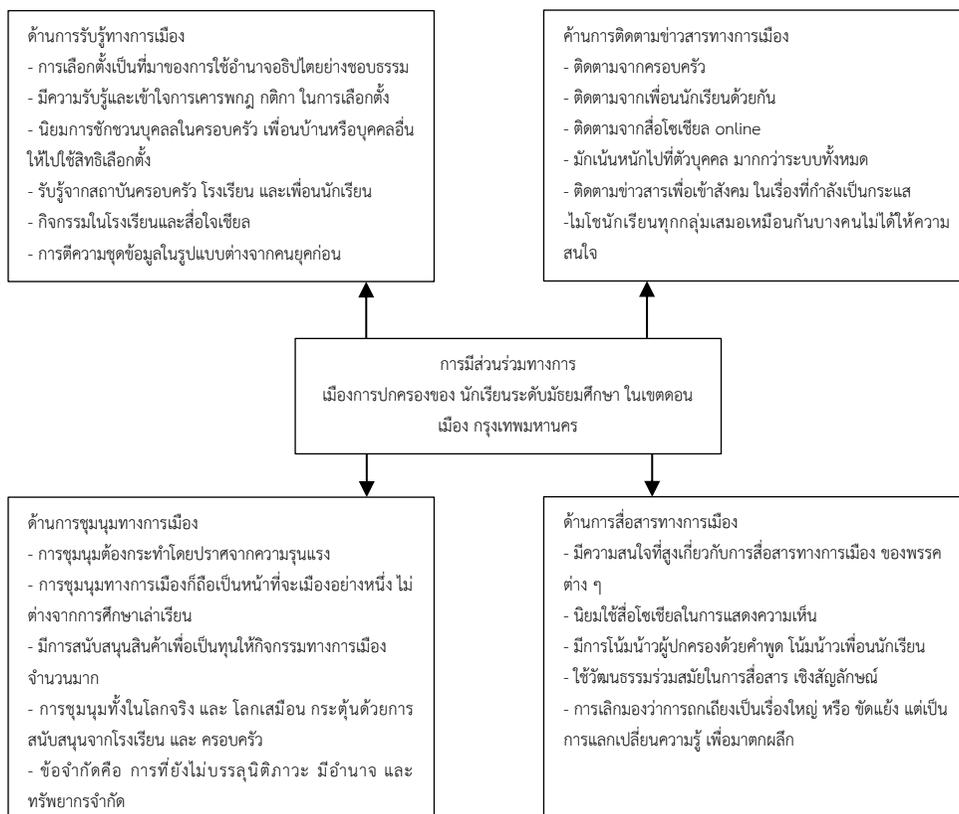
1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (2563) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะประชาชน ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ร่วมลงประชามติและประชาพิจารณ์ และให้ความสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ และ อายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้ ซึ่งอภิปรายได้ว่า เพศและอายุของนักเรียนอยู่ในวัยเดียวกัน โรงเรียนเดียวกัน แต่การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากทางครอบครัว หรือชุมชนหรือข่าวสารจากโซเชียลที่ หลากหลายในโรงเรียนหรือจากเพื่อนๆ ทำให้เกิดความเข้าใจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร เกิดน้อย (2563) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยประชาชนที่มี เพศและอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามหลักอภิปราย

1. ด้านการรับรู้ทางการเมือง เกิดปัญหาคือ การสอนเรื่องการเมืองในห้องเรียนเน้นป้อนข้อมูลด้านเดียว ไม่เน้นความเห็นต่าง ประกอบกับ ความคิดเห็นของนักเรียนไม่ได้รับความสนใจ จึงรู้สึกไร้อำนาจต่อรอง ข้อเสนอแนะคือ โรงเรียนควรให้ความรู้หลายด้าน ผ่านการประชุมกันอย่างเนืองนิตย์ ให้นักเรียนวิเคราะห์ด้วยตนเองมากกว่าแค่บอกให้เชื่อ และ รับฟังความเห็นของนักเรียนด้วย 2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง เกิดปัญหาคือ ข่าวสารไม่ได้รับการกรองทำให้เกิดความสับสน อีกทั้งไม่มีเวลาติดตามข่าวสารเพราะภาระการเรียนที่หนัก ข้อเสนอแนะคือ การติดตามข่าวสารควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ไม่ใช่แค่เรื่องส่วนบุคคล อีกทั้งเยาวชนควรฟังข่าวทุกด้าน โดยฟังผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ถือแต่ตนเป็นใหญ่ และ รับฟังทุกเพศ ทุกวัย ให้เกียรติสตรี ไม่เหยียดเพศ 3. ด้านการชุมนุมทางการเมือง เกิดปัญหาคือ ผู้มีอำนาจได้แก่ ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เข้าร่วมชุมนุม โรงเรียนลงโทษการแสดงออกและกิจกรรมทางการเมือง อีกทั้งนักเรียนมีทรัพยากรจำกัด ขาดทุนทรัพย์ ข้อเสนอแนะคือ การเปิดใจของทั้งสองฝ่าย ผู้มีอำนาจควรพิจารณาข้อเสนอของนักเรียนมากกว่า ปราบปราม ส่วนฝ่ายนักเรียนเมื่อชุมนุมก็ควรมีความเคารพประธาน หรือ มติหลักในที่ชุมนุม มิใช่ต่างฝ่ายต่างเสนอไม่รับฟังใคร และ ประนีประนอม ไม่ด่วนบัญญัติสิ่งที่ยังมิได้บัญญัติไว้ หรือ ล้มล้างบัญญัติเดิม ควรมีการนำเสนอข่าวการเลือกตั้งที่สร้างสรรค์การไปใช้สิทธิที่เป็นธรรมทั้งสองฝ่าย และให้วิเคราะห์บนพื้นฐานความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทน ทองเล็ก (2563) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งลดลงจากครั้งที่แล้ว เพราะนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชน และเป็นการผูกขาดทางการเมือง จากกระแสการประท้วงและเรียกร้องทางการเมือง การบริหารบ้านเมืองของนักการเมือง ที่ไม่ได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจและความเจริญของจังหวัด

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร ดังนี้

ด้านการรับรู้ทางการเมือง อธิบายได้ว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในเขตตอนเมืองมีการรับรู้ทางการเมืองที่สูง นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวข้องกับหลักการประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน และ หวงแหนสิทธิในการเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันก็เคารพในกฎ กติกาของการใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นแม้ตนเองจะยังอายุไม่ถึงเกณฑ์ใช้สิทธิ แต่ก็สามารถชักชวนผู้ปกครอง หรือ ญาติสนิทไมให้ถอนลัทธิที่ตนให้ค่านี้ได้ ซึ่งมูลเหตุของระดับการรับรู้เช่นนี้ก็มาจากทั้งหลักสูตรการเมืองการปกครองที่สอนในโรงเรียน และ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ที่ทางโรงเรียนจัด ไม่ว่าจะผู้บริหารของสถานศึกษานั้นจะมีวาระซ่อนเร้นเลือกข้างหรือไม่

ทั้งหมดล้วนนำไปสู่การรับรู้ทางการเมืองในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกนักเรียนจะให้ประสบการณ์จำลอง ตอกย้ำความรู้ที่นั่นและทำให้ตระหนักว่าการเมืองมิใช่เรื่องไกลตัว

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อธิบายได้ว่านักเรียนติดตามข่าวสารทางการเมืองด้วยความตื่นตัว เพราะความเข้าถึงง่ายที่เทคโนโลยีมอบให้ คนรุ่นใหม่มีทางเลือกกว่าจะเสพข่าวโทรทัศน์ซึ่งเป็นช่องทางอย่างเป็นทางการ หรือ จะดูจากสื่อโซเชียลซึ่งมีความรวดเร็วกว่า ซึ่งต่างจากสื่อประเภทแรกที่ต้องผ่านขั้นตอนกลั่นกรองจากผู้มีอำนาจอย่างน้อยก็ในองค์กร ทำให้อาจถูกเซนเซอร์ด้วยจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ได้ง่ายกว่า เราไม่สามารถเหมารวมว่านักเรียนทั้งหมดจะมีความสนใจในการเมือง แต่สิ่งแวดล้อม บุคคลรอบตัว รวมถึงการเลื่อนผ่าน feed ข่าวในโซเชียลอย่างไม่ได้ตั้งใจ จะทำให้เยาวชนได้ติดตามข่าวสารอย่างคร่าว ๆ ทำให้รู้ถึงหัวข้ออันเป็นที่นิยมในขณะนั้น และ ทิศทางความเห็นทางการเมืองเด่น ๆ ในสังคม เป็นอย่างน้อย

ด้านการร่วมชุมนุมทางการเมือง อธิบายได้ว่านักเรียนมักไม่ได้มองการชุมนุมทางการเมืองในฐานะความขัดแย้ง หรือ การสร้างความเดือดร้อนซึ่งเป็นความคิดเห็นกว้างของผู้ใหญ่บางพวก ซ้ำยังมองว่าเป็นหน้าที่ฐานะพลเมืองที่จะต้องต่อสู้เพื่อสิ่งที่พวกตนเห็นว่าถูกต้อง เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ตนต้องการ การทำหน้าที่นี้มีจำเป็นว่าต้องขัดกับหน้าที่หลักของตน คือ การศึกษาเล่าเรียนแต่อย่างใด เยาวชนยังมีสำนึกในเรื่องของการชุมนุมอย่างสันติ ไม่เอาความรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการจะเข้าไปร่วมชุมนุม ณ สถานที่นัดหมายจริง ๆ ก็จำเป็นที่จะได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง และ โรงเรียน มิฉะนั้นย่อมได้ผลลบโดยตรงต่อตัวนักเรียน เยาวชนยังสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านทางโลกเสมือน (digital world)

ด้านการสื่อสารทางการเมือง อธิบายได้ว่า เมื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก ก็เป็นเรื่องธรรมชาติที่จะส่งต่อข้อมูลนี้ไปสู่คนใกล้ตัว จะเป็นครอบครัว หรือ เพื่อนนักเรียนด้วยกัน ซึ่งสำหรับในกรณีหลังการแสดงตนว่าเป็นผู้รู้ในสถานการณ์ปัจจุบันจะสร้างตัวตน (identity) ในหมู่เพื่อน หรือ ในอีกลักษณะหนึ่งคือการแสดงความเห็นในโลกออนไลน์ โดยไม่ถูกปิดกั้นด้วยวิยุตติ หรือ คุณวุฒิซึ่งมักจะเป็นอุปสรรคโดยเฉพาะในสังคมที่วัฒนธรรมอาวุโสฝังรากแน่น การสื่อสารทางการเมืองนี้ไม่จำเป็นต้องแสดงออกเป็นความเรียงเสมอไป จะเห็นได้ชัดในการชุมนุมปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเยาวชนมักใช้ตัวละครในการ์ตูน ภาพยนตร์ เป็นสื่อในการสื่อสาร

ด้านหลักธรรม อธิบายได้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตคอนเมืองมีสำนึกในอธิปไตย 7 สูงโดยธรรมชาติ แม้จะรู้จักหลักธรรมดังกล่าวมาก่อนหรือไม่ก็ตาม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพระธรรมมีความเป็นอภิปรัชญา บางข้อเช่น ความพร้อมเพรียงกันประชุม และ การให้เกียรติสตรี ยอมรับความเท่าเทียมทางเพศก็ถือเป็นจริยธรรมสากล ที่ได้รับการณรงค์อย่างมากในโลกตะวันตกโดยเฉพาะหลังปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา ทั้งยังพ้องกับหลักสตรีนิยม (feminism) อีกด้วย ความตื่นตัวทางการเมืองที่มาจาก การรับรู้ทางการเมือง และการรับข่าวสารทางการเมือง ดังที่ได้อธิบายไปในข้างต้นเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนอยากแสดงออกเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง ซึ่งนอกจากจะสร้างตัวตน (identity) ยังเป็นการสำนึกว่าตนเองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับโลกได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการรับรู้ทางการเมือง โรงเรียนสมควรปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของตนเอง ในฐานะพลเมืองประชาธิปไตย (democratic citizen) และ กำลังสำคัญของประเทศในอนาคตมากกว่าความเป็นแค่ เด็ก จึงจำเป็นต้องมีการรับรู้ทางการเมืองที่สูง
2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง นอกจากบทบาทของสถานศึกษาที่จะชักจูงให้นักเรียนติดตามข่าวสารมากขึ้นโดยการบูรณาการการใช้สถานการณ์ปัจจุบัน และ การให้นักเรียนไปหาข่าวมานำเสนอเป็นสื่อการสอนแล้ว สื่อต่างๆก็ควรปรับการนำเสนอให้เข้ากับคนทุกวัยมากขึ้น เช่น การนำเสนอข่าวทางโซเชียลให้เข้มข้น น่าสนใจ
3. ด้านการร่วมชุมนุมทางการเมือง ผู้ปกครองและโรงเรียนควรเปิดใจให้กว้างกับกิจกรรมทางการเมืองและการแสดงออกทางสัญลักษณ์ของนักเรียน ในขณะที่เดียวกันสถานศึกษา ก็อบรมความรู้ด้านกฎหมายให้เยาวชนชุมนุมได้อยู่ในกรอบกฎหมาย (rule of law)
4. ด้านการสื่อสารทางการเมือง สถานศึกษาควรเปิดพื้นที่ให้นักเรียนสื่อสารทางการเมืองได้เต็มที่ เป็นพื้นที่ปลอดภัย (safe zone) ที่สามารถถกประเด็นต่างๆได้โดยไม่ต้องเกรงกลัว รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการถกประเด็นทางการเมืองในห้องเรียน โดยมีครู อาจารย์ คอยแนะนำดูแล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการรับรู้ทางการเมือง การปลูกฝังความรู้ทางการเมืองต้องเริ่มตั้งแต่ครอบครัว พ่อแม่ในฐานะครูคนแรกของเยาวชนต้องแสดงให้เห็นตัวอย่างในการทำหน้าที่พลเมือง

ประชาธิปไตย เช่น การออกความเห็นทางการเมืองอย่างมีเหตุผล มิใช่แค่ตามอารมณ์ (subjective) อนึ่งโรงเรียนก็ต้องมีส่วนร่วมในการเสริมหลักสูตรหน้าที่พลเมืองให้เข้มข้น มีการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และ มีความสามารถในการนำเสนอเพื่อเข้าถึงนักเรียน เพื่อให้พวกเขาเห็นว่าการเมืองมิใช่เรื่องไกลตัว หรือ ตนเองจะด้อยค่าด้อยอำนาจในระบอบการเมืองจนไม่สนใจที่จะศึกษา

2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง นักเรียนควรมีความรับผิดชอบส่วนตัวในการติดตามข่าวสาร เพราะ ความเข้าถึงง่ายที่เทคโนโลยีมอบให้ เพียงแต่ว่าทางโรงเรียน และ ครอบครัวก็ควรปลูกจิตสำนึกรักการอ่าน เพราะ ข่าวสารออนไลน์มักมาในรูปแบบประโยคสั้นๆ คล้ายพาดหัวข่าวเท่านั้น การติดตามข่าวสารควรเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในหลักสูตรที่มีการทำโครงการงานเก็บคะแนนจริง

3. ด้านการร่วมชุมนุมทางการเมือง ผู้มีอำนาจที่ปกครองเยาวชนก็ควรมองกิจกรรมและการแสดงออกของนักเรียนด้วยพรหมวิหารสี่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา แนะนำในยามที่นักเรียนอาจพาลงปลั่งทำผิดกฎหมาย หรือ ทำลายอนาคตตัวเองด้วยความหวังดีต่อตัวเยาวชนจริงๆ มิใช่คอยอันเกิดจากความเห็นทางการเมืองของผู้ใหญ่ หรือ ใช้อำนาจลงโทษ

4. ด้านการสื่อสารทางการเมือง ปัญหาสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองคือ การมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ปลอดภัย เช่น ภัยอันจะเกิดขึ้นกับตัวผู้พูดหากผู้ที่สนทนาด้วยความเห็นที่ต่างไป โรงเรียนและครอบครัวควรส่งเสริมภูมิคุ้มกันให้นักเรียนสามารถรับฟังความเห็นต่างจากตนได้ และโต้ตอบอย่างมีอารยะ ไม่ใช่ความรุนแรง ตัวอย่างที่ดีคือการที่ครูอาจารย์เป็นผู้เปิดประเด็นในห้อง จัดให้มีการถกกันอย่างไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาในด้าน การรับรู้ทางการเมือง พบว่านักเรียนยังคิดว่าตนเองด้อยอิทธิพลเกินกว่าจะสร้างความแตกต่าง ในระดับปานกลาง ซึ่งทัศนคติลบตั้งแต่ต้นเช่นนี้ย่อมทำให้เยาวชนกีดกันตนเองจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงควรมีการวิจัยปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเล็กหรือซ้ำแค่นี้

2. จากการศึกษาในด้าน การติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่าสื่อออนไลน์ มีผลต่อความรู้ และ ความเห็นทางการเมืองของนักเรียนในระดับมากที่สุด ซึ่งในจำนวนนี้ย่อมมีข่าวลวง (fake news) อยู่มหาศาลเช่นกัน ซึ่งจะนำไปสู่การรับรู้ทางการเมืองแบบผิดๆ สิ่งนี้จึงเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยท่านอื่นค้นคว้าเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกเสพข้อมูลทางการเมืองของนักเรียน ว่าเยาวชนใช้หลักการใดในการกรองข้อมูล

3. จากการศึกษาในด้าน การชุมนุมทางการเมือง พบว่า แม้กระแสในโลกออนไลน์เรื่องการชุมนุมจะเฟื่องฟู แต่ในชีวิตจริงนักเรียนเคยคิดหรือเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง แคร่ระดับปานกลางเท่านั้น จึงเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยท่านอื่นๆ ศึกษา ทบทวนปัจจัยอะไรที่มีผลกีดกันไม่ให้นักเรียนเข้าร่วมชุมนุมในชีวิตจริงดังเช่นที่แสดงออกในโลกเสมือน ซึ่งอาจจะมียามากกว่าแค่การไม่ยอมรับของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และ ข้อจำกัดด้านการเงิน

4. จากการศึกษาในด้าน การสื่อสารทางการเมือง พบปัญหาสำคัญคือ นักเรียนถกประเด็นทางการเมือง ภายในห้องเรียน โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้เปิดประเด็น และ ดูแล แนะนำ ในระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นโอกาสที่หายไปอย่างน่าเสียดาย จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัยท่านอื่น ค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาบุคคลากรทางการศึกษาในด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางประชาธิปไตยในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ). (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอบางพลี จังหวัดสระบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิจิตร เกิดน้อย และคณะ. (2563). พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 129-139.

สุทน ทองเล็ก. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนจังหวัดสระแก้ว* (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Best & John, W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.

Creswell, J. W. (2003). *Advanced Mixed Methods Research Designs*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Yamane, T. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harpen and Row.

ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์
จังหวัดนนทบุรีในชีวิตวิถีใหม่*

ADMINISTRATIVE EFFICIENCY ACCORDING TO BUDDHADHAMMA OF
NONGTHABURI PROVINCE AUTOMOBILE INDUSTRY
IN THE NEW NORMAL AGE

ณรงค์ศักดิ์ ทั้งทอง, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, สุริยา รักษาเมือง
Narongsak Tangthong, Phonhpat Jittanurak, Suriya Raksamuank
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkorntajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Narongsak6514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิปาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ 3. ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ระดับของการบริหารตามหลัก POCCC โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิปาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ด้านวิริยะ ความเพียร และด้านฉันทะ ความพอใจ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ด้านคุณภาพของงาน สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐานและใช้งบประมาณในการดำเนินการอย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักพุทธธรรม; อุตสาหกรรมยานยนต์; ชีวิตวิถีใหม่

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the general context of administrative efficiency according to Buddha-dhamma of Nonthaburi Provincial automobile industry in the new normal age, 2. To study the correlation between Iddhibāda 4 and administrative efficiency according to Buddha-dhamma of Nonthaburi Provincial automobile industry in the new normal age and 3. To propose the administrative efficiency according to Buddha-dhamma of Nonthaburi Provincial automobile industry in the new normal age.

The research findings were as follows: 1. The general context of administrative efficiency according to Buddha-dhamma of Nonthaburi Provincial automobile industry in the new normal age was found that the principle of POCCC, by overall, was at high level ($\bar{X}=4.19$) 2. The correlation between Iddhibāda 4 and administrative efficiency according to Buddha-dhamma of Nonthaburi Province automobile industry in the new normal age, it was found that the correlation of Iddhibāda 4 and administrative with statistical significance at 0.01 level and all aspects also had positive relation, it could be ranked as follows: Vimāṅsā, Citta Viriya and Chandā, respectively and accepted set research hypothesis. 3. The administrative efficiency according to Buddha-dhamma of Nonthaburi Provincial automobile industry in the new normal age was found that the quality of work; Products are of standard quality. Products and services created satisfaction for customers. Costs consisted of lower operating costs. Use the budget to operate effectively.

Keywords: Efficiency; Administration; Automotive industry

บทนำ

ประสิทธิภาพ เป็นแนวคิดและหลักการสำคัญที่นักบริหารทั้งภาครัฐและเอกชนยึดถือ และเป็นหัวข้อการวิจัยที่นักเศรษฐศาสตร์ให้สนใจตลอดมาทั้งนี้ต้องยอมรับว่าความด้อยประสิทธิภาพของหน่วยงานเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตามปกติหรือเป็นสามัญทั้งหน่วยงานเอกชนหรือของรัฐ เนื่องจากสาเหตุ และปัจจัยหลายประการ ตัวอย่างเช่น โรงงานมิได้ใช้กำลังการผลิตอย่างเต็มที่ อัตราการเข้าพักห้องในโรงแรมน้อยกว่าร้อยละร้อย เช่นเดียวกับงานด้านบริการ หน่วยงานดับเพลิงถึงแม้จะไม่มีอุบัติเหตุของไฟไหม้หรือเหตุฉุกเฉินก็ยังคงสำรองกำลังคนและบุคลากรทำงานตลอดเวลา ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นเป็นเรื่องธรรมดา ผลผลิตของหน่วยงานนั้นต่ำกว่ามาตรฐานหรือต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (Output slack) ความด้อยประสิทธิภาพอาจจะเกิดการ

ใส่ปัจจัยนำเข้าเกินกว่าความจำเป็น (Excessive inputs) นอกจากนี้้อาจจะเกิดจากการความไม่สามารถในปรับตัวของหน่วยงานเช่น เทคนิคการผลิตที่ใช้เหมาะสมในอดีต แต่ว่าในปัจจุบันไม่เหมาะสมหรือมีเทคนิคใหม่ที่ดีกว่าแต่ว่าหน่วยงานนั้น ๆ ไม่สามารถยกเลิกเทคนิคการผลิตที่ใช้ ในขณะที่ความด้อยประสิทธิภาพของหน่วยผลิตมีผลต่อต้นทุนการผลิตและต้นทุนต่อหน่วย (Unit cost) (สุทิน สलगสิงห์, 2564)

อุตสาหกรรมยานยนต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชิ้นส่วนยานยนต์ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลไทยอย่างต่อเนื่องนับจากปี 2506 โดยระยะเริ่มแรก ภาครัฐเน้นออกมาตรการเพื่อสนับสนุนการลงทุนผลิตและใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศ โดยเฉพาะการปรับขึ้นภาษีนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูป (Complete Built-Up: CBU) และชิ้นส่วนครบชุดสมบูรณ์ (Complete Knock-Down: CKD) ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) ได้ออกมาตรการส่งเสริมการลงทุน อาทิ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล และการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร ความต้องการชิ้นส่วนเพื่อการทดแทน (REM) ยังคงขยายตัวได้ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนยานยนต์สะสม ประกอบกับผู้บริโภคบางส่วนมีแนวโน้มซ่อม/บำรุงยานยนต์เก่าเพื่อยืดเวลาการซื้อยานยนต์ใหม่ออกไป สำหรับปี 2564-2565 คาดว่าการผลิตรายานยนต์ในประเทศจะฟื้นตัวโดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3-4 ต่อปี ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์โลก (วรรณายพิศาลภพ, 2565)

ในยุคที่เรียกว่า New Normal หรือความปกติใหม่ หลายประเทศทั่วโลกประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจซบเซา เนื่องจากเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการนำเอาเครื่องจักรกลและระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาช่วยในการทำธุรกิจ ส่งผลต่อธุรกิจหลายประเภท ในลักษณะอุตสาหกรรม ก็ได้รับผลกระทบตามไปด้วย โดยเฉพาะธุรกิจ SME มีการนำเอาเครื่องจักรเข้ามาใช้งานมากขึ้นและลดจำนวนบุคลากรลง แต่ผลที่ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เกิดผลกระทบต่อการทำงาน แรงงานได้รับการจ้างงานลดลง สำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ก็ยังคงต้องใช้ทรัพยากรบุคคลในการทำงานอยู่ เนื่องจากยังมีกิจกรรมที่เครื่องจักรกลยังไม่สามารถทำได้ครอบคลุมเช่น กับมนุษย์ จึงต้องมีการบริหารองค์กรที่ต้องเกี่ยวข้องกับทรัพยากรบุคคลต่อไป ความคาดหวังของประสิทธิภาพ จึงมาจากการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ซึ่งจะต้องใช้เทคนิควิธีการบริหารงาน เพื่อลดปัญหาต่างๆ และเพิ่มประสิทธิภาพ ปัญหาต่าง ๆ ที่พบเห็นกันบ่อยในการบริหารงานก็คือ ปัญหาการบริหารงานบุคคล ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านการตลาด ต้นทุนและวัตถุดิบ ดังนั้น หลักการบริหารตามหลัก POCCC (Alan, 2004) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้การบริหารงานด้านอุตสาหกรรมยานยนต์มีประสิทธิภาพ ยิ่งหากมีการประยุกต์หลักพุทธธรรม คือหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความเอาใจใส่ และวิมังสา ความไตร่ตรอง มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้วยแล้วก็ยิ่งจะส่งผลให้การ

บริหารจัดการอุตสาหกรรมยานยนต์ ในด้านต่าง ๆ ประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ ด้วยว่าหากมีการศึกษาวิจัยโดยบูรณาการหลักการบริหารและหลักพุทธธรรมเข้าด้วยกัน จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานในอุตสาหกรรมยานยนต์เพิ่มมากขึ้น โดยผลของการวิจัยสามารถจะนำไปเป็นองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการโดย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 คน ดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และลูกจ้าง และผู้รับบริการเกี่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ จำนวน 1,452 คน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 314 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด และสร้างเครื่องมือ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน การวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.80-100 ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = .969

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับ กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 314 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูล ที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 314 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple regression Stepwise)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ระดับของการบริหารตามหลัก POCCC โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ระดับของอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .774**) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านวิมangsa ความไตร่ตรอง ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ด้านวิริยะ ความเพียร และด้านฉันทะ ความพอใจ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ด้านคุณภาพของงาน สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน สินค้าและบริการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ด้านปริมาณงาน (Quantity) สามารถขายสินค้าและบริการได้จำนวนมากขึ้น ผลการประกอบการเพิ่มมากขึ้น ด้านเวลา (Time) เวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนลดลง มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกระบวนการอย่างชัดเจน ด้านค่าใช้จ่าย (Costs) ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการประกอบการลดลง ใช้งบประมาณในการดำเนินการอย่างคุ้มค่า

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ระดับของการบริหารตามหลัก POCCC โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.19, S.D. = 0.0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.40) รองลงมา ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.63) และด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.52)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ สามารถสรุปได้ว่า

หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.774^{**}$)

ด้านฉันทะ ความพอใจ กับประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.404^{**}$)

ด้านวิริยะ ความเพียร กับประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.649^{**}$)

ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ กับประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.742^{**}$)

ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง กับประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.801^{**}$)

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงสุดในระดับมาก รองลงมา ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ด้านวิริยะ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และความเพียร และด้าน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับน้อย ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์ จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ พบว่า

ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าใช้จ่าย (Costs) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D. = 0.46) รองลงมา ด้านเวลา (Time) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D. = 0.53) และด้านปริมาณงาน (Quantity) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D. = 0.46)

ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ ประกอบด้วย คุณภาพของงาน (Quality) ปริมาณงาน (Quantity) เวลา (Time) และค่าใช้จ่าย (Costs) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของงาน (Quality) สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน สินค้าและบริการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า มีการให้บริการที่เป็นระบบ มีการประกันคุณภาพสินค้า มีการบริการหลังการขาย

2. ปริมาณงาน (Quantity) สามารถขายสินค้าและบริการได้จำนวนมากขึ้น ผลการประกอบการเพิ่มมากขึ้น ปัญหาและข้อร้องเรียนลดลง บริษัทมีศักยภาพในการผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้น มีลูกค้ามาซื้อสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น

3. เวลา (Time) เวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนลดลง มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกระบวนการอย่างชัดเจน งานสำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ บุคลากรมีระเบียบตรงต่อเวลา มีการจัดสรรเวลาให้บุคลากรได้พักตามสมควร

4. ค่าใช้จ่าย (Costs) ค่าใช้จ่ายในการประกอบการลดลง ใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอย่างคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดงบประมาณและค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจน มีการรายงานค่าใช้จ่ายและผลประกอบการต่อกรรมการบริหารอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ส่วนคือ การบริหารตามหลัก POCCC และหลักอิทธิบาท 4 โดย การวางแผน ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนการตลาดเชิงรุกเน้นผู้ใช้บริการเป็นหลัก ร่วมกันกำหนดแผนการให้บริการแบบออนไลน์ ในด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารต้องจัดองค์การแบบกระจายอำนาจ จัดองค์การแบบไม่เป็นทางการเป็นการภายใน ในด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ผู้บริหารบริษัทประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ สั่งการตามสายบังคับบัญชา ในด้านการประสานงาน ผู้บริหารจะต้อง สร้างช่องทางการประสานงานแบบออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า แต่งตั้งผู้ชำนาญการเพื่อประสานในแต่ละเรื่อง และในด้านการควบคุม ผู้บริหารต้องมีการวางระเบียบปฏิบัติที่รัดกุม สร้างระบบตรวจสอบคุณภาพของสินค้าและบริการ และที่สำคัญในขั้นตอนการดำเนินการทุกอย่างต้องมีการวางแผนไว้เป็นอย่างดี เพราะการวางแผนเป็นเบื้องต้นของกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนม กุณาวงค์ (2547) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารกิจกรรมรับรองคุณภาพโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารกิจกรรมการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีทีมงานที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างคล่องตัวและรวดเร็ว ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าระดับของอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านฉันทะ ความพอใจ ประกอบด้วย ผู้บริหารชื่นชอบงานด้านอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นพิเศษ ด้านวิริยะ ความเพียร ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียรในการบริหารงาน ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ผู้บริหารตั้งใจบริหารงานอย่างสุดความสามารถ และด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง ผู้บริหารประชุมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน แสดงว่า อิทธิบาท 4 มีระดับปฏิบัติที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติงานประสบ

ความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี พรหมวัน (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญชัย กุลวัฒนาพร ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 เรียงตามลำดับค่าอิทธิพลประกอบด้วย วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน มีผลต่อการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกทั้งในภาพรวม และรายด้าน แสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาทซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความเอาใจใส่ วิมังสา ความไตร่ตรอง นั้น มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเน้นในเรื่อง ความเต็มใจยินดี ขยันหมั่นเพียร อดทน มุ่งมั่น มีสติรอบคอบและหมั่นตรวจตราแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานในด้านต่าง ๆ แม้แต่งานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง ที่นักวิจัยได้มุ่งศึกษาในมิติต่าง ๆ ก็มีผลในลักษณะเดียวกัน คือ หากมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้ในการบริหารงาน ส่งผลให้การบริหารงานในด้านนั้น ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการประยุกต์กับหลักอิทธิบาทนั้น โดย 1. ฉันทะร่วมตัดสินใจ ด้วยความรัก คือ การวางแผน (Planning) 2. วิริยะ เพียรพัก ร่วมพัฒนา คือ การลงมือทำ (Doing) 3. วิมังสา พิจารณา ร่วมประเมินผล คือ การปรับปรุง (Acting) 4. จิตตะ ตั้งใจตน รับผลพอประมาณ คือ การติดตามตรวจสอบ (Checking) จะส่งผลให้การพัฒนาประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธัญพร พิพิชวรโกศล (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมกล่าวคือ หลักอิทธิบาท 4 นั้น สามารถเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีผลจากการตรวจสอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเศษ กนตมโม (มั่งคั่ง) (2564) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลร่วมกันต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของ

เทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า อิทธิบาท 4 เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล

3. ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพของงาน สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน สินค้าและบริการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ด้านปริมาณงาน (Quantity) สามารถขายสินค้าและบริการได้จำนวนมากขึ้น ผลการประกอบการเพิ่มมากขึ้น ด้านเวลา (Time) เวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนลดลง มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกระบวนการอย่างชัดเจน และด้านค่าใช้จ่าย (Costs) ค่าใช้จ่ายในการประกอบการลดลง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอย่างคุ้มค่า แสดงว่า การบริหารจัดการตามหลักการบริหาร POCCC บูรณาการกับหลักพุทธธรรม กล่าวคือ หลักอิทธิบาท 4 โดยปรับวิธีการบริหารจัดการให้เข้ากับยุคปกติใหม่ ซึ่งใช้กลยุทธ์ในการบริหาร เน้นการให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือเป็นไปตามหลักพุทธธรรม ส่งผลให้บริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเสริญ อินทร์ตัน (2550) ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการตามกระบวนการทศนัธธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเฉพาะในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ปรับกลยุทธ์โดย เน้นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งมีกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ 1. กลยุทธ์ด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบล 2. กลยุทธ์ด้านความรู้และความเข้าใจในศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น 3. กลยุทธ์ด้านนโยบายการบริหารจัดการ 4. กลยุทธ์ด้านการปลูกจิตสำนึกในความเป็นไทย ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญา ชุ่มนาเสียว (2553) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบกลยุทธ์การจัดองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้มีการปรับกลยุทธ์การบริหารให้สอดคล้องกับ กับบริบทขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ โดยใช้กลยุทธ์การจัดการด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลยุทธ์การจัดการด้านพัฒนาองค์กร และกลยุทธ์การจัดการด้านพัฒนาภาวะผู้นำจะเห็นได้ว่าการบริหารองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชนจะเน้นในเรื่องของการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับยุคปกติใหม่

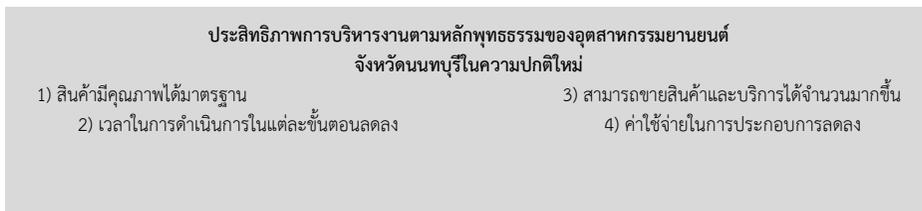
ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการโดยควบคุมปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการ เช่นทรัพยากรในองค์กร งบประมาณ เวลา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีการปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานอยู่เสมอจะส่งผลให้องค์กรสามารถบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตานันท์ ตีกุล และคณะ (2559) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม ได้มีการ

ควบคุมปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน คือ ปัจจัยด้านคน เงินหรืองบประมาณ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านบริหารจัดการงานธุรการ การประสานงาน และการประเมินผลงาน

นอกจากการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่ดี ต้องบูรณาการกับหลักพุทธธรรม กล่าวคือ หลักอิทธิบาท 4 ด้วย จึงจะประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาปริชา เขมนนโท (เหล่าทวีคุณ) (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการประยุกต์กับหลักอิทธิบาทธรรม ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีกฎระเบียบ ผู้บริหารมีความเข้าใจแบ่งงานตามหน้าที่และติดตามกำกับดูแลผลงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงหากมีปัญหาช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้รวมทั้งบุคลากรต้องมีความสามัคคีมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการประสานความร่วมมือทำกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องทำเป็นแผนแม่บทระดับจังหวัดมีการระดมความคิดเห็น มีการตั้งศูนย์ประสานงานระดับจังหวัด มีบุคลากรประจำมีการเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงว่าผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ค้นพบได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งผลของงานวิจัยเหล่านั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกันซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าผลการวิจัยที่ผู้วิจัยค้นพบนั้นสามารถเชื่อถือได้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานองคตสาหกรรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ได้

องค์ความรู้

ประสิทธิภาพ

หลักการ

POCCC

- 1.วางแผนการตลาดเชิงรุกเน้นผู้ใช้บริการเป็นหลัก
- 2.จัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ
- 3.สั่งการตามสายบังคับบัญชา
- 4.สร้างช่องทางการประสานงานแบบออนไลน์
- 5.วางระเบียบปฏิบัติที่รัดกุม

เหตุผล

อิทธิบาท 4

- 1.ชื่นชอบงานด้านอุตสาหกรรมยานยนต์
- 2.มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน
- 3.ตั้งใจบริหารงานอย่างสุดความสามารถ
- 4.ประชุมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการ

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายรายละเอียดของแผนภาพได้ดังนี้

จากภาพจะเห็นได้ว่ามีสาระสำคัญอยู่ 3 ส่วนคือ ส่วนหลักการ และเหตุผล และส่วนของประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนหลักการจะเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง หากมีการประยุกต์เข้ากับหลักธรรม กล่าวคือหลักอิทธิบาท 4 จะส่งผลให้ให้ของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักการ ได้แก่ หลักการบริหาร POCCC ผู้บริหารจะต้องใช้หลักการนี้เพื่อบริหารจุดการทำงานในยุคความปกติใหม่ ซึ่งประกอบด้วย วางแผนการตลาดเชิงรุกเน้นผู้ใช้บริการเป็นหลัก จัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ สั่งการตามสายบังคับบัญชา สร้างช่องทางการประสานงานแบบออนไลน์ และวางระเบียบปฏิบัติที่รัดกุม

เหตุผล ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ผู้บริหารชื่นชอบงานด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ มีความขยันหมั่นเพียรในการบริหารงาน ตั้งใจบริหารงานอย่างสุดความสามารถ และประชุมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ประสิทธิภาพ ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ ซึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นเงื่อนไขในการบริหาร ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ ประกอบด้วย สินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถขายสินค้าและบริการได้จำนวนมากขึ้น เวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนลดลง และ ค่าใช้จ่ายในการประกอบการลดลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดคนนโยบายที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ได้วางแผนดำเนินการอย่างรัดกุม เพื่อพร้อมรับมือกับการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว
2. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการควบคุมคุณภาพของสินค้าและบริการด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ให้ได้มาตรฐานในระดับสากล เพื่อให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ
3. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่เป็นการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์ ใช้หลักของวิมังสาไตรตรอง พิจารณาวิเคราะห์ถึงปัญหาสาเหตุและแนวทางในการบริหารและพัฒนาธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์โดยจัดให้มีการอบรมพัฒนาความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผน ให้ผู้บริหารมีองค์ความรู้ด้านการวางแผนการบริหารธุรกิจในยุคปกติใหม่ให้ประสบผลสำเร็จ
2. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดมาตรการควบคุมคุณภาพของสินค้าและบริการด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยกำหนดให้ทุกองค์กรได้พัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งมีการประเมินและให้เครื่องหมายที่แสดงถึงมาตรฐานของสินค้าและบริการในระดับสากล
3. หน่วยงานภาครัฐควรร่วมมือกับองค์กรทางพระพุทธศาสนาให้การส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้หลักเหตุผล พิจารณาไตรตรองโอโยอุบายแยกคาย และพัฒนาสติปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้มีสติรู้เท่าทันปัญหา สามารถประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลยุทธ์เพื่อบริหารองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์สู่การให้บริการที่มีมาตรฐาน
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของอุตสาหกรรมยานยนต์จังหวัดนนทบุรีในความปกติใหม่ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการอุตสาหกรรมยานยนต์ตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการอุตสาหกรรมยานยนต์

เอกสารอ้างอิง

- จิตตานันท์ ติกุล และคณะ. (2559). รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เจริญชัย กุลวัฒนาพร. (2563). รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ (ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา ชูมนาเสียว. (2553). รูปแบบกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระมหาปรีชา เขมนนโท (เหล่าทวิคุณ). (2561). การประยุกต์หลักกัทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ปริญญาพุทธศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง). (2564). *พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี* (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐินิพนธ์ิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พนม กุณาวงค์. (2547). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารกิจกรรมรับรองคุณภาพโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. *วารสารวิชาการและการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช*, 2(2), 23-42.
- พัทธนัญพร พิพิธวโรภคิน. (2563). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐินิพนธ์ิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทาลัย.
- มนตรี พรหมวัน. (2563). *รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่* (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐินิพนธ์ิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณ อยพิศาลภพ. (2565). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2563-2565 : อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์*. สืบค้น 10 กันยายน 2564, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Hi-tech-Industries/AutoParts/IO/IndustryOut>
- สรรเสริญ อินทร์ตัน. (2550). *กลยุทธ์การบริหารจัดการตามกระบวนการทศวรรษมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเฉพาะ ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์การจัดการดุขฎฐินิพนธ์ิต สาขาการจัดการภาครัฐ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). *ข้อมูลจังหวัดนนทบุรีภาคธุรกิจยานยนต์*. สืบค้น 10 กันยายน 2564, จาก <https://app.powerbi.com/>
- สุทิน สलगสิงห์. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังของโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดมุกดาหาร. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 14(2), 152-153.
- Alan, P. (2004). *Human Resource Management in a Business Context* (2nd Edition). London: Thomson Learning.

พุทธวิธีส่งเสริมความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร*

BUDDHA'S PRINCIPLES FOR SUPPORTING SERVICES SATISFACTION
OF DENTAL CLINICS IN BANGKOK

เสาวณีย์เสาวณีย์ มิตรธรรมกุล, พงษ์พัฒนศักดิ์ จิตตานุรักษ์, รัฐพล เย็นใจมา
Saowanee Mittathammakul, Phongphat Jittanurak, Rattapon Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkorntajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: saowanee6514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมกับความพึงพอใจ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ จากประชากรจำนวน 2,689 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับความพึงพอใจกับการให้บริการ พบว่า หลักสังคหัตถุธรรมกับความพึงพอใจกับการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจในการให้บริการ พบว่า 1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการคลินิกมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยมีคุณภาพ 2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ คลินิกให้บริการด้วยความถูกต้องแม่นยำตามหลักวิชาการ 3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ใส่ใจในการให้บริการเป็นอย่างดี อธิยาศัยดีเป็นกันเองมีน้ำใจ

คำสำคัญ: การส่งเสริม; ความพึงพอใจ; คลินิกทันตกรรม

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the level of satisfaction with service quality of dental clinics in Bangkok Metropolis. 2. To study the correlation between Buddhist methods and satisfaction with service of dental clinics in Bangkok Metropolis, and 3. To propose the guidelines of service development of dental clinics in Bangkok Metropolis. The research methodology was mixed method. The quantitative research conducted by collecting data from 400 samples, derived from 2,689 people who were the customers of dental clinics in Bangkok Metropolis. The tool used for data collection was 5 rating scale questionnaires with the reliability value at 0.969. The statistics used for data analysis were Frequency. Percentage. Mean. Standard Deviation and Correlation. The qualitative research conducted by in-depth interviewing 9 key-informants. The data were analyzed by content descriptive interpretation.

The research findings were as follows: 1. The satisfaction with to service quality of dental clinics in Bangkok Metropolis, by overall, was at high level. 2. The correlation between Sanghahavattu and service sanctification of dental clinics in Bangkok Metropolis was found that the correlation of Sanghahavattu and service sanctification of dental clinics in Bangkok had positive relation at the high level with statistically significant level at 0.01, accepted the set hypothesis. 3. The guideline of service development of dental clinics in Bangkok Metropolis was that 1. concrete aspect of the service included the clinic had quality modern medical equipment. 2. reliability aspect included clinic provided services with accuracy according to academic principles. 3. the responding to service recipients' aspect included the staffs were very attentive to service. the staffs were courteous. friendly and considerate.

Keyword: Political Participation; Students; Secondary School

บทนำ

คลินิกทันตกรรมเอกชนแต่ละราย จะมีขนาดเล็กใหญ่ต่างกันไป ซึ่งก็มีหลายแห่งที่ขยายเครือข่ายสาขาไปทั่วประเทศ ส่วนการจัดสถานที่ให้บริการทางทันตกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องความสะอาด และสะดวกสบาย มีที่จอดรถรองรับเพียงพอ เจ้าหน้าที่ประจำคลินิกและทันตแพทย์ ให้บริการด้วยความสุภาพ แถมยังไม่ต้องรอคิวนาน วันเวลานัดหมาย

ขึ้นอยู่กับผู้มาใช้บริการเป็นหลัก ที่น่าสนใจมากที่สุด คือ การบริการ โดยคลินิกทันตกรรมประเภทนี้หลายแห่งได้ยกระดับและพัฒนาบริการในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเวชศาสตร์ช่องปาก ทันตกรรมประดิษฐ์ และทันตกรรมเพื่อความสวยงาม เช่น บริการรักษารากฟัน ทันตกรรมจัดฟัน จัดฟันแบบใส ฟอกสีฟัน ครอบฟัน อุดฟันด้วยวัสดุสีเหมือนฟัน ขัดฟันและเคลือบฟลูออไรด์ทั้งปาก และใส่รากฟันเทียม เป็นต้น มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านรองรับมากพอ ที่สำคัญ คือ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางด้านทันตกรรมเข้ามาช่วยในการดูแล ป้องกัน และรักษา ส่วนในแง่ของอัตราค่าบริการ ส่วนใหญ่คลินิกเอกชนจะติดแจ้งไว้ให้ผู้มาใช้บริการเห็นอย่างเด่นชัด ตามกฎระเบียบของทางการ โดยทั่วไปแล้วราคาจะถูกหรือแพง ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะทางทันตกรรมเป็นสำคัญ เริ่มตั้งแต่ 200 – 50.000 บาทขึ้นไป (TWC Writing, 2565)

สิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของคลินิกทันตกรรมแต่ละแห่ง และเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้ผู้รับบริการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการ คือ กระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ เป็นมืออาชีพ ใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้ผลการวินิจฉัยที่เที่ยงตรง มีขั้นตอนการบริการที่สะดวก รวดเร็ว รวมถึงอัธยาศัยและบุคลิกภาพของบุคลากรที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ให้เกียรติ และพร้อมให้บริการ เป็นต้น ส่งผลเหล่านี้ทั้งหมดล้วนสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ และเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่า ผู้รับบริการจะมาใช้บริการอีกในคราวต่อไป

การบริหารจัดการด้านการบริการที่ดีมีคุณภาพที่สร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการได้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ต้องบริการบนพื้นฐานของคุณธรรม คือ การบริการด้วยความโอบอ้อมอารี มีวิริยะ สงเคราะห์ด้วยน้ำใจ และวางตนเหมาะสม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำมาปรับประยุกต์ใช้เพื่อให้การบริหารจัดการด้านการบริการมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ได้แก่ ทาน คือ เจ้าของกิจการหรือผู้ให้บริการต้องมีความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์แก่กิจการของตนมากเกินไป ปิยวาจา คือ การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำที่มีประโยชน์ กล่าวถ้อยคำที่เป็นจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น รู้จักกล่าวขอโทษ และรู้จักกล่าวขอบคุณ ซึ่งการกล่าวเฉพาะคำสุภาพไพเราะนี้ ย่อมทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและส่งผลให้กลับมาใช้บริการอีกในภายหลัง อัตถจริยา คือ การประพฤติตนเป็นประโยชน์แก่ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว พุเมเทแรงกายแรงใจในการให้บริการแก่บุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ และ สมานัตตตา คือ การวางตัวให้เหมาะสมสมอดันสมอปลาย เหมาะสมกับคุณวุฒิ วิทยุฒิ และฐานะ ดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่ว มี

จิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย และที่สำคัญปฏิบัติกับเพื่อนร่วมงานและผู้เข้ารับบริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ถือตัวถือตน

ด้วยเหตุเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมวิธีส่งเสริมความพึงพอใจในการบริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบผลว่า พฤติกรรมหลักสังคหวัดดูช่วยส่งเสริมหรือช่วยสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และการบริการด้วยหลักสังคหวัดดูมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคลินิกทันตกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการสุขภาพแบบอื่น ๆ ที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความพึงพอใจที่ส่งผลให้ตัดสินใจเลือกเข้ารับบริการจากคลินิกนั้น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมกับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 ท่าน (Key Informants) พร้อมทั้งวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้ารับบริการจากคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง จำนวน 400 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากประชากร ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน 10 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1. ผู้บริหารกองทัตสาธารณสุข 6 คน 2. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป และ 3. นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.939 และใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัย เมื่อได้รับและรวบรวมแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมใน กรุงเทพมหานคร

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม

เพศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิงมีจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.48 และเป็นเพศชายมีจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.52 อายุ จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30-40 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.26 รองลงมาเป็นผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.17 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด มีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 ตามลำดับระดับการศึกษา จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.68 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.96 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 ตามลำดับ อาชีพ จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41.06 รองลงมาคืออาชีพพนักงานเอกชน

จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.47 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คืออาชีพอื่นๆ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.82 ตามลำดับ รายได้ต่อเดือน จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10.001 – 20.000 บาท จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 รองลงมา มีรายได้ 20.001 – 30.000 บาท จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.54 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด มีรายได้น้อยกว่า 10.000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.29 ตามลำดับ และจำนวนครั้งที่เคยมารับบริการ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมาใช้บริการ 11 – 20 ครั้ง จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.52 รองลงมาน้อยกว่า 5 ครั้ง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.23 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดที่เคยมาใช้บริการ มากกว่า 20 ครั้ง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 ตามลำดับ

2. สรุปความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมใน กรุงเทพมหานคร

2.1 หลักพฤติกรรม สังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$. S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.2 ด้านทาน ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$. S.D. = 0.55)

2.3 ด้านปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$. S.D. = 0.55)

2.4 ด้านอัตถจริยา (การประพฤติตนเสียสละไม่เห็นแก่ตัว) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$. S.D. = 0.53)

2.5 ด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย ให้เกียรติผู้อื่น) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$. S.D. = 0.620)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับความพึงพอใจกับการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

3.1 หลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวม กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากที่สุด ($R = 841^{**}$)

3.2 หลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวม กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=711^{**}$)

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมด้านทาน ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

3.4 ด้านทาน ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=532^{**}$)

3.5 ด้านทาน (ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($r=297^{**}$)

3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

3.7 ด้านปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = 680^{**}$)

3.8 ด้านปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 650^{**}$)

4 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านอัทถจริยา (การประพฤติตนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

4.1 ด้านอัทถจริยา (การประพฤติตนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = 756^{**}$)

4.2 ด้านอัทถจริยา (การประพฤติตนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) กับความพึงพอใจกับการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 647^{**}$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

หลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร หลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) เมื่อพิจารณาผลโดยภาพรวม และรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$. S.D. = 0.42) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทาน (ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ) อุตถจริยา (การประพฤติตนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) ปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น) และ สมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย ให้เกียรติผู้อื่น) ตามลำดับ เห็นได้ว่าสอดคล้องคล้อยกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย นาถ้ำพลอย (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริการจัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การบริการงานจะต้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและผู้มีส่วนได้เสียต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

1. ทาน (ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร หลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) เมื่อพิจารณาผลโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$. S.D. = 0.55) คลินิกมีการให้บริการด้วยความโอบอ้อมอารี ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการด้วยน้ำใจแก่ผู้มาใช้บริการ ให้บริการโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธนิต อธิจิตโต (คงเนียม) (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การ บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การ บริการแบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างผลตอบแทนที่เหมาะสมได้ และการวางแผนอย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้สามารถยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

ปิยวาจา (การใช้วาจาสุภาพ กล่าวถ้อยคำจริง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น) ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร หลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) เมื่อพิจารณาผลโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$. S.D. = 0.55) บุคลากรของคลินิกสื่อสารกับผู้รับบริการโดยใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อย สามารถสื่อสารกับผู้รับบริการอย่างตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังอำพรางความจริง ให้บริการด้วยวาจาที่อ่อนหวาน กล่าวขอโทษเมื่อเกิดความผิดพลาด และใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยไม่พูดกระทบกระทั่งผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษ์สา พานิกุล (2552) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการให้บริการของประชาชนต่อการให้บริการจัดหางานของรัฐตามหลักสังคหวัตถุ : กรณีศึกษา ศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการให้บริการของประชาชนโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการ

ลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยของ ปิณณธร เขียรชัยพฤกษ์ (2552) ที่ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ 4 ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพกับความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือด้านปิยวาจาและสมานัตตตา และอยู่ในระดับปานกลางคือด้านทานและอิตถจริยา

อภิปรายผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$. S.D. = 0.38) และรายด้านสามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ระดับการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$. S.D. = 0.50) สภาพแวดล้อมของคลินิกมีความสะอาดร่มรื่นปลอดภัย คลินิกมีการจัดป้ายประชาสัมพันธ์แนะนำให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับบริการ บุคลากรของคลินิกมีความรู้ความสามารถและให้บริการอย่างมีคุณภาพ และคลินิกมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีรัตน์ แก้วปัญญา (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการฝ่ายอัยการและบุคลากรทุกคน ปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมอย่างเคร่งครัด สร้างความรู้ความเข้าใจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และผู้บริการควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริการ

ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ระดับการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$. S.D. = 0.46) การรับบริการมีความเหมาะสมกับคุณภาพการให้บริการ เจ้าหน้าที่ใส่ใจให้บริการด้วยความเต็มใจ ลูกค้าได้รับบริการที่มีคุณภาพอย่างที่ได้คาดหวังไว้ และคลินิกให้บริการด้วยความถูกต้องแม่นยำตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษบา นาไสยา (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอภูเรือจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากับบุคลากรในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูเรือจังหวัดเลย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อ

หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

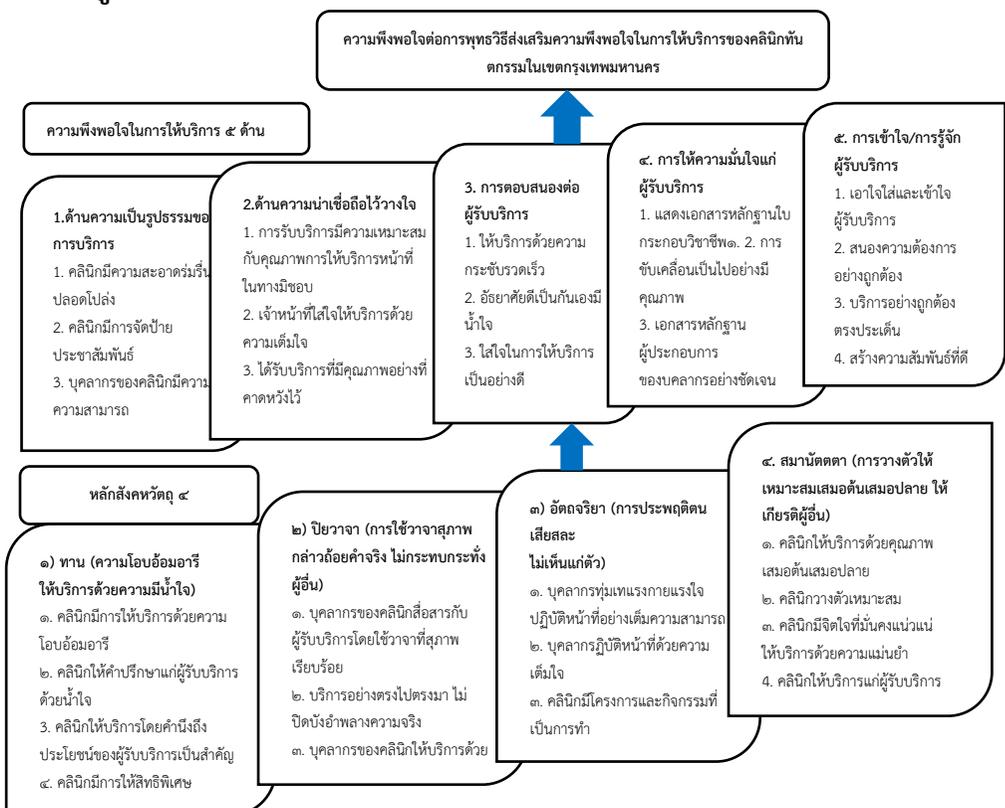
ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ระดับการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$. S.D. = 0.53) ลูกค้าได้รับการบริการด้วยความกระชับ รวดเร็วมีประสิทธิภาพ บุคลากรมีอัธยาศัยดีเป็นกันเองมีน้ำใจ บุคลากรมีความพร้อมและใส่ใจในการให้บริการเป็นอย่างดี และคลินิกมีการนำเอาข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำของผู้รับบริการมาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพัฒน์ ธนธาวิวงศา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการดำเนินธุรกิจบริการเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาสถานีบริการน้ำมันเอสโซ่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. ด้านการบริการ ผู้บริการและเจ้าหน้าที่ทุกคนควรมีหลักอิทธิบาท 4 คือ มีความพอใจในสถานบริการ น้ำมันที่ตนทำงานอยู่ มีความเพียรพยายามในการส่งเสริมการขายหรือการบริการหลังการขาย มีความคิดจดจ่อหรือใส่ใจในระบบการดำเนินงานพร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีปัญหาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลวางแผนและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น และหลักอภิปรินิยธรรม คือ ประชุมกันประจำ และพร้อมเพียงกันประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในการบริการ 2. ด้านการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ คือ มีวาจาที่สุภาพอ่อนโยนกับลูกค้า มีการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ทั้งตนเองและลูกค้าท่านอื่น มีการวางตัวสม่ำเสมอให้การบริการอย่างมีสติ และ หลักศีล 5 ข้อ 2 คือ เมื่อเก็บสิ่งของที่ลูกค้าลืมไว้แล้ว ส่งคืนเจ้าของ และข้อที่ 5 ไม่ซื้อขายสิ่งเพสติดภายในปั้มน้ำมัน 3.ด้านความโปร่งใสตามหลักจรรยาบรรณ คือ มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า มีความขมใจและมีความอดทนต่ออำนาจกิเลสในการประพฤติทุจริตต่อลูกค้า และหลักสัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ ไม่ฉ้อโกง และไม่นำเงินรายได้จากการดำเนินธุรกิจสถานีบริการน้ำมันไปลงทุนในธุรกิจอื่นที่มีความเสี่ยงมากกว่ามีความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจสามารถตรวจสอบได้

ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ระดับการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$. S.D. = 0.46) คลินิกแสดงเอกสารหลักฐานผู้ประกอบการอย่างถูกต้องเป็นทางการ มีการขับเคลื่อนงานของคลินิกเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ คลินิกมีการแสดงเอกสารหลักฐานใบประกอบวิชาชีพของบุคลากรอย่างชัดเจน และยังมีการสื่อภาพเสียงที่แสดงออกถึงคุณภาพการให้บริการสู่สาธารณะ ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ นิภา อาจริยาภิบาล (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการประกันชีวิตในจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษพบว่า การบริการคือการพูดดี ทำดี ต่อผู้มารับบริการแล้ว ตัวแทนขายประกันจะต้องให้บริการได้อย่างสม่ำเสมอ และเป็นไปอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปปรับใช้กับการให้บริการ

ด้านการเข้าใจ/การรู้จักผู้รับบริการ ระดับการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการให้บริการ ในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านการเข้าใจ/การรู้จักผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.45) คลินิกเอาใจใส่และเข้าถึงผู้รับบริการเป็นรายบุคคล คลินิกเข้าใจผู้รับบริการ และให้บริการเพื่อสนองต่อความต้องการอย่างถูกต้องตรงประเด็น คลินิกเข้าใจผู้รับบริการ และให้บริการเพื่อสนองต่อความต้องการอย่างถูกต้องตรงประเด็น และคลินิกสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุกษา พุทธิรักษ์ (2551) ที่ได้วิจัยเรื่อง การ บริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก จากผลการวิจัยพบว่า การ บริหารจัดการสหกรณ์โดยหลักใช้สังคหวัตถุ 4 ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายด้านการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาใช้บริการ คลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเน้นการให้บริการที่รวดเร็วแม่นยำและสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาใช้บริการได้
2. ควรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ติดต่อดีสะดวก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควร บริหารจัดการโดยมุ่งเน้นความสำเร็จ วางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบ
2. ควรมีระบบการให้บริการ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว แม่นยำ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เข้ารับบริการได้เป็นอย่างดี
3. ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสม จัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย และเพียงพอต่อการใช้งาน และมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการให้บริการที่ดีและสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการได้
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของของ คลินิกทันตกรรม เพื่อให้ทราบแนวทางวิธีการในการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของ คลินิกทันตกรรม ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *ระบบรายงานสนับสนุนข้อมูลสุขภาพ*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2564, จาก <https://phdb.moph.go.th/main/index/site/16>
- จूरรัตน์ แก้วปัญญา. (2560). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของบุคลากรฝ่ายสารบบคดี สำนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิภา อาจริยาภิบาล. (2561). *การปรับใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการประกันชีวิตในจังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุษบา นาไสยา. (2560). *ประสิทธิผลการให้บริการของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอภูเรือจังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปิ่นฉัตร เทียนชัยพฤกษ์. (2552). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธนิธ อธิจิตโต (คงเนียม). (2561). *การบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุกษา พุทธรักษ์. (2551). *การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รภััสสา พานิกุล. (2552). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดหางานของรัฐตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สุวรรณ แก้วนะ. (2561). การบริหารจัดการการใช้แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการ อำเภอ บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อธิพัฒน์ ธนธาวิวงศา. (2560). แนวทางในการดำเนินธุรกิจบริการเชิงพุทธบูรณาการ: กรณีศึกษาสถานีบริการน้ำมันเอสโซ่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุष्ฎิณีพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุष्ฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ฉัตรชัย นาถ้ำพลอย. (2562). การบริหารจัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- TWC Writing. (2564). ความต่างของ คลินิกทันตกรรม แต่ละประเภท. สืบค้น 3 มกราคม 2564, จาก:// twcwriting.com/2019/02/13/ความต่างของ-คลินิกทันตกรรม
- Yamane, T. (1967). Statistic: An Introductory Analysis. New York: Harpen and Row.

วิธีการควบคุมตัวพระภิกษุสงฆ์ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา
ซึ่งจะต้องถูกควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*

METHODS OF DETAINING MONKS ACCUSED OF CRIMINAL OFFENSES WHICH
MUST BE DETAINED UNDER THE CRIMINAL PROCEDURE CODE

พระครูพิศิษฐ์บัญญัติกร ธมมเตโช, พระสิทธิธินิตธาตา (ชลัช โชติทตฺโต),

ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ

Phrakhrupisitbunyakon Thamatecho, Phrasitthinitithada (Chalat Chotithatto),

Prasert Limprasert

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: eak_mcu1@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการ
สละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2. ศึกษา
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและ
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และ 3. หาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อหาวิธีที่เหมาะสม

ในกรณี มาตรา 29 ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเต็มเปี่ยมในการใช้อำนาจ
ดุลยพินิจ ถ้าเห็นว่าไม่ควรปล่อยตัวก็สามารถบังคับให้พระภิกษุสละสมณเพศทันทีเสียก็ได้ และ
มาตรา 30 กรณีที่กำหนดให้พระภิกษุต้องสละ สมณเพศ เนื่องจากศาลมีคำสั่งซึ่ง ซึ่งพนักงาน
สอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังและศาลมีคำสั่งอนุญาต พระภิกษุ
นั้นก็จะต้องสละสมณเพศ ก่อนนำตัวไปขังตามคำสั่งศาลต่อไป

ปัญหาดังกล่าว ถือเป็นกรณีที่พระภิกษุไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร จึงเห็นควรแก้ไข
เพิ่มเติมความในมาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว และ
ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งขังจะได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่ง
หน้าหรือต้องโทษอาญามาก่อน และควรต้องมีการจัดตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาธิบดีกรขึ้นมา
เป็นการโดยเฉพาะ เพื่อมาตัดสินความผิดลงโทษตามพระธรรมวินัย

คำสำคัญ: การควบคุม; การถูกกล่าวหา; พระภิกษุถูกจับ

Abstract

The objectives of this article were to: 1. study the principles concepts and law theories about monkhood renunciation due to offense criminal law and the Sangha Acts, 2. study legal measures relating to monkhood renunciation due to offense criminal law and the Sangha Act and 3. suggest suitable solutions.

In case of Article 29 that allows full power to the inquiry officers to use discretionary power. If the officers believe that any monks should be detained, they could enforce monk to leave monkhood immediately. In case of Article 30 enforcing monk to leave monkhood as the court issues detention order after inquiry officers or prosecutors submitted petition to court to issue the warrant of detention which is permitted by the court. The monk must leave monkhood before the detention according to the court order.

The problem as it is, is considered that the monks did not receive the fairness as they should. The authors regard that Article 29 should be amended to prevent the unilateral discretionary power exercise of inquiry officers. Also, Article 30 should be amended for the case of the detention order issued by the court should be permitted for monk conducting flagrant offence or conducted any offense or used to be convicted offenses before. There should set up a specific layer at National Office of Buddhism to judge the monks' offenses according to the Dhamma- Vinaya.

Keyword: Detaining Monk Accused; Accused; Buddhist

บทนำ

ราชอาณาจักรไทยมีประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตอันยาวนาน และชนชาติไทยส่วนใหญ่ก็นับถือพระพุทธศาสนาสืบต่อมาโดยตลอด ในสมัยโบราณถึงปัจจุบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกให้คณะสงฆ์รวบรวมฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติไว้ด้วยกัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติไว้ให้รัฐบาลคุ้มครองพระพุทธศาสนา กฎหมายได้บัญญัติให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ออกกฎระเบียบเพื่อใช้ในการปกครองคณะสงฆ์และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่สงฆ์ และตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายองค์กรบริหารคณะสงฆ์จึงเป็นมหาเถรสมาคม ไม่ใช่ทางบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะการปกครองคณะสงฆ์ มีความละเอียดอ่อนและยึดมั่นธรรมวินัยเป็นหลัก กล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของชาติไทยมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตลอดมา มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางความคิดเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และมีบทบาทสำคัญหลัก คือ เผยแพร่พระพุทธศาสนา สั่งสอน อบรมขัดเกลาบุคคลให้เป็นคนดี มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นพระภิกษุเป็นบุคคลที่สังคมคาดหวังไว้สูงเพราะถือว่า

พระภิกษุสงฆ์ดำรงชีพอยู่ด้วยการสันโดษสมณะ และถือการบิณฑบาตเพื่อการยังชีพและปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก ดังนั้นในสายตาของประชาชน พระสงฆ์ถือเพศสมณะเป็นบุคคลมีภาวะเหนือกว่าบุคคลทั่วไปในแง่ที่มีกฎเกณฑ์บังคับเป็นกรอบแห่งความประพฤติทางกายและวาจาให้ถูกต้องตามพระวินัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากในเบื้องต้น สำหรับพระภิกษุสงฆ์ หากพระภิกษุสงฆ์ปฏิบัติย่อหย่อนหรือละเลย เพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแล้ว การบวชย่อมไม่มีประโยชน์อันใดต่อสังคม เพราะปราศจากอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา หากจะมีประโยชน์ก็เป็นประโยชน์เฉพาะตนเองซึ่งเป็นการอุปสมบทเพื่อหลอกลวงสาธารณชนให้หลงเชื่อ ย่อมเป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อสงฆ์ส่วนรวมและพระพุทธศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในปัจจุบันนี้มักจะเป็นข่าวปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งที่พระสงฆ์ประพฤติผิดพระธรรมวินัย หากมองตามหลักอริยสัจสี่ ก็พบว่าภาพพจน์ที่ต้องทำให้องค์ภคคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาต้องมัวหมอง ก็คือพระสงฆ์กระทำผิดพระธรรมวินัย

กรณีปัญหาของพระภิกษุที่ถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2535 ภายใต้มาตรา 29 และมาตรา 30 ที่ให้อำนาจดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พนักงานสอบสวน อัยการและศาล เพื่อดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ โดยไม่มีการไต่สวนทวนความจากฝ่ายพุทธจักรเสียก่อน ว่ามีการทำผิดพระวินัยร่วมด้วยหรือไม่ ซึ่งปัญหาต่อมาอยู่ที่ว่าปรากฏคำพิพากษาของศาลฎีกาถึงที่สุดว่า มิได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ก็ได้รับการปล่อยตัวไป ซึ่งดูเสมือนว่า การจะให้พระภิกษุสละสมณเพศกระทำได้โดยง่าย

ในบางครั้งพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพระธรรมวินัยและผิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งก็ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าพระภิกษุได้กระทำความผิดจริง หากเป็นคดีষ্ঠกระทำผิดที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่ อีกทั้งผู้ที่ถูกกล่าวหาที่ปฏิเสธ ทางฝ่ายสอบสวนยังให้สิทธิประกันตัวเพื่อสู้คดี แต่ในกรณีที่พระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดเจ้าหน้าที่ไปจับกุมตัวมาเพื่อทำการสอบสวนและจักต้องคุมขังก็จะให้พระภิกษุนั้นลาสิกขาหรือสละสมณเพศตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 ซึ่งไม่เป็นธรรมกับพระภิกษุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมตัวพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ด้วยการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ด้านขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์ พระไตรปิฎก และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ด้านการเก็บข้อมูล แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเริ่มต้น ระยะที่ 2 ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศของพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และระยะที่ 3 ศึกษาหาข้อเสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขเพื่อหาวิธีที่เหมาะสม โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. พระวินัย คือ กฎที่ใช้การควบคุมความประพฤติของพระภิกษุ มีทั้งข้อห้าม และขออนุญาตเป็นแนวทางการปฏิบัติของพระสงฆ์ สำหรับวัตถุประสงค์ของการบัญญัติพระวินัยเพื่อความเรียบร้อยเรียบร้อยดีงามในหมู่คณะสงฆ์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดความหลุดพ้นและเพื่อความผาสุกแก่หมู่คณะ ได้แก่ สามเณร มีหลักวินัย 10 ข้อ และพระภิกษุมีหลักวินัย 227 ข้อ
2. ความผิดอาญาและวินัยสงฆ์ คือ การกระทำความผิดเป็นการละเมิดพระธรรมวินัย และการกระทำเข้าข่ายความผิดกฎหมายอาญา ได้แก่ การทุจริต การอวดอุตริมนุสธรรม การแสดงออกถึงบทบาทในทางการเมือง และการเสพเมถุน หากภิกษุรูปใดฝ่าฝืนจะต้องอาบัติปาราชิก อันเป็นอาบัติหนักที่สุด ดังนั้น พระภิกษุผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินจะต้องรับโทษหรือต้องอาบัติตามพระวินัย ซึ่งมีผลให้ต้องสึกออกจากสมณเพศ และรับโทษทางอาญาโทษจำคุกปรับ และการริบทรัพย์สิน
3. ผลของการกระทำความผิดในทางกฎหมาย คือ การยึดหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคณะ

สงฆ์ และกฎหมายอาญา เช่น ในอดีตเคยมีพระภิกษุที่ถูกก่อกวนแกล้งและกล่าวหาว่ากระทำความผิด พระวินัยและกระทำความผิดอาญาและถูกบังคับให้สละสมณเพศ

ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีดังนี้

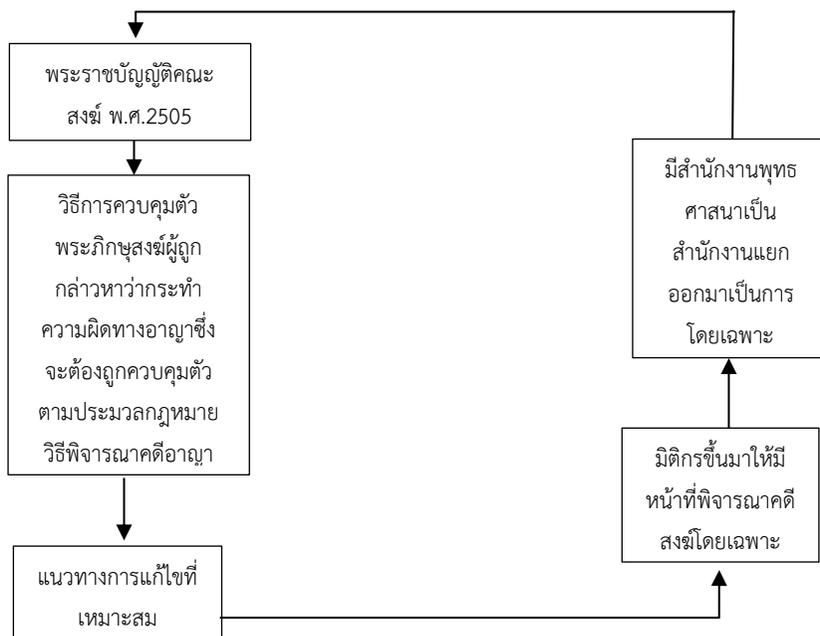
1. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กำหนดขึ้นมาเป็น หลักการหรือแนวทางในการปกครองตามพระธรรมวินัยเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองโดยเป็นเป้าหมายและเจตนารมณ์ทางพระพุทธศาสนา

2. ประมวลกฎหมายอาญา คือ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับความผิดและโทษ ที่เป็นสภาพบังคับหลักทางอาญาที่สามารถใช้ได้กับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา

3. หลักเกณฑ์กฎหมายอาญาในการกำหนดความผิดและกำหนดโทษ คือ รูปแบบการดำเนินคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ 1. ระบบกล่าวหา 2. ระบบไต่สวน และ 3. ระบบผสม โดยมีระบบการฟ้องคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ 1. โดยประชาชน 2. โดยเอกชน และ 3. โดยรัฐ และมีโทษทางอาญา มี 5 ชนิด คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมบัติ มูลศิริ ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ต้องมีกฎเกณฑ์ที่พิเศษและมากกว่าบุคคลธรรมดา

4. การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมตัวพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง ด้วยการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มีหลักการ ดังนี้ การบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน พบว่าเห็นสมควรมีการแก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 29 และมาตรา 30 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายตัวแทนพระสงฆ์เข้าไปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อให้กระบวนการไต่สวนเป็นที่ประจักษ์และเป็นการรักษาความยุติธรรมแก่พระสงฆ์ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนา มีนิตกรขึ้นมาเป็นการโดยเฉพาะ เพื่อมาควบคุม ตัดสินความผิดและลงโทษตามพระธรรมวินัย

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาวิธีการควบคุมตัวพระภิกษุสงฆ์ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ซึ่งจะต้องถูกควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความสอดคล้องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่เป็นหัวใจหลักในการควบคุมหรือเป็นข้อบังคับที่พระภิกษุต้องปฏิบัติและเคารพ ซึ่งข้อกำหนดบังคับในข้อที่เป็นปัญหา คือในมาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว และมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง จะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือเป็นกรณีที่ได้กระทำความผิดหรือต้องโทษอาญามาก่อน จึงต้องหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและเป็นธรรมให้แก่พระภิกษุ การจัดตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาเป็นสำนักงานแยกออกมา และมีมติกรดำเนินงานทำหน้าที่พิจารณาคดีพระภิกษุโดยเฉพาะ เพราะเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ พระภิกษุควรต้องมีกฎเกณฑ์ที่พิเศษแยกออกมาจากบุคคลธรรมดา

ข้อเสนอแนะ

ประการแรก เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจบังคับให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ในทันที โดยเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้า หรือเป็นกรณีที่บุคคลได้กระทำความผิดหรือต้องโทษอาญามาก่อน แต่ถ้าพระภิกษุโดนกล่าวหาว่ากระทำความผิด ควรที่จะต้องมีการไต่สวนก่อน แต่ยังไม่สามารถที่จะควบคุมตัวพระภิกษุได้

ประการที่สอง แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 29 ทั้งนี้ เนื่องจากขาดความละเอียดอ่อนในการบัญญัติข้อกำหนด เพื่อบังคับให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว ควรกำหนดให้ฝ่ายพุทธจักรต้องเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อไต่สวนให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อน ซึ่งควรตัดความที่กำหนดว่าพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสปรับตัวไปควบคุมให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเลยได้ ที่เป็นการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเพียงฝ่ายเดียว

ประการที่สาม ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พุทธศักราช 2505 มาตรา 30 ในกรณีศาลมีคำสั่งขังพระภิกษุที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ประกอบกับมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือฟ้องคดี พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับและศาลมีคำสั่งเช่นว่านั้น เรื่องดังกล่าวควรนำมาบังคับใช้กับพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเป็นกรณีที่ได้กระทำความผิดหรือต้องโทษอาญามาก่อน แล้วบุคคลนั้นหลบหนีเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา

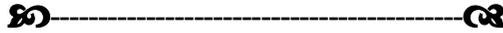
ประการที่สี่ ควรให้ประชาชนในชุมชนที่วัดนั้นตั้งอยู่ได้มีส่วนร่วม เช่น เข้าฟังการพิจารณาคดีและมีสิทธิ์ในการประกันตัวพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

เมื่อจำเป็นต้องกักตัวพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและคดียังไม่ถึงที่สุด ควรจัดให้มีบริเวณให้พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้อยู่ในพุทธมณฑลสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ซึ่งทางคณะสงฆ์ได้มีมติให้ทุกจังหวัดจัดตั้งพุทธมณฑลประจำจังหวัดแต่ละหนึ่งแห่งอยู่แล้ว ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2547 และมติ ครม. ครั้งที่ 20/2548 วันที่ 9 กันยายน 2548 ตามแผนพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก เพื่อให้มีความสอดคล้องตามมติ ครม. ที่มีประกาศออกมา และจักเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดและคุ้มครองสำหรับพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและคดียังไม่ถึงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *อธิบายพระวินัยสำหรับนักธรรมชั้นตรี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จิตติ ติงศิริภักย์. (2513). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาคที่ 3*. กรุงเทพฯ: แสงทองการพิมพ์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ และวรรณชัย บุญบำรุง. (2543). *สาระนำรู้เกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2543). *นิติปรัชญา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ปลื้ม โชติชฎยางกูร. (2553). *คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). (2532). *พุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). *นิติศาสตร์แนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พระมหาสมปฤติ มูลศิริ (2561). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการลงโทษข้อบังคับพระภิกษุ สละสมณเพศตามมาตรา 29 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สมชาย บุญคงมาก และภุภณัช รัตนชัย. (2561). *ปัญหาการสละสมณเพศของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505: ศึกษากรณีการใช้อำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*, 6(12), 19-23.
- พระครูวินัยธร สุริโย. (2564). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำ ความผิดอาญา*. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 146-152.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่*
FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF MINING FUND MANAGEMENT
ADMINISTRATION

วัลลภ ทลวงละ, สุรมณ จันท์เจริญ

Wallop Luangla, Suramon Chancharoen

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: s63584917079@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการเมือง สังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ ประชากรเป็นผู้อยู่อาศัยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในรัศมี 3 กิโลเมตร จากเหมืองแร่ ตำบลผาจุก จังหวัดอุดรดิตถ์ รวมทั้งสิ้น 1,564 ราย กลุ่มตัวอย่างทำการคัดเลือกแบบสุ่ม จากการแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน 380 ราย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.905 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติร้อยละ ค่าความถี่ และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการ; กองทุนเหมืองแร่

Abstract

Objectives of this research were to study the causal relationship of political, social, technological, and economic factors influencing the effectiveness of mining fund management. The population were residents aged 18 years and over within a radius of 3 kilometers from the mine in Pha Chuk Sub-District, Uttaradit Province, totaling 1,564 people. The 380 samples were randomly

selected from grouping by area in the same proportion. The instruments of this research were questionnaires with alpha coefficient reliability of 0.905 and analyzed data by mean, standard deviation, percentage, frequency and structural equation model analysis.

Findings of the research were as follows: Social factors, by overall, had the greatest influence on the effectiveness of mining fund management, followed by political, economic and technological aspects, respectively.

Keywords: Effectiveness, Management, Mining Fund

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ ได้จัดให้มีการประชุมที่ประเทศบราซิล ในปี ค.ศ. 1992 โดยใช้ชื่อว่า อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) เพื่อให้ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกภายใต้อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ ปี พ.ศ. 2546 โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ระบุว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในแนวทางที่เรียกว่า หุ่นส่วนการพัฒนาพื้นที่การทำเหมืองแร่ของประเทศไทยถูกกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการนโยบายแร่แห่งชาติ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล และมีการกำหนดกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชนจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติของท้องถิ่น ที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ต้องจัดตั้งหลังได้รับอนุญาตประกอบกิจการตั้งแต่ พ.ศ. 2559 ประกอบไปด้วย 3 กองทุน ได้แก่ กองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ และกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสาธารณประโยชน์ต่อชุมชนผู้อยู่อาศัยโดยรอบเหมืองแร่ในระยะรัศมี 1-3 กิโลเมตร อาทิ ด้านการศึกษา ประเพณี และวัฒนธรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพชุมชน โดยการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มาจากการแต่งตั้งของภาครัฐ (กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, 2559)

แนวคิดทฤษฎีกองทุนเพื่อสังคมของ Batkin (2001) อธิบายว่า รูปแบบของกองทุนเพื่อพัฒนาสังคมมีพันธกิจในการเป็นผู้ให้เงินทุน ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินโครงการ การคัดเลือกโครงการเกิดจากการรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนของชุมชน แล้วคัดเลือกโครงการตามระเบียบ และขั้นตอนของกองทุน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญวิทย์ ชัยกันย์ (2561) ที่พบว่า การแบ่งปันผลประโยชน์ที่มีความเท่าเทียมเกิดจากความรู้ความสามารถในการบริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการบรรลุผลประโยชน์สาธารณะเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัจจัยดังกล่าว จึงมีความสนใจศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา กระบวนการบริการจัดการกองทุนให้ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบาย ของภาครัฐ ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการเมือง สังคม เทคโนโลยี และ เศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นผู้อยู่อาศัยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในระยะรัศมี 1-3 กิโลเมตร จากบริเวณ พื้นที่ที่มีการทำเหมืองหินอุตสาหกรรม ตำบลผาจุก จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้น 1,564 ราย (สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรธานี, 2564)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างควรมีอัตราส่วน 10-20 เท่าต่อ 1 ตัวแปรสังเกต (Hair et al., 2010) งานวิจัยครั้งนี้ มี 19 ตัวแปรสังเกต ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 190-380 ตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่ม ตัวอย่างที่ 380 ตัวอย่าง โดยทำการคัดเลือกแบบสุ่ม จากการแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ในสัดส่วนที่ เท่ากัน เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทางการศึกษาครั้งนี้

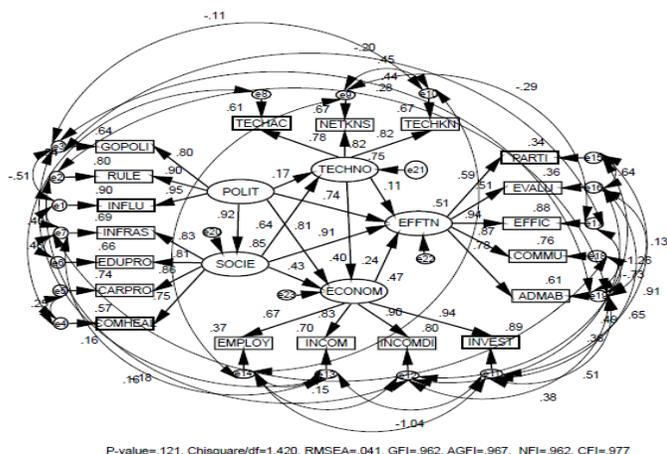
เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งระดับคำตอบของแบบสอบถามเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด รวมทั้งสิ้น 73 ข้อคำถาม ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ที่มากกว่า 0.5 จากนั้นนำข้อคำถามที่ผ่าน เกณฑ์ไปทดลอง (Tryout) จำนวน 30 ราย และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วย เกณฑ์การยอมรับจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ที่มากกว่า 0.7 โดยพบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ 0.905 อธิบายได้ว่า มาตรฐาน ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เริ่มจากตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม จัดเตรียมแบบสอบถามที่เพียงพอก่อนลงพื้นที่ ติดต่อบริษัทไม่เป็นที่ปรึกษาผ่านผู้นำชุมชน ลงพื้นที่ เพื่อแจกแบบสอบถาม และชี้แจงข้อสงสัยต่อประชากรกลุ่มตัวอย่าง ขอเก็บแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง การทดสอบความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ และปรับแก้แบบจำลองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หลังปรับแบบจำลอง สามารถเสนอได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองโครงสร้าง

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่าตัวชี้วัดความสอดคล้องกับข้อมูลเป็นไปตามเกณฑ์ของ ดัชนีความสอดคล้อง หมายความว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองเข้ากันได้ดี (Goodness of fit) สามารถแสดงผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ดัชนีความสอดคล้องของข้อมูล

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ของความ สอดคล้อง	ค่าดัชนีหลังปรับ แบบจำลอง	ผลการพิจารณา
P-value	มากกว่า 0.05	0.12	ผ่านเกณฑ์
Chi-square/df	น้อยกว่า 3	1.42	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.04	ผ่านเกณฑ์
GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป	0.96	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป	0.97	ผ่านเกณฑ์
NFI	มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป	0.96	ผ่านเกณฑ์
CFI	มีค่าตั้งแต่ 0.97 ขึ้นไป	0.98	ผ่านเกณฑ์

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1. ประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ (EFFTN) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ECONOM) เทคโนโลยี (TECHNO) สังคม (SOCIE) และการเมือง (POLIT) โดยมีสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{EFFTN} = 0.24 * \text{ECONOM} + 0.11 * \text{TECHNO} + 0.91 * \text{SOCIE} + 0.74 * \text{POLIT}, R^2 = 0.51$$

(0.075)	(0.051)	(0.024)	(0.166)
2.35	8.87	4.17	4.55

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม และการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ ได้ร้อยละ 51

สมมติฐานที่ 2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ECONOM) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านเทคโนโลยี (TECHNO) สังคม (SOCIE) และการเมือง (POLIT) โดยมีสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{ECONOM} = 0.40 * \text{TECHNO} + 0.43 * \text{SOCIE} + 0.81 * \text{POLIT}, R^2 = 0.47$$

(0.069)	(0.032)	(0.077)
2.21	2.13	9.24

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเทคโนโลยี สังคม และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายความผันแปรของเศรษฐกิจ ได้ร้อยละ 47

สมมติฐานที่ 3. ปัจจัยทางเทคโนโลยี (TECHNO) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสังคม (SOCIE) และการเมือง (POLIT) โดยมีสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{TECHNO} = 0.64 * \text{SOCIE} + 0.17 * \text{POLIT}, R^2 = 0.75$$

(0.213)	(0.051)
7.86	8.46

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทางเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม และการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายความผันแปรของเทคโนโลยี ได้ร้อยละ 75

สมมติฐานที่ 4. ปัจจัยทางสังคม (SOCIE) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านการเมือง (POLIT) โดยมีสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{SOCIE} = 0.92 * \text{POLIT}, R^2 = 0.85$$

(0.038)
17.97

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายความผันแปรของสังคม ได้ร้อยละ 85

ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมของค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงทุกตัวจากแบบจำลองสมการโครงสร้าง ดังตารางที่ 2

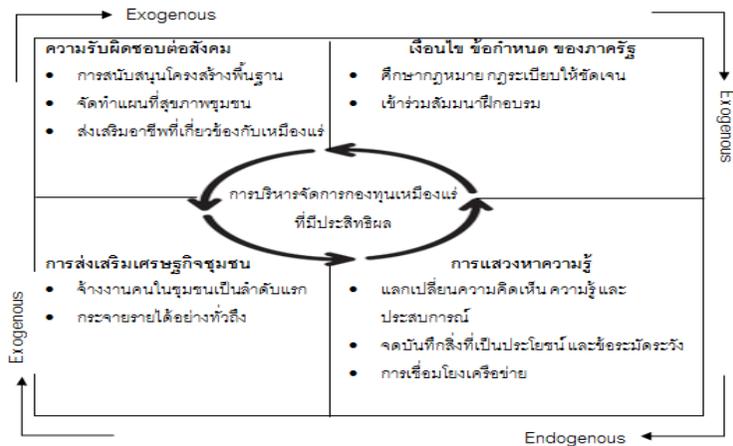
ตารางที่ 2 อิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเมืองแร่

ปัจจัยด้าน	ประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเมืองแร่		
	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลรวม
การเมือง	0.74	0.10	0.84
สังคม	0.91	0.04	0.95
เทคโนโลยี	0.11	0.02	0.13
เศรษฐกิจ	0.24	-	0.24

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเมืองแร่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางเทคโนโลยี ตามลำดับ

องค์ความรู้

จากการสังเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้การบริหารจัดการกองทุนเมืองแร่ที่มีประสิทธิผล คณะกรรมการกองทุนควรมีความเข้าใจด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ทั้งจากปัจจัยภายใน (Endogenous) และจากปัจจัยภายนอก (Exogenous) คณะผู้บริหารควรจัดลำดับความสำคัญในทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสภาวะแวดล้อมของปัจจัยที่กล่าวถึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา หรืออธิบายได้ว่า เมื่อบริหารจัดการปัจจัยหนึ่งได้ครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนที่ควรปฏิบัติต่อไป ได้แก่ การวิเคราะห์ ประเมินผล ศึกษาหาสาเหตุ และคิดค้นแนวทางเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของปัจจัย ที่กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหาร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้การบริหารจัดการกองทุนเมืองแรมที่มีประสิทธิผล มีดังนี้

1. การพิจารณาเงื่อนไข ข้อกำหนดของภาครัฐ โดยคณะผู้บริหารควรศึกษาเงื่อนไข ข้อกำหนด ของภาครัฐให้ชัดเจน เกี่ยวกับสิ่งที่ทำได้ และทำไม่ได้ รวมถึงเข้าร่วมการสัมมนา ฝึกอบรม จากภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัจจุบัน
2. การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถกระทำได้โดยให้ความสำคัญกับ การอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงกับ ข้อมูลด้านสุขภาพ และการส่งเสริมอาชีพที่สัมพันธ์กับกิจกรรมของเมืองแรม
3. การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการจ้างงานคนในชุมชนเป็นลำดับ แรกก่อนจ้างบุคคลภายนอก และมีการกระจายรายได้อย่างเสมอภาค
4. การแสวงหาความรู้ ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์กับคนใน ชุมชน มีการจดบันทึกข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และข้อควรระวังในความล้มเหลว รวมถึง เชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อม ต่อประสิทธิผลทางการบริหาร จัดการกองทุนเมืองแรม เนื่องจากนโยบายกองทุนเมืองแรมเป็นนโยบายสาธารณะของภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาชุมชนรอบพื้นที่เมืองแรมเท่านั้น ทำให้คณะกรรมการกองทุน ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นโยบายของภาครัฐอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กานต์พิชชา ศิริ (2562) ที่พบว่า การบริหารกองทุนชุมชนที่สัมฤทธิ์ผล ประกอบไปด้วย การมี

นโยบายภาครัฐที่ชัดเจน มีการกำหนดระเบียบขั้นตอนการดำเนินงาน มีการสั่งงานอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยทางการเมืองมีอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ เนื่องจากนโยบายของการเมือง หรือ นโยบายสาธารณะของภาครัฐได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม นโยบายทางการเมืองมีอิทธิพลต่อทิศทางการกระตุ้นเศรษฐกิจ และส่งผลทางอ้อมต่อการแสวงหาเทคโนโลยีที่ทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Meade (2019) ที่พบว่า นโยบายกองทุนของภาครัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชน ช่วยแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้เป็นอย่างดี

2. ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนด้วยงบประมาณของกองทุนเหมืองแร่ เป็นการดำเนินการบริหารเพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของชุมชน ความต้องการของคนในสังคมรอบพื้นที่เหมืองแร่ ต้องการมีอาชีพที่มั่นคง มีสุขภาพที่แข็งแรง ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีการจัดสรรอำนวยความสะดวกด้านเส้นทางคมนาคม ระบบประปา ระบบไฟฟ้า หรือ การบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งมีผลโดยตรงต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2563) ที่พบว่า โครงการพัฒนาชุมชนที่เหมาะสม ได้แก่ สาธารณูปโภค สาธารณะประโยชน์พื้นฐาน ศาสนา และ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยทางเทคโนโลยี และเศรษฐกิจ เนื่องจากมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเกิดจากการเห็นประโยชน์ทางเทคโนโลยีของคนในสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Daniel et al. (2015) ที่พบว่า การมีเทคโนโลยีได้ช่วยสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่อคนในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

3. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ เนื่องจากเทคโนโลยีได้ช่วยให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างเป็นระบบ เกิดการถ่ายทอดความรู้ทางการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายภาคประชาชนถือเป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างสัมฤทธิ์ผล การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ จึงมีประโยชน์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างไม่มีขีดจำกัด และส่งผลดีต่อกระบวนการบริหารจัดการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธน จิตรมั่น และพิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2561) ที่พบว่า การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกองทุนด้วยเทคโนโลยีมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการงบประมาณได้ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก การมีเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ข้อคิดเห็น ทำให้คณะกรรมการบริหารกองทุน

เข้าใจหลักการบริหารเพื่อชุมชนมากขึ้น และสามารถจัดลำดับความสำคัญของโครงการ รวมถึงปฏิบัติงานให้เกิดข้อผิดพลาดลดลง

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดความยากจน ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกชนชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เทคโนโลยีเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อชุมชนที่ห่างไกล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kasimba & Lujala (2021) ที่พบว่า เทคโนโลยีมีความจำเป็นต่อเศรษฐกิจสำหรับคนในสังคมชนบทที่ห่างไกล การบริหารด้านเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล ต้องวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการวิเคราะห์เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลทางการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่ เนื่องจากการบริหารจัดการกองทุนเหมืองแร่สามารถทำให้เป็นรูปธรรมด้วยการสร้างงาน การเพิ่มรายได้ การกระจายรายได้ให้ครอบคลุมประชากรในพื้นที่ และการลงทุนส่งเสริมนวัตกรรมชุมชน ด้วยการสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ทั้งด้านแรงงาน และผลิตภัณฑ์ จะนำมาซึ่งการลดรายจ่ายในครัวเรือนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubina (2017) ที่กล่าวว่า การจ้างงานแบบเต็มที หรือ ทุกคนในชุมชนที่ต้องการทำงานควรได้รับการว่าจ้าง ซึ่งการว่างงานเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในระบบของเศรษฐกิจ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจจึงมีผลต่อความสำเร็จทางการบริหารจัดการ ทำให้คุณภาพชีวิตมีการพัฒนาที่ดี และผลักดันให้ประเทศชาติมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดวาระการทำงานของคณะกรรมการกองทุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหาร
2. ภาครัฐควรกำหนดแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับคณะกรรมการกองทุน เพื่อสร้างแนวคิดการบริหารจัดการที่สร้างสรรค์ในหลายมิติ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางการเพิ่มรายได้จากงบประมาณของกองทุน โดยบางพื้นที่ได้รับงบประมาณจากหลายหน่วยงาน และบางพื้นที่มีปริมาณผู้ประกอบการเหมืองแร่จำนวนมาก ทำให้มีงบประมาณคงเหลือที่สามารถทำประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้จากทุกมิติ เพื่อวิเคราะห์ และออกแบบการนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นระบบ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านทางการบริหารสู่ยุคดิจิทัล

2. มีการติดต่อกับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และสามารถเพิ่มเติมความรู้ทางการบริหาร อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และThe Rockefeller Foundation เป็นต้น

3. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้เฝ้าระวังปัญหาด้านสุขภาพของชุมชน อาทิ การทำแผนที่ชุมชน เชื่อมโยงกับข้อมูลการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี เพื่อทราบถึงสถานการณ์โรคติดต่อ

เอกสารอ้างอิง

- กานต์พิชชา ศิริ. (2562). การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 20(3), 1-14.
- กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่. (2559). *ประกาศแนวทางการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่*. กรุงเทพฯ: กองกฎหมาย.
- ชาญวิทย์ ชัยกันย์. (2561). แนวคิดการแบ่งปันผลประโยชน์กับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม. *กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา*. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 11(2), 7-31.
- สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรดิตถ์ (2564). *รายงานสถิติจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์.
- สุธน จิตรมัน และพิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2561). แนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย*, 6(3), 1130-1144.
- อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. (2563). *การศึกษาระบบการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อนิน อรุณเรืองสวัสดิ์. (2561). *เศรษฐศาสตร์มหภาค*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Batkin, A. (2001). *Social Protection in Asia and the Pacific*. Social Funds Theoretical Background in Asia.
- Daniel, K. T., et.al. (2015). *Attitudes of Local People to Mining Policies and Interventions*. New York: Macmillan.
- Dubina, K. S. (2017). *Full Employment*. An assumption within BLS projections. *Monthly Labor Review*, U.S. Bureau of Labor Statistics.
- Hair, J. F., et.al. (2010). *Multivariate Data Analysis: A global perspectives*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, International.
- Kasimba, S. A., & Lujala, P. (2021). Community based participatory governance platforms and sharing of mining benefits. Evidence from Ghana. *Oxford University Press and Community Development Journal* 2021.
- Meade, R. R. (2019). Foundations Impact. *Community Development Journal*.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการ
บำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย*

LAW PROBLEMS RELATING TO THE AUTHORITY POWER USING
OF ABBOTS FOR RELIGIOUS PROPERTIES CONSERVATION OF
MONASTERY AS HISTORIC SITES, ANTIQUES AND OBJECT
ARTS FOR LEGAL REGISTRATION

พระครูวรธรรมคุณาสัย (จันทน์ ถาวรธมโม), ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ,
ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล

Phrakhru Woradhamkunasai (Jumnong Thavaradhammo),

Prasert Limprasert, Pramarnlert Archariyapanyakul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail.sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายและ 2. เพื่อเสนอแนะ
แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการ
บำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตาม
กฎหมาย เป็นการวิจัยเชิงโดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงเอกสาร และนำเสนอผลการวิจัย
แบบพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสใน
การบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ปัญหาการเป็นผู้แทนวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการศา
สนสมบัติของวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ดังนั้น จึงต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
และกฎหมายอื่น ๆ ด้วย วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ปัญหาการแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดเป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด การจัดหา
ประโยชน์จากศาสนสมบัติวัด ในกรณีที่ดินมีที่ดินมากพอจะนำมาหาประโยชน์ได้ ก็ให้วัดเหล่านั้น
จัดหาประโยชน์เข้าวัดจากที่ดินเหล่านั้นได้ โดยการตั้งไวยาวัจกรเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส หรือ

* Received March 4, 2023; Revised March 10, 2023; Accepted March 13, 2022

แต่งตั้งผู้จัดหาประโยชน์ของวัดขึ้นดำเนินการ 2. แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย กรณีในการประเมินคุณค่าโบราณสถาน ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย; การใช้อำนาจหน้าที่; ศาสนสมบัติของวัด

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study legal problems and 2. To suggest ways to solve legal problems concerning the use of the abbot's authority in maintaining and conserving religious properties of monasteries that are ancient monuments, artifacts of art registered by law, conducted by document research with the process of collecting documentary research data. and presenting research results in descriptive form.

The results of the research were as follows: 1. Legal problems related to the use of the abbot's authority in the maintenance of the monasteries religious properties were the problem of being the monastery representative of the abbot in managing the religious properties. The temple and monastery are juristic persons. (The Sangha Act (No. 2), 1992, 1992), according to Section 31 of the Sangha Act (No. 2), 1992, therefore, it must be subject to the provisions of the Civil and Commercial Code. and other laws as well. Temples have various rights and duties. According to the provisions of the law, the issue of appointing Viya Vachakorn or the benefit manager of the temple is the manager of the temple's religious properties. procurement of benefits from temple treasures. If the temple has enough land to be utilized then let those temples procure benefits from those lands by appointing Waiya Wachakorn as the abbot's representative or appoint a supplier of benefits to the temple to operate. 2. Guidelines for solving legal problems regarding the use of the authority of the abbot in the maintenance of religious properties of temples that are ancient monuments, objects of art registered by law. Criteria for valuing ancient sites are defined in Section 4 of the Ancient Monuments, Antiques, Objects of Art and National Museums Act of 1961.

Keywords: Legal issues; Uses of the Authority; Temple's religious treasures

บทนำ

ศาสนสมบัติของวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่งและเนื่องจากวัดเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 การดูแลรักษาและจัดการก็เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคล คือ วัด แม้ว่าการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดใด ๆ จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ก็ตาม (กองพุทธศาสนสถาน, 2562) การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดที่เจ้าอาวาสจะกระทำได้นั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและจำเป็นต้องเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวงว่าด้วยการดูแล รักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. 2564 ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแล รักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บท ให้เจ้าอาวาสถือปฏิบัติ ซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัดในด้านการลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกจากทะเบียน การทำทะเบียนที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่า วัดสามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย วัดยังประสบปัญหาในการดำเนินการหลายประการ อาทิ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กฎกระทรวง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ดังกล่าว และกฎหมายอื่น ๆ บางส่วนไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 แม้จะมีการแก้ไขปรับปรุงมาตามลำดับก็ตามแต่ก็ยังคงมีลักษณะบางประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน (พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535)

การปฏิบัติในการจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด เป็นการควบคุมดูแลศาสนสมบัติของวัด และป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อวัด โดยเฉพาะเรื่องเงิน และของมีค่าอื่น ๆ สำหรับที่ดินนั้น การเก็บรักษาเอกสารสิทธิ์ต่าง ๆ ของวัดไม่ว่าจะเป็นโฉนดที่ดิน น.ส. 3 ก. ให้เก็บที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อป้องกันไม่ให้นำหนังสือสำคัญเหล่านี้สูญหาย เก็บไว้ที่วัดอาจเกิดการสูญหายได้ เนื่องจากไม่มีที่เก็บที่ปลอดภัย หรือถ้ามีการเปลี่ยนเจ้าอาวาส หรือเจ้าอาวาสสมรณภาพ เอกสารสำคัญเหล่านั้นก็อาจจะสูญหายไปด้วย ส่วนการจัดหาประโยชน์จากที่ดินวัด ที่ธรณีสงฆ์ นั้น ก็ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งไวยาวัจกรทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ส่วนได้เสียของวัด และพระศาสนาแทนเจ้าอาวาส (กรมศิลปากร, 2547) เนื่องจากการจัดหาประโยชน์จากที่ดินเป็นเรื่องทางธุรกิจ หากเจ้าอาวาสเข้าจัดการเองจะเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม โดยไวยาวัจกรต้องจัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่ให้เช่า ทะเบียนผู้เช่าให้ถูกต้อง (อุดมศักดิ์ ชูโตชนะ, 2563)

ผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดให้มั่นคง ถาวรและเจริญรุ่งเรืองสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลวิจัยเชิงเอกสาร และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากในพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสังเคราะห์ เรียบเรียง นำเสนอผลงาน เรื่อง ปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายนำมาศึกษา เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย นำเสนอผลการวิจัยที่ได้นำมาสรุปผลการศึกษาวิจัยจากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย และแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ที่ได้ตั้งไว้ตามลำดับและนำเสนอสรุปผลวิจัย องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายปัญหาการเป็นผู้แทนวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการศาสนสมบัติของวัด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ดังนั้น จึงต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ ด้วย วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น เรื่องสถานะนิติบุคคลของวัด เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ที่จะพึงมีได้เฉพาะบุคคลธรรมดา การแสดงเจตนาในการใช้สิทธิและหน้าที่จึงจำเป็นต้องมีผู้แทน ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 31 วรรคสามว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงเป็นทั้งผู้ปกครองของวัด ตามมาตรา 37(2) และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 45 ตำแหน่งเจ้าอาวาส จึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่ง หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของเจ้าอาวาส คือ บำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามมาตรา 37(1) การจัดการศาสนสมบัติของวัดในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านศาสนาและด้านรายได้ของวัด เจ้าอาวาสในฐานะผู้แทนของวัดมีทั้งบทบาทของสงฆ์ที่จะต้องจรรโลงพระพุทธศาสนา รวมไปถึงการปกครองสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในวัดและปกครองสอดส่องดูแลศิษย์ที่มีที่อยู่หรือพำนักพักอาศัยอยู่ในวัด อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการจัดการกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับวัดทั้งสิ้น โดยเฉพาะในฐานะผู้แทนของวัดในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นศาสนสมบัติของวัด เจ้าอาวาสต้องมีผลผูกพันทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ แต่การกำหนดคุณสมบัติของเจ้าอาวาส ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2535) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เป็นการให้ความสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาในทางโลกเอาไว้ด้วย การจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์อันเป็นศาสนสมบัติของวัด

ปัญหาการแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดเป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด การจัดหาประโยชน์จากศาสนสมบัติวัด ในกรณีที่วัดมีที่ดินมากพอจะนำมาหาประโยชน์ได้ ก็ให้วัดเหล่านั้นจัดหาประโยชน์เข้าวัดจากที่ดินเหล่านั้นได้ โดยการตั้งไวยาวัจกรเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส หรือแต่งตั้งผู้จัดหาประโยชน์ของวัดขึ้นดำเนินการ เหตุที่ต้องแต่งตั้งไวยาวัจกรก็เพราะว่าการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์เป็นเรื่องธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์และการเงิน ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะให้เจ้าอาวาสเข้ามาจัดการด้วยตนเอง กฎหมายจึงตั้งให้ไวยาวัจกรเป็นตัวแทนเจ้าอาวาสและเป็นตัวแทนของวัด ซึ่งวัดต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้น ถ้าได้กระทำภายในขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น ตำแหน่งไวยาวัจกรจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับกิจการของคณะสงฆ์ตำแหน่งหนึ่ง ตามบทบัญญัติกำหนดให้ช่วยงานเจ้าอาวาส

หรือแทนเจ้าอาวาส เมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาส จึงจะมีอำนาจโดยสมบูรณ์ในการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่ได้รับมอบหมาย จากคุณสมบัติของคุณค่าที่ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกร

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าโบราณสถาน ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งได้ให้นิยามคำว่าโบราณสถาน ไว้ว่า หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของโบราณสถาน ตามกฎหมายไทย โดยเพิ่มเติมความหมายของโบราณสถาน ให้ครอบคลุมถึงอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางสถาปัตยกรรมหรือทางวัฒนธรรม นอกจากนั้น เนื่องจากโบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน (วัด) มีลักษณะเฉพาะ คือ มีความซับซ้อนด้านกรรมสิทธิ์ และพลวัตรในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกันในสาระสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับโบราณสถานที่เป็นสิ่งก่อสร้างที่ไม่มีผู้อยู่อาศัย การอนุรักษ์โดยใช้มาตรการทางกฎหมายแบบเดียวกัน โดยไม่มีการแบ่งประเภทของโบราณสถาน จึงอาจทำให้การอนุรักษ์โบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน (วัด) นั้น ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงควรมีการแบ่งประเภทของโบราณสถาน ในคำนิยามดังกล่าวเป็น 2 ประเภท คือ 1) โบราณสถาน คือ ซากสิ่งก่อสร้างที่ไม่มีผู้อยู่อาศัย แต่อาจมีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของก็ได้ และ 2) อาคารประวัติศาสตร์ คือ อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม มีเจ้าของและมีผู้อยู่อาศัย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มองเห็นความแตกต่าง และลักษณะพิเศษของโบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน (วัด) เพื่อจะได้ดำเนินการอนุรักษ์อย่างเหมาะสมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายการเป็นผู้แทนวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการศาสนสมบัติของวัด ผู้วิจัยเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมาย เช่น นิติกรรมสัญญา เป็นต้น รวมไปถึงศาสตร์ในการบริหาร ซึ่งหากขาดความรู้ความเข้าใจการศึกษาทางโลกแล้ว อาจเป็นผลเสียและส่งผลไปถึงการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นที่จะเข้ามารองรับอำนาจของเจ้าอาวาสในฐานะผู้รับมอบอำนาจ รวมไปถึงการวางมาตรการหรือการมอบอำนาจให้บุคคล คณะกรรมการ หรือคณะบุคคล ดำเนินการบริหารจัดการฯ แทนเจ้าอาวาส ก็อาจเกิดผลเสีย และไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการได้ นอกจากนี้ตำแหน่ง

เจ้าอาวาส มาตรา 45 ถือว่าเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา ถ้าเจ้าอาวาสหรือผู้แทนเจ้าอาวาสหรือผู้จัดประโยชน์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดำเนิน การจัดประโยชน์แทนวัดโดยมิชอบ โดยหลักปฏิบัติดังกล่าวทั้งรู้และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถือว่ามีความผิดทางกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว หากขาดการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ของวัดที่เหมาะสม เจ้าอาวาสอาจมีความผิดในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2003-1005/2500)

การแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดเป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด กรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่ได้กำหนดคุณสมบัติบางประการของไวยาวัจกรที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เช่น ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาของไวยาวัจกร อีกทั้งวาระในการดำรงตำแหน่งและการสรรหาตัวบุคคลที่เหมาะสมกับกิจการที่ได้รับมอบอำนาจเฉพาะเรื่อง อำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกรนั้น คือ เจ้าอาวาสของวัดนั้นปรึกษาสงฆ์ในวัดพิจารณาคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้คุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ และโดยทั่วไปแล้ว เจ้าอาวาสมักจะแต่งตั้งบุคคลที่มีความคุ้นเคยหรือญาติพี่น้องให้เป็นผู้จัดการประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด และในการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์บางประการจะต้องเกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมาย เช่น การทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ ซึ่งจะต้องรู้เรื่องกฎหมายอย่างถ่องแท้ ดังนั้น หากไวยาวัจกรไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดผลเสียในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัดได้

แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายเมื่อพิจารณาผลทางกฎหมายของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่มีต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานแล้วพบว่า ไม่ว่าจะขึ้นทะเบียนหรือไม่ได้ขึ้นทะเบียน พระราชบัญญัติดังกล่าวก็บัญญัติห้ามมิให้ซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้าย โบราณสถาน หรือส่วนต่างๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นสิ่งใดๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งอธิบดีกรมศิลปากร หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสือนั้นด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถาน ได้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีกรมศิลปากร เพื่อขอซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้าย ขุดค้น หรือปลูกสร้างอาคารใดๆ ภายในบริเวณโบราณสถานที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตน และอธิบดีกรมศิลปากรไม่อนุญาตตามคำขอนั้น แม้จะเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานอันเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ แต่ว่าการกระทำของรัฐดังกล่าว ย่อมกระทบกระเทือนต่อสิทธิในทรัพย์สินของเอกชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในกรณีของการสั่งห้ามซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว ยังไม่ถึงขนาดที่จะทำลายสาระสำคัญของอำนาจกรรมสิทธิ์ แต่กรณีที่สั่งห้ามเจ้าของที่ดินปลูกสร้างอาคารในบริเวณโบราณสถาน และในเขตโบราณสถาน มีผลทำให้เอกชนได้รับความเสียหาย ไม่สามารถนำที่ดิน

ไปใช้ประโยชน์ ต้องสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ ผลของการสั่งห้ามนั้นก็ไม่ว่าอะไรกับการเวนคืนที่เจ้าของที่ดินถูกทำลายสารัตถะของอำนาจกรรมสิทธิ์

องค์ความรู้จากการวิจัย

มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน (วัด) ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลัก คือ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ แต่เนื่องจากโบราณสถานที่มีความครอบครองของเอกชน (วัด) มีความซับซ้อนในเรื่องกรรมสิทธิ์ และมีพลวัตในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากโบราณสถานประเภทอื่น ทำให้การอนุรักษ์โบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน (วัด) โดยใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เริ่มตั้งแต่ปัญหาต้นทางของการอนุรักษ์ คือ ผลอันเกิดจากพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองโบราณสถาน ไม่ว่าโบราณสถานนั้นจะได้รับการขึ้นทะเบียนหรือไม่ก็ตาม มีหน้าที่หลายประการในการสงวนรักษาโบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของตน อันเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณ โดยมิได้มีมาตรการเยียวยาหรือมาตรการสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์โบราณสถานให้แก่เอกชนเลย

ในด้านหนึ่งเป็นความพยายามของรัฐในการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยมองว่าโบราณสถาน คือ สมบัติชาติเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมา และประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าของชาติ แต่ในอีกด้านหนึ่ง มาตรการทางกฎหมายที่รัฐนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ก็กระทบสิทธิการใช้ประโยชน์โดยชอบในทรัพย์สินของเอกชนซึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้น กรณีดังกล่าวทำให้เอกชนเกิดทัศนคติด้านลบต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยมองว่าหน้าที่ในการอนุรักษ์โบราณสถานดังกล่าวเป็นภาระที่กฎหมายบังคับให้ตนต้องแบกรับ ประกอบกับการอนุรักษ์โบราณสถานนั้นเป็นเรื่องใหญ่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้นอาจขาดงบประมาณ ขาดความรู้ความเข้าใจ และการอนุรักษ์โบราณสถานดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน จึงเกิดกรณีที่เอกชนผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานรื้อถอน ทำลาย หรือทำให้โบราณสถานเสื่อมค่าลงอย่างน่าเสียดาย ซึ่งนอกจากปัญหาทางกฎหมายแล้ว กระบวนการดำเนินงานอนุรักษ์โบราณสถานในราชอาณาจักรไทยก็ยังประสบปัญหาและอุปสรรคอีกหลายประการ ที่ทำให้การอนุรักษ์โบราณสถานที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน (วัด) ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1) ควรแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของโบราณสถาน ตามกฎหมายไทย โดยเพิ่มเติมความหมายของโบราณสถาน ให้ครอบคลุมถึงอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางสถาปัตยกรรมหรือทางวัฒนธรรม

2) ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์โบราณสถาน ทั้งที่เป็นแรงจูงใจโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งมาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน

3) ควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานอนุรักษ์แก่ประชาชน

4) ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หรือบัญญัติเป็นพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานกองทุนเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยกองทุนเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานนี้ อาจอยู่ในรูปแบบขององค์การเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรืออยู่ภายใต้การดำเนินการของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร.(2547). *คู่มือการปฏิบัติงานการดูแลรักษาโบราณสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กองทุนศาสนาสนสถาน. (2562). *คู่มือการดูแลและจัดการศาสนสมบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า (2564, 20 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 115 ตอน พิเศษ 37 ง หน้า 8.
- อุดมศักดิ์ ชูโตชนะ. (2563). *หน้าที่เจ้าอาวาสในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2563, จาก<http://skn.onab.go.th/index.php?>

พุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของ อุตสาหกรรมหนังสั้นในกรุงเทพมหานคร*

BUDDHIST ETHICS WITH SOCIAL RESPONSIBILITY OF ONLINE SHORT FILM PRODUCTION INDUSTRY IN BANGKOK

ปัญญาจรรย์ กนกพรณัญชัย, รัฐพล เย็นใจมา, ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรัทธา
Panjarat Kanokphonthananchai, Rattapon Yenjaima, Prasit Phutthasatsattha
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail. somsease @gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับความรับผิดชอบต่อสังคม 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคม 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการนำพุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสั้นในกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 194 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1. ความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสั้นในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 2. หลักจรรยาบรรณ 4 มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสั้นในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก หลักจริยธรรมของสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสั้นในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก 3. ปัญหา อุปสรรค ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องเข้าใจเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายในการผลิตสื่อออนไลน์อย่างถูกต้องและผลิตสื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะ ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องกล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ บนพื้นฐานของหลักกฎระเบียบของรัฐ และหลักคุณธรรม

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; ความรับผิดชอบต่อสังคม; อุตสาหกรรมหนังสั้น

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of social responsibility promotion. 2. To study factors related to Buddhist ethics and social responsibility promotion. 3. To study problems, obstacles, and suggestions for applying Buddhist ethics to promote social responsibility in online media production of short film industry in Bangkok. Integrated, conducted by the mixed method. The qualitative research collected data from 9 key informants using in-depth interviews and analyzed by content descriptive interpretation. and the quantitative research using a questionnaire to collect data from 194 samples Data were analyzed by statistics of frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows: 1. Social responsibility in online media production of the short film industry in Bangkok as a whole was at a high level with an average of 3.93 and a standard deviation of 0.72. 2. Gharavasa-dhamma, virtue for lay people, had a relationship with social responsibility in the production of online media of the short film industry in Bangkok. By overall, at a very high positive relationship ($R = 844^{**}$). There was a correlation with social responsibility in online media production of the short film industry in Bangkok as a whole, was at very high positive relationship ($R = 803^{**}$). 3. Problems, obstacles were that online media business entrepreneurs must understand the rules, regulations or laws for producing online media correctly and producing media to suit the environment. Suggestions: Online media business entrepreneurs must dare to speak, dare to think, dare to act based on the principles of government regulations. and moral principles. Media production should develop the mind to take into account the correct morality and ethics and use them in production.

Keywords: Buddhist ethics; social responsibility; short film industry

บทนำ

ภาพยนตร์ประเภทหนึ่งสั้นได้รับความนิยมมากขึ้นสังเกตได้จากมีการจัดประกวดต่างๆ ใน 1 ปี กว่า 20 โครงการรวมถึงเงินรางวัลที่มีมูลค่าสูง ส่งผลให้ทุกเพศทุกวัยสนใจในการทำภาพยนตร์สั้นมากยิ่งขึ้น โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2559 มีกองถ่ายต่างชาติเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์หนังฟอร์มยักษ์ในประเทศไทยทั้งหมดกว่า 724 เรื่อง สร้างรายได้เข้าประเทศ 3,164,30 ล้านบาท (Thailand International Film) รวมถึงการหาอุปกรณ์ในการถ่ายทำภาพยนตร์ก็สามารถหาได้ทั่วไปเช่น การหากล้อง DSLR เพื่อนำมาถ่ายทำภาพยนตร์สั้นก็สามารถหาได้ง่ายโดยใช้งบที่ไม่แพงมากนักทำให้ผู้ผลิตสื่อหรือภาพยนตร์ต่าง ๆ หันมาสร้างสรรค์ผลงานกันมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นในทุกวันนี้ความคิดและการออกแบบในการทำภาพยนตร์สั้นเป็นสิ่งที่ต้องการในด้านสื่อเพื่อให้ความบันเทิงและยังเหมาะกับการเก็บไว้เพื่อเล่าเรื่องราวหรือบันทึกความทรงจำในอดีต โดยใช้เวลาที่ไม่ยาวนานนัก เพื่อแสดงถึงจุดประสงค์ในการทำภาพยนตร์สั้นที่แท้จริง (รุจน์ ศานติ วิวัฒน์กุล, 2561)

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยนั้นมีความซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาในด้านกระบวนการผลิตภาพยนตร์ไทยกระบวนการผลิตภาพยนตร์ไทยนั้นมี 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการถ่ายทำ (Pre-production) การถ่ายทำ (Production) และภายหลังการถ่ายทำ (Post-production) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป คือ 1) ปัญหาในขั้นตอนการเตรียมการถ่ายทำ ได้แก่ ปัญหาในด้านงบประมาณการสร้างภาพยนตร์ซึ่งไม่สามารถเป็นไปตามแนวคิดของการสร้างทำให้การผลิตต้องอยู่ในกรอบของผู้ให้ทุนแต่ละบริษัท ปัญหาบทภาพยนตร์ซึ่งขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านการเขียนบทภาพยนตร์อย่างแท้จริง 2) ปัญหาในขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ ได้แก่ ปัญหาค่าตัวทีมงานซึ่งเป็น ปัญหาต่อเนื่องมาจากปัญหางบประมาณในการสร้างภาพยนตร์ที่ไม่เพียงพอกับการผลิต และค่าจ้างของทีมงานที่มีรายได้ไม่แน่นอน อาศัยความเชื่อถือไม่มีการเซ็นสัญญาหรือได้รับไม่ครบทำให้มีผลต่อการจ้างแรงงานของการผลิตภาพยนตร์ ปัญหาการขาดความร่วมมือของหน่วยงานราชการ ซึ่งยังไม่ให้ความร่วมมือที่ดีพอ มีทัศนคติต่อภาพยนตร์อย่างไม่เข้าใจหรือไม่ให้ความสำคัญ และการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนไม่เป็นที่พอใจ ปัญหาด้านภูมิอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ทำให้ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตารางการถ่ายทำเสมอ และปัญหาอื่น ๆ เช่น ดาราไม่มีพื้นฐานทางการแสดง ขาดวินัย ไม่ตรงต่อเวลา 3) ปัญหาในขั้นตอนหลังการถ่ายทำ ได้แก่ ปัญหาการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์เก่ามากเกินไปโดยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข, ปัญหาด้านการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเทคนิคพิเศษ, ปัญหาด้านการจัดฉายภาพยนตร์ซึ่งเจ้าของโรงภาพยนตร์เป็นผู้ที่กำหนดเกี่ยวกับเวลาฉายแต่ผู้เดียว การแบ่งสัดส่วนรายได้ที่ไม่ค่อยเป็นธรรมสำหรับผู้สร้างภาพยนตร์ ปัญหาอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการขายซึ่งมุ่งเน้นที่ผู้ชมในประเทศเป็นหลักทำให้มีความเสี่ยงมาก (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2546)

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ได้นำหลักทฤษฎีการสื่อสาร 4 นำมาเป็นหลักพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหลักธรรมของคนผู้ครองเรือนมีศรัทธา ประพฤติธรรม 4 ประการคือ สัจจะ ธรรมะ อิติ และจาคะ ตายแล้วยอมไม่เศร้าโศก สัจจะ เป็นเหตุให้ได้เกียรติ ธรรมะ เป็นเหตุให้ได้ปัญญา ขันติ (อิตติ) เป็นเหตุให้หาทรัพย์ได้ และ จาคะ เป็นเหตุให้ผูกมิตรไว้ได้ คนผู้ครองเรือน ประพฤติทวาราวาสธรรม 4 ประการ ตายแล้วยอมไม่เศร้าโศก (ช.อิตติ. (ไทย) 25/190-191/545) เป็นธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญและความสงบเย็นแก่ผู้ปฏิบัติตาม เป็นธรรมที่จะนำพาครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นการเผยแพร่สื่อของหนังสือออนไลน์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สินค้าอุปโภคบริโภคใด ๆ หรือการเผยแพร่เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ยังไม่มีหน่วยงานที่ตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม เป็นเหตุที่ต้องการส่งเสริมความสำนึก รับผิดชอบต่อ จริยธรรมในการนำผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นต่อสังคม และงานวิจัยเรื่องพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร เป็นการขับเคลื่อนการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ของไทยให้มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน มีกลไกการบริหารจัดการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ของเอเชีย และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่สำคัญในตลาดโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการนำพุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The One Shot Non-Experiment Case Study) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

(Questionnaire) โดยการสุ่มจากสูตรทาโร ยามานัน ได้กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 194 คน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปข้อมูลเชิงพรรณาน่าเชื่อถือตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร ด้านหลักพุทธจริยธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .612 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า 1) ด้านสัจจะ (ความจริง) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 2) หลักจริยธรรมของสื่อมวลชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .663 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า 3) ด้านหลักการพูดความจริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า 1) ด้านประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร หลักฆราวาสธรรม 4 และจริยธรรมของสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานครโดยหลักฆราวาสธรรม 4 มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = 844^{**}$) และหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = 803^{**}$)

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการนำพุทธจริยธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร

ปัญหา อุปสรรค ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องเข้าใจเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายในการผลิตสื่อออนไลน์อย่างถูกต้องและผลิตสื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมวัฒนธรรม บริบทของสังคมไทย เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดในการบริโภคสื่อ

ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและจรรยาบรรณในการผลิตสื่อออนไลน์ และมีความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างไม่แฉ่งแฉัง ชัดเจน และการดำเนินการผลิตสื่อออนไลน์หนึ่งสัปดาห์ประมาณในการผลิตสื่อมีจำกัด ไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องกล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ บนพื้นฐานของหลักกฎระเบียบของรัฐ และหลักคุณธรรม การผลิตสื่อ ควรพัฒนาด้านจิตใจ คำนี้ถึงคุณธรรม จริยธรรม ในการผลิตและที่สำคัญถ้าหากได้เข้าใจหลักธรรม คุณธรรมที่ถูกต้องและนำไปใช้ในการผลิตจริง ๆ จะเกิดประโยชน์สำหรับวงการสื่อแล้วก็สังคมโดยรวมอย่างถูกวิธี และรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ และอำนวยความสะดวกสื่อออนไลน์ หนึ่งสัปดาห์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านหลักพุทธจริยธรรมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร คือ หลักฆราวาสธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับฆราวาสที่ต้องปฏิบัติเพื่อความเจริญในการทำงานและการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 1. สัจจะ การนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ไม่บิดเบือน 2. ทมะ การฝึกฝน รู้จักควบคุมจิตใจ ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3. ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง 4) จาคะ ความเสียสละ พร้อมทั้งจะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว ซึ่งเป็นหลักพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานครและเป็นกระบวนการบริหารจัดการธุรกิจการผลิตสื่อออนไลน์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธฤติ รุ่งชัยวิฑูร (2558) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเชิงพุทธ พบว่า ฆราวาสธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครอง ชีวิตของคฤหัสถ์ มีทั้งหมด 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ฆราวาสธรรมนี้ หมายถึง หลักธรรมสำหรับการครองชีวิต 1. สัจจะ ความจริง คือ ดำรงมั่นในสัจจะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริใจ พุดจริง ทำจริงจะทำอะไรให้เป็นที่ยอมรับไว้วางใจได้ 2. ทมะ ฝึกตน คือบังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัว และแก้ไขปรับปรุงตนให้ ก้าวหน้าตงามยิ่งขึ้นเสมอ 3. ขันติ อดทน คือมุ่งหน้าที่การทำงาน ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อดทนไม่หวั่นไหว มั่นใจในจุดหมาย ไม่ท้อถอย 4. จาคะ เสียสละ คือ มี น้ำใจ เอื้อเฟื้อ ขอบช่วยเหลือ เกื้อกูลบำเพ็ญประโยชน์ สละโลภได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจคับแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

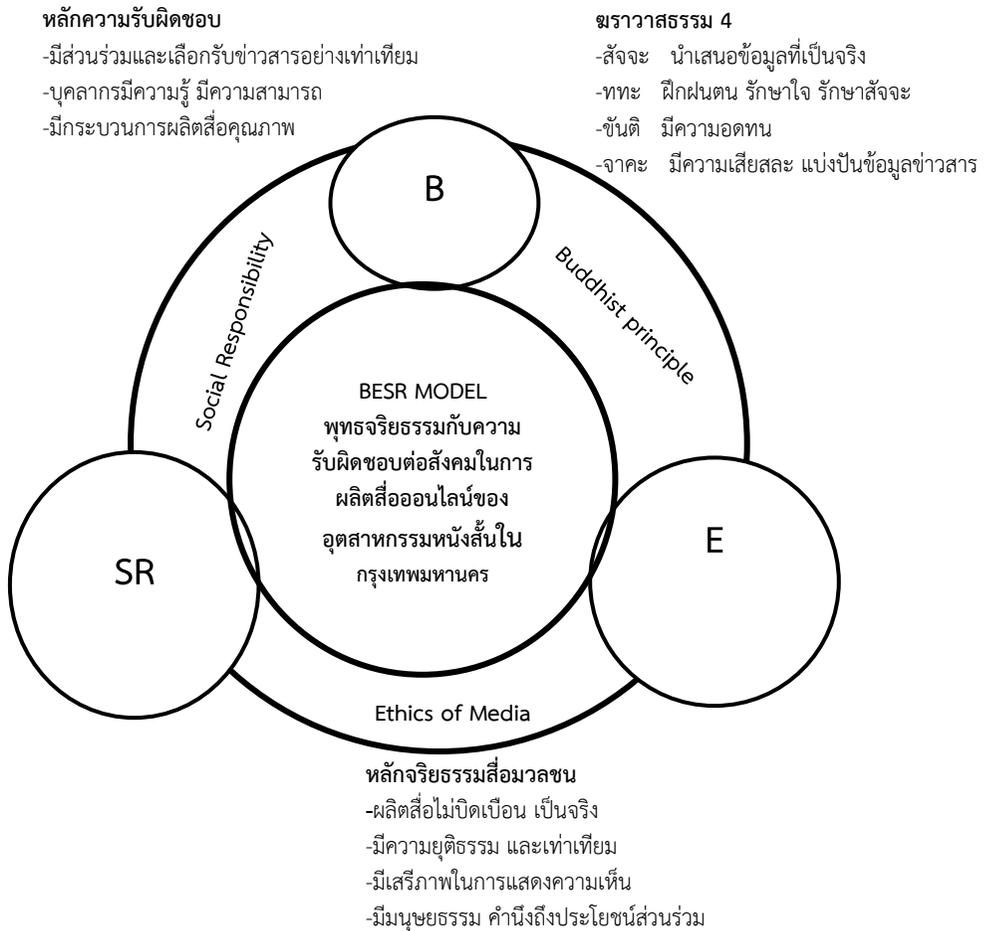
2. หลักจริยธรรมของสื่อมวลชนในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร เป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้ผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือควรตระหนักและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ คือ หลักความจริง หลักความยุติธรรม หลักเสรีภาพ และหลักมนุษยธรรม ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ควรมีความ

รับผิดชอบต่อการผลิตสื่อที่นำเสนอต่อสังคมบนพื้นฐานของความเป็นจริง ละเอียดและรอบด้าน มีช่องทางแสดงความคิดเห็นของสาธารณะสื่อมวลชนและนำเสนอตอบสนองความต้องการของ เป้าหมายและคุณค่าของสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ นำเจริญ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาที่เสริมสร้างสันติภาพในสื่อมวลชนท้องถิ่น : ศึกษา กรณีการนำเสนอข่าวชาวเขาในหนังสือพิมพ์รายวัน จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การแสดงบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่นว่า ได้นำเสนอเนื้อหาข่าวเพื่อเสริมสร้างสันติภาพขึ้นใน สังคมอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์มุ่งเน้นนำเสนอข่าว ในประเด็นที่เป็นความขัดแย้ง หรือมีสีสันมากกว่ามุ่งนำเสนอเนื้อหาที่เสริมสร้างสันติภาพในสังคม สำหรับคุณภาพของข่าว พบว่า ข่าวเกี่ยวกับชาวเขาที่นำเสนอในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา มีคุณภาพค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ข้อเท็จจริงในหัวข้อข่าว และเนื้อหาไม่ตรงกัน ไม่มีการเชื่อมโยงตัวบทของข่าวเข้ากับบริบททาง สังคม ไม่มีความสมดุลในการสัมภาษณ์แหล่งข่าว และมุ่งเน้นนำเสนอปัญหา แต่นำเสนอทางออก หรือวิธีการแก้ไขน้อยมาก จึงกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทน้อยมาก ในการเสริมสร้างสันติภาพ ให้เกิดขึ้นในสังคม

3. การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ ในกรุงเทพมหานคร ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิชญ์ นักเรียง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหา และอุปสรรคการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวภาคสนามตามนโยบายรัฐบาลในการชุมนุมกลุ่ม การเมือง มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ภายใต้ นโยบายของรัฐบาลในการลดความขัดแย้ง พบว่า แม้รัฐบาลจะบอกว่าสื่อมวลชนมีสิทธิเสรีภาพ ในการเขียนและรายงานข่าวภายใต้กรอบของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ แต่ในทางปฏิบัติเป็นเรื่อง ยาก มีการแทรกแซงเนื้อหาจากทางรัฐบาล รวมถึงมีการจำกัดอิสระในนำเสนอข่าวและการ ตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา สังข์กุล (2552) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายและบทบาท ของรัฐในการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวความขัดแย้งทางการเมืองภาคประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษานโยบายและ บทบาทของรัฐบาลในการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ต่อการนำเสนอข่าวความขัดแย้งทางการเมือง ภาคประชาชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อนโยบาย และบทบาทของรัฐในการกำกับ ดูแลสื่อโทรทัศน์ และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของรัฐ ในการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ พบว่า แม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จะไม่ใช่สื่อมวลชน ของรัฐบาลโดยตรง แต่เป็นองค์กรที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาล จึงต้องบริหารจัดการให้สอดคล้อง กับแนวนโยบายของรัฐบาลและสนับสนุนตามความเหมาะสม โดยในทางปฏิบัติแล้ว รัฐบาลจะไม่ แทรกแซงการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน เพียงแต่ขอความร่วมมือในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้น

องค์ความรู้

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งมารณำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพองค์ความรู้

1. **B = Buddhist Principles** คือ **หลักพุทธธรรม** การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานครได้นำหลักขรวาจาธรรม 4 มาบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการผลิตสื่อออนไลน์

2. **E = Ethics of Media** คือ **หลักจริยธรรมสื่อมวลชน** เป็นหลักจริยธรรมพื้นฐานที่ผู้ประกอบการผลิตสื่อออนไลน์พึงปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ

โดยผู้ประกอบการผลิตสื่อออนไลน์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอต่อสาธารณชนให้ความยุติธรรมสำหรับทุกฝ่ายในการเข้าถึงข้อมูลการผลิตสื่อออนไลน์เท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสมอิสรภาพในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือ ยอมรับและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพตามความต้องการของอุตสาหกรรมภาพยนตร์หนังสือ

3. SR = Social Responsibility คือ หลักความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการเปิดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร มีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสารอย่างเท่าเทียม มีการปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ได้มาตรฐาน มีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพสูง และมีอุปกรณ์ถ่ายทำที่ทันสมัย และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมากสามารถสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการ ควรกำหนดนโยบายให้ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ อบรมหลักสูตรพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในข้อบังคับ กฎระเบียบ และกฎหมายในการผลิตสื่อออนไลน์
2. ผู้ประกอบการ ควรกำหนดนโยบายให้ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ พัฒนาความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แจ่มแจ้ง ชัดเจนและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและจรรยาบรรณในการผลิตสื่อ
3. ผู้ประกอบการ ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการดำเนินการผลิตสื่อออนไลน์หนังสือให้มีงบประมาณในการผลิตสื่อเพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสม เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ ต้องอบรมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับข้อบังคับ กฎระเบียบ และกฎหมาย หลักข้อบังคับเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์อย่างเคร่งครัด
2. ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อออนไลน์ อบรมพัฒนาด้านจิตใจ เรียนรู้หลักคุณธรรมจริยธรรม ที่ถูกต้องและนำไปใช้ในการผลิตจริงๆ จะเกิดประโยชน์สำหรับวงการสื่อแล้วก็สังคมโดยรวมอย่างถูกวิธี
3. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ และอำนวยความสะดวกสื่อออนไลน์ หนังสือ หรือสื่ออื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

ข้อเสนอนำงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นกลยุทธ์สำคัญในการบริหารจัดการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานครเพื่อให้ทราบแนวทางวิธีการในการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรอุตสาหกรรมหนังสือ ที่มีประสิทธิภาพ

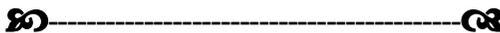
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักพุทธธรรม อื่นจากหลักทวารวาสธรรม 4 เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการผลิตสื่อออนไลน์ของอุตสาหกรรมหนังสือในกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- นรินทร์ นำเจริญ. (2547). *การวิเคราะห์เนื้อหาที่เสริมสร้างสันติภาพในสื่อมวลชนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการนำเสนอข่าวชาวเขาในหนังสือพิมพ์รายวัน จังหวัดเชียงใหม่* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาธฤติ รุ่งชัยวิฑูร. (2558). การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเชิงพุทธ. *สยามวิชาการ*, 15(2), 80-94.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2546). *ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างภาพยนตร์ไทยของผู้ชมภาพยนตร์ในกรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจน์ ศานติวิวัฒน์กุล. (2561). *การสร้างสรรค์เนื้อหาภาพยนตร์สั้นเชิงพาณิชย์ในเรื่องอารมณ์บนสื่อออนไลน์* (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจบัณฑิต และการผลิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศุภวิชญ์ นักเรียง. (2554). *ปัญหาและอุปสรรคการรายงานข่าวของผู้ส่งข่าวภาคสนามตามนโยบายรัฐบาลในการชุมนุมของกลุ่มการเมือง* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อนุชา สังขกุล. (2552). *นโยบายและบทบาทของรัฐในการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวความขัดแย้งทางการเมืองภาคประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อสมท* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการจับกุมบุคคลไว้โดยอำนาจรัฐ ในราชอาณาจักรไทย*

APPROPRIATE LEGAL MEASURES TO ARREST A PERSON BY STATE POWER IN
THE KINGDOM OF THAILAND

พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินโร),
ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล, วรพจน์ ถนอมกุล
Phrakhru Pavanachotikun (Kuihai Chutintaro),
Pramarnlert Archariyapanyakul, Worapote Thanomkul
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail.sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการออกหมายจับของศาลและขอบเขตของกระบวนการออกหมายจับตามกฎหมายของราชอาณาจักรไทยและกฎหมายต่างประเทศ 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของศาลในฐานะเป็นองค์กรตรวจสอบการถ่วงดุลในการออกหมายจับเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเป็นไปได้ในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสังเคราะห์ เรียบเรียง นำเสนอผลงานเชิงพรรณนาลงมาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย เป็นเรื่องของผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือบุคคลที่ใกล้ชิดของผู้เสียหายกระทำการดำเนินคดีเอง เป็นในรูปของการแก้แค้นเป็นการส่วนตัวหรือทำสงครามระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐทำหน้าที่เป็นคนกลางตัดสินความ ถูกผิดรวมถึงการบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย 2. การวิเคราะห์ถึงบทบาทการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของศาล พบว่า เหตุออกหมายจับหรือหมายขังที่เป็นเหตุหลักและเหตุรอง เหตุออกหมายจับหรือเหตุออกหมายขังนั้น มีทั้งเหตุที่เป็นเหตุหลัก และเหตุที่เป็นเหตุรอง 3. อัยการมีบทบาทในสำนวนคดีต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้เสนอสำนวนให้อัยการแล้ว ซึ่งเป็นการล่าช้าเกินไปที่จะ

คุ้มครองประโยชน์ของคู่ความในคดี โดยเฉพาะผู้ต้องหาซึ่งไม่อาจได้รับความยุติธรรมอย่างเต็มที่ ได้ เนื่องจากพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีอาจถูกบิดเบือน หรือเสียหาย อันเนื่องมาจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนไม่มีระบบการตรวจสอบ

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; การจับกุมบุคคล; อำนาจรัฐในราชอาณาจักรไทย

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the court's criteria for issuing arrest warrants and the scope of the process of issuing arrest warrants under the laws of the Kingdom of Thailand and foreign laws; 2. To analyze the role and duty of the court as an auditing organization to check and balance the issuance of arrest warrants for the benefit of the public with maximum efficiency. 3. To suggest possible ways to resolve and improve the law, conducted by the the qualitative research method, collected information and data from relevant documents and analyzed data by synthesizing, compiling, presenting descriptive works in accordance with the objectives

The results of the research revealed that: 1. principles of criminal proceedings by victims is a matter of the person who has been damaged or someone close to the victim to carry out the prosecution themselves. It is in the form of private revenge or war between the clans involved. The state acts as an intermediary to determine the right and wrong, including forcing offenders to be held liable according to the claims of the victims. 2. An analysis of the role of officials in discretion in protecting people's rights and liberties and the duties of the court was found that the reason for issuing arrest warrants or detention warrants was the main cause and the secondary cause. Reasons for issuing arrest warrants or detention warrants are both "primary causes" and "secondary causes". 3. The prosecutor plays a role in the case file only when the investigating officer has already presented the case to the prosecutor. which is too late to protect the interests of the parties in the case Especially the accused who cannot be fully justice. This is because important evidence in the case may be distorted or damaged due to the investigation by the investigator without an inspection system.

Keywords: legal measures; arrest of persons; state power in the Kingdom of Thailand

บทนำ

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันถูกประชาชนวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากในเรื่องของความไม่ยุติธรรม การเลือกปฏิบัติ การดำเนินการล่าช้า ตลอดจนมีการทุจริต แสวงหาผลประโยชน์ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมในชั้นพนักงานสอบสวน ในชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นของการพิจารณาคดีของศาล มักถูกประชาชนมองว่าขาดความน่าเชื่อถือและขาดความยุติธรรม ตำรวจ พนักงานอัยการ รวมทั้งศาลมิใช่ที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง แต่เป็นคู่ต่อสู้ทางคดีความหรือเป็นคู่แข่งทางคดีกับประชาชน เพราะในการดำเนินคดีอาญาของรัฐนั้น รัฐจะมุ่งให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในคดีมากนักหรือแทบจะไม่คำนึงเลยก็ได้ ดังนั้น เมื่อบุคคลใดตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาก็จะมีฐานะเสมือนเป็น “กรรมในคดี” มิใช่เป็น “ประธานในคดี” จึงไม่มีสิทธิใดๆ ในการต่อสู้คดีมากนัก อีกทั้งรัฐได้ปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเหมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดเสียตั้งแต่ต้น (คณิต ฌ นคร, 2551)

การออกคำสั่ง ออกหมายอาญาของศาลเป็น คำสั่งที่เป็นมาตรการ ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 24 เป็นอำนาจของผู้พิพากษาคนหนึ่งหรือผู้พิพากษาคนเดียวโดยที่คำสั่งออกหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง เป็นคำสั่งที่ออกโดยผู้พิพากษาคนเดียวและตามกฎหมาย ใน ปัจจุบันคำร้องขอออกหมายจับพนักงานสอบสวนไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองจากพนักงานอัยการที่จะคอยตรวจสอบให้เกิดความรอบคอบต่อกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น จึงควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ซึ่งเป็นหลักประกันในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน และในขณะเดียวกันยังสามารถให้เจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กันไปในลักษณะดุลยภาพและมาตรฐานเดียวกันได้ด้วย (รัชนิกร บุญพิทักษ์, 2547)

การวิจัยนี้เล็งเห็นประเด็นปัญหาที่สำคัญคือปัญหาเรื่อง หมายจับ โดยพิจารณาถึงเหตุผลในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของราชอาณาจักรไทย และหลักการออกหมายจับตามกฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งพบว่า ในการออกหมายจับนอกจากจะมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดแล้ว ยังต้องประกอบด้วยมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุร้ายประการอื่น แม้ว่าคดีดังกล่าวจะมีอัตราโทษสูงก็ตาม ฉะนั้น หากผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจไม่ออกหมายจับให้พนักงานสอบสวนก็ได้และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปกฎหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการออกหมายจับของศาลและขอบเขตของกระบวนการออกหมายจับตามกฎหมายของราชอาณาจักรไทยและกฎหมายต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของศาลในฐานะเป็นองค์กรตรวจสอบการถ่วงดุลในการออกหมายจับเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการความเป็นไปได้ในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนในการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสมสำหรับวิธีสังคม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนให้สอดคล้องกับสังคมไทยในปัจจุบันยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเป็นการศึกษาในรูปแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าหนังสือ บทความวิทยานิพนธ์ทั้งจากภาคภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสารความเห็นของนักกฎหมาย ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ระเบียบ ข้อบังคับ คำพิพากษาศาลฎีกาหรือหนังสือเวียนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับหมายจับและปัญหาที่ผู้วิจัยทราบจากขั้นตอนการออกหมายจับในปัจจุบันที่ไม่ผ่านการตรวจสอบจากพนักงานอัยการซึ่งส่งผลต่อการเพิกถอนหมายจับ รวมถึงหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบหมายจับภายในองค์กรและกระบวนการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกในกรณีที่ออกหมายจับผู้ต้องหาที่ไม่มีพฤติการณ์หลบหนี และการมีบทบาทของพนักงานในการตรวจสอบการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายของราชอาณาจักรไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้เจ้าพนักงานในคดีอาญาเกิดความเข้าใจในหลักกฎหมายและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสังเคราะห์ เรียบเรียง นำเสนอผลงานเชิงพรรณานานาความให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ตามลำดับและนำเสนอสรุปผลวิจัย องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. หลักเกณฑ์ในการออกหมายจับของศาลและขอบเขตของกระบวนการออกหมายจับตามกฎหมายของราชอาณาจักรไทยและกฎหมายต่างประเทศ พบว่าหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย เป็นเรื่องของผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือบุคคลที่ใกล้ชิดของผู้เสียหายกระทำการดำเนินคดีเอง เป็นในรูปของการแก้แค้นเป็นการส่วนตัวหรือทำสงครามระหว่างกลุ่มชนที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐทำหน้าที่เป็นคนกลางตัดสินความถูกต้องรวมถึงการบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย ด้วยเหตุนี้ หลักการดำเนินคดีจึงคำนึงเฉพาะส่วนได้เสียของบุคคลเป็นหลัก ไม่มีส่วนได้เสียของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง (อุดม รัฐอมฤต, 2535)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนฟ้องและกระบวนการหลังฟ้อง ขั้นตอนแรก คือ ขั้นตอนก่อนฟ้องนั้นซึ่งเป็นเรื่องของเจ้าพนักงาน ได้แก่ พนักงานปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในขั้นตอนก่อนฟ้องนี้ มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ การจับกุม การควบคุมหรือขัง การสอบสวนการฟ้อง และการปล่อยชั่วคราว ขั้นตอนหลังเป็นเรื่องของศาล มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนคือ ภายหลังจากฟ้องคดีแล้ว การใช้ดุลพินิจสั่งคดี การพิจารณาพิพากษาคดี การใช้มาตรการบังคับที่ร้ายแรงที่สุดซึ่งกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ คือ การจับ โดยหลักการจับบุคคลได้ในกรณีใดนั้น การจับต้องมีหมายจับและยึดเป็นหลักไว้เสมอ ส่วนการจับโดยไม่มีหมายจับนั้นเป็นข้อยกเว้น และในการออกหมายจับจะต้องพิจารณาว่ามีหลักฐานตามสมควรน่าจะเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือมีเหตุแห่งการจับหรือไม่ มีความจำเป็นในการออกหมายจับหรือไม่ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาถึงแนวคิดและหลักเกณฑ์ของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และปรับใช้กฎหมายดังกล่าวของราชอาณาจักรไทย (ไพศาล วัตตธรรม, 2549)

2. การวิเคราะห์ถึงบทบาทการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของศาลในฐานะเป็นองค์กรตรวจสอบการถ่วงดุลในการออกหมายจับเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พบว่า เหตุออกหมายจับหรือหมายขังที่เป็นเหตุหลักและเหตุรอง เหตุออกหมายจับหรือเหตุออกหมายขังนั้น มีทั้ง เหตุที่เป็นเหตุหลักและเหตุที่เป็นเหตุรอง

เหตุที่เป็นเหตุหลัก คือ เหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และเหตุอันควรเชื่อว่าจะก่ออันตรายประการอื่น ส่วน เหตุที่เป็นเหตุรอง คือ เหตุแห่งความร้ายแรงของความผิด เมื่อกรณีใดมี เหตุที่เป็นเหตุหลัก แล้ว การเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐย่อมมีความจำเป็นเสมอ และส่งผลต่อไปว่า การปล่อยชั่วคราวย่อมกระทำไม่ได้เพราะจะทำให้การดำเนินคดีไม่อาจเป็นไปได้โดยเรียบร้อย และขัดขวางต่อการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีส่วนกรณีใดมี เหตุที่เป็นเหตุรอง หรือเป็นกรณีเกี่ยวกับความร้ายแรงของความผิดกรณีนั้นย่อมไม่แนเสมอไปว่า การดำเนินคดีจะไม่อาจเป็นไปได้โดยเรียบร้อยและจะขัดขวางต่อการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดี เหตุความร้ายแรงของความผิดจึงเป็น เหตุที่เป็น

เหตุรอง และส่งผลต่อไปเกี่ยวกับการพิจารณาปล่อยชั่วคราว กล่าวคือ ในกรณีของเหตุรองนั้น อาจมีการปล่อยชั่วคราวได้ตามสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะตามกฎหมาย ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ และเนื้อหาของคำกล่าวที่ว่า การปล่อยชั่วคราวเป็นข้อยกเว้นอันสืบเนื่องมาจาก หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย (Indubio proreo)

ดังนั้นการมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลน่าจะได้กระทำความผิดอาญานั้น จึงต้องหมายความว่า มีหลักฐานที่มีความเป็นภาวะวิสัย มิใช่ความสงสัยลอย ๆ ฉะนั้น ลำพังคำขัดทอดของผู้ต้องหาอื่นอย่างเดียวยังไม่มีความเป็นภาวะวิสัยเพียงพอที่จะเป็นเงื่อนไขประการแรกที่จะออกหมายจับได้

3. แนวทางความเป็นไปได้ในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนในการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสมสำหรับวิธีสังเกตจารีต ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนให้สอดคล้องกับสังคมไทยในปัจจุบันยิ่งขึ้น พบว่า การดำเนินคดีอาญาและการสอบสวนคดีอาญาในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าพนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสืบสวนคดีอาญาร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยอัยการมีอำนาจสั่งการตำรวจ และมีอำนาจควบคุมคดีอาญา หรือเริ่มคดีเองได้ แต่ในทางปฏิบัติ อัยการจะไม่ทำการสอบสวนคดีเองทุกเรื่อง โดยอัยการจะเข้าดำเนินการสอบสวนคดีก็ต่อเมื่อคดีดังกล่าวมีความสำคัญ หรือยุ่งยากซับซ้อน และสำหรับการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อส่งมอบให้พนักงานอัยการใช้พิจารณาอย่างเพียงพอที่จะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือไม่ เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดก็จะนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่หากพนักงานอัยการเห็นว่า การกระทำของผู้ต้องหาไม่เป็นความผิด หรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา พนักงานอัยการอาจไม่เริ่มคดีโดยส่งยุติคดีได้

สำหรับการดำเนินคดีอาญาในราชอาณาจักรไทย ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนทำหน้าที่ในการรับคำร้องทุกข์ สืบสวน สอบสวน จนถึงขั้นตอนสรุปสำนวน ทำความเห็นเสนออัยการพิจารณาส่งคดี อันเป็นการแยกอำนาจสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกัน ฉะนั้นฐานะของอัยการไทยจึงเป็นเพียงผู้ไต่ตรองคดีที่พนักงานสอบสวนเสนอมาเท่านั้น ไม่สามารถสอบสวนคดีได้เอง เหมือนอัยการในต่างประเทศแต่อย่างใด เป็นเหตุให้อัยการนำสำนวนคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลโดยปราศจากความรับผิดชอบ เนื่องจากอัยการทำตามสำนวนเท่านั้น ทั้งที่ในทางทฤษฎี อัยการไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้ และโดยเหตุที่มีการแบ่งแยกการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนก่อนส่งฟ้องคดีดังกล่าว อัยการจึงเข้ามามีบทบาทในสำนวนคดีต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้เสนอสำนวนให้อัยการแล้ว ซึ่งเป็นการล่าช้าเกินไปที่จะคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความในคดี โดยเฉพาะผู้ต้องหาซึ่งไม่อาจได้รับความยุติธรรมอย่างเต็มที่ได้อีก เนื่องจากพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีอาจถูกบิดเบือน หรือเสียหาย อันเนื่องมาจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนไม่มีระบบการตรวจสอบ อีกทั้งเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา รวมทั้งอาจ

ถูกแทรกแซงจากอิทธิพลทางการเมือง เป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนคดีไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีต่อไปได้ในชั้นพิจารณาของศาล ส่งผลสำคัญต่อประสิทธิภาพในการลงโทษผู้กระทำความผิดและศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. หลักเกณฑ์ในการออกหมายจับของศาลและขอบเขตของกระบวนการออกหมายจับตามกฎหมายของราชอาณาจักรไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา คือ บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยในศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติ และการพิจารณาคดีอาญาบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น มีสิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอในการสู้คดี สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักจูงอย่างไม่เป็นธรรม สิทธิที่จะอุทธรณ์การลงโทษคำพิพากษาต่อศาลสูงให้พิจารณาทบทวนอีกครั้งตามกฎหมาย

2. บทบาทการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของศาลในฐานะเป็นองค์กรตรวจสอบการถ่วงดุลในการออกหมายจับเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยได้อภิปรายเพิ่มเติมซึ่งในทางปฏิบัติองค์กรในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ของรัฐ ไม่มีการแยกแยะความเป็นเหตุหลักและเหตุรองดังที่กล่าวมาแล้ว คือ องค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จะพิจารณาเหตุแห่งความร้ายแรงของความผิด ซึ่งเป็นเหตุที่เป็นเหตุรอง ในลักษณะเดียวกันกับเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และเหตุอันควรเชื่อว่าจะก่ออันตรายประการอื่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ไม่ได้พิจารณาถึงความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐนั่นเอง ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจึงไม่เกิดขึ้น แต่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมของรัฐกลับไปพิจารณากันที่หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งแท้จริงแล้ว ในเรื่องหลักประกันกฎหมายไม่ได้เรียกร้องแต่อย่างใด คือ รัฐไม่ได้มุ่งหวังหาเงิน หรือหาประโยชน์จากการปล่อยชั่วคราว แต่ต้องการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเหตุอันควรเชื่อได้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถือเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญตามหลักนิติรัฐ ในการตรวจสอบว่าเจ้าพนักงานได้กระทำลงไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่เดิมนิติวิธีของราชอาณาจักรไทยกลับถือว่าเป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจอย่างไรก็ได้ ซึ่งต่างจากระบบกฎหมายอื่น ๆ ที่จะมีการอธิบายลักษณะของเหตุดังกล่าวไว้ ไม่ปล่อยให้ไปตามอำเภอใจ

3. แนวทางความเป็นไปได้ในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนในการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสมสำหรับวิธีสังเกตจารีต ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนให้สอดคล้องกับสังคมไทยในปัจจุบันยังขึ้นการแยกอำนาจสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนฝ่ายเดียว ส่วนอัยการทำหน้าที่กลั่นกรองสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน ทำให้อัยการไม่ทราบรายละเอียดแห่งคดีว่าคดีมีมูลน่าเชื่อถือเพียงใด โดยเฉพาะคดีที่มีความซับซ้อน กรณีสำหรับราชอาณาจักรไทยก็พยายามแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการสอบสวน โดยพยายามให้อัยการเข้าร่วมรับผิดชอบในการสอบสวน โดยเริ่มให้อัยการเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี และต่อมาก็พัฒนาให้กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา โดยให้อัยการเข้าร่วมสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก การที่อัยการเข้ามาร่วมสอบสวนดังกล่าว ถือว่าเป็นการเริ่มต้นปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับนานาประเทศ แต่ในคดีอาญาอื่น ๆ พนักงานสอบสวนยังคงสอบสวนแต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับคดีดังกล่าวแล้วสมควรให้อัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีชั้นสอบสวน ดังนี้ 1) การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน จะต้องรวบรวมทั้งพยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายและที่เป็นผลดีแก่จำเลยด้วย และหากอัยการเห็นว่า จำเลยไม่มีความผิดก็ให้อัยการมีอำนาจแถลงศาล เพื่อขอให้ปล่อยจำเลยได้ 2) การสอบสวน เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับ ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนจะขอออกหมายจับ และหมายค้นต่อศาล สมควรให้อำนาจอัยการพิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนก่อนเสนอศาล

ผลของการให้องค์กรตุลาการ คือ ศาล ทำหน้าที่ในการออกหมายจับ หรือตรวจสอบการจับนั้น มีข้อที่น่าพิจารณา ดังนี้

ก. ในแง่ของแนวความคิด การที่ให้ศาลเป็นผู้ออกหมายจับ เป็นหลักการที่ถูกต้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นสามส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ เป็นความถูกต้องชอบธรรมและเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะศาลเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง การให้ฝ่ายตุลาการเป็นผู้จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนน่าจะเป็นหนทางที่ปลอดภัยที่สุดฝ่ายบริหารจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้เฉพาะกรณีที่เป็นอยู่เท่านั้น จึงถูกต้องตรงกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

ข. ในแง่ของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล กล่าวได้ว่า การให้ศาลทำหน้าที่ออกหมายจับ หรือตรวจสอบการจับ ทำให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นไปอย่างแท้จริง เพราะศาลเป็นองค์กรกลาง เป็นองค์กรอิสระ

ค. ในแง่ความต่อเนื่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลักการให้ศาลเป็นผู้ออกหมายจับมีผลต่อการดำเนินการที่ต่อเนื่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทำให้องค์กรดำเนินการแต่ละองค์กรสัมพันธ์กัน และเป็นไปอย่างใกล้ชิด เกิดความต่อเนื่องในกระบวนการ กล่าวคือ การขอออกหมายจับในสหรัฐอเมริกา เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องประมวลรายละเอียด

เรื่องราวทำเป็นคำขอผ่านทางพนักงานอัยการ ซึ่งอัยการจะทำหน้าที่ตรวจสอบขั้นต้นถึงรายละเอียด ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งหากพิจารณาเห็นควร ก็จะมีการยื่นขอต่อศาลให้อนุญาต หรือออกหมายจับ และทำการจับกุมต่อไป

องค์ความรู้

จากการศึกษาเรื่องดังกล่าวในเบื้องต้นจะพบว่า ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศในกลุ่มที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) หรือประเทศในกลุ่มที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ล้วนแต่มีมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และต่างก็พยายามที่จะสร้างหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าจะใช้อำนาจรัฐดังกล่าวจะกระทำโดยผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือราษฎร เนื่องจากการใช้อำนาจรัฐ เป็นการใช้อำนาจที่สมประสงค์ของทุกฝ่าย ในเรื่องการออกหมายจับ เป็นการกระทำที่ต้องคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติที่ชอบด้วยขั้นตอนตามกฎหมาย ในเรื่องการขออนุญาตออกหมายจับ โดยในสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ใช้องค์กรฝ่ายบริหารเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยให้พนักงานอัยการเข้ามาตรวจสอบการออกหมายจับก่อนศาล เมื่อจับตัวผู้ต้องหาได้แล้วจึงต้องนำผู้ต้องหาส่งศาล เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงโดยศาลตามกำหนดเวลา เพราะการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการขอออกหมายจับนั้น อัยการจะเข้ามามีบทบาทอยู่ด้วย เนื่องจากการดำเนินคดีในสหรัฐอเมริกา เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการผ่านทางพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการนั้นจะมีบทบาทในการตรวจสอบหรือใช้ดุลพินิจขั้นต้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหตุผลสมควรของการจับ

ดังนั้น การสอบสวนคดีอาญา ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความยุติธรรม หากกระบวนการสอบสวนมีข้อผิดพลาด จะมีผลกระทบต่อกระบวนการอื่น ๆ ที่จะตามมานั้นผิดพลาดไปด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญอย่างมาก และการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจโดยศาลในการอนุญาตออกหมายอาญา เพราะการจับและการขังนั้นจะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดี ความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ ก็คือ จุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดี ซึ่งมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปโดยเรียบร้อย
2. เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย และ
3. เพื่อประกันการบังคับโทษ

แม้ว่า จุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดี จะมี 3 ประการ แต่จุดมุ่งหมายหลักของกระบวนการยุติธรรม ก็คือ เพื่อให้การสอบสวนและการดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย และเพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ส่วนจุดมุ่งหมายเพื่อการบังคับโทษ เป็นเพียงจุดมุ่งหมายรอง เพราะกรณีอาจไม่มีการบังคับโทษในคดีนั้นเลยก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เหตุแห่งการออกหมายจับตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ จึงเห็นควรปรับปรุง แก้ไข และกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการออกหมายจับ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

1. เกี่ยวกับการจับตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ในกรณีการจับโดยมีหมายจับนั้น กฎหมายควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องขอหมายจับ โดยผ่านการตรวจสอบหรือกลั่นกรองจากอัยการชั้นหนึ่งเสียก่อน เพื่อให้การจับตัวบุคคลซึ่งเป็นมาตรการที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างมากของประชาชนนั้น ได้รับการตรวจสอบหรือกลั่นกรองจากองค์กรอีกองค์กรหนึ่งเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการคานอำนาจ (Check and balance)

2. ควรให้อัยการใช้อำนาจตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น ในส่วนที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกจับตัวควบคุม หรือขัง ทั้งนี้ เพื่อให้รู้สาเหตุของการจับ ควบคุม หรือขังดังกล่าวว่า เขาถูกจับโดยสาเหตุใด ได้รับการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับมากน้อยเพียงไรหรือไม่ ถ้าเห็นว่าการจับ ควบคุม หรือขัง ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับ อัยการมีสิทธิร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลออกคำสั่งปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวโดยทันที ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตัดหรือหลีกเลี่ยงการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตามหลัก Exclusionary Rule

เอกสารอ้างอิง

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548. (2548, 16 มีนาคม 2548). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอน 23 ก. หน้า 26.

คณิต ณ นคร. (2551). *ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่พิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2547. *ราชกิจจานุเบกษา*. (2547, 19 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนที่ 8 ก. หน้า 46.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. (2547, 23 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก. หน้า 1.

ไพศาล วัตตธรรม.(2549). *การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการออกหมายจับ* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- รัชนิกร บุญพิทักษ์. (2547). *ศึกษารณีกาตรตรวจสอบกระบวนการก่อนการออกหมายจับกับการรับฟังและชี้แจงนำหนักพยานหลักฐานหรือพยานหลักฐานในการออกหมายจับของศาล (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1.
- อุดม รัฐอมฤต. (2555). การฟ้องคดีอาญา. *วารสารนิติศาสตร์*, 22(2), 59-67.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารงานของการประปานครหลวง*
THE INTEGRATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN THE ADMINISTRATION OF
THE METROPOLITAN WATERWORKS AUTHORITY

อดิศักดิ์ ปิยะสุวรรณ

Adisak Piyasuwan

บริษัท 43 เอ็นจิเนียริง จำกัด

43 ENGINEERING COMPANY LIMITED

Corresponding Author E-mail: adi@43engineering.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบริหารงานประปานครหลวง โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนางานประปาอย่างต่อเนื่องและได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อบริหารจัดการงานประปานครหลวงเนื่องจากการทำงานไม่ว่าจะอยู่ในองค์กรไหนหรือเป็นงานลักษณะใด คนทั้งหลายต่างก็เฝ้าหาทฤษฎีแห่งความสำเร็จมากมาย มาใช้แก้ปัญหาและหาหนทางเจริญก้าวหน้า แต่ก็เชื่อว่าทุกคนจะทำได้ และเจอประตูสู่ความสำเร็จ แต่ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมะที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นคือ อธิติบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมแห่งความสำเร็จ

ดังนั้น การบริหารจัดการงานประปานครหลวงตามหลักอธิติบาท ๔ เป็นการบูรณาการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานการประปานครหลวงให้สามารถนำไปเป็นตัวแบบในการพิจารณาปรับปรุงด้านการบริหารงานของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ; ประปานครหลวง; หลักพุทธธรรม

Abstract

This article aims to present the management of the Metropolitan Waterworks Authority. by bringing innovations and technologies To continuously develop waterworks and integrate Buddhist principles to manage the Metropolitan Waterworks Authority due to work regardless of what organization or type of work it is. Many people have been looking for many success theories. used to solve

problems and find a way to progress But not everyone can do it. and found the door to success But in Buddhism, there is a dharma principle that is used to work in order to be successful in work, that is, 4 Iddhibaths, which is the Dharma of success.

Therefore, the management of the Metropolitan Waterworks Authority according to the 4th power principle is to create innovations in the management of the MWA executives and staff to be able to be used as a model for considering improvements in the administration of the government and private sectors. to be in line with the National Economic and Social Development Plan

Keywords: management; Metropolitan Waterworks Authority; Buddhism

บทนำ

การประปานครหลวง (กปน.) มีการบริหารงานเป็นระยะเวลากว่า 52 ปี ที่การประปานครหลวง (กปน.) ทำหน้าที่สำรวจ จัดหา ผลิต และจัดส่งน้ำประปาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานองค์การอนามัยโลก (WHO) ไปสู่ประชาชนทุกครัวเรือนในเขตกรุงเทพฯ นนทบุรี และสมุทรปราการ เพื่อใช้สำหรับการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน มุ่งมั่นในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ มาพัฒนางานประปอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำแผนน้ำประปาปลอดภัย (Water Safety Plan: WSP) และโครงการปรับเปลี่ยนท่อประปาใหม่ในพื้นที่ต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนลุ่มน้ำฝั่งตะวันตกและตะวันออก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานระบบประปาให้เกิดความยั่งยืนเดินทางสร้างสรรค์นวัตกรรมและมุ่งมั่นพัฒนาบริการน้ำประปายังยั่งยืน (การประปานครหลวง, 2562)

นอกจากนั้นการประปานครหลวง มีการพัฒนาบริการประชาชนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ผ่านมามีความท้าทายและข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ยืดหยุ่นและไม่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ อาทิ การยืนยันตัวตนของผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตต่างๆ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่รวมทั้งการใช้ประโยชน์ของโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลของประเทศที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมีความครอบคลุมเกือบทั่วทุกพื้นที่ ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสาธารณะในรูปแบบดิจิทัลของประชาชน ประกอบกับคุณภาพความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลยังเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างและขยายความครอบคลุมของช่องทางการมีส่วนร่วมให้ประชาชนสามารถเสนอแนะความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อบริการสาธารณะ เพื่อให้ภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถตอบสนอง

ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยพัฒนาการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการของหน่วยงานของรัฐให้ประชาชนสามารถเสนอและสะท้อนความคิดเห็นและความคาดหวังต่อบริการสาธารณะได้ รวมทั้งเร่งปรับข้อกำหนดและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระบบสารบรรณของส่วนราชการและเอกสารราชการให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้ดิจิทัล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

การประปานครหลวงเป็นรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนให้ประเทศก้าวสู่เป้าหมายอนาคตที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางการทำงานขององค์กรให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในด้านการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การช่วยพัฒนาอาชีพและการให้บริการน้ำประปาอย่างทั่วถึงเพียงพอและมั่นคง การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนโดยการปรับปรุงระบบประปา การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การส่งเสริมกิจกรรมเชิงสังคมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (CSR) การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกัน การทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทยการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การยกระดับขีดความสามารถองค์กรและการยกระดับการบริหารจัดการด้านธรรมาภิบาล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ เป็นต้น (การประปานครหลวง, 2564)

หลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 เป็นบทของพระธรรมเช่นว่าจะมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เรียกว่าอิทธิบาท นี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สีกตัวคนที่มีการทำงานย่อมทำงานด้วยความพอใจความขยันขันแข็ง ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอนี้เรียกว่าเขามีอิทธิบาททั้งสี่ประการนั้น โดยไม่รู้สีกตัว (พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญโญ, 2549) และเป็นคุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัยคือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่ในวิสัยที่อาจใช้ความเพียรพยายามทำให้เกิดขึ้นได้มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จคุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่า อิทธิบาท 4 (พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ, 2548)

ดังนั้นจึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวินัยธรรมการบริหารงานของการประปานครหลวง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการบริหารจัดการที่เน้นการพัฒนาด้านนวัตกรรม โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาพัฒนาด้านจิตใจด้วย โดยศึกษาครั้งนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการ หลักอิทธิบาท 4 และนวัตกรรมการบริหารงานของการประปานครหลวง

หลักการเบื้องต้นสำหรับการบริหารจัดการ

แนวความคิดกับกระบวนการจัดการ (Process of Management) เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่าผู้จัดการมีหน้าที่รับผิดชอบอะไรบ้าง มีงานอะไรบ้างที่จะต้องทำ และควรจะทำอะไรก่อนหลัง นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้จัดการ ที่จะยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะกล่าวได้ว่าหัวใจของกระบวนการจัดการคือหน้าที่ของการบริหาร นอกจากนี้คำว่าบริหารยังหมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น และหน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ 7 ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDCoRB ดังนี้ (สมคิด บางโม, 2558)

P คือ Planning หมายถึง การวางแผนการจ้ดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานเป็นการสร้างกฎ กำหนดแนวทางดำเนินงานไว้ล่วงหน้าว่า จะทำอะไรบ้างเพื่อให้งานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคตของผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรตามที่ตั้งไว้

O คือ Organization หมายถึง การจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงานและ ในสายบังคับบัญชาการจัดสายการทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์กร กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจภายในองค์กร

S คือ Staffing หมายถึง การจัดตัวบุคลากรเป็นการบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่การจัดอัตรากำลัง การสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีการประเมินผลการทำงาน การใช้คนให้เหมาะกับงานและการให้พ้นจากการทำงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ นับตั้งแต่การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชาและ การควบคุมการปฏิบัติงาน

Co คือ Coordinating หมายถึง การประสานงาน ประสานทำกิจกรรมด้านต่างๆ ของหน่วยงานการกำกับดูแลให้เกิดความร่วมมือ เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานให้ เป็นไปสุ่เป้าหมายเดียวกัน

R คือ Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหาร และสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบผลการปฏิบัติงาน และรายงานความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าไปเพียงใด

B คือ Budgeting หมายถึง การงบประมาณ การจัดการด้านงบประมาณ การบัญชี การใช้จ่ายต่างๆ การควบคุมและการตรวจสอบในด้านการเงิน

สำหรับหน้าที่หรือกระบวนการทางการบริหารที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่บริหารเป็นขั้นพื้นฐานที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายๆ เพราะมีขั้นตอนที่เป็นเหตุเป็นผล และเป็นขั้นตอนตามลำดับก่อนหลังของการบริหาร ที่เป็นที่ยอมรับกันในสมัยใหม่นำไปสู่การพัฒนาแบบต่อเนื่อง ซึ่งสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 4 หน้าที่ด้วยกัน คือ (เสนาะ ติเยาว์, 2551)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดขึ้นมาล่วงหน้าว่าเป้าหมายเป็นอย่างไร และมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุจุดหมายนั้น ๆ

2. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การจัดสรรและเตรียมการกิจกรรมที่มอบหมายงานให้คนหรือกลุ่มคนดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด กิจกรรมและอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

3. การนำ (Leading) หมายถึง กระบวนการกระตุ้นส่งเสริมคนให้ทำงานเพื่อบรรลุผลตามแผนที่กำหนดไว้ การนำเกี่ยวข้องกับกระบวนการเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การได้มีการสร้างคน สร้างงาน ในส่วนของงานที่รับผิดชอบอยู่ และส่งเสริมให้คนเต็มใจทำงาน รวมถึงการกระตุ้นให้ทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการในการตรวจสอบและผลการของการปฏิบัติงาน และเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือมาตรฐาน โดยผู้บริหารจะรับผิดชอบในการติดตาม กำกับดูแล ว่าสมาชิกในองค์การ ได้ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปได้ว่า การบริหารงานการประสานครหลวง ยึดหลักการบริหารจัดการ เพราะการจัดการเป็นศิลปะในการใช้ทรัพยากรขององค์การ ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ องค์การทุกแห่งที่จัดตั้งขึ้นมาไม่สามารถที่จะพัฒนา ให้มีความเจริญหรือบรรลุเป้าหมายเองได้ จำเป็นต้องอาศัยให้มีการจัดการที่ดี ผู้จัดการ จะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องของการจัดการ และมีศิลปะที่ดีเพื่อนำพาองค์กรไปในทางที่ดีอีกด้วย และยังเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการดำเนินงานให้มีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้งานขององค์กรสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การควบคุม

นวัตกรรมการบริหารงานการประสานครหลวง

นวัตกรรม เป็นการผสมผสานระหว่างเครื่องมือกล และเทคนิคต่าง ๆ ที่มี 3 ลักษณะ ประกอบกัน ได้แก่ 1) จะต้องเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (creative) และเป็นความคิดที่สามารถปฏิบัติได้ (feasible idea) 2) จะต้องสามารถนำไปใช้ได้ผลจริง (practical application) 3) มีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชน (Distribution) (Alvin, Tofler, 1980) หากได้พิจารณาประเด็นที่เป็นแก่นหลักสำคัญของนิยามต่างๆ แล้ว จะพบว่ามี 3 ประเด็นที่เป็นมิติสำคัญของนวัตกรรม คือ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553)

1. ความใหม่ (Newness) สิ่งที่ได้รับการยอมรับว่า มีคุณลักษณะเป็นนวัตกรรมได้นั้น ต้องมีความใหม่ คือ เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้

2. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic benefits) คือการให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจหรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิด

มูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ นั้น ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นอาจจะสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรงหรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้

3. การใช้ความรู้และความคิดอย่างสร้างสรรค์ (Knowledge and creativity idea) สิ่งที่จะถือว่าเป็นนวัตกรรมได้นั้น จะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ เป็นต้น

นวัตกรรมการบริหารงานการประสานครหลวงกับแนวโน้มการก่อตัวของอุดมคติ

ความคิดต่าง ๆ ในสังคมมีมากขึ้น ตามการเปิดรับสื่อของผู้บริโภค อิทธิพลของความคิดต่าง ๆ มีการเผยแพร่ออกไปใน Social Media และสามารถสร้างสังคมออนไลน์ที่มีความชอบในสิ่งเดียวกัน สร้างวัฒนธรรมออนไลน์และก่อให้เกิด กิจกรรมทางสังคมร่วมกัน เป็นเครือข่ายประชาสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กรมากขึ้นในอนาคต เพราะเครือข่ายจะสะท้อนความต้องการของสังคมและเรียกร้องเพื่อตรวจสอบธรรมาภิบาลขององค์กรได้ภาคประชาชนจะมีการตื่นตัวในสิทธิและหน้าที่ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ

แนวโน้มการสนับสนุนธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสังคม ในยุคที่ผู้บริโภคได้รับการเชื่อมต่อและรับรู้ข่าวสารทางโลกออนไลน์อย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง จึงอาจมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจโดยใช้ความรู้สึกเป็นตัวนำแต่ในโลกของธุรกิจขนาดใหญ่ที่องค์กรจะสามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันกับลูกค้า ดังนั้น เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งธุรกิจจำนวนมากต่างหันมาใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหนึ่งในหลาย ๆ วิธีในการโน้มน้าวใจผู้บริโภค ซึ่งวิธีการที่หลากหลายตั้งแต่การระดมทุน หรือการให้การสนับสนุน สำหรับโครงการเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกันความคิดริเริ่มทางสังคมเหล่านี้ทำให้องค์กร สามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินการผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ช่วยสร้างความ เกี่ยวข้องและความผูกพันทางอารมณ์สำหรับองค์กรเพื่อทำการสื่อสารกิจกรรม อย่างไรก็ตามการ ตลาดที่ปราศจากการเข้าถึงเข้าใจผู้บริโภคอย่างมีความรู้สึกร่วมกันนั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้อีกต่อไป นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของข่าวปลอม ความถูกต้องในการสื่อสารการตลาดมีความสำคัญในการสร้าง ปัจจัยความน่าเชื่อถือสูงในผู้บริโภคเช่นเดียวกัน

Change Agent ในสังคมหนึ่ง ๆ มีปัญหาเดิม ๆ และปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเมื่อโลกเข้าสู่ยุคใหม่ เครื่องมือทางเทคโนโลยีและทัศนคติใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้เกิดนวัตกรรมที่ช่วยนำมาแก้ไขปัญหาสังคม เกิดผู้นำทางสังคมที่เป็น Change Agent ในที่ต่าง ๆ ทั้งใน และต่างประเทศ การให้ Change Agent เป็นเครือข่ายร่วมในการทำงานกับการประสานครหลวง เพื่อแก้ปัญหาสังคมผู้บริโภคที่ซับซ้อนน่าจะเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้นำทางสังคมเหล่านั้นช่วย เชื่อมโยงนวัตกรรมสู่สังคมในวงกว้าง และแสดงตัวอย่างนวัตกรรมขั้นยอดที่เกิดขึ้นตามที่ต่าง ๆ ของโลก

แนวโน้มใหม่ของการสร้าง Mindset Intrapreneurship พนักงานและผู้บริหารจากองค์กรต่าง ๆ ที่มีความสามารถสูงเริ่ม ล่าออกด้วยเหตุผล ต่างๆ ตาม Generation age ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ คือ องค์กรขาดบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถ เพื่อป้องกันปัญหาเหล่านี้ องค์กรหลาย ๆ แห่งเริ่มส่งเสริมให้พนักงานพัฒนามี ความเป็นผู้ประกอบการ ภายใน หรือ Entrepreneurship ที่มีความพร้อมและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเสมือนตนเองเป็นเจ้าของกิจการ อย่างเต็มที่ พนักงานเหล่านั้นพร้อมเสนอตัวรับผิดชอบเสนอ ความคิดและสร้างนวัตกรรม ตลอดจนดำเนินกิจกรรมอย่างอุทิศสาคะเพื่อน นำไปสู่ผลกำไรขององค์กรในบั้นปลาย

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการบริหารงานประปานครหลวง เป็นการดำเนินงานและการ ให้บริการ อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนา เพิ่มพูน ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้และ แนวปฏิบัติต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการ ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย การนำองค์กรสู่การจัดการนวัตกรรมที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ด้านนวัตกรรม นวัตกรรมเพื่อมุ่งเน้นลูกค้าและตลาด ความรู้สู่การสร้างนวัตกรรม วัฒนธรรมเพื่อมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรม กระบวนการนวัตกรรม การจัดสรรทรัพยากรด้าน นวัตกรรมและผลลัพธ์ด้านนวัตกรรม

หลักอิทธิบาท 4 สำหรับการบริหารงานประปานครหลวง

อิทธิบาท 4 เป็นหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ใน พระไตรปิฎก เพื่อจะให้เป็นข้อ ปฏิบัติ หรือ เป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ หรือประกอบการงานก็ดีเมื่อต้องการสมาธิเพื่อให กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกเร้าและชักจูงด้วยอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่าคืออะไร แต่ถ้า หากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่ามีอะไร และคืออะไร จะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ 2 พันกว่าปีนี้ ไม่มี คราวใดที่จะเรียกว่าล้าสมัย

1. ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้
2. วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ
3. จิตตะ คือความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้
4. วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา

ดังนั้น หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่ เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1. ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ หรือเพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร

2. วิริยะ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่น ประคบ หมั่นกระทำให้สำเร็จด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอยก้าวไป ข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

3. จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝน ตั้งจิต รับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่อง นั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

4. วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่ง หย่อน เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

ดังนั้น อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและ ความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรักความพอใจ ขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอการ ทำงานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุข

บทสรุป

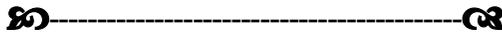
สำหรับการบูรณาการหลักหลักอิทธิบาท 4 สำหรับการบริหารงานของผู้บริหารและ พนักงานการประปานครหลวงนั้นมิตั้งต่อไปนี้ ฉันทะ รักงาน หมายถึง ปฏิบัติงานประปานคร หลวงด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด มีความสุขและจริงจังกับ งานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก เห็นอกเห็นใจผู้มาติดต่อขอรับบริการและให้ ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ สมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะยาก ก็ตาม และพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทนพิเศษใด ๆ วิริยะ สู้งาน หมายถึง ปฏิบัติงานประปานครหลวงได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความ เหนื่อยยาก ปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน ปฏิบัติงาน ด้วยความเพียรแม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ขยัน อดทน และตั้งใจ ฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ พยายามและหมั่นเพียรที่จะหาประสบการณ์ใน การปฏิบัติงานให้เพิ่มพูนเสมอ จิตตะ ใส่ใจงาน หมายถึง งานประปานครหลวง ต้องเอาใจใส่ ไม่ ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน ในขณะที่ปฏิบัติงาน ใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ทั้งในและ นอกเวลางาน มีจิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องานหรือภารกิจ ไม่คิดเรื่องอื่นจนกว่างานจะสำเร็จ เอาใจ ใส่ในงานและเพื่อนร่วมงานเมื่อพบปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ไขตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย วิมังสา ทำงานประปานครหลวง ด้วยปัญญา หมายถึง พิจารณา ใคร่ครวญหาข้อดี-ข้อด้อยในการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางในครั้งต่อไป ไตร่ตรองและ ตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา ตรวจสอบ/ประเมินคุณภาพและ

ประสิทธิภาพของผลงานที่ได้รับ คิดค้นแนวทางการปรับปรุงงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล และนำความรู้ที่ได้จากการทำงานครั้งที่ผ่านมาเพื่อเป็นเกณฑ์ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การประปานครหลวง. (2564). *แผนวิสาหกิจ กปน (ฉบับที่ 5) (ปี 2563-2565)*. กรุงเทพฯ: การประปานครหลวง.
- _____. (2562). *รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: การประปานครหลวง.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2548). *อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวโกวาท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *ธรรมนุญชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 46)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญโญ). (2549). *การงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 33(128), 53.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีดี มีเดียโกลด์ จำกัด.
- เสนาะ ดิยาวาร์. (2551). *หลักการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Alvin, T. (1980). *The Third Wave*. New York: William Marrow.

การนำนโยบาย Work From Home ไปใช้ในหน่วยงานของรัฐ* APPLYING THE WORK FROM HOME POLICY TO GOVERNMENT AGENCIES

จิรัตติกาล สุขสิงห์

Jirattikarn Suksing

สำนักงานชลประทานที่ 11

Regional irrigation office 11

Corresponding Author E-mail: my_ratti@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งนับเป็นวิกฤตหนักหนาสาหัสที่ประเทศไทยต้องเผชิญอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ก่อเกิดผลกระทบทุกองค์กร ตลอดจนเกิดการสูญเสียทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการครองชีพของประชาชนโดยทั่วถึงทุกระดับชั้น ปรากฏการณ์ที่ไม่อาจคาดคิดและควบคุมได้ ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงได้มีนโยบายในการป้องกันเพื่อลดการติดเชื้อและเฝ้าระวังมิให้เกิดการแพร่ระบาดในทุกหน่วยงาน สำนักงานชลประทานที่ 11 เป็นหน่วยงานของรัฐที่ได้สนองรับนโยบายของรัฐบาล ในการลดจำนวนคนทำงานที่ทำงานลง เพื่อไม่ให้เกิดการติดเชื้อกันเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงให้บุคลากรในหน่วยงานแบ่งสัดส่วนการทำงานแบบเหลื่อมเวลา และจัดกลุ่มให้บุคลากรปฏิบัติงานที่บ้าน หรือ Work Form Home (WFH) แต่การนำนโยบายนี้มาปฏิบัติยังมีข้อจำกัดและมีผลกระทบหลายด้าน ซึ่งการศึกษานี้ทำให้ได้ทราบผลกระทบจากการนำนโยบายมาปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ผลกระทบด้านสถานที่และเครื่องมือการปฏิบัติงาน 2. ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลที่สำคัญ 3. ผลกระทบด้านประสิทธิภาพของบุคลากร 4. ผลกระทบด้านประสิทธิภาพของงาน นอกจากทราบผลกระทบแล้ว การนำข้อมูลที่ได้มา ปรับปรุงแก้ไขเพื่อวางแนวทางเตรียมพร้อมรองรับกับสถานการณ์เช่นนี้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: นโยบายรัฐ; การปฏิบัติงานที่บ้าน; ผลกระทบ

Abstract

During the COVID-19 pandemic, Thailand has faced unprecedented challenges, including economic and living losses at all levels, unforeseen and controlled circumstances. Therefore, all sectors have adopted preventive measures to reduce infections. The Regional irrigation office 11 is a governmental agency that has responded to the government's policy. To reduce the number of workers working in order to prevent further infection, the agency has assigned staff to divide the working hours and group the working staff at home (WFH). However, this policy has many limitations and implications. This study revealed the impact of the policy's implementation in 4 areas: 1. Results. Impact on location and operational tools 2. Impact on information technology and critical information 3. Impact on personnel efficiency. 4. The effectiveness of the work. In addition to knowing the impact, the use of the resulting information, improvements, and improvements to better prepare for this situation in the future.

Keywords: Government's policy; Work from Home; Effects

บทนำ

เมื่อประมาณปลายปี พ.ศ. 2562 เกิดโรคติดเชื้อที่นับว่ามีความรุนแรงเกิดขึ้นในประเทศจีน โดยพบขึ้นครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น ระบาดอย่างฉับพลันและรุนแรงจนเกิดการเสียชีวิต และยากต่อการควบคุมได้ในขณะนั้น ต่อมาได้มีการประกาศโรคระบาดนี้ว่า เป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือที่เรียกสั้นๆว่า COVID-19 การแพร่เชื้อเป็นไปอย่างง่ายติดต่อกันเหมือนกับโรคหวัดทั่วไป สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านการสัมผัสสารคัดหลั่งจากร่างกาย เช่น น้ำมูก น้ำลาย โดยการไอ จาม และได้แพร่ระบาดจากประเทศจีนไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว จนมาถึงประเทศไทย โดยพบผู้ติดเชื้อรายแรกซึ่งเป็นคนจีน (พบเมื่อ 13 มกราคม 2563) จากนั้นสถานการณ์การแพร่ระบาดได้ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องและน่ากลัวขึ้นเรื่อย ๆ เชื้อได้แพร่ระบาดไปสู่คนไทยอย่างรวดเร็ว พบผู้ติดเชื้อจำนวนมาก และมีผู้เสียชีวิตเนื่องจากมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดยังไม่สามารถทำได้อย่างทันเหตุการณ์ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันด้วยตนเอง และยังไม่มียาวัคซีนหรือยารักษาได้อย่างเพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย ปรากฏตามข่าวผู้ป่วยที่ถูกกล่เลยการรักษาอยู่ตามสื่อต่าง ๆ สร้างความสะเทือนใจแก่คนไทยเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงได้เร่งหามาตรการป้องกันและบรรเทาเหตุการณ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จึงได้มีมาตรการการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรครุนแรงตามลำดับพื้นที่เสี่ยงในแต่ละจังหวัด และคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ประกาศให้ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จึงมีแนวทางให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งของส่วนราชการ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการงาน สามารถดำเนินชีวิตและทำงานภายใต้สถานการณ์พิเศษนี้ได้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ มาตรการเร่งด่วนรับมือการแพร่ระบาดของโรคนี้ และให้นำไปใช้ปฏิบัติ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

แนวทางการปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19 ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไป มีดังนี้

1. ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคสสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด
2. ห้ามมิให้มีการชุมนุม หรือมั่วสุมกัน
3. ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ที่มีเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร

4. ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม หรือยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทาง

5. ห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไป หรืออยู่ในสถานที่ใด ๆ

6. ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัย

หมายเหตุ ประกาศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือ พรก.ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ Covid-19 ซึ่งให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563

Work Form Home คืออะไร

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนทำงาน เป็น การทำงานที่บ้าน นั่นคือที่มาของคำว่า Work From Home หรือเรียกย่อว่า WFH เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยให้บุคคลากร ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการทำงานที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ จนกลายเป็นรูปแบบการทำงานใหม่ เป็น ทางเลือก และ ทางรอด ในช่วงที่คนทำงานกำลังเผชิญกับวิกฤตินี้

นโยบาย WFH มาใช้ในหน่วยงาน

บุคลากรภาครัฐ ได้รับนโยบายนี้มาปฏิบัติ โดยได้กำหนดสัดส่วนผู้ปฏิบัติงานที่บ้าน (WFH) เช่น กำหนดผู้ปฏิบัติงานที่บ้านในแต่ละเดือนจำนวน 80% หรือ 90% ของจำนวนบุคลากรปฏิบัติงานในสำนักงาน พิจารณาลักษณะงานที่สามารถปฏิบัติงานที่บ้านได้โดย

กำหนดให้บุคลากรปฏิบัติงานที่บ้านสัปดาห์ละ 1-5 วัน ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาดแต่ละเดือน และการจัดแบ่งบุคลากรทำงานเป็นชุด ทำงานเหลื่อมเวลาที่แตกต่างกัน ได้แก่ ชุดที่ 1 เริ่มปฏิบัติงานเวลา 7.30 น.-15.30 น. ชุดที่ 2 เริ่มปฏิบัติงานเวลา 8.30 น.-16.30 น. ชุดที่ 3 เริ่มปฏิบัติงานเวลา 9.30 น. - 17.30 น. เป็นต้น โดยเริ่มนำนโยบายมาปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2563 ถึง 31 พฤษภาคม 2565 จากการที่หน่วยงานภาครัฐได้นำนโยบายมาปฏิบัติ ผลจากการสอบถามและประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้ (ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ (COVID), 2565)

ผลการนำนโยบายมาปฏิบัติ : ผลกระทบ โดยแบ่งแยกและยกประเด็นใกล้เคียงกันมาสรุปได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานด้านพัสดุในการเข้าทำระบบจัดซื้อจัดจ้างจำเป็นต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตVPNของกรมไม่สามารถนำงานไปปฏิบัติที่บ้านได้
2. ในการปฏิบัติงานลักษณะที่ต้องลงพื้นที่ ไม่ได้ได้รับความมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากกลัวการแพร่ระบาดของเชื้อโรค
3. มีข้อจำกัดด้านเครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงาน สำหรับการปฏิบัติงานที่บ้าน
4. มีข้อจำกัดด้านการลงลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามในเอกสารต่าง ๆ รวมถึงเรื่องที่มีความจำเป็นต้องใช้เอกสารฉบับจริงในการเสนอเรื่องในลำดับขั้นต่อไป
5. มีข้อจำกัดในการใช้ระบบสื่อสารและสารสนเทศสำหรับการติดต่อสื่อสารและรับส่งเอกสารข้อมูลต่าง ๆ
6. ไม่สามารถปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานได้
7. บุคลากรมีการปรับตัวในการปฏิบัติงานและรูปแบบวิธีการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนไป
8. เกิดการสื่อสารข้อมูลคลาดเคลื่อน เนื่องจากเอกสารบางอย่างไม่สามารถลงระบบหรือส่งข้อมูลได้ทันท่วงที
9. มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานและผลการเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า เนื่องจากคู่สัญญางานจ้างก่อสร้างไม่เข้าปฏิบัติงานตามสัญญา เนื่องจากอัตรากำลังโควิด
10. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่บ้าน ไม่กักตัวปฏิบัติงานที่บ้านจริง ทำให้ไปรับเชื้อโรคโควิด-19 จากสถานที่อื่น และมาแพร่เชื้อบุคคลในที่ทำงาน ในช่วงที่กลับมาปฏิบัติงานที่สำนักงาน

จากข้อมูลข้างต้น สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยสรุปและแบ่งประเด็นผลกระทบต่อทรัพยากรได้ 5 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงผลกระทบต่อทรัพยากร 5 ด้าน

จากผลกระทบที่แสดงตามภาพที่ 1 สามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ผลกระทบด้านสถานที่และเครื่องมือการปฏิบัติงาน

สถานที่ปฏิบัติงานหลักของหน่วยงาน บุคลากรไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติงานได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนม์นิภา เขียนนอก (2562) การศึกษาการนำนโยบาย Work From Home ไปปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาของความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สรุปไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาด้านทรัพยากร บุคลากรมีเครื่องมือเครื่องใช้ไม่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานนอกสถานที่ หรือมีแต่ไม่มีประสิทธิภาพรองรับการใช้งาน และไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

2. ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลที่สำคัญ

ทำให้บุคลากรไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญ เนื่องจากไม่สามารถใช้งานระบบเทคโนโลยี หรือสารสนเทศหลักของหน่วยงานได้ ตรงกับแนวคิดของ Dunsire (สมบัติ อารังชญ วงศ์, 2554) กล่าวว่า ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประการที่ 3 คือ เกิดความคลาดเคลื่อนในการสื่อสารข้อมูลและการถ่ายทอดข้อมูลสื่อสารที่ผิด

3. ผลกระทบด้านประสิทธิภาพของบุคลากร ส่งผลให้ขีดความสามารถในการปฏิบัติงานลดลงส่งผลให้ขีดความสามารถในการให้บริการลดลง บุคลากรไม่สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานนอกสถานที่ได้ หรือปรับตัวได้บางส่วน สอดคล้องกับแนวคิด

ของ Van Meter and Van Horn (วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล, 2563) ที่กล่าวไว้ว่า ในด้านตัวผู้ปฏิบัติความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนความพร้อมส่วนตัวที่จะยอมเปลี่ยนแปลงจากวิธีการทำงานแบบเดิม หากได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติก็ย่อมจะมีสูงไปด้วย

4. ผลกระทบด้านประสิทธิผลของงาน ส่งผลให้ประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กรลดลง ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความมั่นใจของผู้รับบริการสอดคล้องกับแนวคิดของ Edward (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2563) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กรประการที่ 4 คือโครงสร้างขององค์กร ขนาด และความซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร และแนวคิดของ นอกจากนี้ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ผลการปฏิบัติการของบุคคลและองค์กร ประกอบด้วยประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ถ้าหากขาดประสิทธิภาพ มุ่งแต่ประสิทธิผล เมื่อนั้นแสดงว่าองค์กรกำลังสูญเสียทรัพยากร แต่ก็อาจจะสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ อีกด้านหนึ่งหากยอมเสียสละประสิทธิผล แต่มุ่งประสิทธิภาพ อาจล้มเหลวในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การหาวิธีการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำมาปรับปรุง ย่อมที่จะประสบความสำเร็จสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สามารถสรุประดับผลกระทบได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน

ด้านผลกระทบ	ระดับผลกระทบ			
	สูงมาก	สูงมาก	ปานกลาง	น้อยมาก
1.ด้านสถานที่และเครื่องมือการปฏิบัติงาน			√	
2.ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลที่สำคัญ			√	
3.ด้านประสิทธิภาพของบุคลากร			√	
4.ด้านประสิทธิผลของงาน				√

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ด้านและน้อยมาก จำนวน 1 ด้าน

ตารางที่ 2 อธิบายเกณฑ์การพิจารณาระดับผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน

ระดับผลกระทบ	เกณฑ์การพิจารณาระดับผลกระทบ
สูงมาก	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดความเสียหายต่อองค์กรในระดับสูงมาก - ส่งผลให้ขีดความสามารถในการดำเนินงานลดลงมากกว่าร้อยละ 50 - ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความมั่นใจต่อองค์กร
สูง	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดความเสียหายต่อองค์กรในระดับสูง - ส่งผลให้ขีดความสามารถในการดำเนินงานลดลงมากกว่าร้อยละ 25-50 - ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความมั่นใจต่อองค์กร
ปานกลาง	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดความเสียหายต่อองค์กรในระดับปานกลาง - ส่งผลให้ขีดความสามารถในการดำเนินงานลดลงมากกว่าร้อยละ 10-25 - ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความมั่นใจต่อองค์กร
น้อยมาก	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดความเสียหายต่อองค์กรในระดับน้อยมาก - ส่งผลให้ขีดความสามารถในการดำเนินงานลดลงมากกว่าร้อยละ 5-10 - ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความมั่นใจต่อองค์กร

จากตารางการประเมินระดับผลกระทบต่อการปฏิบัติงานด้านต่าง สามารถสรุปได้ว่า หน่วยงานนโยบายการปฏิบัติงานที่บ้าน (WFH) ไปใช้ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้รับผลกระทบในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานสามารถนํานโยบายมาปฏิบัติได้ผลในระดับกลางและได้รับผลกระทบในระดับที่ยอมรับได้

สรุป

การนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้มาประเมินและสร้างแนวทางเพื่อวางแผนเตรียมการรับสถานการณ์วิกฤตในกรณีที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมซึ่งสามารถวางแผนทางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แนวทางแก้ไขเพื่อลดผลกระทบในการปฏิบัติงาน

ด้านผลกระทบ	แนวทางแก้ไข
1.ด้านสถานที่และเครื่องมือการทำงาน	สนับสนุนทรัพยากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งสำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ Laptop หรือสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานนอกสถานที่ เช่น ค่าInternet ค่าไฟฟ้า
2.ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลที่สำคัญ	ส่งเสริมให้มีการอบรมเพิ่มความรู้เทคโนโลยี/ดิจิทัล ที่จำเป็นในการใช้งานให้กับผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ และทดสอบความเชี่ยวชาญในการใช้งานของผู้ปฏิบัติงาน
3.ด้านประสิทธิภาพของบุคลากร	จัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรด้านการปรับตัวและมุมมองทัศนคติ ในการยอมรับในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานแบบ WFH ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหาร
4.ด้านประสิทธิผลของงาน	มีการกำหนดแผนงานเพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ติดตามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นระยะ และปรับประเมินแก้ไขสถานการณ์ตลอดเวลา

การนำนโยบายการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้ง (WFH) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มาใช้เป็นครั้งแรกของประเทศไทยนี้ ถ้าจะมองในมุมที่ดี คือ เป็นการเริ่มต้นและเตรียมพร้อมที่จะรับมือในสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์อื่น ๆ ในอนาคต ดังนั้น หากเรานำเอาผลกระทบที่เกิดขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา ทำการวิเคราะห์ ประเมิน วางแนวทาง ให้พร้อมและชัดเจน คาดว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ต้องนำนโยบายนี้มาใช้ ความพร้อมจะมีสูงขึ้น และเกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ลดลงหรืออาจไม่มีเลย ดังนั้น ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของงานก็จะสัมฤทธิ์ในด้านที่ดีมากขึ้น

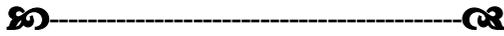
เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. (2563). ผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019.

สืบค้น 1 สิงหาคม 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia>
 ชนม์นิภา เขียนนอก. (2564). การนำนโยบาย Work From Home ไปปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID) กรณีศึกษา กองความปลอดภัย

- แรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565, จาก <http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php/abstractData/viewIndex/313>
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. (2563). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการสัมมนา นโยบาย และการจัดการสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2562). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ (COVID). (2565). แนวทางการปฏิบัติในการจัดทำแผนการเหลื่อมเวลาการทำงานและแผนการทำงานจากบ้านและการตั้งศูนย์ประสานงานคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ (COVID) ของสำนัก/กอง. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน.
- สมบัติ อารังอัญวงศ์. (2554). นโยบายสาธารณสุข : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ*
CREATIVE TOURISM MANAGEMENT IN BUENG KAN PROVINCE

พัชร์ศศิ เรืองมณีญาต์, พงศ์นคร โภชากรณ์,บรรเจิด ถมปัด

Phatsasi Ruaengmaneeya, Pongnakorn Pochakorn, Banjerd Thompad

กองบัญชาการกองทัพไทย

Royal Thai Armed Forces Headquarters

Corresponding Author E-mail: bumbunsiya@gmail.com

บทคัดย่อ

จังหวัดบึงกาฬ เป็นพื้นที่ซึ่งมีทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่หลากหลาย ประกอบด้วย ทุนทางวัฒนธรรมด้านความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพญานาค ทุนทางวัฒนธรรมด้านตำรับอาหาร ทุนทางวัฒนธรรมด้านหัตถกรรม และทุนทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งบทความนี้เป็นบทความวิชาการเพื่อนำเสนอการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นอำนาจละมุน (Soft power) ที่เกิดจากทุนมนุษย์ที่ดึงความสามารถของคนออกมาสร้างมูลค่าเพิ่มของทุนปัญญา หนุนเสริมให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่เอื้อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ที่หลากหลาย มีการพัฒนาและขยายทุนทางสังคมผ่านกระบวนการทำงานและสร้างการตระหนักรู้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากการส่งต่ออัตลักษณ์ของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งผลที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสนับสนุนทำให้สังคมมีทุนทางสังคมเพียงพอที่จะอยู่กับความแตกต่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างสัมพันธ์ภาพใหม่ของสังคมและชุมชน เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเกิดสังคมแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; จังหวัดบึงกาฬ

Abstract

Bueng Kan Province is an area with diverse cultural capital, composed of resources on local food culture, handicrafts, local faith and strong belief in Naga that present through their culture and arts along with other distinct local wisdoms that have been combined seamlessly. This academic paper presented the sustainable creative tourism management in Bueng Kan Province. Creative tourism is a soft power created by human capital to create a value-added on local wisdoms, resulting in the improving of local economic, well-being and great harmony of people in communities. Bueng Kan communities have been creating a value-added on their local resources to achieve sustainability of their economy, cooperation between generations along with well-being of its communities and successfully promoting of their attractive tourism.

Keywords: Creative Tourism Management; Bueng Kan Province

บทนำ

การท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง que สร้างมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ให้แก่ประเทศชาติจำนวนมาก ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนในพื้นที่เกิดรายได้ และในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมประเพณี ท่องเที่ยวเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา ท่องเที่ยวเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

จังหวัดบึงกาฬ มีจุดเด่นตรงเป็นพื้นที่แนวยาวทอดตามลุ่มแม่น้ำโขง ทำให้ชุมชนมีวิถีชีวิต และอารยธรรมของกลุ่มแม่น้ำโขง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เช่น หินสามวาฬ ถ้ำนาคา ซึ่งเป็นความเชื่อความศรัทธาเกี่ยวกับพญานาค และมีสถานที่ท่องเที่ยวมนุษย์สร้างขึ้น คือพิพิธภัณฑสถานชุมชนมีชีวิต จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเกิดจากทุนมนุษย์ ที่ดึงความสามารถของคนออกมาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่ม (Wikipedia, 2565) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ เป็นการสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับคนสร้างสรรค์ กระบวนการสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์และบริการสร้างสรรค์ บริบทและสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ และการผสมผสานสร้างสรรค์ ซึ่งการสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นล้วนมีความสัมพันธ์ที่เกิดจากการต่อยอดประสบการณ์ที่สั่งสมจากอดีต มาผ่านกระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบ Man made semi attractions site โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธาที่เป็นต้นทุนเดิมของคนในชุมชน

พื้นที่อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เป็นพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ความได้เปรียบด้วยการสร้างมูลค่า (Value Creation) ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งความเป็นท้องถิ่น โดยได้นำจุดเด่นด้านทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1. ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพญานาค นำเสนอผ่านศิลปะร่วมสมัย ถ่ายทอดผ่านภาพวาดพญานาคกระจายอยู่รอบพื้นที่หมู่บ้าน 2. ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านตำรับอาหาร 3. ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านหัตถกรรม และ 4. ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ยังคงรักษาวิถีปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และจุดเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ พิพิธภัณฑน์ชุมชนมีชีวิต

พิพิธภัณฑน์ชุมชนมีชีวิต

นอกจากการแสดงวิถีชีวิตของชุมชนชาวอีสานแบบดั้งเดิม และเป็นพื้นที่ให้คนในชุมชนได้มาพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถ่ายทอดวิถีชีวิต และทำกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของครอบครัวชาวอีสานในสมัยก่อนผ่านข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันแล้วยังดำเนินการตามหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแนวทาง Sustainable Development Goals : SDGs (สมาคมพิพิธภัณฑน์ไทย, 2565) พิพิธภัณฑน์ชุมชนมีชีวิตยังถือว่าเป็นศูนย์กลางในการประสานและเชื่อมกลุ่มคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อใช้เป็นแฟ้มสะสมงาน เป็นจิตอาสา เป็นมัคคุเทศก์น้อย กลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวาดภาพ กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนและนักท่องเที่ยว กลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ และกลุ่มเครือข่ายนอกพื้นที่ในการทำความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อในการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีดีไซน์ เช่น กลุ่มชาวบ้านงานจักสานจากต้นคล้า ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน อันจะส่งผลต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน

พิพิธภัณฑน์ชุมชนต้นคล้า

ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านหัตถกรรมของจังหวัดบึงกาฬ เป็นโครงการพัฒนาอาชีพชุมชนยั่งยืน ซึ่งพบว่าอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวด้านประเพณีและวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และด้านหัตถกรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (พิศาทิมพ์ จันทรพรหม, 2555) ในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬมีพิธีกรรมชาติที่เกิดอยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน ก็คือ ต้นคล้า ซึ่งเดิมใช้สำหรับสานกระติบข้าวเหนียวเท่านั้น แต่ด้วยความรู้จากทุนมนุษย์จึงได้มีนวัตกรรมเปลี่ยนต้นคล้าให้เป็นกระเป๋าเครื่องประดับและของแต่งบ้านต่าง ๆ มากมายที่มีดีไซน์ สามารถสร้างรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นของที่ระลึก โดยชุมชนได้นำบ้านของชาวบ้านที่ร้างปิดทิ้งไว้นำมาปรับปรุงใหม่กลายเป็น

พิพิธภัณฑ์ชุมชนต้นกล้าแห่งแรกในไทย จัดแสดงเรื่องราวของต้นกล้าให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ ดีไซน์ระดับประเทศ และเป็นต้นแบบให้ชุมชนต่างๆ ทั่วไทยมาดูงานแล้วนำไปปรับใช้ในชุมชนของตนเอง

ทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหาร

อาหารพื้นถิ่นของจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านอีสาน ครอบคลุมประเภทอาหาร ได้แก่ ประเภทแจ่ว ปั่น ปิ้งย่าง หมก คั่ว ตำ ซุป ต้ม แกง อ่อม ลาบ ก้อย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นที่มา ส่วนประกอบ การรับประทาน และวิธีการ ประกอบอาหาร วัฒนธรรมเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอด จากรุ่นสู่รุ่นผ่านครอบครัว ชุมชน ตลอดจนประเพณี สถานที่ตั้งของหมู่บ้าน และแหล่งที่มาของ ส่วนผสมของอาหาร โดยใช้หลักการจำของแต่ละรุ่น (สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา, 2562) ซึ่งการ ยกย่องอาหารพื้นถิ่นเพื่อการต้อนรับเทศกาลท่องเที่ยวในโอกาสต่าง ๆ ที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามา เยี่ยมเยือนในพื้นที่ ได้มีโอกาสสัมผัสรสชาติอร่อยของอาหารพื้นถิ่น ให้เกิดความประทับใจ และกลับมาเที่ยวอีกครั้ง สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มชาวบ้านและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในแหล่ง ท่องเที่ยวของจังหวัดบึงกาฬ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การจัดการท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ ชุมชนจัดขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมและเป็นการเรียนรู้ความแตกต่างของวัฒนธรรมที่มีความ หลากหลายของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งเรียกการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ว่า การท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO, 2006) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า การ เดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการ เรียนรู้ศิลปะมรดกทางวัฒนธรรม หรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความ เชื่อมโยงผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่บอกเล่าเรื่องราวของสังคมผ่านองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่สามารถ ถ่ายทอดให้มนุษย์เราได้รับทราบเรื่องราว และได้เล็งเห็นคุณค่าของความเป็นมา วิธีการดำเนิน ชีวิต รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ได้รับประสบการณ์และสัมผัสสภาพใหม่จากการออก เดินทาง ได้เรียนรู้ชีวิตมากมายจากผู้รอบข้าง โดยประชาชนในพื้นที่ก็จะรู้สึกภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของตัวเองชัดเจนขึ้น รวมไปถึงการมีตัวตนกลายเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ เป็นผลมาจากการคิดสร้างสรรค์ในมิติต่าง ๆ ในพื้นที่ของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งมีการยึดโยงกับชุมชนเป็นสำคัญ มีการใช้ศิลปะร่วมสมัยเป็นสื่อกลางในการสร้างเอกลักษณ์ชุมชน ชุมชนมีการดำเนินการในหลายภาคส่วน ยกตัวอย่างเช่น การออกแบบผนังภายในโรงพยาบาลโซ่พิสัย ให้มีความทันสมัยสร้างบรรยากาศที่ดีภายในโรงพยาบาล โดยใช้ศิลปะร่วมสมัยที่สอดแทรกความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคในการตกแต่งห้อง เช่น พญานาคเอ็กซเรย์ พญานาคห้องคลอด เป็นการนำ ศิลปะบำบัด (Art Therapy) เปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้โรงพยาบาลดูสดใส ทำให้ผู้ป่วยและญาติรู้สึกผ่อนคลาย ไม่หดหู่ การออกแบบรั้วสำนักสงฆ์อัครคัมโม ได้มีการประยุกต์นำไหลปลาร้าจำนวนหลายร้อยใบมาทำเป็นรั้ว และเพิ่มสีส้มให้สวยงาม เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาทำบุญและท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางในการประสานและเชื่อมกลุ่มคนทุกเพศทุกวัยให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มชาวบ้านงานจักสานจากต้นคล้า กระติบข้าว สู้ กระเป่า ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถแบ่งการสร้างสรรคได้เป็น 5 ประเภท (สถาบันพระปกเกล้า, 2565) ดังนี้

1. คนสร้างสรรค์ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเปลี่ยนแปลงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีความคิดริเริ่มเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมองเห็นความเป็นไปได้ในมุมมองแปลกใหม่ และมีความเชื่อว่าสามารถสร้างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนได้ เช่น คุณสุทธิพงษ์ สุริยะ ซึ่งเป็นคนพื้นเพอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งประสบความสำเร็จในอาชีพด้านการออกแบบ ได้รับรางวัลต่าง ๆ ทั้งระดับชาติ และนานาชาติ ได้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต โดยผสมผสานศิลปะร่วมสมัย เพื่อรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้สืบเนื่องต่อไป

2. กระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งมีกระบวนการสร้างสรรค์ ได้แก่ 1. การเกิดสิ่งใหม่ 2. การคิดต่อยอด 3. การสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ และ 4. การเล่าเรื่อง

3. ผลิตภัณฑ์และบริการสร้างสรรค์ โดยการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้อย่างโดดเด่น สร้างสรรค และสร้างการรับรู้ในวงกว้าง มีการดึงอัตลักษณ์ของชุมชนออกมานำเสนอได้อย่างน่าสนใจ สร้างสรรคผ่านงานศิลปะร่วมสมัย นำเสนอทุนทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และความศรัทธาต่อพญานาคของคนในชุมชน อีกทั้งมีการสร้างภาพลักษณ์ขึ้นมาใหม่ ผสมผสานอัตลักษณ์เก่ากับสิ่งสร้างสรรค์ใหม่ได้อย่างลงตัว ได้แก่

อาหารพื้นถิ่น เครื่องประดับรวมไปถึงของตกแต่งบ้านจากต้นคล้า และการจัดห้องประชุม อบรม สัมมนา รูปแบบ MICE ชุมชน

4. บริบทและสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ บริบทของพื้นที่ และการจัดการสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดการสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนที่ต้องการรักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยม ประเพณีท้องถิ่นเพื่อสืบสานไปยังเยาวชนรุ่นต่อไป เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป และพัฒนาให้มีฐานรากของความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน อาศัยพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ผ่านกระบวนการกล่อมเกล่า จนเกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การสร้างสัมพันธ์ภาพใหม่ระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศ

5. การผสมผสานสร้างสรรค์ ถือเป็นารผสมผสานแนวคิดเชิงศิลปะร่วมสมัยเข้ากับ กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านวิถีพุทธ ด้านความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อ พญานาค เป็นต้น สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งมักเป็นการผสมผสานระหว่างการนำศิลปะร่วม สมัย การวาดภาพกราฟฟิตี้เข้าไปผนวกกับสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ๆ อย่างกลมกลืนและลงตัว จึงถือได้ว่าการใช้ศิลปะร่วมสมัยเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสกับประสบการณ์ ของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ มีกิจกรรมและการจัดการที่เป็น แนวทางการพัฒนาและต่อยอด ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ แบ่งออกเป็น 4 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านความเชื่อเรื่องพญานาค 2. กิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านศิลปะร่วมสมัย 3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านองค์ ความรู้ ตำรับอาหาร วิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน ทัศนธรรมจากชุมชน และ 4. กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านวิถีพุทธ

2. การจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชน แหล่งกระจายสินค้าชุมชน และประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวของชุมชน เกี่ยวข้องกับแนวทางจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชนและแหล่งกระจายสินค้าชุมชน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน 2. การสร้างแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน และ 3. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

3. แนวทางการต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตาม แนว SDGs ในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า พืชภัณฑ์ชุมชนมีชีวิตมีการดำเนินการตามแนวทาง SDG นั้นคือ การส่งเสริมเยาวชนที่เป็นจิตอาสาสมัครเคลื่อน ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยได้ทำ ความร่วมมือกับสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดาและอีกหลายมหาวิทยาลัย ส่งเสริมให้พ่อแม่เด็กมี รายได้ มีการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์จากคล้าและงานผ้า มีการนำแนวคิดการออกแบบมาพัฒนา

สินค้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น นำอาหารไปประกวดเวทีออสการ์อาหารโลก ได้รับรางวัลชนะเลิศ มีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงาน สถาบันเทคโนโลยีมาทำเวทีวิจัยอาหารหวาน พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นต้นแบบความยั่งยืน SDG ที่ชัดเจนและติดอันดับในระดับนานาชาติ

4. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่าผู้คนที่อยู่ในชุมชนต่างก็มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางศาสนา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน

หลักการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ

หลักการที่นำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ มีรายละเอียดดังนี้

1. สันติวัฒนธรรมในสังคม เมื่อมีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ก่อให้เกิดสัมพันธภาพใหม่จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มริเริ่มและออกแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2. กลุ่มวางแผนและตัดสินใจดำเนินการ 3. กลุ่มดำเนินการและการบริการ 4. กลุ่มให้และแบ่งปันผลประโยชน์ และ 5. กลุ่มใช้และได้รับผลประโยชน์ แนวทางในการเสริมสร้างสัมพันธภาพใหม่ที่เกิดขึ้นให้มีความต่อเนื่อง และลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ จึงสามารถใช้แนวทางของสันติวัฒนธรรม ซึ่งเน้นความรัก ความร่วมมือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในทุกระดับ การยอมรับและเคารพผู้อื่น ความเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในชุมชน

2. การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างความเข้มแข็งจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างสัมพันธภาพใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ โดยมีแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ใน 2 ระดับ ได้แก่ 1. ระดับหน่วยงานราชการ และ 2. ระดับชุมชน ซึ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สามารถดำเนินการได้ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ 3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

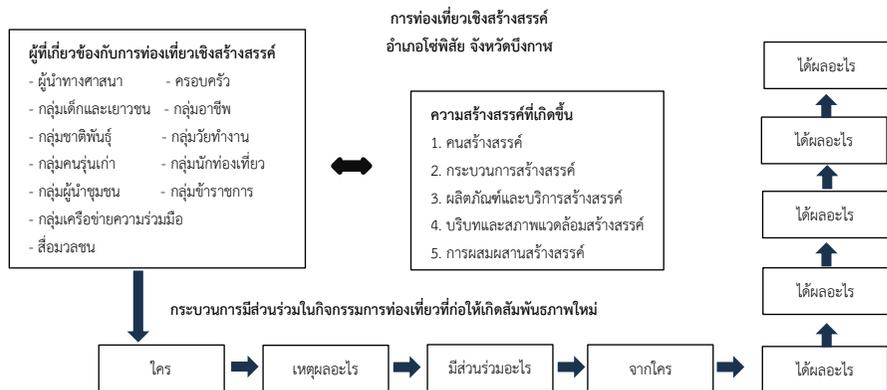
3. การสานความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นการสานความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยการดำเนินการที่ใช้ ได้แก่ เปิดพื้นที่การพูดคุยโดยใช้กระบวนการสานเสวนา (Dialogue) ในประเด็นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน และหาจุดร่วมที่นำมาใช้ในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การจัดกิจกรรมควรเชิญบุคคล กลุ่มบุคคลที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมให้เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น หรืออาจหาคนกลางเป็นคนพูดคุยเฉพาะกลุ่ม และนำข้อเสนอแนะมาแลกเปลี่ยนในการเสวนา และในส่วนของกิจกรรมการสานสัมพันธ์ ควรผนวกกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เข้ากับการจัดกิจกรรมที่

คนในชุมชนดำเนินการอยู่ เช่น กิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมทำบุญที่วัด กิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และกิจกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะกิจ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน

4. การสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนเพื่อรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น และวิถีชีวิต สืบสานไปยังเด็กและเยาวชนรุ่นต่อไป เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้คงอยู่ในโลกการพัฒนาทางดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การจัดการท่องเที่ยวเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อัตลักษณ์ของชุมชน และกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ

องค์ความรู้

รูปแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ กระบวนการทางสังคมในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ มีรายละเอียดดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะของใคร เหตุผลอะไร มีส่วนร่วมอะไร จากใคร ได้ผลอะไร โดยความสร้างสรรค์ในบริบทของการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัยเป็นความสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับคน กระบวนการ ผลิตภัณฑ์และบริการ บริบท

และสภาพแวดล้อม และสร้างสรรค์ที่เกิดจากการผสมผสาน อันนำไปสู่การเพิ่มคุณค่ามูลค่า (สถาบันพระปกเกล้า, 2565)

สรุป

จากการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบึงกาฬ ที่จัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ใช้ความได้เปรียบด้วยการสร้างมูลค่า (Value Creation) ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแห่งความเป็นท้องถิ่น โดยนำจุดเด่นด้านทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งทุนทางวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพญานาค ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านอาหาร ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านหัตถกรรม และทุนทางวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ยังคงรักษาวิถีปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยสร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และใช้อำเภอเป็นฐานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ความสามารถหลาย ๆ อย่างที่อยู่ในตัวคนทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือเกิดจากการสะสมเรียนรู้มาสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งก็คือทุนมนุษย์ (นิสการก์ เวชยานนท์, 2551) มาพัฒนาบ้านเกิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีส่วนราชการและชุมชนเข้ามาร่วมกันพัฒนา เช่น โรงพยาบาลโซพิสัยทำโครงการศิลปะบำบัด พื้นที่โรงพักโซพิสัยร่วมโครงการศิลปะบรรเทาทุกข์ ที่ว่าการอำเภอโซพิสัยร่วมโครงการศิลปะสร้างพื้นที่ตลาดชุมชน สำนักส่งเสริมอัครัมโมร่วมโครงการศิลปะเชิงนิเวศพิพิธภัณฑสถานต้นกล้าจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพชุมชนยั่งยืน โดยมีพิพิธภัณฑสถานมีชีวิตเป็นศูนย์เครือข่ายการพัฒนาพื้นที่โดยรอบและเป็นผู้วางกรอบแนวคิดการออกแบบให้กับพื้นที่ต่างๆ ในระแวกให้ไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต จังหวัดบึงกาฬ ได้รับ 2 รางวัลออสการ์อาหารโลก จากเวที Gourmand Awards ประเทศฝรั่งเศส ในสาขาสถาบันเพื่อสาธารณะ และประเภทสาขาอาหารพื้นถิ่น แต่อย่างไรก็ดีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังคงเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทย ชุมชนท้องถิ่นยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ไม่ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับคนในชุมชนในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน เช่น ภาคเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่สำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ควรเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวและกำหนดแนวทางการจัดการ

ท่องเที่ยว ให้ตอบสนองต่อความคาดหวังและสอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1. สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
2. มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือของผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าของฝากของที่ระลึกให้มีคุณภาพมากขึ้น
3. ส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วน ระหว่างชุมชนในพื้นที่ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนให้มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญทุกระดับ ตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล โดยการบูรณาการทุกภาคส่วนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

- 2.1 กำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามีส่วนร่วมปรึกษาพิจารณา
- 2.2 สร้างระบบนิเวศน์ต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีเวลาและเก็บเกี่ยวประสบการณ์มากขึ้น
- 2.3 สร้างผู้นำด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารหลากหลายภาษา เพื่อตอบสนองการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นการสร้างทุนทางสังคมจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกลไกการสร้างความสุขให้กับคนในชุมชน ที่มาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดขึ้น อีกทั้งความสัมพันธ์ของคนในชุมชนด้วยกันเอง คนในชุมชนกับเครือข่ายความร่วมมือภายนอก และคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นกลไกในการสร้างเศรษฐกิจที่เอื้อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ที่หลากหลาย มีการพัฒนาและขยายทุนทางสังคมผ่านกระบวนการทำงาน และสร้างการตระหนักรู้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2561). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2561 – 2564 ของกรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: วิไอพี ก๊อปปี้ปรี้น.
- นิสการก์ เวชยานนท์. (2551). *มิติใหม่ในการบริหารทุนมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิศากิมพ์ จันทรพรหม. (2545). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2565). *การประชุมเวทีสาธารณะ สันติภาพเชิงสร้างสรรค์ สัมพันธภาพใหม่ที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมาคมพิพิธภัณฑ์ไทย. (2565). *พิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิตจังหวัดบึงกาฬ*. สืบค้น 15 กันยายน 2565, จาก <https://museumassociation.or.th>
- สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา. (2562). *ทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาทุนทางวัฒนธรรมอาหารคาว*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา.
- Wikipedia. (2565). *จังหวัดบึงกาฬ*. สืบค้น 3 กันยายน 2565, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบึงกาฬ>
- UNESCO. (2006). *Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism: Discussion Report of the Planning Meeting for 2008*. International Conference on Creative Tourism. Paris: UNESCO.

การบริหารกลยุทธ์เชิงพุทธบูรณาการเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ในยุคไร้พรมแดน*

INTEGRATED BUDDHIST STRATEGIES MANAGEMENT FOR COMPETITIVE ADVANTAGES IN THE BORDERLESS ERA

ศุภชัย ศักดิ์ตระกุล

Supachai Saktrakoon

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เค แอนด์ เอส กรุ๊ป

K&S GROUP Limited Partnership

Corresponding Author E-mail: supachais999@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบริหารกลยุทธ์เชิงพุทธบูรณาการเพื่อ
ความได้เปรียบในการแข่งขันในยุคไร้พรมแดน โดยอาศัยหลักการเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่สามารถ
เชื่อมโยงไปถึงการดำเนินงาน วิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เบื้องต้นของการบริหารกลยุทธ์
ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรและผู้บริหารในองค์กร โดยมีเป้าหมายสำคัญ นั่นคือ การ
บริหารกลยุทธ์ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและขอบเขตของการ
บริหารกลยุทธ์มุ่งเป้าเพียงสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ เพื่อสร้างผลประการที่ดี
ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยการบริหารกลยุทธ์มาจากการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขึ้นให้
เหมาะสม กับธุรกิจหรือองค์กรโดยต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ซึ่งเมื่อได้กล
ยุทธ์มาแล้วแนวทางการบริหาร กลยุทธ์จะชัดเจนมีทิศทางแน่นอน และให้มีการบูรณาการกับ
หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา โดยการนำหลักธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้เป็น
เครื่องมือในการบริหารกลยุทธ์เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างความสามารถในการ
แข่งขันได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในการเรียนรู้หลักธรรมและกลยุทธ์ระดับธุรกิจ
อย่างเข้าใจ รวมถึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองผ่านการปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหาร; การแข่งขัน

Abstract

This academic paper aimed to present the integrated Buddhist strategic management for competitive advantages in the borderless era based on the principles of strategies that can be linked to operations, vision, goals, basic objectives of Strategic management that requires the cooperation of personnel and executives in the organization. With an important goal that is effective strategic management to create competitive advantages and the scope of strategic management aimed only at creating a competitive advantage in the business. to create good results according to the set goals. The strategic management comes from planning and formulating strategies that are suitable for the business or organization, taking into account the vision, goals, objectives, which, when the strategy is obtained, the management is approached, the strategy is clear. There is a definite direction. to be integrated with the Itthipada four principles, namely, Chanta, Viriya, Chitta, Vimangsa. By applying this principle as a tool for managing strategies to increase efficiency and build competitiveness. This requires the cooperation of everyone to understand the principles and strategies of the business level. Including learning activities to gain knowledge in oneself through practical experiences.

Keywords: Strategy; Administration; Competitiveness

บทนำ

ประเทศไทยจัดอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งทำให้การแข่งขันทางการค้าอาจไม่รุนแรงเท่ากับประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ การแข่งขันกับธุรกิจต่างชาติเป็นเสมือนเหรียญสองด้านที่ช่วยทั้งทำให้ผู้ประกอบการไทยที่มีความพร้อมก็จะพยายามพัฒนาธุรกิจของตนเองให้สามารถแข่งขันได้ ในขณะที่อีกด้านอาจทำให้ธุรกิจของไทย ที่ยังขาดความพร้อมต้องปิดกิจการไปจากระบบเศรษฐกิจ อันจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยมีการตรากฎหมายมาตราที่ 8 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมมากพอในการแข่งขันขึ้นมาเป็นข้อพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่า หลายธุรกิจนั้นยังจำเป็นต้องได้รับการปกป้องและมีการคุ้มครองเพื่อให้สามารถเจริญเติบโตได้ในสภาวะตลาดที่เป็นอยู่ รวมไปถึงอุตสาหกรรมเกิดใหม่และอุตสาหกรรมที่รัฐต้องการสนับสนุนเป็นการเฉพาะเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน แล้วจะส่งผลผลักดันให้ธุรกิจภายในประเทศเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างไร รวมถึงทางรัฐบาลต้องให้การสนับสนุนด้วยตลอดจนทุกภาคส่วนต้องพยายามผนึกกำลังช่วยกันอย่างต่อเนื่องในเรื่องหรือบริบทที่เกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กันด้วย เกิดเป็นอีโคซิสเต็มหรือระบบนิเวศด้านธุรกิจขึ้นมาให้ได้ ถ้าทำได้อย่างนี้แล้ว การแข่งขันของไทยเราจะมีศักยภาพมากในยุคที่เราเรียกว่าไร้พรมแดนจะมีพลังอำนาจในการ ต่อรองและสามารถเป็นผู้นำในภูมิภาคได้อย่างสง่างาม แล้วต้องมีการบริหารกลยุทธ์ที่เหมาะสม ถูกต้อง แม่นยำ ปฏิบัติได้จริง และเข้าถึงเรียนรู้ได้ เพื่อให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขันในที่สุด

กลยุทธ์นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนดไว้ การบริหารจัดการกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการที่ ต่อเนื่องและมีการทบทวนกระบวนการเวียนไปมาตลอดเวลา เพื่อให้องค์กรโดยรวมสามารถ ดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเข้มข้นในยุค ดิจิทัล ตั้งแต่ในทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่อในด้านการเปลี่ยนแปลงของคู่แข่ง และพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างมากมายก้ตาม การบริหารเชิงกลยุทธ์ยังคงเป็นเครื่องมือที่รองรับ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง และยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากเท่าไร องค์กรทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนต่างต้องพึ่งพาการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้ สอดคล้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบและ สารสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์นั้นยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพใน การใช้รองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับองค์กรได้เป็นอย่างดี และยังสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินธุรกิจในยุค Digital Disruption นี้ได้ ขณะที่องค์กร ส่วนใหญ่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างประสิทธิภาพการทำงานและมีเป้าหมายใน เรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ควรจะต้องถูกปรับเปลี่ยนให้มีความพร้อมและเป็นสากลโดย หันมาเน้นพัฒนาและบริหารคนในฐานะที่เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าสูงสุด ที่สามารถช่วยสร้าง มูลค่าเพิ่ม (Value Creation) เพื่อนำองค์กรไปสู่การได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ในระดับภูมิภาค การบริหารองค์กรด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องปรับให้ สอดคล้องกับทิศทางดังกล่าวและโลกทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี ข่าวสารข้อมูล วัฒนธรรมรูปแบบการใช้ชีวิต และการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น รวมถึงสังคมมนุษย์ใน วันนี้เกิดการเอารัดเอาเปรียบเห็นแก่ตัวกันมาก ดังนั้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่ง สำคัญที่จะจรรโลงให้สังคมมนุษย์อยู่เย็นเป็นสุข เกิดความเข้าใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และสามารถ ลดความขัดแย้งในสังคมลงได้ ในที่นี้หลักอิทธิบาท 4 ที่ได้นำเสนอนี้จะเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จได้ อย่างดี กล่าวคือ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งฉันทะคือความรักชอบพอใจ กับวิริยะคือความขยันอดทนพากเพียรจะเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้สามารถเผชิญปัญหาและ อุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี และจิตตะคือความจดจ่อเอาใจใส่ดูแลตลอดกับวิมังสาคือ การหมั่นตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลาจะเป็นหลักปฏิบัติที่จะช่วยให้เอาชนะปัญหาและ อุปสรรค ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหลักธรรมนี้ก็ช่วยส่งเสริมบุคคลให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบผ่านการใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบ และเอื้อ

ประโยชน์ในการทำงาน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันสำหรับทุกคน ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งบุคคลและองค์กรในที่สุด

สรุปได้ว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 และหลักการบริหารกลยุทธ์ ร่วมกันจะมีการให้บุคลากรในองค์กรมาเข้ารับการอบรมให้เข้าใจในหลักธรรมนี้ และอธิบายถึงหลักการบริหารกลยุทธ์จนสามารถนำไปปฏิบัติในองค์กรได้ โดยการใช้หลักอิทธิบาท 4 มาช่วยบริหารกลยุทธ์และงานในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดการวางแผนและการดำเนินงานให้มีความโปร่งใส ยุติธรรมในทุกขั้นตอน ไม่มีความซ้ำซ้อน และมีความชัดเจนในขั้นตอนการทำงานรวมถึงบุคลากรมีการพัฒนาตนเองด้วยไปในทางที่ดีขึ้น และการบริหารงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 หรือนั่นคือกฎแห่งความสำเร็จ ทั้ง 4 ประการและหลักการบริหารกลยุทธ์จะช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพ มีการแข่งขัน ที่เป็นธรรมเป็นไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบและหลักการสากล ไม่มีการเอาเปรียบกัน แต่แข่งขันกันอย่างสุจริตยุติธรรม ธุรกิจหรือองค์กรใดมีความสามารถมากกว่า บริหารจัดการวางแผนดีกว่า กำหนดกลยุทธ์ที่ดีกว่า ก็ย่อมจะเป็นผู้ที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันในยุคไร้พรมแดน

หลักพุทธธรรมกับการบริหารเชิงกลยุทธ์

หลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ประกอบด้วยฉันทะ คือ รักชอบในสิ่งที่ทำจึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้ วิริยะ คือ ความพากเพียร ความพยายาม ไม่ย่อท้อ จิตตะ คือ ความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทำเพราะฉะนั้นจึงทำได้ วิมังสา คือ ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน คิดดู ไตร่ตรอง พิจารณา ดังนั้นหลักความสำเร็จปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ กล่าวคือ 1. ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จหรือเพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร 2. วิริยะ สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำ สิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3. จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาใจคิดฝักใฝ่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัว 4. วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบตรองหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545) แล้วในปัจจุบันโลกได้มีการวิวัฒนาการพัฒนาไปสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่หล่อหลอมรวมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนเข้าด้วยกัน ส่งผลให้เกิดความ

เปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างองค์กร รูปแบบการบริหารจัดการ กระบวนการบริหาร ตลอดจนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร (โสมวลี ชยามฤต, 2564) นอกจากนี้ยังต้องเคารพความเห็นต่างของสมาชิกในองค์กรด้วย ตลอดจนต้องทำให้เกิดความผูกพันกับองค์กร การบริหาร และการปฏิบัติงานในองค์กรประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2558)

นอกจากนั้นแล้วปัจจุบันวิธีการสร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในองค์กรที่ดีที่สุด คือ การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ความได้เปรียบในการแข่งขันหรือเรียกว่า Competitive advantage คือ สิ่งที่เป็นความสามารถพิเศษขององค์กรที่คู่แข่งไม่สามารถเลียนแบบได้ หรือคู่แข่งต้องใช้เวลาในการปรับตัวเองมากกว่าที่จะลอกเลียนความสามารถของเรา ได้ เช่น เทคโนโลยี นวัตกรรม ระบบการจัดการ ระบบการบริหาร ภาวลักษณะขององค์กร และแบรนด์สินค้า เป็นต้น ปัจจัยที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญมากที่สุดใน การทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันก็คือ ความรู้ (Knowledge) ที่ต้องพยายามสร้างขึ้นมา ด้วยการเรียนรู้ (Learning) และศึกษาอบรมพัฒนามาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ให้ได้ จากนั้นผู้บริหารต้องดึงเอาความรู้ใหม่ๆ ที่บุคลากรมีในทุกส่วนงานมาสร้างนวัตกรรม (Innovation) ให้กับองค์กรต่อไป (Porter & Michael E., 1985)

สรุปได้ว่า หลักธรรมอริยาบท 4 จึงมีความหมายและความสำคัญกับคนในปัจจุบันมากที่ต้องการ จะเดินทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการงาน เพราะหากทำได้ตามกระบวนการแล้ว สังคมความรู้และชุมชนความรู้ คงอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อมและประการสำคัญ หลักอริยาบท 4 ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากหลักธรรมข้ออื่น อันเป็นองค์รวมและเชื่อมโยงถึงกันเพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญเราได้อะไรในเรื่องราวเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะในโลกปัจจุบันคือโลกที่สั่งสมความรู้หรือวิชามากจนเกินไป จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายมาก นั่นแปลว่าต้องฝึกฝนตนเองหลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ก่อกำเนิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นอย่างแท้จริง และในส่วนของกระบวนการเชิงกลยุทธ์ จึงมิใช่เป็นเพียงการทำหน้าที่ของผู้นำเท่านั้นแต่ยังเป็นจิตสำนึกที่นักบริหารทุกคนต้องใช้อย่างมากในการประกอบการตัดสินใจของตน เพื่อสร้างความชอบธรรม การเจริญก้าวหน้าต่อองค์กรอีกด้วย และจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์จากการบริหารกลยุทธ์ที่มีต่อองค์กรดังนี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีการทำงานเป็นทีมและเป็นระบบ การมุ่งสู่อานาคตอย่างมีทิศทาง บรรลุสิ่งพึงประสงค์ สร้างคุณภาพงาน มีการริเริ่มและวิจัยพัฒนา และมีการสร้างความสมานฉันท์

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเกิดจากการที่บริษัทสามารถสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ หรือเป็นการนำเสนอความโดดเด่น และคุณค่าของธุรกิจหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ การสร้างความแตกต่างภายใต้นวัตกรรมใหม่ สามารถสร้างตลาดใหม่ภายใต้การ

แข่งขันใหม่ โดยไม่ต้องเข้าไปแข่งขันในตลาดที่มีการแข่งขันสูง องค์กรที่สามารถปรับตัวเองเข้า
 ได้กับสภาพแวดล้อมได้ดีนั้นจะนำมาซึ่งความยั่งยืนมากกว่าองค์กรที่ไม่สามารถปรับตัวเองได้ตาม
 สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (โกมลฉัตร เกตตะพันธ์, 2559) ผู้บริหารต้องตัดสินใจเลือกกล
 ยุทธ์ระดับธุรกิจที่เหมาะสมกับองค์กร โดยกลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เลือกดังกล่าวต้องสอดคล้อง
 ระหว่างโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรและจุดแข็งจากสภาพแวดล้อม
 ภายในองค์กรที่แสดงออกในรูปของความสามารถหลัก (Core Competencies) นั่นเอง
 (สุดใจ ดิลกพรพรรณ, 2558) และความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง การดำรงอยู่ การกำหนดกลยุทธ์
 ระดับธุรกิจ คือ วิธีการสร้าง ของบริษัทอย่างยั่งยืนรวมถึงการทำให้บริษัท บรรลุเป้าหมาย ด้วย
 การทราบถึงสถานะที่แท้จริงของบริษัทและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง
 สภาพแวดล้อมของธุรกิจ เพื่อจะกำหนดทิศทางการดำเนินงานได้ อีกทั้งยังทำให้บริษัทมีความ
 ได้เปรียบเชิงการแข่งขันเมื่อเทียบกับคู่แข่งในธุรกิจ

การบริหารกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารกระบวนการในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และ
 เป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของ
 สภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงจุดอ่อน และจุดแข็งขององค์กรในด้านต่าง ๆ (สมชาย ภาคาสน์
 วิวัฒน์, 2564) โดยกลยุทธ์สามารถแบ่งได้เป็นระดับดังนี้คือ 1. กลยุทธ์ระดับองค์กร กล่าวคือ กล
 ยุทธ์ระดับนี้ครอบคลุมถึงทิศทางและขอบเขต รวมถึงการพัฒนาธุรกิจและองค์กรไปสู่ทิศทางใด
 ทิศทางหนึ่ง การขยายสายผลิตภัณฑ์หรือดำเนินธุรกิจครบวงจร ตลอดจนครอบคลุมไปถึงทิศ
 ทิศทางด้านการขยายด้านภูมิศาสตร์ หมายถึง การขยายตัวทางด้านการตลาดด้วย 2. กลยุทธ์ระดับธุรกิจ
 กล่าวคือ เป็นการกำหนดกลยุทธ์การแข่งขัน เมื่อเทียบกับการกำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กรจะมี
 ความแตกต่างกันตรงที่ว่า เป็นการกำหนดในระดับหน่วยงานย่อยลงไป 3. กลยุทธ์ระดับ
 ปฏิบัติการ กล่าวคือ การกำหนดกลยุทธ์ระดับนี้เป็นการกำหนดกลยุทธ์ในเชิงเทคนิค อาจ
 หมายถึงเรื่องของการกำหนดในด้านราคา การเงิน การจัดซื้อ การผลิต และอื่น ๆ และอาจ
 ครอบคลุมถึงการกำหนดราคา การกำหนดแรงจูงใจ การส่งเสริมการขาย กำหนดงานพัฒนา
 บุคลากร ดังนั้นกลยุทธ์ทั้งสามระดับข้างต้นถือเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการบริหารเชิงกล
 ยุทธ์ อย่างไรก็ตามวิสัยทัศน์และพันธกิจซึ่งคือทิศทางเชิงกลยุทธ์หรือทิศทางองค์กรที่จะต้องเดิน
 ไปข้างหน้า ทุกคนในองค์กรต้องรู้แล้วการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ดีควรจะเขียนสั้นไม่ต้องยาว
 (Thomas L. & David J., 2012)

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีเทคนิค
 และวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การ
 ดำเนินงานให้บรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัย
 ปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ การบริหารจึงเป็น
 กระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องใช้ทั้ง ศาสตร์และศิลป์ ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลือ
 งานขององค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่

วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ แล้วในส่วนของกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารกลยุทธ์เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน อีกทั้งยังต้องบริหารให้เป็น คิดให้ได้ว่าต้องปฏิบัติตามอย่างไร เรียนรู้เข้าถึงกลยุทธ์ได้สำหรับทุกคนทุกตำแหน่ง เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าของหน่วยงานหรือองค์กร เพราะกลยุทธ์ถือเป็นสิ่งสำคัญ ในการทำให้บริษัทมีความสามารถเฉพาะด้านนั้น ๆ ที่ได้มีการกำหนดและใช้กลยุทธ์นั้น

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารกลยุทธ์ในยุคการแข่งขันไร้พรมแดน

การใช้หลักธรรมอริยบท 4 เป็นแนวทางในการทำงานให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงสดับไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใคร ๆ ก็ท่องได้จำได้แต่จะมีสักกี่คนที่สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนครบถ้วนความทั้ง 4 ข้อ อันเป็น 4 ขั้นตอนที่ต้องเนื่องหนุนเสริมกันและกันจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่าเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงานได้ตามความมุ่งหวัง กล่าวคือ 1. ฉันทะ หมายถึง การมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจก็รักอันเกิดจากความศรัทธา และเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำจึงจะเกิดผลจริงตามควร และการสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นนั้นต้องเริ่มจากการเลือกที่จะศรัทธาบางอย่างและหมั่นตรวจสอบศรัทธาของตัวเองว่าดีต่อตัวเองและผู้อื่นหรือไม่ เมื่อดีทั้งสองแล้วก็ให้มุ่งมั่นที่จะทำด้วยความตั้งใจ แล้วฝึกฝนตนเองก็จะได้พบกับสิ่งนั้นที่ต้องการ 2. วิริยะ หมายถึง ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้น วิริยะนี้มาคู่กับความอดทนอดกลั้น ถ้าจะฝึกเรื่องความวิริยะแล้วต้องเริ่มจากความคิดว่าต้องหมั่นฝึกฝนตนเองบ่อย ๆ หมั่นทำหมั่นคิดอย่าขี้เกียจ อย่ากลัวความผิดพลาด และต้องแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง อาย่อย่อท้อต่องานอันหนักหนา 3. จิตตะ หมายถึง ใจที่ จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตามมา ซึ่งความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความตั้งมั่นเป็นเครื่องเตือนสติด้วยก็จะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาไตร่ตรองในเนื้อแท้ของสิ่งต่าง ๆ นั้นได้อย่างเหมาะสม เพราะความตั้งมั่นตามแบบอย่างของคุณธรรมตามหลักศาสนาและจริยธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข 4. วิมังสา หมายถึง การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมาแล้ว อันเกิดจากการมีใจรักคือฉันทะ แล้วทำด้วยความมุ่งมั่นคือวิริยะ อย่างใจจดใจจ่อรับผิดชอบคือจิตตะ โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบจึงนำไปสู่การทบทวนในส่วนตัวและในส่วนขององค์กร หรือการทบทวนกระบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดและทำว่าเกิดผลดีและผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องของส่วนตัวและเป็นเรื่องที่ได้ร่วมคิดร่วมทำมาแล้วกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไปให้ดีขึ้น

สำหรับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 สู่การเรียนรู้เชิงรุกในการบริหารกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันในยุคไร้พรมแดน กล่าวคือ 1. ผู้บริหารต้องสอดแทรกหลักอริยบท 4 ก่อนการเรียน ระหว่างเรียน และหลังการเรียน โดยจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้

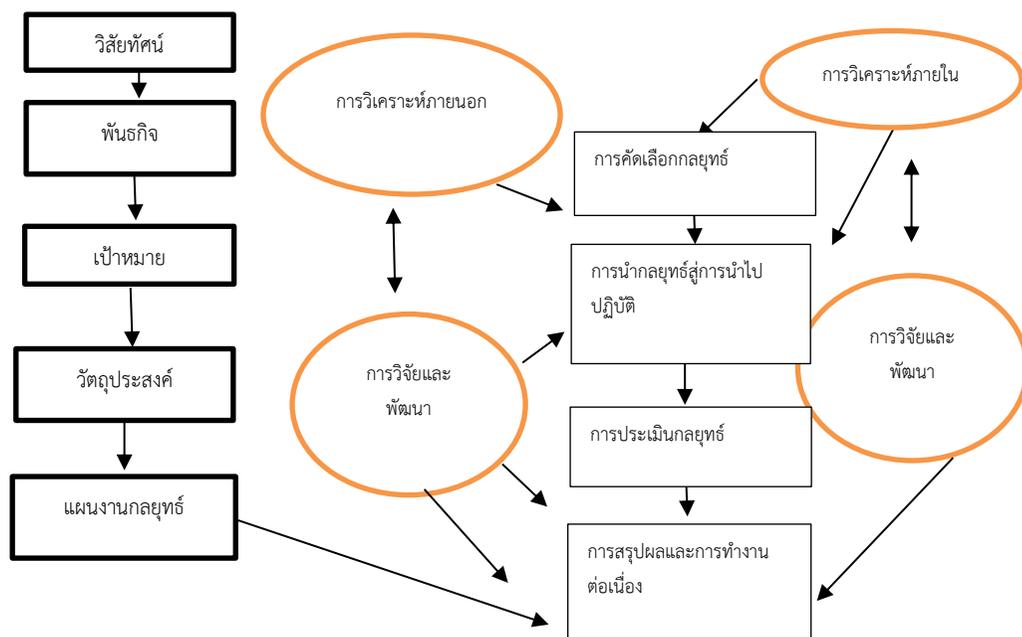
สอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเน้นวิชาการ เพื่อช่วยให้บุคลากรสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผู้บริหารเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการฟัง การสนทนา และการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 นี้ มีขั้นตอนการศึกษาเรียนรู้อยู่ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอนขั้นนำไปใช้ และขั้นสรุป โดยใช้ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน กล่าวคือ ด้านฉันทะ หมายถึง ในการเรียนรู้ผู้บริหารควรหมั่นสังเกตพฤติกรรมบุคลากร การแสดงออกเพื่อให้รู้จักอุปนิสัยของบุคลากรจากนั้นค่อยสอดแทรกให้รู้จักเรื่องความรัก ความศรัทธา ในการศึกษาเรียนรู้ ด้านวิริยะ หมายถึง ผู้บริหารควร สอนให้บุคลากรมีความเพียรพยายามในการศึกษาเรียนรู้ หมั่นท่องจำ หลักการกลยุทธ์ ฝึกการนำไปใช้ การสื่อสาร และ ทำความเข้าใจ แล้วควรตั้งคำถามให้บุคลากรคิดทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ด้านจิตตะ หมายถึง ผู้บริหารควรนำบุคลากรทำสมาธิก่อนเรียนทุกชั่วโมงประมาณ 5-10 นาที เพื่อให้มีความสงบและมีสติรู้ตัวก่อนเรียนรู้หลักกลยุทธ์ ด้านวิมังสา หมายถึง ผู้บริหารควรฝึกให้บุคลากรใช้หลักของเหตุและผล ในการคิดและการตัดสินใจอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของกลยุทธ์ หลักการจัดการสมัยใหม่ การนำไปใช้งาน ล้วนต้องสังเกตและพิจารณาเพื่อนำมาปรับใช้และฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมอ

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สู่การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ควรมีการวิเคราะห์และประเมินความพร้อมของบุคลากร ศึกษาแนวคิด หลักการเทคนิคการเรียนรู้อื่น ๆ ที่หลากหลายจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้บริหารต้องรู้จักบุคลากรเป็นรายบุคคล ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของบุคลากรที่มีประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ และวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นแล้วควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำงานอย่างมีอิสระ หลากหลายวิธีการตามความถนัดและความสนใจ ต้องให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นด้านเวลาและสถานที่ด้วย ตลอดจนผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พักผ่อนนอกเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุด

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการ คือ กระบวนการหรือแนวทางส่งเสริมการบริหารของนักบริหารกลยุทธ์ที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมทางด้านพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการบริหารกายและบริหารใจ มีการแก้ไขปัญหาซึ่งต้องอาศัยข้อเท็จจริงและหลักเหตุผลรวมถึงกฎเกณฑ์อย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้การบริหารเกิดคุณค่าและพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กรทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ครอบตน ครอบคน และครอบงาน จนเกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และความเข้าใจการบริหารกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ พันธกิจ ได้นั้น จำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ รวมทั้งต้องฝึกฝนและอบรมผู้บริหารและบุคลากรนั้นให้สามารถบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วย คือ หลักอิทธิบาท 4 และเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของปัจจัยด้าน

การบริหารกลยุทธ์ด้วย โดยผ่านกระบวนการบริหารกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ คือ กลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ อย่างบูรณาการกันโดยประยุกต์ใช้ให้คนเป็นศูนย์กลางในการบริหารและการพัฒนา ดังนั้นการบริหารจัดการจึงเน้นความสำคัญของคน เพราะถือว่ามนุษย์คือทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญที่สุดในการที่จะนำองค์กรให้ก้าวหน้าเติบโต อยู่รอดต่อไปได้และเกิดการพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นในทางของพระพุทธศาสนาเองก็ได้ให้ความสำคัญกับความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย องค์ธรรม 4 ประการ คือ อิทธิบาท 4 จากแผนภาพข้างล่างนี้พอจะทำให้เห็นภาพรวมด้านกลยุทธ์ได้ชัดเจนขึ้นไปอีก คือจะเป็นแผนภาพ 2 อย่างโดยฝั่งซ้ายแสดงถึงวิสัยทัศน์ไปถึงแผนกลยุทธ์ ส่วนฝั่งขวาแสดงขั้นตอนของการกำหนดกลยุทธ์ไปถึงการประเมินผล และสรุปพร้อมทำงานต่อเนื่องมุ่งสู่การบริหารจัดการต่อไป

ภาพที่ 1 การกำหนดกลยุทธ์จากวิสัยทัศน์เพื่อนำสู่การบริหารกลยุทธ์ และการดำเนินงาน

จากภาพที่ 1 เป็นแผนภาพเป็นแผนภาพที่สังเคราะห์จากผู้เขียนเอง โดยจะมีความสัมพันธ์กันโดยกลยุทธ์จะมาจากวิสัยทัศน์ก่อนแล้วจึงมาถึงแผนกลยุทธ์ จากนั้นพิจารณาฝั่งขวาคือการกำหนดกลยุทธ์ คัดเลือก นำสู่การปฏิบัติ การประเมิน และสรุปพร้อมทำการปฏิบัติ เพื่อมุ่งผลลัพธ์ไปที่การบริหารกลยุทธ์องค์กรเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีศักยภาพ มั่นคงและยั่งยืนต่อไป และจากแผนภาพจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งการวิเคราะห์ภายนอกทำให้รู้ถึงโอกาสและปัญหาขององค์กรโดยภาพรวม แล้วการ

วิเคราะห์ภายในทำให้รู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนภายในองค์กร รวมถึงมีการทำวิจัยและพัฒนาด้วย อันนี้จะทำให้รู้ตัวและรู้องค์การว่าเป็นอย่างไร และจะจัดการบริหารกลยุทธ์อย่างไร เพื่อให้ได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคไร้พรมแดน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ ผู้เขียนได้สังเคราะห์ดังตารางที่ 1

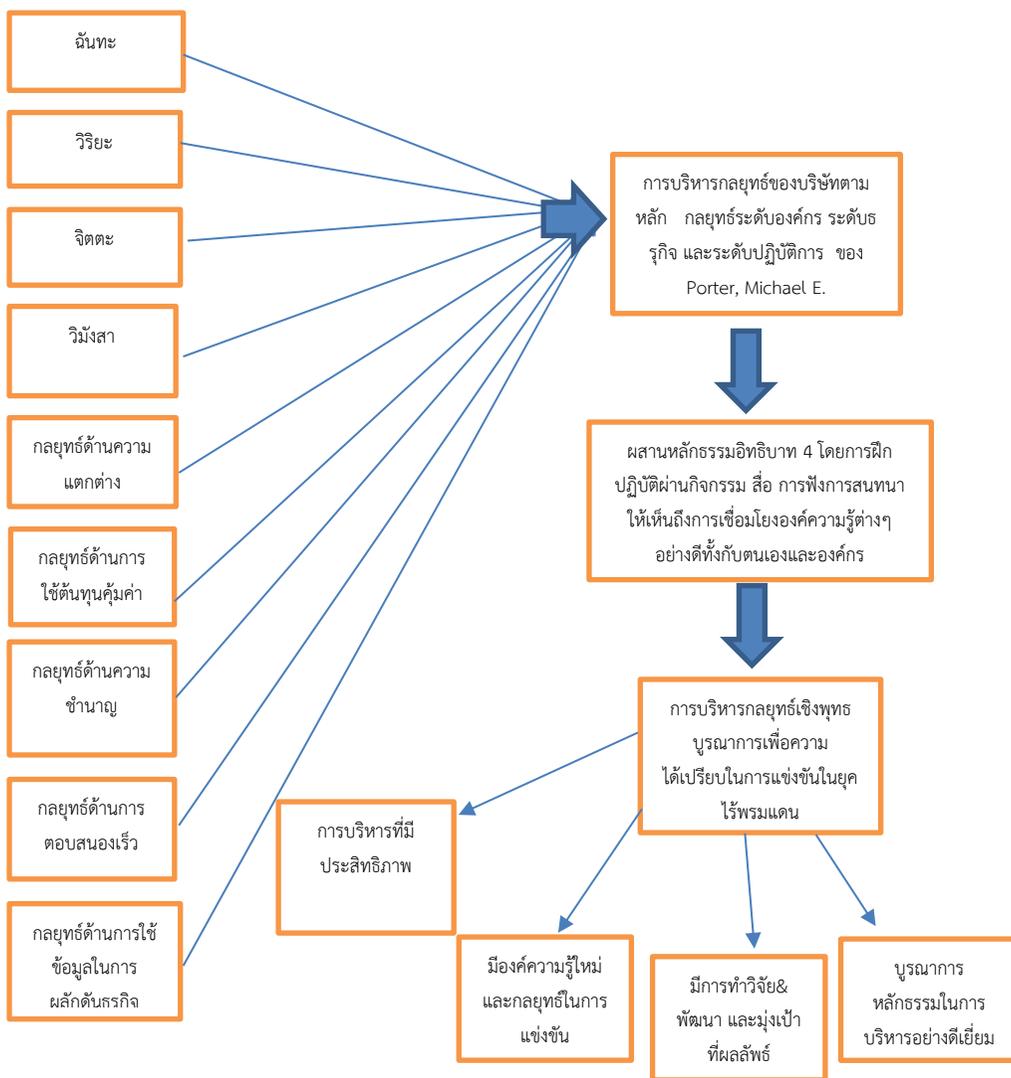
ตารางที่ 1 ภาพรวมการบริหารกลยุทธ์ในระดับต่างๆ ภายในองค์กร

กลยุทธ์ระดับองค์กร	กลยุทธ์ระดับธุรกิจ	กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ
1. กลยุทธ์เน้นการเจริญเติบโต	1. กลยุทธ์เน้นด้านความแตกต่าง	1. กลยุทธ์เกี่ยวกับการตลาดและการเงิน
2. กลยุทธ์เน้นการคงอยู่รักษาตัว	2. กลยุทธ์เน้นด้านต้นทุนการผลิต	2. กลยุทธ์เกี่ยวกับการผลิตและปรับปรุง
3. กลยุทธ์เน้นการไม่ขยายตัว	3. กลยุทธ์เน้นด้านการดูแลลูกค้า	3. กลยุทธ์เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา
ในระดับนี้ถือเป็นการกำหนดทิศทาง	ในระดับนี้เป็นการวางกลยุทธ์แข่งขัน	ในระดับนี้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่าย

ตารางที่ 2 การบริหารกลยุทธ์เพื่อสร้างรายได้เปรียบตามหลักของอิทธิบาท 4 สำหรับกลยุทธ์ระดับต่างๆ

หลักอิทธิบาท 4	กลยุทธ์ระดับองค์กร	กลยุทธ์ระดับธุรกิจ	กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ
ฉันทะ (มีความรักชอบพอใจในงาน)	ต้องมีความชัดเจนในจุดกลยุทธ์ระดับองค์กร รักชอบพอใจในการทำงาน รวมถึงมีการวางแผนที่ดีแล้วต้องเข้าใจว่ากลยุทธ์นี้เป็นแบบกำหนดทิศทางองค์กร	มีความรักชอบในการทำงานในสิ่งที่ทำให้มีสำเร็จตามเป้าหมายและ กลยุทธ์ธุรกิจ มีกำลังใจ เพื่อให้เกิดคุณธรรมที่ดี	มีความรักพอใจที่จะหมั่นดำเนินงานโดยไม่มีอคติ อยู่ในหลักของเหตุผลและใช้กลยุทธ์ปฏิบัติการให้สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ที่ได้รับด้วย
วิริยะ (มีความอดทนขยันหมั่นเพียร)	ต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนในการปฏิบัติตามกลยุทธ์องค์กรที่ดีต่อเนื่องเป็นเวลานานได้ตลอดจนงานเสร็จด้วยดีตามเป้าหมายองค์กร	มีความพากเพียรในการปฏิบัติงานติดต่อกันได้ดี ไม่ขาดตอนจนสำเร็จได้และมีความกล้าหาญด้วยอดทนเสียสละร่วมด้วย	ต้องมีความอดทนในการตรวจสอบแรงงานที่ทำอย่างเสมอดันเสมอปลาย งานนั้นออกมาเรียบร้อยตามเป้าหมายที่ได้วางไว้
จิตตะ (มีใจใส่ดูแลงานนั้นไม่ทอดทิ้ง)	มีการกำหนดแผนกลยุทธ์ให้ดีที่สุดที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติตามและไม่ละทิ้งงาน รวมถึงมีสมาธิแน่วแน่ในการติดตามงานไม่ละทิ้งงานกลางคันต้องดูแลใส่ใจตลอด	สามารถทำงานโดยไม่ทิ้งงานและเอาใจใส่ตลอดและมีสมาธิในการทำงาน	มีจิตใจที่มั่นคงที่ตรวจสอบโดยไม่ละทิ้งงาน รวมถึงต้องมีสติสมาธิที่จดจ่ออยู่กับงาน
วิมังสา (มีจิตใจคอยดูแลจนเสร็จ)	แผนงานกลยุทธ์องค์กรที่วางขึ้นต้องมีเหตุผลให้สามารถกำหนดขั้นตอนการทำงานไปกับการปรับปรุงตรวจสอบได้ และมีการทบทวนในข้อดีข้อเสียร่วมด้วย	สอดคล้องการทำงานตามเหตุผลอยู่ตลอดกับงานอย่างมีสติปัญญา และดูแลจนสำเร็จแล้วก็แก้ไขพัฒนาได้จนสำเร็จ	ต้องคอยติดตาม ตรวจสอบปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานด้วยปัญญาอย่างรอบคอบเพื่อให้งานออกมาดีตามที่ไดวางกลยุทธ์ไว้

ตารางที่ 2 เป็นตารางแสดงหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ หลักอริยาบท 4 ที่สอดคล้องไปกับการบริหารกลยุทธ์ของบริษัทตามหลักกลยุทธ์ในระดับองค์กร ระดับธุรกิจ ระดับปฏิบัติการ ของ Porter, Michael E.

ภาพที่ 2 การบริหารกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบตามหลักของอริยาบท 4 สำหรับกลยุทธ์ระดับต่าง ๆ

จากแผนภาพสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้ กล่าวคือ 1. การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพจะมีการทำงานเป็นทีม มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล มีธรรมาภิบาล และเกิดการร่วมมือกันทุกส่วน 2. มีองค์ความรู้ใหม่และกลยุทธ์ในการแข่งขัน มีการใช้กลยุทธ์และวิทยาการสมัยใหม่ มีความรู้หลากหลายในการบริหารจัดการ ผสานและประยุกต์ความรู้ได้ ใช้เครื่องมือที่มีอย่างมีประสิทธิภาพ 3. มีการทำวิจัยและพัฒนา มุ่งเป้าที่ผลลัพธ์ มีความเข้าใจสภาพแวดล้อมกับสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ได้ สามารถลดขั้นตอนการทำงาน ใช้หลักของปัญญาตามเหตุผล และงานสำเร็จตามเป้าหมาย 4. บุคลากรหลักธรรมอย่างลงตัว คือ มีความสุขพอใจในการทำงาน มีใจมุ่งมั่น ขยัน อดทน ไม่ละทิ้งงาน ใส่ใจตลอดเวลา เสียสละ สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเข้าใจตนเอง เข้าใจงาน และเข้าใจคนกับองค์กรด้วย

สรุป

การบริหารกลยุทธ์ถือเป็นทักษะหรือเครื่องมือทางความคิดที่สำคัญของนักบริหารทุกระดับ ทั้งนี้เพราะโดยภาระหน้าที่ที่นักบริหารมีความรับผิดชอบในการนำองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงประสงค์ ด้วยการคิดค้นทางเลือกหรือวิธีการที่เหมาะสม การขาดความสามารถของนักบริหารในด้านกลยุทธ์การวางแผนและบริหารจัดการ ย่อมเป็นผลให้องค์กรนั้นขาดความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทันที่ รวมถึง ที่สำคัญก็คือการขาดทักษะในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่เหมาะสมย่อมจะทำให้องค์กรตกอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบอย่างยิ่งในการแข่งขัน และหากบริษัทใดมีความพร้อมมากกว่าก็จะได้เปรียบในการแข่งขันในยุคไร้พรมแดน นอกจากนั้นการกำหนดวิสัยทัศน์จะเชื่อมโยงมาถึงการกำหนดกลยุทธ์ด้วยเช่นกันและการกำหนดกลยุทธ์ก็จะส่งผลต่อไปถึงการดำเนินงานในองค์กร อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้กลยุทธ์นับว่ามีบทบาทสำคัญในอันที่จะนำพาธุรกิจหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในธุรกิจใด องค์กรใด ทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ต่างก็ต้องมีการวางแผนและการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้กิจการสามารถเดินต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันในที่สุด การบริหารกับกลยุทธ์เป็นสิ่งซึ่งต้องไปด้วยกันอย่างแยกกันไม่ออก โดยการวางแผนถือเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์กร และการบริหารกลยุทธ์ในการสร้างความสำเร็จและความได้เปรียบในการแข่งขัน นักบริหารหรือผู้นำองค์กรจะต้องมีการกำหนดเจตนารมณ์เชิงกลยุทธ์ให้ดีให้ถือเป็นสิ่งสำคัญ แล้วต้องมีจิตสำนึก คุณธรรม จรรยาบรรณ ความรับผิดชอบ ต่อกำหนดถึงกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ และปัจจัยด้านการจัดการกลยุทธ์ รวมถึงความร่วมมือกันสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน นอกจากนั้นแล้วผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้พนักงานเข้าถึงข้อมูลกลยุทธ์ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สามารถปรึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ และฝึกปฏิบัติทดลองก่อนการนำกลยุทธ์ไปใช้จริงเพื่อให้เกิดทักษะและเข้าใจในกลยุทธ์นั้น ตลอดจนนำหลักพุทธธรรมทางศาสนาอัน

ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการบริหารกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรหรือธุรกิจเกิดการ พัฒนาอย่างเต็มที่และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ในระยะยาว รวมถึงผู้บริหาร และบุคลากรไม่ว่าจะอยู่ในภาคเอกชนหรือภาครัฐก็ตามต่างก็ต้องการความก้าวหน้า การ เจริญเติบโต ความมั่นคง และความอยู่รอดต่อไป ดังนั้นการบริหารกลยุทธ์จึงถือว่าเป็นหัวใจ สำคัญที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายได้ และหลักธรรมจะเป็นตัวช่วยที่ดีที่จะช่วยเสริมและอุด ช่องว่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในการบริหารกลยุทธ์เชิงพุทธบูรณาการเพื่อความได้เปรียบ และในเวที ของการแข่งขันทางธุรกิจในทุกอุตสาหกรรม ล้วนต้องการกลยุทธ์ที่ดี ถูกต้อง เหมาะสม และ ปฏิบัติได้จริง

เอกสารอ้างอิง

- โกมลมณี เกตตะพันธ์, (2559). กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการ แข่งขัน. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(1), 1143-1156.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *ธรรมนุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2564). *การบริหารเชิงกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์บริษัทอมรินทร์พริ้นท์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สุดใจ ดิลกทรรศนนท์. (2558). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดดา.
- โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐ และเอกชน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 38-50.
- อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และธีระวัฒน์ จันทิก. (2558). การบริหารจัดการคนเก่งเชิงกลยุทธ์ : ปัจจัยสำคัญสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(3), 1096-1112.
- Porter & Michael E., (1985). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: Simon & Schuster.
- Thomas L. & David J., (2012). *Strategic Management and Business Policy: Toward Global Sustainability*. New Jersey: Pearson.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม
หลักพุทธธรรม*

MOTIVATION FOR THE PERFORMANCE OF LOCAL GOVERNMENT PERSONNEL
IN ACCORDANCE WITH BUDDHIST PRINCIPLES

อุสา วงศ์ศิริกุล

Usa Wongsirikul

บริษัท เจริญพัฒนาภัณฑ์ จำกัด

CHAROEN PATANAPHUN COMPANY LIMITED

Corresponding Author E-mail: usawongsirikul@yahoo.com

บทคัดย่อ

ในการปฏิบัติงานภายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย โดยมีบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งแบ่งตามภารกิจต่าง ๆ สำหรับบุคลากรส่วนท้องถิ่นนั้นมีการปฏิบัติหน้าที่ตาม แผนยุทธศาสตร์ หรือรูปแบบแผนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีปลัดประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ควบคุมดูแล ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับอาชีพของประชาชน โดยในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บางตำแหน่งก็อาจปฏิบัติงานด้วยความแตกต่างกัน แต่สำหรับในส่วนที่ปฏิบัติงานจากการจ้างตามภารกิจขององค์กรนั้น ก็อาจมีความรู้สึกท้อแท้บ้าง ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำหลักพุทธธรรม หรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ คือ ทัสสนานุตตริยะะ การเห็น ความเห็นอันยอดเยี่ยม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน ในองค์กรนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ ประการต่อมา คือ ปฏิปทานุตตริยะะ การปฏิบัติอันยอดเยี่ยม เป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานภายในองค์กร บุคลากรในทุกระดับอย่างมีความเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญในทุก ๆ มิติขององค์กรอย่างเท่าเทียม มีปฏิบัติงานได้ดีควรยกย่อง และสุดท้าย คือ วิมุตตานุตตริยะะ การพ้นอันยอดเยี่ยม เป็นการหลุดพ้นจากเสียงวิจารณ์ แรงกดดัน สิ่งรอบข้างเพื่อให้มีสมาธิเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: แรงจูงใจ; บุคลากร; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; หลักพุทธธรรม

Abstract

The operation of the local administrative organizations, which is the governing body of the Ministry of Interior, personnel, staff, workers are divided by missions. For local personnel, they perform their duties in accordance with the strategic plan or the performance plan of the local administration with the Permanent Secretary as supervisor in the local area to operate in accordance with the taxes of the people. In the performance of local administrative organizations. Some positions may work differently, but in terms of hiring according to the organization's mission, there may be some discouragement for personnel. Therefore, the authors have applied Buddha-dhamma principles to motivate the performance of local administrative organizational personnel to consider for the implementation of the operation. That is Tassanutariya. Sight, the great opinions to achieve coexistence, the part of focus in the organization. The next thing is the Patipadanutariya, antithesis. Excellent practice is the treatment of colleagues within the organization. People at all levels are equally focused on all dimensions of the organization equally. Well-performed should be commended, and finally, Vimuttanuttariya. The great escape is the break from the criticism, the pressure, and the surroundings to concentrate on the performance.

Keywords: Motivation; Personnel; Local Administrative Organizations; Buddha-dhamma Principles

บทนำ

ในการปฏิบัติงานภายในองค์กรปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามภารกิจของหน่วยงาน หรือองค์กรที่ได้รับอำนาจหน้าที่จากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารองค์กร และสำหรับในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย โดยมีบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งแบ่งตามภารกิจต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามกระบวนการทางกฎหมาย สำหรับบุคลากรส่วนท้องถิ่นนั้น มีการปฏิบัติหน้าที่ตาม แผนยุทธศาสตร์ หรือรูปแบบแผนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีปลัดประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ควบคุมดูแล และมอบอำนาจ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาษีของประชาชน โดยในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางครั้ง บางตำแหน่งก็อาจปฏิบัติงานด้วยความแตกต่างกัน หรือการแสวงหาความมั่นคงในชีวิตนั้นแล้วแต่แต่ละบุคคลที่ได้รับการบรรจุ หรือได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย แต่สำหรับในส่วนที่ปฏิบัติงานจากการจ้างตามภารกิจขององค์กรนั้น ก็อาจมีความรู้สึกท้อแท้บ้าง เพราะหาก

ปฏิบัติงานครบกำหนดแล้ว หรือปฏิบัติตามตามภารกิจครบถ้วนแล้วก็อาจเป็นไปได้ว่าผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารองค์กรไม่มีการจ้างงานต่อไป อาจทำให้บุคลากรเหล่านั้นไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน หลังจากที่ได้ปฏิบัติงานให้ครบถ้วนแล้ว หรือใกล้ถึงเวลาจบภารกิจงานนั้นแล้ว ทำให้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในท้องถิ่นนั้น ซึ่งรวมไปถึงบุคลากรที่มีความมั่นคง และที่บรรจุให้ปฏิบัติงานภายในองค์กรแล้ว ก็อาจปฏิบัติงานได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำหลักพุทธธรรม หรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าให้ได้ทั้งหลักการ และหลักธรรมในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามต่อไป

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง

สำหรับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีหลากหลายรูปแบบทั้งการมีเพื่อนร่วมงานที่ดี การมีผู้บังคับบัญชาที่ดี หรือการมีสวัสดิการที่ดี เหล่านี้ล้วนทำให้เกิดเป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากรเหล่านั้นมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานภายในองค์กรอย่างเต็มความสามารถ โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสิ่งสำคัญจำเป็นต้องมีหลากหลายปัจจัยด้วย เพราะสามารถสร้างรูปแบบที่ประกอบด้วย (พระพงษ์ศักดิ์ สนตมโน, 2561) ความสำเร็จในการทำงาน ทำให้เกิดการยอมรับนับถือของผู้อื่น เพื่อให้เกิดลักษณะงานที่ปฏิบัติอย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างความรับผิดชอบ และยิ่งเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การงาน (โชติกา โรสโส, 2555) และเพื่อเป็นการพิจารณาความสำเร็จของงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ นั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคคลเป็นปัจจัยหลักในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น (พัชรินทร์ กลายสุวรรณ, 2560) ซึ่งเป็นการเพิ่มสิ่งทีจูงใจ คอยปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้ต้อยู่เสมอ เพราะว่าการปฏิบัติงานนั้นรวมทั้งเป็นการผลักดันเพื่อให้องค์กรเกิดความก้าวหน้า สำหรับการปัจจัยที่มีความเหมาะสมนั้นจึงเป็นปัจจัยที่จะคอยสร้างแรงจูงใจต่อบุคลากรอย่างดียิ่งขึ้น (ปฐมวงศ์ สีหาเสนา, 2557) มีความรู้สึกมั่นใจได้ว่างานที่ปฏิบัติอยู่นั้นสามารถยึดเป็นอาชีพได้ตลอดไปทำให้เศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น (เกศณรินทร์ งามเลิศ, 2559) แต่ยังพิจารณาถึงแรงจูงใจที่หัวหน้าหรือผู้บริหารสามารถสร้างให้เกิดแก่บุคลากรของตนได้ ได้แก่

1. ความประพฤติของผู้บริหาร
2. การให้ขวัญและกำลังใจ
3. การอำนวยความสะดวก
4. การส่งเสริมบุคลากรให้เห็นคุณค่าของงาน

โดยสิ่งนี้มองให้เห็นถึงการสร้างแรงจูงใจที่มีต่อบุคลากรเพื่อเป็นรูปแบบให้เกิดการพัฒนาองค์กร สำหรับกระตุ้นการทำงานของบุคลากรในหลากหลายหน่วยงาน แต่สำหรับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นหน่วยงานของภาครัฐ (สมศักดิ์ พนาภิจักรสุวรรณ์, 2549) ซึ่งก็มีรูปแบบหรือกำหนดในด้านของสวัสดิการแก่บุคลากรโดยจำแนกผู้ได้รับสิทธิดังนี้

1. พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ ผู้รับบำนาญ
2. นายกและรองนายก อบจ.
3. นายกเทศมนตรี เทศมนตรี นายกเมืองพัทยา
4. ประธานกรรมการสุขาภิบาล
5. ประธานกรรมการบริหาร อบต. กรรมการบริหาร อบต.

ซึ่งถือเป็นสวัสดิการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ก็มีการครอบคลุมแค่เบื้องต้น หรือเป็นรูปแบบที่กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดไว้เท่านั้น แล้วพนักงานชั่วคราว หรือลูกจ้างชั่วคราวได้รับสิทธินี้หรือไม่ จำเป็นต้องมีการศึกษาให้เพิ่มเติมมากขึ้น แต่ในกรอบนี้แล้วมองเห็นแค่เป็นสวัสดิการเบื้องต้นเท่านั้น ที่หน่วยงานสวัสดิการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้กำหนดเท่านั้น แต่การบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการตามพื้นที่ต่าง ๆ ในหลากหลายพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ไล่ตามลำดับแล้วครอบคลุมในหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการบริหารจัดการในพื้นที่ตามความเหมาะสม และบริบทพื้นที่ของตน เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย (กนกพร กระจำแสง, 2560, 119) และเพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดมุ่งหมายปลายทางและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรท้องพนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น และครอบคลุมถึงการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรตัดสินใจอย่างไรเพื่อให้การบริหารนั้นเกิดเป็นแรงจูงใจให้พนักงานหรือบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เหมาะสมกับงบประมาณของแผ่นดินที่ได้จากภาษีของประชาชนในการบริหารจัดการที่เหมาะสมตามกำลังการพัฒนาของพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปแล้วขึ้นอยู่กับกระบวนการที่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดโดยเฉพาะส่วนกลางแล้วมีการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของการกระจายอำนาจในด้านสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่นของสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ผู้ที่นำมาบริหารจัดการโดยตรงคือ ผู้บริหารท้องถิ่นมีหน้าที่คอยกำหนด ปฏิบัติตามกรอบการใช้หลักการบริหารด้านสวัสดิการดังกล่าวนี้ และพิจารณาร่วมกับผู้บริหารส่วนราชการคือ สำนักปลัดที่ให้ความเห็นชอบในการกำหนด สนับสนุน ให้คำปรึกษาต่าง ๆ ตามกรอบของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด

หลักพุทธธรรมที่เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

สำหรับหลักพุทธธรรมที่เป็นหลักในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นผู้เขียนได้ยกหลักพุทธธรรมที่เป็นสิ่งที่เหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจโดยเฉพาะ (โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย, 2555) หลักอนุตตริยะ 3 เป็นหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งแปลว่า ภาวะอันยอดเยี่ยม หรือสิ่งที่ยอดเยี่ยม คุณธรรมที่ยอดเยี่ยม มี 3 ประการคือ

1. ทัสสนานุตตริยะ ความเห็นอันยอดเยี่ยม
2. ปฏิปทานุตตริยะ การปฏิบัติอันยอดเยี่ยม
3. วิมุตตานุตตริยะ การพ้นอันยอดเยี่ยม

โดยในหลักธรรมทั้ง 3 ประการนี้ เป็นหลักธรรมที่สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร หรือบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งจำเป็นจะต้องมีหลักทั้ง 3 นี้ในการปฏิบัติงาน เพราะทำให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข มีความพอใจในการปฏิบัติงานที่ดี ล้วนขึ้นอยู่กับหลักธรรมนี้ทั้งหมด โดยเฉพาะหลักที่ธรรมข้อที่ 1

ทัสสนานุตตริยะ แปลว่า ความเห็นอันยอดเยี่ยม ในหลักนี้เป็นการให้ความหมายถึง การปฏิบัติงานซึ่งผู้ปฏิบัติงานสามารถแสดงความคิดเห็นได้ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างเหมาะสม ทั้งผู้นำและเพื่อนร่วมงาน สามารถแสดงความคิดเห็นในงานนั้นได้อย่างอิสระ โดยไม่การปิดกั้น และเมื่อเชื่อมโยงกับหลักการทางพระพุทธศาสนาแล้ว (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2561) ให้ความหมายว่า ปัญญาอันเห็นธรรม ตลอดถึงการเห็นนิพพาน ซึ่งในหลักการทางพระพุทธศาสนาแสดงให้เข้าใจถึงหลักสัจธรรมของชีวิตที่เกี่ยวกับการใช้ปัญญาในเรื่องต่าง ๆ ทั้งการแสดงความคิดเห็น การเห็นในสิ่งที่ไม่เหมาะสม การพิจารณาตามแนวทางที่เห็นในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แล้วแก้ไขให้เป็นไปในสิ่งที่ดีงามโดยใช้ปัญญา ความรอบรู้ ในการแสดงความคิดเห็น ความเห็น อย่างเหมาะสม ตามครรลองธรรม หรือการเห็นรูปที่เป็นการเห็นในแบบเจริญใจ มีความเหมาะสม คือเห็นในสิ่งที่ดี (อง.ฉก.ฎ.ฎีกา 3/8/107)

ซึ่งในหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นสอนให้เข้าใจกฎทางธรรมชาติ ที่เหมาะสม ทั้งการคิด การเห็น การเข้าใจในหลักการทางธรรมชาติที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ หรือสรรพชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยในชีวิต ตามกฎเกณฑ์ของแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในชีวิต และหลักธรรมข้อที่ 2 ต่อมา คือ

ปฏิปทานุตตริยะ แปลว่า การปฏิบัติอันยอดเยี่ยม ซึ่งในหลักการนี้เป็นการแสดงให้เห็นเข้าใจถึงการปฏิบัติงานที่ดี ทั้งผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน หรือบุคลากรในองค์กรเองด้วย โดยในการปฏิบัตินี้เป็นปฏิบัติต่อบุคลากร ต่อองค์กร หน่วยงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่เหมาะสม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2561) ซึ่งในหลักการทางพระพุทธศาสนา ให้ความหมายว่า การปฏิบัติในสิ่งที่เห็น การละเว้น การบำเพ็ญ โดยในการปฏิบัติในหลักการพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นถึงที่ที่พึงปฏิบัติ ละเว้นในสิ่งที่ไม่เหมาะสม ปฏิบัติงานอย่าง

ตรงไปตรงมา เพื่อความสอดคล้องกับความคิดเห็นที่สร้างให้เกิดการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น และการบำเพ็ญก็คือ รูปแบบของการเพียรพยายามทำในสิ่งที่ดี คอยทุ่มเทให้องค์กรอย่างตรงไปตรงมา และในหลักการนี้เป็นการสร้างแรงจูงใจต่อบุคลากรที่ ผู้บริหารควรให้รางวัลแก่บุคลากรเมื่อ บุคลากรปฏิบัติงานดี ให้รางวัลแก่พนักงานที่ประพฤติตนเหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เห็นความสำคัญของบุคลากร เพื่อให้ให้ขาดความเชื่อมั่นต่อองค์กร ของบุคลากรในการปฏิบัติงานนั้น

ซึ่งในรูปแบบของการปฏิบัตินั้น จำเป็นจะต้องสร้างความเข้าใจที่ดีต่อบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะหลักธรรมที่เป็นแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะ คำว่า ปฏิปทา เป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความเป็นจริงบนโลกนี้ ทั้งการปฏิบัติต่อกัน เพื่อเป็นการแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมขององค์กร โดยเฉพาะองค์กรที่เป็นภาครัฐ จำเป็นจะต้องมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพราะเป็นหน่วยงานที่ต้องมีความระมัดระวัง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้งบประมาณจากภาษีของประชาชน และหลักธรรมข้อที่ 3 สุดท้าย คือ

วิมุตตานุตตริยะ แปลว่า การพ้นอันยอดเยี่ยม สำหรับการพ้นในที่นี้เป็นการพ้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาครอบงำจิตใจ เพราะในการทำงานย่อมมีความอิจฉา ริษยา กันในที่ทำงาน หรือในสถานที่ปฏิบัติงาน เพราะสำหรับการปฏิบัติงานโดยทั่วไปแล้ว ล้วนต้องมีสิ่งที่เข้ามาจูงใจในการปฏิบัติงาน เพราะผู้ปฏิบัติหน้าที่ล้วนมีความต้องการ มีความอยาก มีความทะเยอทะยาน เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งในความหมายของการพ้นอันยอดเยี่ยมนี้ เป็นการพ้นจากสิ่งที่มาอ้วย สิ่งที่ทำให้สภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าการทำงานในสถานที่ หรือหน่วยงานดังกล่าวนี้เป็นไปด้วยความเบื่อหน่าย หรือมีความไม่อยากปฏิบัติงานต่อไป (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2561)โดยในหลักการทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายว่า การพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ เพราะกิเลสนั้นเป็นสิ่งที่เข้ามาอ้วย มีความอยากได้ในสิ่งต่าง ๆ และสำหรับ คำว่า วิมุตติ (พระธรรมกิตติวงศ์, 2548)จำเป็นจะต้องหาทางให้หลุดพ้นจากกิเลส อาสวะ คือ โลภะ โทสะ โมหะ หรือในสิ่งที่พึงปรารถนาในการปฏิบัติงานนั้น ล้วนทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปแบบไร้ความสุขได้

ดังนั้นหลักพุทธธรรมที่ผู้เขียนนำมาใช้เป็นหลักการในการสร้างแรงจูงใจนี้ เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจโดยใช้หลัก อนุตตริยะ คือหลักการที่กล่าวถึงความยอดเยี่ยมในการที่จะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นหลักพุทธธรรมที่ทำให้เข้าใจถึงการเห็น การคิด การตัดสินใจ ในการปฏิบัติงานในหน่วยงานของภาครัฐที่เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยให้เห็นถึงสัจธรรมในชีวิต โดยทั้ง 3 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ทัสสนานุตตริยะ การเห็นที่ยอดเยี่ยม โดยหลักการเห็นหรือการแสดงความคิดเห็นอันยอดเยี่ยมนี้ล้วนเป็นบ่อเกิดแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีสุข มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การร่วมงานเพื่อให้งานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปฏิปทานุตตริยะ การปฏิบัติที่ยอดเยี่ยม โดยในการปฏิบัตินี้ เป็นการปฏิบัติในองค์กร คือ ผู้นำ เพื่อนร่วมงาน มีการ

ปฏิบัติต่อกันในสิ่งที่ดีงาม รวมไปถึงการให้ความเคารพในสถานที่ปฏิบัติงาน การให้รางวัลเมื่อปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยเพื่อให้ประสบความสำเร็จต่อองค์กร และวิมุตตานุตตริยะะ การพ้นอันยอดเยี่ยม เป็นการพ้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามารบกวนจิตใจในการปฏิบัติงาน หรือพ้นจากคำนิพนทาต่างต่าง ๆ ในสถานที่ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้ง โลกะ โทสะ โมหะ หากปฏิบัติงานด้วยความหลุดพ้นในสิ่งที่มาช่วยจิตใจ ก็ย่อมทำให้การปฏิบัติงานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความสุขในการปฏิบัติงานด้วย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่นั้นมาจากการที่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของภาครัฐ หรือการมีสวัสดิการที่ทำให้บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้น แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้น คือ การมีผู้นำที่เข้าใจบุคลากร ในการปฏิบัติงาน การมีเพื่อนร่วมงานในการให้คำปรึกษา การให้การเรียนรู้ การมีพื้นที่ในการแสดงออกของความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เปิดให้บุคลากรเหล่านั้นได้แสดงศักยภาพของตนในการปฏิบัติงานภายในองค์กร และเพื่อให้องค์กรเห็นความสำคัญของบุคลากรเหล่านั้น จึงจำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักพุทธธรรม หรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักการดำเนินชีวิตของตนในการปฏิบัติงาน โดยผู้เขียนได้ยกหลักพุทธธรรม อนุตตริยะะ มาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างแรงจูงใจและเพื่อการแก้ปัญหาของบุคลากรในการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถมีกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป เพื่อให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมของการปฏิบัติงานโดยยึดหลักพุทธธรรมนี้

สำหรับการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการที่บุคลากรนั้นปฏิบัติงานภายใต้หน่วยงานของภาครัฐ จำเป็นต้องมีแรงกดดันพอสมควร และการที่จะช่วยให้บุคลากรเหล่านั้นมีแรงจูงใจแล้ว จำเป็นต้องมีหลักพุทธธรรมที่คอยสร้างแรงจูงใจ เป็นหลักพุทธธรรมที่มีความหมายว่า ยอดเยี่ยม สามารถนำมาประยุกต์ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ทัสสนานุตตริยะะ ความเห็นอันยอดเยี่ยม หรือมีความหมายอันยอดเยี่ยมที่เกี่ยวข้อง การเห็น การแสดงความเห็น ความคิดที่มีความยอดเยี่ยม เพราะว่าโดยส่วนใหญ่แล้วมนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน หรือการปฏิบัติงานร่วมกัน ความคิด การเห็น มุมมองล้วนจำเป็นต้องมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เพราะตามสัญชาตญาณแล้วการแสดงความคิดเห็นหรือมุมมองแล้วเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องเข้าใจกฎของธรรมชาติการอยู่ร่วมกันมากขึ้น ซึ่งการปฏิบัติงานในองค์กรของหน่วยงานภาครัฐนั้นเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนชีวิต การปฏิบัติงานเพื่อความมั่นคงในอาชีพเพื่อเป็นการทำงานเพื่อแผ่นดิน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นหนึ่งในนั้นที่ต้องปฏิบัติงานโดยมีแรงกดดันคือผู้บังคับบัญชา หรือผู้นำเป็นผู้คอยกำกับดูแล เพื่อให้บุคลากรของตนนั้นปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การปฏิบัติงานโดยมีประสิทธิภาพนั้นต้องแลกมาด้วยความต้องการ แรงสนับสนุน ความเข้าใจของผู้นำ เพื่อน

ร่วมงานเพื่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรนั้นแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในกิจกรรม ๆ นั้น เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแล้ว หลักธรรมข้อนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะว่าการเห็น การมีมุมมองที่ดี การแสดงความคิดเห็นในทางที่ดีต่อกันล้วนเป็นแรงจูงใจ กำลังใจที่ดีเพื่อให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรภาครัฐโดยเฉพาะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี ย่อมทำให้องค์กรนั้นสามารถรักษาบุคลากรของตนให้คงอยู่ได้นาน แต่ในหน่วยงานของภาครัฐนั้นเป็นส่วนที่มีผู้ที่สนใจเข้ามาปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีบุคลากรเจ้าหน้าที่ทั้งพนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว หรือพนักงานจ้างตามภารกิจที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากมาย โดยบุคลากรเหล่านี้ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีความมุ่งมั่นว่าจะสามารถหาความมั่นคงในชีวิตของตน เพื่อให้ชีวิตและครอบครัวของตนมีเศรษฐกิจที่ดีได้ในชีวิต แต่ว่าพนักงานที่เป็นลูกจ้างชั่วคราว หรือตามภารกิจนั้นต้องปฏิบัติงานด้วยความหวาดระแวงมากมาย เพราะหากเป็นลูกจ้างชั่วคราวแล้วความก้าวหน้าก็อาจจะมิระยະสั่น แล้วแต่ความต้องการขององค์กร ซึ่งองค์กรเป็นผู้ที่กำหนดกรอบตามงบประมาณที่ได้รับจากส่วนกลางของประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วเมื่อบุคลากรชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ครบตามกำหนดแล้วก็จำเป็นจะต้องมีการเปิดโอกาสให้บุคคลนั้น หรือบุคลากรเหล่านั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จำเป็นจะต้องมีการพิจารณาให้มีความเหมาะสมในการต่อสัญญาของบุคคลนั้นเพื่อให้สามารถอยู่ในองค์กรต่อไปได้ แต่ก็ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ของการคัดเลือกบุคคลเข้ามาสู่ตำแหน่งเดิมนั้น สิ่งสำคัญคือบุคลากรเหล่านี้มีความรู้สึกสิ้นหวัง ท้อแท้กับการปฏิบัติงาน โดยจะอย่างไรให้บุคลากรเหล่านี้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีความสุข ปฏิบัติงานต่อเนื่องได้ดี เพื่อปราศจากความกังวลใจในการปฏิบัติงานนั้น สิ่งแรกคือ ผู้นำ หรือเพื่อนร่วมงานควรให้กำลังใจต่อบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ในทุกส่วนงาน เพื่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงาน ทั้งในการคิด การมองเห็น การแสดงความคิดเห็นควรมีการให้เกียรติซึ่งกันและกันในสถานที่ทำงาน เพราะแรงจูงใจในลักษณะนี้เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้อย่างดี การแสดงความคิดเห็นของบุคลากรนั้นล้วนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์กรนำไปพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ โดยให้ให้บุคลากรในทุกส่วนให้แสดงความคิดเห็นความเห็นร่วมกัน อันเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีภายในองค์กร เพื่อให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับฟังปัญหาจากทั้งบุคลากร ประชาชนผู้มาใช้บริการ ให้สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอย่างยอดเยี่ยมตามหลักพุทธธรรมที่ว่า ทัสสนานุตตริยะ การแสดงความเห็นอันยอดเยี่ยม เป็นสิ่งที่นำพาคอร์บุคลากรภายในองค์กรนั้นมีความยอดเยี่ยมไปด้วย

2. ปฏิปทานุตตริยะ การปฏิบัติที่ยอดเยี่ยม ซึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้งมากเพราะการปฏิบัตินี้เป็นปฏิบัติในสิ่งที่ดี ปฏิบัติที่เป็นไปโดยหลักธรรมะในทางพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติต่อกันในทางที่ชอบ ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันภายในองค์กรอย่างมีความสุข โดยไม่มีความขัดแย้งกัน เพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันแบบลักษณะคนหมู่มากล้วนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งกันบ้างตามสัญชาตญาณของความ

เป็นมนุษย์ที่เวลามีปัญหาอะไรก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งกัน เพราะโดยในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นการปฏิบัติงานที่รับแรงกดดันจากผู้บัญชา เพื่อนร่วมงานที่มีระดับ การปฏิบัติงานในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะบุคลากรที่เป็นข้าราชการนั้นเป็นผู้ที่มีสิทธิประโยชน์มากกว่าผู้อื่นโดยเฉพาะ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในระดับชั่วคราวนั้นไม่สามารถเทียบได้เลย เพราะจะต้องมีการปฏิบัติงานด้วยความหวาดระแวงในหลากหลายประการ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานเมื่อครบเวลาแล้ว ทางหน่วยงานจะไม่สามารถยืดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้บุคลากรที่เป็นไปในรูปแบบชั่วคราวนี้ได้อีก จำเป็นต้องมีการเปิดรับสมัครบุคลากรในรูปแบบชั่วคราวนี้ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เกิดความโปร่งในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเมื่อนำหลักพุทธธรรมในข้อนี้มาแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้แล้ว สิ่งแรกที่จะควรนำมาแก้ไข คือ การให้ความสำคัญกับพนักงาน หรือบุคลากรเหล่านี้ให้มากขึ้น เพราะบุคลากรเหล่านี้อาจจะสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าบุคลากรที่เป็นไปในรูปแบบลูกจ้างประจำที่ปฏิบัติงานโดยไม่มีความกังวลใจ เพราะบุคลากรเหล่านี้ล้วนมีคุณค่า ซึ่งบุคลากรที่เป็นในรูปแบบชั่วคราวนั้น ส่วนใหญ่แล้วปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ซื่อสัตย์ โดยมีจุดประสงค์จะให้หน่วยงานนั้นเห็นถึงความมุ่งมั่น ในการปฏิบัติงานมากขึ้น เช่น การปฏิบัติอันยอดเยี่ยมต่อบุคลากรเหล่านี้ อย่างมีความจริงใจ มีการปฏิบัติต่อกันในทางที่ดี เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่มีความยั่งยืน เพราะการปฏิบัติต่อกันนั้นจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง เรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในทางพระพุทธศาสนา โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผู้นำหรือผู้บริหารองค์กร และเพื่อนร่วมงาน ต้องมีการปฏิบัติที่นำเลื่อมใส คือ ปฏิบัติอันยอดเยี่ยมเปรียบเสมือนต่อบุคคลในครอบครัวเดียวกัน เรียกว่า ปฏิปทานุตตรियะ ผู้ปฏิบัติอันนำเลื่อมใส ยอดเยี่ยม รวมทั้งเป็นองค์กรที่มีความสุขต่อบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. วิมุตตานุตตรियะ การพ้นอันยอดเยี่ยม ซึ่งในหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นการหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง ทั้งทางกาย วาจา ใจ คือ ผู้ที่ไม่มีความสนใจกับสิ่งที่มากระทบจิตใจ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว เพราะว่า บุคคลในลักษณะนี้เป็นผู้ที่มีสมาธิในการปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสมในการที่จะปฏิบัติงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม โดยเมื่อนำมาบูรณาการเป็นหลักพุทธธรรมในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ซึ่งการที่บุคลากรปฏิบัติงานในหน่วยงานขององค์กรภาครัฐที่กระจายไปในท้องถิ่นนั้น ถือว่ายังเป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบภาครัฐในลักษณะท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบริหารจัดการโดยภาครัฐแบบกระจายอำนาจ ซึ่งการที่หน่วยงานภาครัฐในลักษณะดังกล่าวนี้มีบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่แล้วนั้นมีทั้งบุคคลต่างพื้นที่ และบุคคลนอกพื้นที่ แบบสลับกันไป เพื่อให้เป็นสีสันของการปฏิบัติงานในหน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีบุคลากรในหลากหลายอัตราที่มีการปฏิบัติหน้าที่ มีทั้งบุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำ ลูกจ้างประจำ พนักงานชั่วคราว หรือพนักงานจ้างตาม

ภารกิจ ที่ทางหน่วยงานภาครัฐได้กำหนดสัดส่วนไว้ ว่าควรปฏิบัติงานอย่างไร หน้าที่ไหน โดยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในท้องถิ่นนั้นล้วนอยู่ใกล้เคียงกับประชาชน เป็นหน่วยงานที่ประชาชนนั้นเข้าถึงได้ง่ายขึ้นกว่าที่จะต้องไปในส่วนกลาง โดยสำหรับบุคลากรเหล่านี้ต้องปฏิบัติงานอยู่ภายใต้แรงกดดันทั้งต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้นำ และประชาชนผู้มีสิทธิตามระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนเข้าถึงข้อมูลในหน่วยงานภาครัฐได้ สิ่งที่เป็นแรงกดดันที่สุด คือ ผู้นำหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตบุคลากรเหล่านี้ให้สามารถปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ได้ โดยหลักธรรมข้อนี้ที่ว่า การหลุดพ้นอันยอดเยี่ยม นี้สามารถทำให้เข้าใจถึงการปฏิบัติงานได้อย่างมีความมั่นคง โดยเป็นผู้ที่มีสติอยู่กับการปฏิบัติงานอย่างตั้งใจ หลุดพ้นจากเสียงที่วิจารณ์พร้อมที่จะนำมาพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนางาน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เพราะว่าผู้ที่สามารถหลุดพ้นเรื่องเหล่านี้ได้ถือว่าเป็นบุคคลผู้ที่มีความยอดเยี่ยม ตามหลักธรรม วิมุตตานุตตริยะะ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรตามแนวทางนี้

ดังนั้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ บุคลากรปฏิบัติงานอย่างไร มีความเท่าเทียมในการปฏิบัติงานนั้นหรือไม่ และเพื่อเป็นการแก้ไขแรงกดดันในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องนำหลักพุทธธรรมที่เป็นในลักษณะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ โดยไม่จำเป็นเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นเท่านั้น หน่วยงานไหนก็สามารถนำไปใช้ได้ คือ ทักษณานุตตริยะะ การเห็น ความเห็นอันยอดเยี่ยม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีการเปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วม เห็นสิ่งที่อยู่ภายในองค์กร เพื่อนร่วมงาน บุคลากรในองค์กรนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ประการต่อมา คือ ปฏิปทานุตตริยะะ การปฏิบัติอันยอดเยี่ยม เป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานภายในองค์กร บุคลากรในทุกระดับอย่างมีความเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญในทุก ๆ มิติขององค์กรอย่าเท่าเทียม มีปฏิบัติงานได้ดีควรยกย่อง และได้มีโอกาสปฏิบัติงานต่อไปในองค์กร และสุดท้าย คือ วิมุตตานุตตริยะะ การพ้นอันยอดเยี่ยม เป็นการหลุดพ้นจากเสียงวิจารณ์ แรงกดดัน สิ่งรอบข้างเพื่อให้มีสมาธิเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เพราะหากบุคลากรในองค์กรนั้นมีหลักพุทธธรรมทั้ง 3 ประการนี้ ย่อมเป็นบุคลากรผู้มีความยอดเยี่ยม เป็นผู้ที่มีความสำคัญในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานที่ดี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องต่อไป

บทสรุป

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม เพื่อเป็นการแก้ไขแรงกดดันในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องนำหลักพุทธธรรมที่เป็นในลักษณะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ โดยไม่จำเป็นเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นเท่านั้น หน่วยงานไหนก็สามารถนำไปใช้ได้ คือ ทัสสนานุตตริยะะ การเห็น ความเห็นอันยอดเยี่ยม เพื่อให้ เกิดการอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีการเปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วม เห็นสิ่งที่อยู่ภายในองค์กร เพื่อ นร่วมงาน บุคลากรในองค์กรนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ ประการต่อมา คือ ปฏิปทานุต ตริยะะ การปฏิบัติอันยอดเยี่ยม เป็นการปฏิบัติเพื่อร่วมงานภายในองค์กร บุคลากรในทุก ระดับอย่างมีความเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญในทุก ๆ มิติขององค์กรอย่าเท่าเทียม มีปฏิบัติงาน ได้ดีควรยกย่อง และได้มีโอกาสปฏิบัติงานต่อไปในองค์กร และสุดท้าย คือ วิมุตตานุตตริยะะ การ พ้นอันยอดเยี่ยม เป็นการหลุดพ้นจากเสียงวิจารณ์ แรงกดดัน สิ่งรอบข้างเพื่อให้มีสมาธิเกิดขึ้นใน การปฏิบัติงาน เพราะหากบุคลากรในองค์กรนั้นมีหลักพุทธธรรมทั้ง 3 ประการนี้ ย่อมเป็น บุคลากรผู้มีความยอดเยี่ยม เป็นผู้ที่มีความสำคัญในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นผู้ที่มี ความเหมาะสมในการปฏิบัติงานที่ดี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่สมควรได้รับการ ยกย่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กนกพร กระจำแสง. (2560). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและการสนับสนุนจากองค์กรที่ ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาล นครชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 11(26), 116-129.
- เกตฉรินทร์ งามเลิศ. (2559). *แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้างองค์กรสินค้า* (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- โชติกา ระโส. (2555). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์* (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา). นครนายก: มหาวิทยาลัยศรี นครินทร์วิโรฒ.
- ปฐมวงค์ สีหาเสนา. (2557). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี* (ปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด*.
กรุงเทพฯ: ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว
จังหวัดสระแก้ว* (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ กลายสุวรรณ. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไฮเวย์ จำกัด.
(ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน).*
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย. (2555). *คู่มือเตรียมสอบนักธรรมชั้นโท*. กรุงเทพฯ:
บริษัทสุขุมวิทการพิมพ์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่
31). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สมศักดิ์ พนากิจสุวรรณ. (2549). *สวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2565,
จาก <http://local.moi.go.th/c15.ppt>

ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของการบริหารองค์กร
ในยุคชีวิตวิถีใหม่ *

THE STATE OF BEING A LEADER FOLLOWING 'PAPANIKKHATHAM' BUDDHIST
PRINCIPLES OF AND ORGANIZATION ADMINISTRATION IN THE
NEW NORMAL ERA

ทองดี ปาโส

Thongdee Paso

บริษัท อายิโนโมโตะ (ประเทศไทย) จำกัด

Ajinomoto (Thailand) Co., Ltd.

Corresponding Author E-mail: psthongdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของ
ผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ควรมีรูปแบบการบริหาร
องค์กรที่ต่างไปจากเดิมอย่างเหมาะสม โดยการบริหารงานตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหาร
องค์กรให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้ในสังคมท่ามกลางวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19
ผู้บริหารควรตั้งกฎระเบียบ และมีแนวทางการป้องกัน เพื่อลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโรค โดย
มีภาวะความเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้องค์กรหันมาสนใจเรื่องการพัฒนาศักยภาพในหลายระดับ
สอดคล้องกับการฟื้นฟู และสร้างสรรค์สังคมที่ดีในปัจจุบัน โดยยึดหลักปาปนิกรรม ในการ
บริหารองค์กร ได้แก่ 1. จักขุมา ผู้บริหารต้องมีปัญญามองการณ์ไกล 2. วิธูโร ผู้บริหารสามารถ
จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ 3. นิสสยสัมปันโน ผู้บริหารพึงต้องเป็นคนมี
มนุษยสัมพันธ์ดี พึงพาอาศัยคนอื่นได้ ซึ่งความเป็นภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหาร
องค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ สามารถนำมาซึ่งการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ย
ยอมรับของคนทั้งหลาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; หลักปาปนิกรรม; ผู้บริหาร; ชีวิตวิถีใหม่

Abstract

This academic article aimed to study leadership according to Papanikkha-dhamma, Buddhist principle of organizational administrator during the new normal era. The organization administrator should follow a different method of the organization administration appropriately. The administrator in an organization of a leader with Papanikkha-dhamma should set rules and guidelines to reduce the spread of COVID-19. The leadership arouses the interest of the staff in the organization to develop their potentials in different levels and dimensions in line with regeneration and creativity in the current society by following Papanikkha-dhamma in an organization administration, namely, 1. 'Jakkhuma' referring to having wisdom for the future planning, 2. 'Withuro' referring to being able to organize in any particular area with expertise, and 3. 'Nissayasampanno' referring to being friendly and being able to be dependable. Leadership with Papanikkha-dhamma of the administrators in a new era could lead to an effective development in an organization which could be accepted by all of the people that would lead to community and social sustainable development.

Keywords: Leadership, Papanikkha-dhamma, Buddhist Principles; Administrators; New Normal Way of Life

บทนำ

ในองค์การหน่วยงานต่าง ๆ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอำนาจอิทธิพลในการบังคับบัญชา มอบหมายงานในกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ ผู้นำเป็นผู้ประสานความต้องการของบุคคลความต้องการของงานและความต้องการขององค์การเข้าด้วยกัน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2552) ซึ่งภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Aspects) โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันถือว่า ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (Change) เป็นเรื่องของการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation/Persuasion) การใช้อำนาจ (Power) และอิทธิพล (Influence) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทิศทาง (Direction) คอยช่วยให้ทุกคนในองค์กรมั่นใจว่าสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการแน่นอน ถูกทิศทาง (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และประยुทธ ชูสอน, 2557)

การบริหารงานของผู้บริหารนั้นสามารถนำหลักการในทางทฤษฎีของการบริหารงานของท่านผู้รู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นสากลทั่วไป แต่ในบางครั้งการบริหารงานในแนวต่าง ๆ ตามหลักการบริหารนั้นอาจจะขาดความยืดหยุ่น (Flexible) และขาดหลักคุณธรรม จริยธรรมซึ่ง

อาจเป็นเหตุให้การบริหารงานไม่ประสบความสำเร็จตามคาดหวัง แต่ถ้ามีการผสมผสานหลักการทางทฤษฎีต่าง ๆ ของการบริหารเข้ากับหลักการทางคำสอนศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการบริหารงานได้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้กับ การบริหารงานจะเกิดความยืดหยุ่น (Flexible) ในการบริหารงานมากขึ้น เกิดความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม การบริหารงานในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดและบรรลุเป้าหมายที่ปรากฏใน ทุติยาปาปนิกสูตร อังคุดตริกกาย ปญจนินาตที่พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงลักษณะของนักบริหารไว้ 3 ประการ คือ 1. จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักธุรกิจ ต้องรู้ว่าสินค้าที่ไหนได้ราคาถูก แล้วนำไปขายที่อื่นจึงได้ราคาแพง ในสมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะตก ถ้าเป็นผู้บริหารต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อนี้คือ มีความชำนาญในการใช้ความคิด 2. วิรูโร หมายถึง จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชรต้องดู ออกกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหน้าคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะ ข้อนี้คือ ความชำนาญด้านเทคนิค 3. นิสสยสัมปันโน หมายถึง ฟังพวาคัยคนอื่นได้ เพราะเป็นคนมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็มีเพื่อนพ่อค้าในเมืองนั้น ๆ ให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืมเงิน เพราะมี เครดิตดี ผู้บริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะข้อนี้สำคัญมาก คนไม่มีคน คนไม่มีเพื่อน ขึ้นสู่ที่สูงไม่ได้ คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ (อง.จตุกก.(ไทย) 21/157/203)

ดังนั้นภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกธรรมของผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งผู้บริหารองค์กร ควรมีความเป็นภาวะผู้นำ มีสติปัญญา บนพื้นฐานของความดีงาม มีความรู้ ความสามารถ และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม การพัฒนาองค์อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องใช้ภาวะการเป็นผู้นำนาระบบทัศน์ใหม่ (New paradigm Leadership) ซึ่งสามารถทำให้ผลงานในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยผู้บริหารองค์กรควรยึดหลัก ทุติยาปาปนิกสูตร หรือหลักปาปนิกธรรมในการบริหารองค์กร ซึ่งเป็นหลักคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเหตุ และปัจจัยให้การบริหารงานประสบความสำเร็จตามคาดหวัง อันได้แก่ 1. จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล 2. วิรูโร หมายถึง จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ 3. นิสสยสัมปันโน หมายถึง ฟังพวาคัยคนอื่นได้ เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งในการบริหารองค์กร ผู้ศึกษาควรได้เรียงลำดับขั้นตอนนำเสนอ ดังต่อไปนี้

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญาความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม พุทธองค์ตรัสไว้ในโคบาลสูตร โดยการเปรียบเทียบฝูงโค และโคจำฝูง เกี่ยวกับผู้นำและผู้ตาม ไว้ว่า เหมือนโคหัวหน้าฝูง ซึ่งเป็นโคจำฝูง วายน้ำ ไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคจำฝูงวายไปได้ตรง ฝูงโคผู้ตามทั้งหลาย ก็จะวาย

น้ำข้ามไปตรงตามกันและประสบกับความปลอดภัย หากโคจ่าฝูงพาวัวไปไม่ตรง คดไปคดมา โคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะว่ายน้ำคดไปคดมา และประสบกับความลำบากฉันท ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้นบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่หรือเป็นผู้นำหากมี คุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองคน แล้วผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบ ของผู้นำด้วยดีและประสบกับความปลอดภัยหากว่าผู้นำ หรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองคนแล้วผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตาม และประสบกับความลำบาก ฉันทนั้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) ภาวะผู้นำ คือ ความมีคุณธรรม มีคุณสมบัติในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ในการรวมเอากายเอาใจของมวลชน หรือประสานร้อยรวมคนจำนวนมากให้เห็นดีเห็นชอบ แล้วดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ติงามพร้อมทั้งเป็นผู้เสียสละ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมก่อนบุคคล ภาวะผู้นำ คือ คุณความดีของบุคคลในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคมและมนุษยชาติ เช่น ความมีสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ความบากบั่นเอาจริง เสียสละสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนามรวมทั้งสามารถในการประสานงาน การชี้แจง แนะนำ ชักชวนให้บุคคล หรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปให้เห็นร่วมกันเห็นไปในแนวเดียวกัน จนรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน มีใจเดียว มุ่งมั่นทุ่มเทดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป้าหมายที่ติงามร่วมกัน คนมีคุณธรรมอย่างนี้เราเรียกว่าผู้นำ หรือมีภาวะผู้นำ (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), 2547) และภาวะผู้นำ หมายถึงศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งซึ่งใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ และอำนาจการโดยการใช้กระบวนการสื่อความหมายดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็ได้ (กิติ ตยัคคานนท์, 2543)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่มีคุณสมบัติในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ความมีสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ความบากบั่นเอาจริง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่ชุมชน สังคม ซึ่งสามารถชักนำให้คนทั้งหลายมาร่วมกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ติงามได้

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

การบริหารงานในปัจจุบันนี้ผู้บริหารทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาวะการเป็นผู้นำนำกระบวนการทัศน์ใหม่ (New paradigm Leadership) เข้ามาเกี่ยวข้องเพราะจะสามารถได้ใช้หรือพยายามใช้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา หรืองานออกมาในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้นำสามารถผลักดันดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น การบริหารงานที่ดีจะต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะความเป็นผู้นำที่เก่งทั้งงาน เก่งคน เก่งคิด เก่งการดำเนินชีวิตไปพร้อมๆ กันได้ มีนักวิชาการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้ว่า การที่ผู้นำ และนำอย่างไรนั้น เป็นผลก่อให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำ (Leadership Styles) แบบภาวะผู้นำที่พบในการวิจัยและแนวปฏิบัติมี ดังนี้ (พระครูสิริจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม), 2549)

1. ผู้นำแบบเผด็จการหรือแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian or Autocratic styles) ภาวะผู้นำแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้อำนาจเพื่อให้เกิดความกลัว ลักษณะเด่นของภาวะผู้นำแบบนี้คือ การใช้อำนาจ การรวบอำนาจและการสั่งการให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

2. ผู้นำแบบประชาธิปไตยหรือแบบมีส่วนร่วม (Democratic or Participative style) ผู้นำแบบนี้จะปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม ในกิจกรรมของกลุ่มและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. ผู้นำ แบบยึดผลผลิตเป็นเกณฑ์ (Production-centric style) ผู้นำแบบนี้เน้นภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ และเทคนิคในการปฏิบัติงาน กำหนดมาตรฐานในการทำงาน แจกแจงภารกิจที่จะต้องปฏิบัติกำกับดูแลการทำงานอย่างใกล้ชิด เน้นความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ

4. ผู้นำแบบยึดลูกน้องเป็นเกณฑ์ (Employee-centric style) ผู้นำแบบนี้เน้นความพอใจของลูกน้องเป็นประการสำคัญ ปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานตามวิธีการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการจะทำ ผู้นำกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนแล้วให้เสรีภาพกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

5. ผู้นำแบบค้ำจุน (Supportive style) ผู้นำแบบนี้แสวงหาการสนับสนุนทางจิตวิทยาจากผู้ใต้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ-ผู้ตามตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจซึ่งกันและกันและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

6. ผู้นำแบบทำตามหน้าที่ (Functional-centric or instrumental-centric style) ผู้นำแบบนี้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในหน้าที่เหล่านี้ เช่น การวางแผนการจัดองค์การ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น บุคคลจะเป็นผู้นำก็ต่อเมื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ผลเป็นอย่างดี

7. ภาวะผู้นำที่ยึดความเป็นจริง (Reality-centric leadership) ภาวะผู้นำแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริงของสถานการณ์ตั้งนั้น แบบของภาวะผู้นำจึงขึ้นอยู่กับความถูกต้องในการวิเคราะห์สถานการณ์ ผู้นำจะปรับแบบของภาวะผู้นำให้เข้ากับสถานการณ์

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ ลักษณะที่ช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำจึงได้มีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ มีบุคคลต่างพยายามศึกษาภาวะผู้นำในมิติต่างๆ เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ ของ Conger และ Kanungo ภาวะผู้นำมีความสามารถพิเศษบนพื้นฐานจากคุณสมบัติของผู้นำที่สังเกตเห็นได้ การศึกษาของเขาเป็นการสังเกตจากพฤติกรรมของผู้นำโดยทำการเปรียบเทียบระหว่างผู้นำที่มีความสามารถพิเศษกับผู้นำที่ไร้ความสามารถพิเศษได้ค้นพบเกี่ยวกับผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic leaders) ที่สำคัญ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ (เสาวนิต เสาวณานนท์, 2542)

1. วิสัยทัศน์กว้างไกล (Extremity vision) คือผู้นำที่เห็นความสำคัญในการมีวิสัยทัศน์ ไม่แต่เพียงจะทำการต่าง ๆ ให้แค่สำเร็จตามหน้าที่เท่านั้น แต่การมีวิสัยทัศน์ย่อมต้องมีความกล้า

ในการปรับเปลี่ยน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้ตามจะรับได้หรือตามได้ทันแค่ไหนโดยผู้คนที่ขาดวิสัยทัศน์โดยทั่วไปมักจะทำเพียงให้ได้อยู่ในตำแหน่งเท่านั้นจะคิดปรับเปลี่ยนก็เพียงเล็กน้อยเพื่อไม่ให้ถูกตำหนิได้มีนโยบายหรือกลยุทธ์ที่เป็นแผนงานอย่างเป็นรูปธรรมให้ทุกคนได้รู้หรือปฏิบัติตามได้ อย่างไรก็ตามถ้าผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ปรับเปลี่ยนได้ในบุคลากรในองค์กร มีความยินยอมและสามารถนำไปปฏิบัติได้

2. กล้าเสี่ยง (High personal risk) โดยทั่วไปผู้นำที่มีความสามารถนั้นจะเป็นบุคคลที่ยอมเสียสละเพื่อกลุ่ม เพื่อองค์กรกล้าเสี่ยง และให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในความสำเร็จร่วมกันของผู้นำเอง ความเชื่อในใจลูกน้องจะมีให้เห็นในผู้นำแบบนี้และลูกน้องก็จะเชื่อใจ ผู้นำที่สนใจในความต้องการของลูกน้องไม่ใช่เพื่อสิ่งที่ตนเองต้องการอย่างเดียว สิ่งที่จะประทับใจลูกน้องต่อการเสี่ยงของผู้นำก็คือ การเสี่ยงถึงขั้นยอมรับที่จะสูญเสียตำแหน่งหน้าที่ผลประโยชน์ในองค์กรไปเพื่อความถูกต้อง และเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร

3. ทฤษฎีปฏิภิกิริยาโต้ตอบความคาดหวัง (Interaction Expectation Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาวะผู้นำเกิดจากปฏิภิกิริยาโต้ตอบและความคาดหวังระหว่างสมาชิกในกลุ่มฉะนั้นผู้ที่ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำได้ต้องมีความคิดริเริ่ม และสามารถดูแลโครงสร้างของปฏิภิกิริยาโต้ตอบของสมาชิกในกลุ่ม เพราะจะต้องสามารถตอบสนองความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มตลอดเวลา

4. ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theories) ทฤษฎีนี้มุ่งที่จะพัฒนาสถาบันให้มีประสิทธิผลและมีความเป็นปึกแผ่น โดยเน้นความสำคัญที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พยายามทำให้บุคคลในสถาบันมีความเป็นอิสระเสรี สามารถสนองความต้องการของตนเอง และของสถาบันได้เป้าหมายของภาวะผู้นำตามทฤษฎีนี้ก็คือ การปฏิบัติการเพื่อที่จะได้มาซึ่งผลงานและน้ำใจจากผู้ร่วมงานในเวลาเดียวกัน

5. สื่อสารด้วยความมั่นใจ (Communication of self-confidence) ผู้นำ ที่สื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจจะเป็นที่ยอมรับว่ามีความสามารถมากกว่าผู้ที่สับสนและไม่มี ความชัดเจน หรือคลุมเครือ ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ จะไม่มีทางสำเร็จได้ด้วยความโชคคิของผู้นำทุกครั้งไป หากเขาขาดการสื่อที่แสดงถึงความเชื่อมั่นความมั่นใจของผู้นำจะเป็นแบบอย่างของผู้ตาม ความรู้สึกของผู้ตามที่เชื่อว่าผู้นำมีความรู้วิธีการที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ย่อมตั้งใจทำงานหนัก เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้นำ นั่นคือเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงาน อันเนื่องมาจากการมีการสื่อสารด้วยความมั่นใจ

6. ใช้อำนาจส่วนบุคคล (Use of personal power) โดยทั่วไปพบว่าผู้นำที่มีความสามารถชอบใช้อำนาจส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ อำนาจแห่งความเชี่ยวชาญ และอำนาจแห่งความเป็นเพื่อนในการปฏิบัติงานให้เสร็จลุล่วง ส่วนผู้นำที่ใช้อำนาจหน้าที่สั่งการให้ลูกน้องปฏิบัติงาน แม้ว่าจะงานจะเสร็จลุล่วงด้วยดี ผู้นำก็ดูเหมือนไม่มีความสามารถพิเศษใดๆ เปรียบเหมือนกับการที่ผู้นำสั่งการให้ลูกน้องช่วยกันหากกลยุทธ์ต่าง ๆ และช่วยกันทำงานแม้ลูกน้องจะ

พอใจที่ได้มีส่วนร่วม แต่ผู้นำก็ไม่ได้รับการยกย่องใด ๆ มากขึ้น เพราะไม่ได้แสดงความเชี่ยวชาญ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ตาม

สรุปได้ว่า แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ คือการบริหารงานที่จำเป็นต้องมีผู้บริหาร ที่มีภาวะความเป็นผู้นำและเก่งงาน เก่งคน เก่งคิด เก่งการดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กัน มีกระบวนการบริหารงาน ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าเสี่ยง มีความคิดริเริ่ม และสามารถดูแลโครงสร้างของปฏิบัติการได้ต่อบ ของสมาชิกในกลุ่ม มุ่งที่จะพัฒนาสถาบันให้มีประสิทธิผล สื่อสารด้วยความมั่นใจ และใช้อำนาจ ส่วนบุคคล ได้แก่ อำนาจแห่งความเชี่ยวชาญ และอำนาจแห่งความเป็นเพื่อนในการปฏิบัติงาน ให้เสร็จลุล่วง

ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหาร

ผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ได้นั้นนอกจาก จะมีความสามารถแล้ว ยังต้องมีความดี คือ มีคุณธรรมอีกด้วย ตามแนวพระพุทธศาสนาลักษณะ ของผู้นำที่ดีนั้น ต้องเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมในตนเอง คือ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมเป็นเครื่องชี้้นำในการ ปกครองและการบริหาร รัฐ ประเทศ องค์กร หรือหมู่คณะ ให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งหากผู้นำมีแต่ ความสามารถ แต่ไม่มีคุณธรรม รัฐ ประเทศ องค์กร หรือหมู่คณะ ย่อมที่จะประสบกับความ เดือดร้อนจากการปกครองหรือการบริหารของผู้นำนั้น ผู้นำไม่จำเป็นต้องรู้ทุกอย่าง ทำทุกอย่าง เพราะสามารถหาคนอื่น ที่ชำนาญด้านนั้น ๆ มาช่วยงานได้ จากภาวะความเป็นผู้นำดังกล่าว สะท้อนถึงภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำทุกระดับ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นเรื่องความอยู่ รอดและเสถียรภาพขององค์กรและประเทศชาติ โดยรวมด้วย ผู้นำหรือ ผู้บริหารคือ ผู้ที่มีอำนาจ และอิทธิพลสูงสุดขององค์กร ความเป็นผู้นำจึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการบริหาร องค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนี้แล้วต้องคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารหรือผู้นำในที่ใช้แนวคิดการบริหารนี้ส่วนมากมักมี แนวคิดทฤษฎีทางทางตะวันตกมาใช้ ในการบริหาร แต่ในพระพุทธศาสนามีคำสอนที่พูดถึง เกี่ยวกับลักษณะของผู้นำดังที่ปรากฏอยู่ใน พระไตรปิฎกทุติยปาปนิกสูตร เพื่อให้เข้าใจพระสูตรนี้ ได้มี พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2554) ท่านได้กล่าวถึง ทุติยปาปนิกสูตร หรือปาปนิกรรม 3 ประกอบด้วย

1. จักขุมา ตาดี
2. วิรูโร จัดเจนธุรกิจ
3. นิสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในทุติยปาปนิกสูตรว่า เกี่ยวกับคุณลักษณะ 3 ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้นักบริหารสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประกอบด้วย

1. จักขุมา มีตาดี มีวิสัยทัศน์ กว้างยาวไกล การมีตาดี หมายถึง การมีสายตามองเห็น การพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวไกลไปข้างหน้าของตัวผู้นำเอง ผู้นำที่ดีจะสามารถมองเห็นในสิ่งที่คน

อื่นมองไม่เห็น เป็นการมองจากตาภายในเทียบได้กับการจินตนาการภาพแห่งอนาคต (Visualization) และมองเห็นว่าจะพัฒนาไปสู่ จุดหมายแห่งความสำเร็จนั้นได้อย่างไร

2. วิจูโร มีทักษะในการทำงานที่ดีของผู้นำ ประกอบกับการมีความรู้ละเอียดในงาน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในกิจการและหน้าที่การงานของตน หมายถึง ผู้นำที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดีในการทำงานในทุกองค์ประกอบขององค์กร สามารถนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งร่วมกันไว้ได้

3. นิสสยสัมปันโน การมีทักษะการสื่อสาร มนุษย์สัมพันธ์ดี ทำงานได้กับคนทุกระดับชั้นผูกมัดใจคนไว้ได้ ด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่น ได้แก่ การที่ผู้นำในองค์กรสามารถสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้กับคนทุกระดับชั้น โดยไม่ถือเนื้อถือตัว ไม่รู้สีกว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่นยินดีที่จะให้รับฟัง ร่วมงานเป็นผู้นำใฝ่บริการ (Servant Leadership) มีความโอ้อ้อมอารียินดีที่จะช่วยเหลือทุกคนที่กำลังเดือดร้อน ในทุติยปาปนิคสูตร กล่าวถึงคุณสมบัติของพ่อค้ากับของภิกษุว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลายพ่อค้าประกอบด้วยองค์ 3 ย่อมถึงความใหญ่ความไพบลุยในโภคทรัพย์ไม่นานเลยองค์ 3 คืออะไร คือ พ่อค้า เป็นผู้มิดดวงตา มีความฉลาด ถึงพร้อมด้วยที่พึงอาศัย ก็พ่อค้าเป็นผู้มิดดวงตาอย่างไร พ่อค้ารู้ สินค้าว่า สินค้าสิ่งนี้ซื้ออย่างไร ขายอย่างไร เป็นต้นทุนเท่านี้ กำไรเท่านี้อย่างไร ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้า ชื่อว่า เป็นผู้มิดดวงตา พ่อค้าเป็นผู้ฉลาดอย่างไร พ่อค้าเป็นผู้เข้าใจที่จะซื้อและที่จะขายอย่างไร พ่อค้า ชื่อว่า ฉลาด พ่อค้าถึงพร้อมด้วยที่พึงอาศัยอย่างไร คฤหบดีทั้งหลายก็ดี บุตรของ คฤหบดีทั้งหลายก็ดี ที่มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก ย่อมรู้จักพ่อค่านั่นอย่างนี้ว่า พ่อค้าผู้เจริญผู้นี้แหละเป็นคนมิดดวงตาด้วยฉลาดด้วย มีกำลังพอที่จะเลี้ยงบุตรภริยาและแถมพกให้เราบ้างตามเวลาอันควร คฤหบดีและบุตรของคฤหบดีเหล่านั้นย่อมรับรองพ่อค่านั่นด้วยโภคะทั้งหลายว่า สหายพ่อค้า แต่นี้ไปเชิญท่านนำโภคะไปเลี้ยงบุตรภริยา และจงแถมพกให้ เราบ้างตามเวลาอันควรเถิดอย่างนี้ พ่อค้า ชื่อว่า ถึงพร้อมด้วยที่พึงอาศัย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าประกอบด้วยองค์ 3 นี้แล ย่อมถึงความใหญ่ความไพบลุยในโภคทรัพย์ไม่นานเลย ฉันทเดียวกัณนัณแล ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม 3 ย่อมถึงความใหญ่ความไพบลุยในกุศลธรรมทั้งหลายไม่นานเลย ธรรม 3 คืออะไร คือ ภิกษุเป็นผู้มิดดวงตา มีความเพียรและถึงพร้อมด้วยที่พึงอาศัย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2552)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิคธรรมของผู้บริหาร หมายถึง ผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเป็นผู้ที่มีธรรมเป็นเครื่องชี้้นำในการปกครองและการบริหาร ตามหลัก ปาปนิคธรรม 3 ประกอบด้วย 1. จักขุมา ตาดี คือมีวิสัยทัศน์ กว้างยาวไกล 2. วิจูโร จัดเจนธุรกิจ คือมีทักษะในการทำงานที่ดีของผู้นำ 3. นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย คือการมีทักษะการสื่อสาร มนุษย์สัมพันธ์ดี

ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่

ภาวะผู้นำ เช่น สติปัญญาความดีงาม ความรู้ ความสามารถของผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร และสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ดีงาม หรือมีความประพฤติที่ดีงาม เกี่ยวกับลักษณะของผู้นำดังที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกทุกติยาปานิคมสูตร ได้แก่ จักขุมา มีตาดี มีวิสัยทัศน์ กว้างยาวไกล มีทักษะในการทำงานที่ดีของผู้นำ และการมีทักษะการสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ดี ที่เรียกว่าหลักปาปนิกรรมผู้บริหาร ที่มีความสัมพันธ์กันกับภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กันเมื่อมีผู้นำก็ต้องมีภาวะผู้นำเช่นกัน ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์อยู่ในตนเอง ที่สร้างความโดดเด่นให้กับองค์กร ทำให้เป็นที่ยอมรับขององค์กรของตนและองค์กรอื่นได้ที่คนในองค์กรนั้นให้ความสนใจและเชื่อใจว่าสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ ทำให้ได้รับความร่วมมือและนอกเหนือไปจากนั้นคือการได้รับความเคารพนับถือ ภาวะผู้นำของผู้นำจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าควรเริ่มต้นที่การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับผู้นำผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำองค์กร จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นผู้นำ คือ ผู้ที่สามารถมีอิทธิพลเหนือกลุ่มหรือผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำคือมีลักษณะเด่น มีวิสัยทัศน์ มีค่านิยมที่เหมาะสม และมีอิทธิพลเหนือคนอื่นตลอดจนมีความสามารถในการตัดสินใจที่เป็นการตัดสินใจที่ยากและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม โดยผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรในปัจจุบัน ต้องสามารถบริหารงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงาน ตามรายละเอียด ดังนี้

คำว่า New Normal ถูกนำมาใช้ครั้งแรกโดยบิลล์ กรอส (Bill Gross) ผู้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ชาวอเมริกัน โดยตอนนั้นเขาใช้อธิบายถึงสภาวะเศรษฐกิจโลก หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ ในสหรัฐฯ ช่วงระหว่างปี 2007-2009 เป็นสภาวะที่เศรษฐกิจโลกมีอัตราการเติบโตชะลอตัวลงจากในอดีต และเข้าสู่อัตราการเติบโตเฉลี่ยระดับใหม่ที่ต่ำกว่าเดิม ควบคู่ไปกับอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังเกิดวิกฤติทางการเงินในสหรัฐฯ ในตอนนี้ที่โลกเกิดวิกฤติการณ์ COVID-19 คำว่า นิว นอร์มอล (New Normal) ถูกหยิบมาใช้อีกครั้งแต่ขยายวงออกไปในทุกวงการไม่ว่าจะเป็นภาคเศรษฐกิจ ธุรกิจ การศึกษา ชีวิตประจำวัน หรือภาคสังคมอะไรก็ตามที่เป็นเรื่องเกิดขึ้นใหม่หลัง COVID-19 วิถีชีวิตแบบใหม่ก็จะถูกเรียกว่า New Normal (กรมสุขภาพจิต, 2563)

จากวิกฤติโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบในระดับบุคคลและภาคธุรกิจ ต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตแบบใหม่หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า New Normal แต่ในวิกฤตยังมีโอกาสเสมอ ทำให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ในส่วนของการบริหารภายในองค์กรก็ต้องก้าวไปสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมการรับมืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และต้องทันต่อเหตุการณ์ด้วยวิธีการดังนี้ (ธารงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, 2563)

1. การปรับให้มีการ Work from Home หรือ Remote Work หรือ Work Anywhere ปัจจัยแรกที่หลากหลาย ๆ องค์กรเริ่มหันมาเห็นความสำคัญเลยก็คือ การทำงานแบบ Work From Home หรือ Remote Work หรือ Work Anywhere ที่สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายขององค์กร และค่าใช้จ่ายของคนทำงานได้เป็นอย่างดี ช่วยให้คนทำงานมีเวลาส่วนตัว และมี Work life Balance มากขึ้น ซึ่งสมคูลนี้จะช่วยให้คนทำงานมีความเครียดลดลง และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการสัมผัสกับเชื้อไวรัส หรือโรคติดต่อใดๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี

2. การประชุมผ่านวิดีโอคอล การประชุมงานในสภาวะโควิด-19 แบบนี้ อาจทำให้เกิดความเสี่ยง ที่ผู้ประกอบการ หรือคนทำงานจะเกิดการสัมผัสกับเชื้อไวรัส ซึ่งผู้ประกอบการสามารถเปลี่ยนระบบของการประชุมงานแบบปกติ มาเป็นการประชุมผ่านการวิดีโอคอลก็จะสามารถช่วยให้ทุกคนในองค์กร มีความปลอดภัยมากขึ้นนั่นเอง

3. การส่งงานผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การทำงานในปัจจุบัน นอกจากจะสามารถพูดคุย ติดต่อกัน ประชุมงานผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ได้แล้ว การส่งงานผ่านช่องทางออนไลน์ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้ประกอบการไม่ควรมองข้าม เนื่องจากจะช่วยลดปริมาณการสร้างขยะ ช่วยลดต้นทุน และค่าใช้จ่ายในองค์กร รวมถึงยังสร้างความสะดวกสบาย ประหยัดพื้นที่ได้อีกด้วย

4. การตั้งกฎระเบียบด้านการกำหนดระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และความสะอาดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ความสะอาด ถือเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้ชีวิตของคนในองค์กรมีความปลอดภัยและส่งผลให้องค์กรมีความเข้มแข็งมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงควรใส่ใจในการรักษาระยะห่างทางสังคม และการรักษาความสะอาดเป็นพิเศษ ควรมีการวัดไข้ก่อนเข้าบริษัททุกครั้ง มีเจลแอลกอฮอล์ หรือสบู่ไว้ให้ล้างมือ และหมั่นทำความสะอาดองค์กรให้ปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ ต้องยึดหลักปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน D-M-H-T-T-A คือ D : Distancing เว้นระยะห่าง M : Mask wearing สวมหน้ากาก H : Hand washing ล้างมือบ่อย ๆ T : Temperature ตรวจวัดอุณหภูมิ T : Testing ตรวจเชื้อโควิด-19 และ A : Application Thaichana ใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ/หมอชนะ และสามารถเข้าไปประเมินตนเองได้ผ่านแอปพลิเคชัน "ไทยเซฟไทย" ว่ามีความเสี่ยงที่จะแพร่เชื้อหรือไม่ เป็นการปกป้องคนในครอบครัวและเพื่อนในที่ทำงานไม่ให้เป็นโควิด-19

5. การโฟกัสกันที่ผลงานเป็นสำคัญ หากย้อนกลับไปในช่วงแรก ที่กล่าวว่าการทำงานแบบ Work from Home หรือ Remote Work นั้นจะช่วยให้คนทำงานมีความสุขมากขึ้น แต่สำหรับตัวของผู้ประกอบการบางคนอาจคิดว่า การที่คนทำงานทำงานอยู่ที่บ้าน อาจมองว่าเหมือนทำงานไม่คุ้มกับเงินเดือน แต่อันที่จริงแล้ว ก็ควรเลือกมองที่ผลงานของเหล่าคนทำงานเป็นหลัก ว่ามีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาฝีมือให้ดีขึ้น เพื่อช่วยให้องค์กรเดินหน้าต่อไปได้มากกว่าปริมาณของชั่วโมงการทำงานนั่นเอง

6. การสำรวจข้อคิดเห็นต่าง ๆ สม่่าเสมอ ในวิถีแบบปกติใหม่ หรือ New Normal นั้น เรียกได้ว่า แทบทุกธุรกิจ จำเป็นต้องเข้าใจ และปรับตัวให้เข้ากับภาวะใหม่นี้ โดยเฉพาะการหันมามองช่องทางการขายแบบออนไลน์ หรือการทำธุรกิจแบบออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการควรหันหาไอเดียใหม่ ๆ หรือเรียกเหล่าคนทำงานเข้ามาประชุม เพื่อให้มีการนำเสนอไอเดียใหม่ๆ และเหมาะสม ที่จะสามารถดำเนินธุรกิจเหล่านี้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ โดยตัวของผู้ประกอบการเองก็จำเป็นที่จะต้องเปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ เพื่อสิ่งที่ดีที่สุดขององค์กรอีกด้วย

ซึ่งคำที่มากับ COVID-19 คือ คำว่า New normal หรือจะเรียกว่า วิถีใหม่ ก็ได้ หมายถึง เมื่อเกิดไวรัสระบาดในครั้งนี้อันแล้วจะเกิดความเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในทุกภาคส่วนไปจากเดิมมากมายหลายอย่างถ้าจะถามว่าแล้วในการบริหารคนในรูปแบบข้างต้น จะมีการปรับเปลี่ยนวิถีใหม่ หรือ New normal ในองค์กรเป็นอย่างไร องค์กรควรมุ่งเน้นผลงาน (Outcome) แทนที่จะมา Focus กับการลงเวลามาทำงาน โดยที่ผู้รับผิดชอบการบริหารงานบุคคล ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆที่รับผิดชอบฯ ต้องทบทวนตำแหน่งงานว่า ตำแหน่งและหน่วยงานใดที่จะ Work from home ได้บ้าง หน่วยงานไหนที่ยังจำเป็นต้องมาทำงานที่บริษัท ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นงานที่จะต้องมาใช้เครื่องมือเครื่องมือนี่ทำงาน ตลอดจนการจัดการเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น คอมพิวเตอร์แบบ Notebook และหรือโทรศัพท์มือถือที่ต่อ Internet พร้อมทั้งกำหนดวิธีการวัดผลงานตามลักษณะงานให้ชัดเจนการหา Software หรือ Apps ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการทำงาน ไม่ว่าจะ เป็น Software สำหรับการ Work from home หรือ Software ที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างพนักงานในการประสานงาน รวมถึงมีการวางมาตรการในการสื่อสารสั่งการของแต่ละหน่วยงาน ว่าใครจะเป็น Contact person เมื่อเกิดเหตุเร่งด่วนฉุกเฉิน (Emergency Response Plan) องค์กรจะต้องค้นหาว่าบุคลากรในตำแหน่งใดเป็น Key position และพนักงานคนไหนบ้างที่เป็น Key person พร้อมทั้งต้องทำผังทดแทน (Succession plan) ในกรณีที่พนักงานที่เป็น Key person ติดเชื้อหรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ใครจะเป็นคนทำงานแทนได้พร้อมทั้งต้องมีแผนการพัฒนาพนักงาน Individual Development Plan-IDP) ที่ถูกวางตัวให้เป็นทายาท (Successor) รวมถึงมีการติดตามผลการพัฒนาให้ชัดเจน องค์กรต้องจัดหาและจัดทำ Layout สถานที่ทำงานใหม่ ให้สอดคล้องกับยุค COVID-19 เพื่อป้องกันหรือลดการติดเชื้อ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการติดต่อประสานงานภายในองค์กร โดยการวางแผนปฏิบัติให้ชัดเจนว่าจะมีกฎเกณฑ์อย่างไรบ้าง เช่น กรณีพนักงานจะต้องเดินทางไปติดต่อกันต่างประเทศ กรณีพนักงานจากต่างประเทศจะต้องมาติดต่อกันในประเทศไทย หรือ กรณีบุคคลภายนอกเข้ามาติดต่อกันในหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องมีจุดพักรอ (State Quarantine) ตรงไหน หรือมีการสกรีนบุคคลภายนอกแบบไหนยังไงเพื่อเพิ่มความปลอดภัย การดูแล Facility ส่วนกลางให้ปลอดภัย และมีความสะอาดอย่างเหมาะสม เช่น ห้องอาหาร Canteen) ห้องออกกำลังกาย (Fitness)

ห้องประชุม จุติรับแขก สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน รวมถึงการปรับเพื่อเปลี่ยน ขยับขยาย
กิจการเพื่ออนาคต ซึ่งการบริหารภายในองค์กรก็ต้องก้าวไปสู่ยุคดิจิทัลที่แสดงไว้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารภายในองค์กรก็ต้องก้าวไปสู่ยุคดิจิทัล กับ 6 เทคนิคการจัดการในยุคใหม่

สรุปได้ว่า ผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ควรมีการบริหารภายใน องค์กรก็ต้องก้าวไปสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น และต้องเตรียมการรับมืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องทัน ต่อเหตุการณ์ด้วยวิธีการดังนี้ ได้แก่ 1. การปรับให้มีการ Work From Home หรือ Remote Work หรือ Work Anywhere 2. การประชุมผ่านวิดีโอคอล 3. การส่งงานผ่านแพลตฟอร์ม ออนไลน์ 4. การตั้งกฎระเบียบด้านความสะอาดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน 5. การโฟกัสกันที่ ผลงานเป็นสำคัญ 6. การสำรวจข้อคิดเห็นต่างๆ สม่ำเสมอ

สรุป

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลที่มีคุณสมบัติในการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ความมีสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ความบากบั่นเอาจริง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่ชุมชน สังคม ซึ่งสามารถชักนำให้คนทั้งหลายมาร่วมกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงามได้ ซึ่งภาวะผู้นำ ตามหลักปณิธานธรรมของผู้บริหาร หมายถึง ผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมาย โดยเป็นผู้ที่มีธรรมเป็นเครื่องชี้้นำในการปกครองและการบริหาร ประกอบด้วย 1. จักขุมา ตาดี ผู้บริหารองค์กรมีวิสัยทัศน์ 2. วิรุโรวุ ผู้บริหารองค์กรมีทักษะในการทำงานที่ดีของ ความเป็นผู้นำ และ 3. นิสสยสัมปันโน ผู้บริหารองค์กรมีทักษะการสื่อสาร มนุษย์สัมพันธ์ดี

การบริหารงานที่ดีจะต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะความเป็นผู้นำที่เก่งงาน เก่งคน เก่งคิด เก่ง การดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กัน มีกระบวนการบริหารงาน ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพที่ สอดคล้องกับยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรควรใช้

กระบวนการในการบริหารองค์กร ได้แก่ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าเสี่ยง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มุ่งที่จะพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิผล มีการสื่อสารด้วยความมั่นใจ และใช้อำนาจส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ ใช้อำนาจด้วยความเชี่ยวชาญ และอำนาจแห่งความเป็นเพื่อนในการปฏิบัติงานให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี

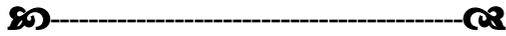
ดังนั้นภาวะผู้นำตามหลักป้าปณิกรรมของผู้บริหารองค์กรในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องใช้ภาวะการเป็นผู้นำนำกระบวนการทัศน์ใหม่ (New paradigm Leadership) ซึ่งสามารถทำให้ผลงานในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยยึดหลักทฤษฎีป้าปณิกรรม หรือหลักป้าปณิกรรมในการบริหารองค์กร ซึ่งเป็นหลักคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเหตุ และปัจจัยให้การบริหารงานประสบความสำเร็จตามคาดหวัง ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรมีปัญญามองการณ์ไกล สามารถจัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ฟังพวาคัยคนอื่นได้ และเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). *New Normal ชีวิตวิถีใหม่*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>
- กิติ ตัยคคานนท์. (2543). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: เพลวอักษร.
- อึ้งรงค์ดี คงคาสวัสดิ์. (2563). *6 เทคนิคการจัดการในยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: HR Center, Co., Ltd.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำ และผู้นำ กลยุทธ์ Leadership and Strategic Leader*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- พระครูสิริจันทวิรัฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม). (2549). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2552). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม)*. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมมิก จำกัด.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). (2547). *สงฆ์ผู้นำสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เศวานิต เศษานนท์. (2542). *ภาวะผู้นำ*. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และประยุทธ์ ชูสอน. (2557). *ภาวะผู้นำ แบบโลกาภิวัตน์: แนวคิดและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นานาชาติ.

คัมภีร์หลุนอวี่ : ว่าด้วยศาสตร์การปกครอง*

THE ANALECTS OF CONFUCIUS: ON THE SCIENCE OF GOVERNANCE

นัฐพล บุญสอน

Natthapon Boonsorn

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

The Secretariat of the Senate

Corresponding Author E-mail: bowensenate@hotmail.com

บทคัดย่อ

หลักปรัชญาและระบบความคิดที่มีอิทธิพลต่อชาวจีนตลอดระยะเวลาสองพันกว่าปีที่ผ่านมาคงจะหนีไม่พ้นหลักปรัชญาและระบบความคิดของสำนักปรัชญา หยูเจีย (Confucianism) ของท่านจอมปราชญ์ขงจื้อ ในขณะที่ท่านเป็นขุนนางฝ่ายตุลาการของแคว้นหลู่ได้ใช้ศาสตร์การปกครองที่แฝงด้วยหลักปรัชญาและระบบความคิดของสำนักปรัชญาหยูเจียหลายด้านทำให้แค่ช่วงเวลาไม่ถึงหนึ่งปีก็สามารถบริหารจัดการบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข อาณาประชาราษฎร์อยู่ดีกินดีถ้วนหน้า จนเลื่องลือไปทั่วทุกสารทิศทำให้มีเจ้าเมืองและขุนนางชั้นผู้ใหญ่มาขอคำชี้แนะจากท่านอย่างล้นหลาม ซึ่งสิ่งที่ท่านขงจื้อได้ให้คำแนะนำนั้นมีมากมายหลายศาสตร์ บรรดาศิษย์ได้นำเอาคติพจน์และวาทะที่ท่านขงจื้ออบรมสอนสั่งผ่านการสนทนาถามตอบ พร้อมทั้งหลักแนวคิดหรือทฤษฎีที่เป็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ เรียบเรียงขึ้นเป็นคัมภีร์หลุนอวี่ ภายหลังได้กลายเป็นหนึ่งในคัมภีร์คลาสสิกของสำนักปรัชญาหยูเจีย ผู้ปกครองหรือขุนนางจีนแต่ละยุคสมัยจำนวนไม่น้อยศึกษาเรียนรู้ พร้อมทั้งนำหลักแนวคิดและศาสตร์การปกครองในคัมภีร์หลุนอวี่มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปกครองและการบริหารบ้านเมือง เพื่อสร้างสรรค์สังคมธรรมาภิบาล สร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม เรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: คัมภีร์หลุนอวี่; ศาสตร์การปกครอง; ปราชญ์ขงจื้อ

Abstract

The main philosophy and thought system that have influenced the Chinese people over the past two thousand years is no other than Confucianism School of Thought by Confucius. While he was the judicial aristocrat of state of Lu, he applied many aspects of the ruling ideology that covered the philosophy and thought systems of the Confucianism School of Philosophy. Thus, in less than a year, he was able to govern the country peacefully and keep the people in good health. His philosophy became famous in all directions, causing a large number of city lords and nobles from around the country to seek his advice. Actually, there were various sciences that had adopted Confucius' philosophy. Many rulers practiced the motto, slogan and teaching of Confucius for which they gained through conversations they had with him. The principles of concepts and theories had been later compiled into the Analects of Confucius scriptures and became one of the classic texts of the Confucianism School of Philosophy. Many Chinese rulers and nobles intensively studied and applied the concepts and ruling ideology of the Analects of Confucius until today. Ever since its conception, Chinese rulers administered these philosophies to governing policies and the management of the country in hope to create good governance and virtuous people.

Keywords: The Analects of Confucius; Science of Governance; Confucius

บทนำ

ท่ามกลางกระแสนิยมจีนของสังคมโลกในปัจจุบัน ทำให้สถาบันชั้นนำต่าง ๆ ทั้งในไทยและต่างประเทศให้ความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของจีนในบริบทต่าง ๆ จนทำให้เกิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจีนศึกษาขึ้นอย่างแพร่หลาย ซึ่งสาขาวิชาจีนศึกษาจะมุ่งสร้างบุคลากรที่มีทักษะภาษาจีนที่ดีและมีความรู้ความเข้าใจประเทศจีนอย่างลึกซึ้งในทุก ๆ ด้าน ทั้งประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนหลักปรัชญาและระบบความคิดที่เป็นเสมือนพลังขับเคลื่อนในการทำให้สังคมจีนคงความยิ่งใหญ่เกรียงไกรตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันนี้ได้

จีนมีกระแสธารแห่งความคิดทางปรัชญาที่สมบูรณ์แบบมายาวนานหลายพันปีแล้ว และระบบแนวคิดเหล่านั้นได้ก่อตัวมาจากหลักปรัชญาของจีนที่สำคัญสองสาย คือ ปรัชญาเต๋าและปรัชญาขงจื้อ ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสต์ศักราช โดยมีผู้นำในการอบรมสอนสั่ง คือ ท่านเล่าจื้อและขงจื้อตามลำดับ แต่หากจะกล่าวถึงหลักปรัชญาและระบบความคิดที่มีอิทธิพลต่อชาวจีนตลอดระยะเวลาสองพันกว่าปีที่ผ่านมามักจะหนีไม่พ้นหลักปรัชญาและ

ระบบความคิดของสำนักปรัชญา หยุเจีย (Confucianism) ของท่านขงจื้อ ตลอดช่วงชีวิตของท่านขงจื้อนั้น จุดตั้งดวงประทีปที่ประสาทแสงสว่างทางปัญญา เป็นจริยะประภาคาร ส่งางมาด้วยความอ่อนโยน เป็นกองไฟอบอุ่นในฤดูหนาวที่เข้าถึงจิตใจผู้ไฝ่ดี ชาวจีนจึงได้สาธุการสรรเสริญท่านว่า หากฟ้าไม่โปรดประทานท่านจอมปราชญ์บรมครูขงจื้อจุดีสุโลกา โลกก็คือรัตติกาลอันมืดมิด ด้วยความเป็นผู้มีจิตเมตตาอันบริสุทธิ์ ท่านจึงอยากเห็นทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มุ่งเน้นในการสร้างสังคมที่มีธรรมาภิบาล สร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งหวังให้โลกบังเกิดเอกภาพ ท่านจึงได้จาริกไปตามแคว้นต่าง ๆ บางแห่งต้องเดินทางไกลหลายร้อยหลายพันลี้ ผ่านเมืองแล้วเมืองเล่า เพื่อเผยแผ่แนวคิดและหลักการปกครองให้กับเจ้าผู้ครองนครรัฐ ชุนนาง เรื่อยมาจนถึงประชาชนทั่วไป

แนวคิดและหลักการปกครองที่ท่านขงจื้อใช้ในการปกครองตอนเป็นชุนนางฝ่ายตุลาการของแคว้นหลู่ นั้น ทำให้แค่ช่วงเวลาไม่ถึงหนึ่งปีก็สามารถบริหารจัดการบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข อาณาประชาราษฎร์อยู่ดีกินดีถ้วนหน้า จนเลื่องลือไปทั่วทุกสารทิศทำให้มีเจ้าเมืองและชุนนางชั้นผู้ใหญ่มาขอคำชี้แนะจากท่านอย่างมากหลาย ซึ่งสิ่งที่ท่านขงจื้อได้ให้คำแนะนำนั้นมีมากมายหลายศาสตร์ ซึ่งบรรดาศิษย์ได้นำเอาคติพจน์และคำพูดที่ท่านขงจื้ออบรมสอนสั่งผ่านการสนทนาถามตอบ พร้อมทั้งหลักแนวคิดหรือทฤษฎีที่เป็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ เรียบเรียงขึ้นเป็นตำรา ภายหลังได้กลายเป็นคัมภีร์คลาสสิกของสำนักปรัชญาหยุเจีย ตำราหรือคัมภีร์ที่สำคัญและเป็นที่ยุ้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ

1. หลุนอวี (The Analects of Confucius) เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของท่านขงจื้อในรูปแบบการสนทนาถามตอบระหว่างท่านขงจื้อและบรรดาศิษยานุศิษย์ ซึ่งถูกรวบรวมขึ้นหลังมรณกรรมของท่านขงจื้อ และยังถือเป็นคัมภีร์พื้นฐานของสำนักปรัชญาหยุเจียอีกด้วย นักวิชาการบางท่านยังให้คุณค่าว่าเป็นคัมภีร์ที่อยู่เบื้องหลังความเจริญรุ่งเรืองของจีนที่ยาวนานมากกว่า 2,500 ปี

2. เม็งจื่อ (The Mencius) ถือเป็นคัมภีร์โบราณที่สำคัญเล่มหนึ่งของจีน เพราะเป็นคัมภีร์ที่มีการพัฒนาต่อยอดระบบแนวคิดของท่านขงจื้อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งกว่าเดิม โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครองที่ให้ความสำคัญแก่ความสุขและการอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นอันดับแรก ส่วนประเทศชาติเป็นอันดับสอง ประพันธ์โดยเม็งจื่อกับบรรดาสาธุศิษย์ ซึ่งเม็งจื่อได้ศึกษาแนวคิดปรัชญาขงจื้อจากขงจื่อหลานของท่านขงจื้อ นอกจากนี้เม็งจื่อยังได้รับการยกย่องว่าเป็นนักคิดนักการศึกษาที่สำคัญของจีน เป็นตัวแทนที่สำคัญแห่งสำนักปรัชญาหยุเจีย และเป็นปรัชญาเมธีผู้ยิ่งใหญ่รองจากท่านขงจื่ออีกด้วย

3. ต้าเสวีย (The Great Learning) เป็นคัมภีร์ที่ตัดตอนมาจากคัมภีร์จารีตพิธีหรือคัมภีร์หลี่จี้ (Classic of Rites) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สงบสุข หลักปรัชญาทางการเมือง การดำเนินชีวิต การดำรงตนในสังคม การไม่ประพฤตินิสัยที่ตนเองไม่ต้องการให้ผู้อื่นกระทำกับตน

4. จงยง (The Doctrine of the Mean) ตัดตอนมาจากคัมภีร์จารีตพิธีหรือคัมภีร์หลี่จี้ (Classic of Rites) เช่นกัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตนให้กับผู้ที่มีสถานะเป็นเจ้าของเนื้อหิว ลดหลั่นลงมาจนถึงสามัญชนคนธรรมดาตามโองการแห่งสวรรค์เพื่อบรรลุถึงคุณธรรมเฉกเช่นเดียวกันกับบรรพบุรุษกษัตริย์ในอดีต

ซึ่งคัมภีร์คลาสสิกทั้ง 4 เล่มนี้ รวมเรียกว่า จตุรปกรณ์ (The Four Books) และในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจะหยิบยกเนื้อหาบางส่วนของคัมภีร์หลุนอวี่ (The Analects of Confucius) มานำเสนอเท่านั้น

หลุนอวี่ คือ คัมภีร์ที่เหล่าสาธุศิษย์ช่วยกันรวบรวมหลักแนวคิดเชิงปรัชญาและคำพูดโต้ตอบระหว่างสาธุศิษย์กับท่านขงจื้อ เป็นตำราสำคัญที่ใช้ในการสอบจอหงวนหรือสอบเป็นขุนนางของจีนสมัยโบราณ เพราะมีเนื้อหาสาระที่แฝงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ไว้อย่างรอบด้าน อาทิ ด้านปรัชญาการบริหาร ปรัชญารัฐศาสตร์ หลักการปกครอง หลักเมตตาธรรม หลักจริยธรรม หลักการบ่มเพาะคุณธรรมและพัฒนาคน ตลอดจนเนื้อหาสาระด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลงานชิ้นโบว์แดงของสำนักปรัชญาหยูเจีย นักวิชาการจีนส่วนใหญ่เห็นว่า หลุนอวี่เรียบเรียงขึ้นในสมัยจั้นกั๋ว ซึ่งมีเนื้อหาสาระและแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อชนชั้นต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประชาชนจนถึงผู้ปกครองบ้านเมือง ประชาชนหรือชาวบ้านให้การยอมรับและนับถือคัมภีร์หลุนอวี่ เพราะมีเนื้อหาที่เน้นความกตัญญูของผู้เป็นบุตรธิดาที่พึงปฏิบัติต่อบุพการี ซึ่งจะยังผลให้เกิดความปรองดองในครอบครัว บัณฑิตที่ศึกษาคัมภีร์หลุนอวี่ เพราะในยุคศักดินา เนื้อหาในการสอบเป็นจอหงวนหรือสอบเป็นขุนนางนั้นมาจากเล่มนี้ ซึ่งเนื้อหาบางส่วนเป็นการพูดถึงการทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผน ผู้ปกครองที่เริ่มสนใจและให้ความสำคัญกับคัมภีร์หลุนอวี่ เพราะมีเนื้อหาที่เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับขุนนาง ซึ่งจะยังผลให้การปกครองแบบศักดินานั้นมันคงมีเสถียรภาพ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการสอบจอหงวนจะถูกละทิ้งไปแล้ว แต่แนวคิดและหลักปรัชญาของท่านขงจื้อที่ถ่ายทอดและสืบสานผ่านคัมภีร์หลุนอวี่ ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิด การดำรงตน และฝังลึกอยู่ในหัวใจของชาวจีนทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศอย่างเหนียวแน่นมานานกว่า 2,500 ปี

หลุนอวี่ เป็นผลงานคลาสสิกที่สำคัญมากของสำนักปรัชญาหยูเจีย โดยมีขงจื้อเป็นตัวแทนและได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมจีน แฝงด้วยเนื้อหาสาระด้านปรัชญาการบริหาร การปกครอง จริยธรรม ประวัติศาสตร์ เมตตาธรรม และอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง หากจะกล่าวได้ว่า เราไม่อาจเข้าใจความเป็นจีนได้ โดยไม่มีศึกษาปรัชญาจีน เราก็จะกล่าวได้เช่นกันว่า เราไม่อาจเข้าใจปรัชญาขงจื้อได้อย่างจริงจัง หากไม่ศึกษาหลุนอวี่ (สุวรรณ สถาอาพันธ์, 2551) ดังนั้น บทความนี้จึงจะนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับแนวคิดและศาสตร์การปกครองในคัมภีร์หลุนอวี่บางบทบางตอนที่ผู้เขียนเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์และสามารถนำศาสตร์การปกครองที่จะนำเสนอในบทความนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการปกครองและบริหารบ้านเมืองในสังคมยุคปัจจุบัน

ชีวประวัติท่านขงจื้อโดยสังเขป

ขงจื้อ (Confucius) นักปรัชญาเมธีผู้ยิ่งใหญ่ แห่ง ช่ง ชื่อว่า ชิว ชื่อรอง จ้งหนี มีชีวิตอยู่ในช่วงสมัยปลายราชวงศ์โจวตะวันออก เกิดในปี 551 ก่อนคริสตกาล และถึงแก่กรรมในปี 479 ก่อนคริสตกาล เป็นชาวแคว้นหลู่ (ปัจจุบันอยู่ในบริเวณมณฑลซานตง) บรรพชนของท่านเป็นผู้ดี มีตระกูลของแคว้นช่ง (ปัจจุบันอยู่ในบริเวณมณฑลเหอหนัน) ต่อมาเพื่อต้องการหลบหนีการบีบบังคับจากผู้ที่เป็นอริทางการเมืองของแคว้นช่งในขณะนั้น จึงได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่แคว้นหลู่ อีหนึ่ง ชาวแคว้นช่งเป็นลูกหลานของคนในสมัยราชวงศ์ซาง ชาวแคว้นหลู่เป็นลูกหลานของคนในสมัยราชวงศ์โจว ดังนั้น จึงทำให้ท่านขงจื้อได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของทั้งสองราชวงศ์ แต่เนื่องจากขงจื้อเกิดและเติบโตที่แคว้นหลู่ ท่านจึงยกย่องและเชิดชูวัฒนธรรมของราชวงศ์โจวมากกว่า โดยเฉพาะหลักจริยะและจารีตพิธีของท่านโจวกง (บุคคลสำคัญในสมัยราชวงศ์โจวตะวันตกตอนต้น เป็นพระอนุชาของพระเจ้าอู่ เคยรบเคียงบ่าเคียงไหล่มาด้วยกัน มีส่วนช่วยในการจัดระเบียบบ้านเมืองให้สงบสุขเป็นเอกภาพ เป็นผู้สำเร็จราชการในสมัยที่พระเจ้าเฉิงหวังโอรสพระเจ้าอู่ครองราชย์ และเคยเป็นเจ้าผู้ครองรัฐหลู่คนแรกด้วย)

ก่อนที่ขงจื้อเกิด มีเรื่องเล่าขานกันว่า มีกิเลนมาปรากฏตัวต่อหน้ามารดาของท่าน และในปากของกิเลนคาบแผ่นหยกที่มีตัวอักษรจีนจารึกไว้ว่า จะมีเด็กที่มีความใสบริสุทธิ์เหมือนแก้ว ถือกำเนิดขึ้นมา ราชวงศ์โจวจะล่มสลาย เด็กคนนี้จะมียุทธอำนาจเทียบเท่ากษัตริย์ แต่ไร้มงกุฎ/บัลลังก์ (จางง์ ทงประเสริฐ, 2510) ซึ่งคนจีนเชื่อกันว่ากิเลนเป็นสัตว์มงคล และจะปรากฏตัวเมื่อผู้มีบุญมาเกิดเท่านั้น

ขงจื้อเป็นผู้ที่มีบุคลิกอ่อนน้อมถ่อมตน รักการศึกษาและฉายแววอัจฉริยะมาตั้งแต่เยาว์วัย เคยดำรงตำแหน่งซือโค่ว (ตำแหน่งขุนนางสมัยราชวงศ์โจว รับผิดชอบงานด้านกฎหมายและอาญา) ของแคว้นหลู่ ในขณะที่เป็นขุนนางนั้นท่านได้นำเสนอแนวคิดหลักปรัชญาที่เกี่ยวกับการบริหารบ้านเมืองและช่วยจัดระเบียบสังคมและการเมือง จนทำให้แคว้นหลู่กลายเป็นนครรัฐที่แข็งแกร่ง ท่านเคยมีโอกาสดำรงตรวจสอบจดหมายเหตุโบราณของราชสำนักโจว เกี่ยวกับเรื่องราวของกษัตริย์โบราณ พิธีกรรม และบรรพบุรุษของชาวโจวอย่างถี่ถ้วนและแก้ไขให้ถูกต้อง ท่านยังมีโอกาสได้ตรวจสอบประวัติศาสตร์ของนครรัฐหลู่และนำข้อมูลมาเรียบเรียงขึ้นเป็นตำราที่เรียกว่า ชุนชิว ซึ่งต่อมาได้กลายเป็น 1 ในคัมภีร์ที่สำคัญอีกเล่มด้วย ต่อมาได้ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากการปกครองของเจ้าผู้ครองแคว้นไม่เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและหมกมุ่นอยู่ในกามคุณ

ในช่วงที่สงครามระหว่างนครรัฐกำลังคุกรุ่นขึ้น ขงจื้อได้จาริกไปยังแคว้นต่าง ๆ เพื่อนำเสนอแนวคิดหลักปรัชญาของท่านให้กับเจ้าผู้ครองนครรัฐทั้งหลาย และหวังที่จะเข้าบริหารราชการในแคว้นใดแคว้นหนึ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จแม้แต่ครั้งเดียว ในที่สุดจึงกลับมายังบ้านเกิดของท่านที่แคว้นหลู่ และได้ตั้งสถานศึกษาซึ่งก็คือ สำนักปรัชญา หยูเจีย (Confucianism) เพื่อสอนหนังสือให้กับคนทั่วไปและผู้สนใจศึกษาโดยไม่เลือกชนชั้น ฐานะและวัย ขงจื้อเป็นนัก

คิด นักปรัชญา นักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ ท่านได้มุ่งมั่นกับงานด้านการศึกษาเป็นเวลานานถึง 40 กว่าปี มีลูกศิษย์ทั้งหมดรวม 3,000 กว่าคน และในบรรดาลูกศิษย์เหล่านี้ มีผู้ที่แตกฉานใน 6 วิทยา ซึ่งประกอบด้วย วิชาจริยธรรม วิชาศีตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชานิรุกติศาสตร์ วิชาอาชาศาสตร์ และวิชาเกาทัณฑ์ศาสตร์ 72 ท่าน นอกจากนี้ ท่านยังได้รับการยกย่องว่าเป็นครูคนแรกของชาวจีน ขงจื๊อถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 73 ปี และเมื่อท่านได้ถึงแก่กรรมไปได้เพียง 1 ปี เจ้าผู้ครองนครรัฐหลู่ได้สร้างวัดขงจื๊อหรือข่งเมี่ยว ชื่นเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับสักการะท่าน ซึ่งแบบอย่างการสร้างวัดหรือสถานที่เพื่อรำลึกถึงท่านขงจื๊อนั้น ได้แผ่อิทธิพลไปยังกลุ่มประเทศที่ได้รับวัฒนธรรมจากจีน เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม และในประเทศไทยในบางพื้นที่ด้วย (มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์, 2562) ถึงแม้ว่าท่านขงจื๊อได้จากโลกนี้ไปนานแล้วก็ตาม แต่คุณธรรมบารมี คุณงามความดีของท่านก็ยังคงเป็นอมตะและควรค่าแก่การที่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้และเจริญรอยตาม

ศาสตร์การปกครองในคัมภีร์หลุนอวี่

เนื้อหาในคัมภีร์หลุนอวี่ แบ่งออกเป็น 20 บท และใช้ตัวอักษรสองตัวแรกของแต่ละบทมาตั้งเป็นชื่อบท ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนจะขอหยิบยกบางบทบางตอนที่เกี่ยวกับหลักแนวคิด ศาสตร์การปกครองในบทที่ 2 หรือบทเหวยเจิ้ง มานำเสนอเพียงเท่านั้น

การปกครองนั้นต้องรู้จักกำหนดแผนงานและกำหนดนโยบายให้ดีและต้องใช้ทั้งบุญและ บู้ หากเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้ทั้งตัวผู้บริหารงานนั้นดำรงอยู่ได้และแผนงานนั้นก็จะได้การยอมรับ และนำไปใช้ หากจะกล่าวให้ชัดเจนก็คือ หากผู้บริหารยังอยู่ในตำแหน่งยังมีคุณมีบารมี แผนงานที่กำหนดไว้ก็จะถูกนำไปดำเนินการ แต่ถ้าหากผู้บริหารหมดวาระหรือลงจากตำแหน่งไปแล้ว แผนงานที่เคยวางไว้ก็อาจจะไม่ได้รับการยอมรับหรือนำไปใช้ต่อ ดังนั้นจะอย่างไรให้แผนงานที่กำหนดหรือวางไว้สามารถเป็นที่ยอมรับและนำไปใช้ต่อยอดได้แม้ในยามที่มีการปรับเปลี่ยน ผู้บริหาร ลองมาศึกษาวิเคราะห์ดูว่าท่านขงจื๊อได้ให้หลักแนวคิดหรือปรัชญาที่ควรค่าแก่การนำไป ประยุกต์ใช้กับการปกครองและการบริหารในสังคมปัจจุบันอย่างไรบ้าง

ขงจื๊อได้ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษากับเจ้าผู้ครองนครรัฐในสมัยนั้นว่า “ท่านปกครอง ประชากรชาษฎร์ ไฉนจะต้องใช้อำนาจการเช่นฆ่ามากำราบปราบปราม ท่านเองปรารถนาได้รับสิ่งที่ดี และหากปฏิบัติดี มีเมตตา กรุณาธรรม ประชากรชาษฎร์ก็ปรารถนาได้รับการสำแดงคุณความดี นั้นเช่นกัน การปกครองนั้นก็จะเป็นสันติสุข คุณธรรมของกัลยาณชน ประหนึ่งลมขลุ่ยความเย็น รื่นชื่นใจ ประหนึ่งลมพัดพามาเมล็ดพันธุ์คุณธรรมไปตกลงบนแผ่นดิน โกลัโกลให้คุณธรรมงอกงาม ขึ้นในที่ต่าง ๆ ทั่วกัน แต่จันทชนคนทราม ปุถุชนคนโง่ คุณธรรมจะไม่มั่นคง ไม่เป็นระเบียบ ไม่อาจปกครองตน ไม่อาจปกครองหมู่เหล่า จึงได้ชื่อว่า ป่าดงพงรก เมื่อไรที่ลมพัดผ่าน ก็จะมี เอนราบเป็นแนวเดียวกันดูอย่างกับมีระเบียบ คำว่า ปกครอง อักษรจีนคือ 政 (เจิ้ง) ซึ่งประกอบด้วย 正 (เจิ้ง) ที่แปลว่า เที่ยงตรง เที่ยงธรรม และอีกข้างหนึ่งคือ 文 (เหวิน) ที่แปลว่า สุภาพ

วัฒนธรรม การศึกษา อารยธรรม ฉะนั้น หากต้องการให้บ้านเมืองอยู่ในภาวะปกติสุข จะต้องเสริมสร้างแบบอย่างอันสุภาพ เจริญด้วยวัฒนธรรม การศึกษา เพื่อความเป็นอารยธรรม มีความเที่ยงตรง เที่ยงธรรมเป็นแกนนำการปกครองนั้นจึงจะสถาวร (ศุภนิมิต, 2553)

อุปราชาจี้คังจื่อ แห่งแคว้นหลู่ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดในวงการการเมืองแห่งแคว้นหลู่ในสมัยนั้น ได้เรียนถามท่านซ่งจื่อเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารบ้านเมือง ท่านซ่งจื่อได้แนะนำว่า ปกครองบริหาร อักษรจีนคือ 政 (เจิ้ง) ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า 正 (เจิ้ง) ที่แปลว่าเที่ยงตรง เที่ยงธรรม หากว่าเป็นผู้นำที่มีความเที่ยงตรงเที่ยงธรรมแล้ว ใครไหนจะกล้าไม่เที่ยงตรงเที่ยงธรรมตาม (ศุภนิมิต, 2553)

ซ่งจื่อกล่าวว่า ผู้ที่ปกครองด้วยพลังคุณธรรม จะสุกใสดั่งดาวเหนือที่ดาวอื่น ๆ ต้องมาแวดล้อม (บุญชัย ใจเย็น, 2554) นั้นหมายความว่าหากผู้ปกครองนั้นปกครองแผ่นดินโดยธรรมหรือใช้หลักการปกครองที่มีความเที่ยงตรง เที่ยงธรรมหรือชอบด้วยธรรมาภิบาลก็จะทำให้ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองนั้นอยากเข้าใกล้หรือให้ความรักดี ประดุจดั่งดาวเหนือที่เป็นดาวประดับนึ่งทางทิศเหนือ มีแสงอันสุกสว่างเจิดจรัส หากเรามองดูจากพื้นโลกก็จะเห็นว่ามีหมู่ดาวที่หมุนโคจรรอบดาวเหนือเป็นวงกลม เหมือนดั่งเป็นบริวารที่กำลังถวายความจงรักภักดีเช่นนั้น

ซ่งจื่อกล่าวว่า ปกครองด้วยรัฐศาสตร์ เครื่องคิดด้วยราชทัณฑ์ ทวยราษฎร์ก็จักหลีกหนีและไม่รู้ละอาย หากปกครองด้วยคุณธรรม และเครื่องคิดด้วยจริยธรรม ไพร่ฟ้าก็จักรู้ละอายและปรับปรุงตน (อมร ทองสุก, 2549) จากวจนะนี้ทำให้รู้ว่าการปกครองหากใช้แต่การบัญชาการ ใช้แต่การออกคำสั่งบังคับ และใช้แต่โทษทัณฑ์เพื่อปราบปรามให้ราบคาบ สุดท้ายผู้คนก็จะหลบเลี่ยง หลีกโทษ หลีกกฎเกณฑ์ โดยที่ในใจไม่ได้รู้สึกสำนึกหรือรู้สึกละอายต่อความผิดเหล่านั้น แต่หากใช้หลักธรรมมานำพาแล้วใช้หลักจริยธรรม จรรยาบรรณมาเป็นกรอบเป็นสรณะให้ยึดถือ เช่นนี้ก็จะทำให้ผู้คนมีวินัยพร้อมเพรียง รู้สึกละอายแก่ใจเมื่อทำผิดและรู้จักที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ตนเป็นคนดีหรือที่ทางพุทธศาสนาเราสอนว่าให้รู้จักละอายต่อบาปและรู้จักละชั่วใฝ่ดีนั่นเอง

ซ่งจื่อกล่าวว่า วิทยุชนจะถือคุณธรรมโดยไม่สนใจผลประโยชน์ ส่วนคนถ้อยจะสนใจแต่ผลประโยชน์โดยไม่ถือคุณธรรม (อมร ทองสุก, 2549) ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมยุคสมัยไหน คำว่าผลประโยชน์นั้น เป็นเหมือนกับดักที่คอยล่อให้คุณธรรมและจิตใจของผู้คนต้องตกต่ำ ยิ่งในสังคมปัจจุบันนี้พวกเรามักจะได้ยินคำว่า คบกันที่ผลประโยชน์ ผลประโยชน์ต่างตอบแทน สมประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ต่างฝ่ายต่างได้ผลประโยชน์ ซึ่งเมื่อใครได้ยินคำพูดเหล่านี้ มักจะทำให้ผู้ที่ได้ยินคิดไปในทางที่ไม่ดีมากกว่าทางที่ดี เพราะว่าทำให้นึกถึงเรื่องการฮั้วประมูล การฉ้อราษฎร์บังหลวง การชิงแซกชิงเด่นเพื่อให้ตนและพวกพ้องได้ตำแหน่งหน้าที่ที่สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากประชาชนและหลวงได้ ดังนั้นหากผู้ปกครองมีคุณธรรมหรือมีหลักธรรมประจำใจก็จะคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนรวมของชาติบ้านเมืองและประชาชนโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน

พระเจ้าหลุยส์แห่ง แซ่ จี ชื่อว่าเจียง เจ้าผู้ครองแคว้นหลู่ เป็นโอรสของพระเจ้าหลู่ตั้งกรุงได้เรียนถามท่านขงจื้อว่า ทำอย่างไรจึงจะเป็นที่ยอมรับของไพร่ฟ้า ท่านขงจื้อตอบว่า เกื้อกูลผู้เที่ยงธรรม ปลดปราบผู้เลวร้าย ฉะนั้นประชาราษฎร์ก็จักศิโรราบ แต่หากเกื้อกูลผู้เลวร้าย ปลดปราบผู้เที่ยงธรรม ฉะนั้น พสกนิกรจักไม่เชื่อฟัง (อมร ทองสุข, 2549) จากบทสนทนานี้ทำให้รู้ว่าการที่จะได้รับการยอมรับจากประชาราษฎร์เป็นเรื่องที่สำคัญมาก มหาอำมาตย์เว่ยเจิง (ชื่อเดิมเว่ยเสวียเฉิง มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 580 – ค.ศ. 643 เป็นมหาอำมาตย์ที่กล้าตักเตือนจักรพรรดิถึงไท่จงแห่งราชวงศ์ถังอย่างตรงไปตรงมา เป็นหนึ่งใน 24 รัฐบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์จีน) เคยกราบทูลต่อจักรพรรดิถังไท่จง (หลี่ซื่อหมิน) แห่งราชวงศ์ถัง ความว่า จักรพรรดิคือเรือ ราษฏรคือน้ำ น้ำลอยเรือได้ ก็จมเรือได้ (อิทธิคม สวัสดิญาณ, 2555) ความหมายคือ ผู้ปกครองก็เปรียบเหมือนดั่งเรือ ประชาชนก็เปรียบเหมือนดั่งน้ำ น้ำทำให้เรือลอยได้ฉันทันใด น้ำก็ทำให้เรือจมได้ฉันทันนั้น

จากบทสนทนาข้างต้นนี้ ความนัยที่ท่านขงจื้อตอบพระเจ้าหลุยส์นั้นทำให้ผู้เขียนรู้สึกว่าการที่เชิดชูคนดี คนที่มีความเที่ยงตรง และให้คนเหล่านี้มีสถานภาพที่เหนือกว่าคนคด คนโกง หรือพวกมิถิฉาชนนั้น จะทำให้ผู้คนรู้สึกที่สังคมมีความยุติธรรมเที่ยงตรง แต่หากเป็นไปในทางกลับกัน การที่เชิดชูคนที่คดโกงหรือพวกมิถิฉาชนและให้มีสถานภาพที่เหนือกว่าบรรดาคนดี สัมมาชน คนเที่ยงตรงนั้น ประชาชนก็จะไม่ยอมรับ ซึ่งในสังคมปัจจุบัน สภาพการณ์เช่นนี้ ไม่ว่าจะวงการใดหรือสังคมระดับไหน พวกเรามากจะได้พบเห็น ได้ยิน ได้รับรู้อยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้เขียนนึกถึงพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของในหลวง รัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ท่านได้พระราชทานไว้ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสครีราชา จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2512 ว่า ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2552)

ท่านขงจื้อยังเน้นย้ำให้ผู้ปกครองต้องรู้จักหมั่นรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่ยังเป็นที่น่าสงสัย ยังไม่ชัดเจน ท่านได้ให้แง่คิดว่า หากแม้ยังมีจุดที่น่าสงสัย แม้ว่าจะมั่นใจว่าใช่ขนาดไหน ก็ต้องรู้จักคิดพิจารณาให้รอบคอบ ทั้งในเรื่องของการกระทำและคำพูด พูดน้อยคำรหาน้อย และที่สำคัญผู้ปกครองต้องมีวาจาสัตย์ ท่านเปรียบว่า หากแม้ผู้ปกครองเป็นคนไร้วาจา สัตย์ก็เหมือนดั่งรถที่ไม่มีเพลลา ไม่อาจที่จะวิ่งหรือเคลื่อนที่ได้ คนที่ไร้วาจาสัตย์ ไม่อาจที่จะยืนหยัดอยู่ในสังคมได้ ผู้ปกครองต้องรู้จักปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสำรวมทั้งการกระทำและคำพูด เช่นนี้ ประชาชนที่อยู่ใต้การปกครองก็จะให้การยอมรับ เคารพและให้เกียรติต่อผู้ปกครอง นอกจากนี้ ผู้ปกครองต้องดำรงอยู่ในความเมตตา ต้องรู้จักัญญกตเวทีต่อบิดามารดา ต่อผู้มีพระคุณและต่อชาติบ้านเมือง ผู้ปกครองต้องรู้จักเลือกใช้คนดีคนเก่ง ส่งเสริมคนดีให้มี

ความสามารถเพียบพร้อมในขณะเดียวกันก็ต้องอบรมสอนสั่งผู้ที่ยังด้อยความสามารถให้ยกระดับตนเป็นคนดีคนเก่งทัดเทียมกับคนอื่นด้วย เมื่อพิจารณาจากข้อความข้างต้นนี้ทำให้ผู้เขียนนึกถึงคำพูดของนางบุญเหลือผู้เป็นพระมารดาของพระลอในวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ ตอนที่นางบุญเหลือได้บอกกับพระลอเกี่ยวกับหลักการปกครองที่ดี 7 ประการ ก่อนที่พระลอจะออกเดินทางไปยังเมืองสรอง ความว่า ศรีกษัตริย์มีเจ็ดสิ่ง พระมิ่งแม่จงจำ ยำคำแม่อย่าคลา ริตท้าวพระยาอย่าคลาต อย่าประมาทลิ้มตน อย่ารคนคนเท็จ ริริอบเสร็จจึงทำ คิดทุกคำจึงออกปาก อย่าให้ยากแก่ใจไพร่ ใต้ความเมืองจงตรง ดำรงพิภพให้เย็น ดับเข็ญนอกเข็ญใน ส่องใจดูทุกกรม อย่างมขมความเท็จ ริริอบเสร็จก็เอื้อทางธรรม ที่จะกันกันจงหมั่น ที่จะคั่นคั่นจงเป็นกล ส่องต้นหนคนใช้ เลือหาใจอันสัตย์ ตัดมนตรียุคยุคต์ ปลูกใจคนให้หาญ ผลาญเพรียงไพร่เพรียงเมือง อาญาเรื่องเรือยราชฎ์ กันนิกรากจื่อไพร่ ดับกลียุยาให้ลุก อย่างชิงสุกก่อนห่าม อย่างล่ามม้าสองปาก อย่าลากพิชตามหลัง อย่าให้คนชังลักแข่ง แต่งคนให้คนรัก ชักชวนคนสู้ฟ้า เบื้องหน้าเทพยดอยศ จงปรากฏชอบแล้ว อย่าได้แคล้วรำพึง คำนึงอย่ารู้มลาย จงอย่าหายศพอ ต่อม้วยฟ้าหล้าสวรรค์ กลับประลัยอย่ารู้ลาญ ภูบาลเจ้าจงจำ ตามคำแม่โอวาท (สมเกียรติ วันทะนะ, 2513)

ศาสตร์การปกครองในคัมภีร์หลุนอวี๋ บทที่ 2 บทเหวยเจิ้ง ที่ผู้เขียนได้เลือกบางบทบางตอนมานำเสนอนั้น สรุปได้ดังนี้

1. การปกครองและบริหารบ้านเมืองจะต้องเสริมสร้างแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดี ให้การศึกษาที่ควบคู่ไปกับคุณธรรม ใช้หลักธรรมาภิบาลมาเป็นแกนนำในการปกครอง เช่นนี้ จะทำให้บ้านเมืองเป็นปกติสุขสถาวร
2. การปกครองต้องใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ หากใช้แต่การบัญชาการ ใช้แต่การออกคำสั่งบังคับ และใช้แต่โทษทัณฑ์เพื่อปราบปรามให้ราบคาบ สุดท้ายผู้คนก็จะหลบเลี่ยง หลีกโทษหลีกกฎเกณฑ์ โดยที่ในใจไม่ได้รู้สำนึกหรือรู้สึกละอายต่อความผิดเหล่านั้น แต่หากใช้หลักธรรมมานำพา อบรมสอนสั่งให้ผู้คนมีคุณธรรมประจำใจ แล้วใช้หลักจริยธรรม จรรยาบรรณมาเป็นกรอบเป็นสรณะให้ยึดถือ เช่นนี้ก็จะทำให้ผู้คนมีวินัยพร้อมเพรียง รู้สึกละอายแก่ใจเมื่อทำผิดและรู้จักที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ตนเป็นคนดีได้
3. ผู้ปกครองต้องมีคุณธรรมหรือมีหลักธรรมประจำใจ ต้องคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนรวมของชาติบ้านเมืองและประชาชนโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
4. ผู้ปกครองต้องรู้จักเลือกใช้คนดีคนเก่ง ส่งเสริมคนดีให้มีความสามารถเพียบพร้อมให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนรำคาญในขณะเดียวกันก็ต้องอบรมสอนสั่งผู้ที่ยังด้อยความสามารถให้ยกระดับตนเป็นคนดีคนเก่งทัดเทียมกับคนอื่นด้วย
5. ผู้ปกครองต้องรู้จักหมั่นรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่ยังเป็นที่น่าสงสัยยังไม่ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ซึ่งจะมีส่วนช่วยต่อการตัดสินใจ หรือการ

แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น

6. ผู้ปกครองต้องรู้ระมัดระวังการกระทำและคำพูด ดำรงตนอยู่ใจครองคลองธรรม มีวาจาสัตย์ มีเมตตาธรรม มีความกตัญญูทวดเวที่ต่อบุพการีและชาติบ้านเมือง

บทสรุป

การบริหารจัดการบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข อาณาประชาราษฎร์อยู่ดีกินดีถ้วนหน้า เป็นปณิธานความมุ่งมั่นของผู้ปกครองทั้งในอดีตและปัจจุบัน หลักปรัชญา แนวคิดทฤษฎีและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ท่านจอมปราชญ์ขงจื้อได้ชี้แนะต่อเจ้าเมืองและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งบรรดาศาสนิกษ์ของท่านได้เรียบเรียงขึ้นเป็นคัมภีร์หลุนอวี่และต่อมาภายหลังได้กลายเป็นหนึ่งในคัมภีร์คลาสสิกของสำนักปรัชญาขงจื้อนั้น ผู้ปกครองหรือผู้บริหารในยุคปัจจุบันสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองและบริหารจัดการบ้านเมืองหรือองค์การของตนได้ เช่น การเสริมสร้างแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม การให้การศึกษาคูหาที่ควบคู่กับคุณธรรมปลูกฝังให้ชาวประชาทั้งหลายมีความกตัญญูทวดเวที่ต่อบุพการีและชาติบ้านเมือง ยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแกนหลักสำคัญในการปกครองหรือการบริหารจัดการในบริบทต่าง ๆ การให้คุณให้โทษที่ชัดเจนมีแบบแผน ฝึกอบรมให้ตนและผู้ใต้บังคับบัญชามีคุณธรรมประจำใจ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพหรือในหน้าที่การงานที่ตนเองรับผิดชอบ มีวินัย รู้ละอายต่อบาป คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และการเป็นผู้นำหรือนักปกครองที่ดี ต้องรู้จักรับฟังเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ตัดสินใจเรื่องใด ๆ ต้องรอบคอบ ที่สำคัญต้องระมัดระวังคำพูดและการกระทำให้จงดี ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างสรรค์สังคมและองค์การที่ตนปกครองหรือกำกับดูแลนั้น ให้มีธรรมาภิบาลเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมได้ พร้อมทั้งสามารถเสริมสร้างให้ผู้ใต้ปกครองหรือบุคลากรในองค์การให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีจริยธรรมได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2510). *ป่อเกิดลัทธิประเพณีจีน ภาคหนึ่งและสอง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- บุญชัย ใจเย็น. (2554). *ปรัชญาจีนจากขงจื้อถึงเหมาเจ๋อตง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปราชญ์.
- มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. (2562). ขงจื้อกับผลงานศิลปะที่หลากหลายมุมมอง. *วารสารดำรงวิชาการ*, 18(1), 100-125.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2513). บทเรียนทางการเมืองจากลิลิตพระลอ. *วารสารไทยคดีศึกษา*, 16(1), 1-49.

ศุภนิมิต นาคสิงห์. (2553). *คัมภีร์ธรรมพิจารณา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ส่งเสริมคุณภาพชีวิต.

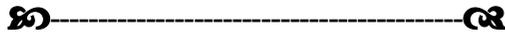
สุวรรณา สถาอานันท์ (2551). *หลุนอี่วี่ : ขงจื้อสนทนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อติคม สวัสดิญาณ. (2555). *เงินกวนเจิ้งเย่า ยอดกุดศโลบายจีน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เต่าประยุกต์.

อมร ทองสุก. (2549). *คัมภีร์หลุนอี่วี่ The Analects of Confucius*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์ชุมชนหัวตร.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังภาครัฐ*

FACTORS AFFECTING THE ADMINISTRATION OF THE GOVERNMENT'S BUDGET

สุพล ศิริ

Supon Siri

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: suponsiri2509@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณการคลังของภาครัฐ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังของภาครัฐ เนื่องจากปัจจุบันทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณ เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์ จึงสรุปได้ว่า หลักในการบริหารงบประมาณที่ดีควรยึดหลักประชาธิปไตย หลักคาดการณ์ไกล หลักสมดุล หลักยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และควรคำนึงถึงความคุ้มค่าตามเป้าหมายที่หน่วยงานได้ตั้งไว้ และปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ คือ ขาดการวางแผนระยะยาว และขาดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีผลต่อการจัดการงบประมาณ มีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณบ่อยครั้ง ระบบสารสนเทศทางของงบประมาณและการคลังมักเกิดปัญหาขัดข้อง และขาดความร่วมมือในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน

คำสำคัญ: การบริหาร; งบประมาณการคลัง; ภาครัฐ

Abstract

This article is an academic article about government fiscal management to study factors that influenced public fiscal management. Because today, each agency has the desire and the need to spend the budget. In order to be able to operate more efficiently and more flexibly and maximizing benefits and plan for resolving problems in a timely manner. Thus, it can be concluded that the

* Received October 25, 2022; Revised November 14, 2022; Accepted November 14, 2022

principle of sound fiscal management should be based on democratic principles. Long-term forecasts, balance, fairness, transparency, verifiability and should consider solvency in accordance with the objectives set by the organization. And the factor that affected budget management is the lack of long-term planning, and lack of ability to adapt to events that affected budget management .There are frequent transfers or shifts of budget management staff. Budget and fiscal information systems often have problems. and the lack of cooperation in sending and receiving information from one agency to another.

Keywords: Administration; Fiscal budget; Government

บทนำ

การบริหารงบประมาณนับเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้ เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะต้องมีการจัดทำงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการนำงบประมาณที่มีอยู่ไปใช้ในการดำเนินงาน หากหน่วยงานมีการคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินไว้ล่วงหน้าว่าจะมีการเพิ่มหรือลดงบประมาณการเงินในอนาคตด้วยจะทำให้สามารถวางแผนสำหรับการแก้ปัญหาไว้ได้ทันเหตุการณ์ และจะไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในอนาคตจนต้องหยุดชะงัก นอกจากนี้งบประมาณยังเป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับแนวความคิดด้านการบริหารงาน และวิธีการดำเนินงาน ดังนั้น การจัดทำงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันนโยบายของหน่วยงานภาครัฐมี วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงานงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักนายกรัฐมนตรีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ปัจจุบันเทคโนโลยีและการพัฒนาทางด้านวิชาการ เกิดความสลับซับซ้อน รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเทคนิคและแนวความคิดให้ทันสมัยอยู่เสมอจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้บริหาร ส่งผลให้ทุกหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนด้านการบริหารจัดการงบประมาณการคลังไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบและดำเนินการด้วยความระมัดระวัง ซึ่งแผนงานงบประมาณการคลังที่ได้วางไว้จะนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตและสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานได้ จึงกล่าวได้ว่า งบประมาณ คือ ความสำเร็จ

ของหน่วยงาน และเป็นบทบาทสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานเป็นอย่างมาก งบประมาณสามารถทำให้หน่วยงานมองเห็นภาพในอนาคตได้ ด้วยการกำหนดเป็นเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับหน่วยงาน ดังนั้น การใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือสำหรับให้รัฐบาลใช้ในการดำเนินนโยบายการบริหารประเทศ หากรัฐบาลมีการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสมและมีความถูกต้องตามระเบียบย่อมเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ หากรัฐบาลดำเนินการผิดพลาดก็สามารถสร้างความเสียหายด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศชาติได้ ปัจจุบันมีการใช้งบประมาณกันอยู่หลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะมีรูปแบบการนำไปใช้ในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีข้อดี ข้อเสียแตกต่างกันด้วย หากจะพิจารณาว่างบประมาณแต่ละประเภทจะมีความเหมาะสมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัจจัยด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านการบริหาร

การบริหารจัดการที่ดีจะต้องมุ่งสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกส่วนของสังคมไทย ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน โดยมีกลไกการตรวจสอบที่โปร่งใสและเข้มแข็งควบคู่กันไป การที่ภาครัฐได้มีการกระจายอำนาจเป็นการปกครอง หรือมอบอำนาจการตัดสินใจ ในด้านการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กรอื่นอย่างเป็นทางการ โดยมีการประกาศหลักและแนวทางการมอบอำนาจนั้นไว้เป็นกฎหมาย หรือโดยนโยบายที่สำคัญของประเทศและองค์กรที่สามารถรับมอบอำนาจจากรัฐบาลกลาง มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ สามารถมีทรัพย์สิน มีงบประมาณรายจ่ายประจำและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมให้จัดทำเป็นข้อบัญญัติตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน (โกวิทย์ พวงงาม, 2552) นอกจากนี้ การบริหารจัดการการคลังแบบใหม่ ซึ่งเป็นการปฏิรูประบบบริหารแบบเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุม นับตั้งแต่ควบคุมการได้มาซึ่งรายได้ ควบคุมบริหารการใช้จ่าย อีกทั้งยังรวมถึงการให้ความสำคัญกับความสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงาน ซึ่งเป็นภารกิจที่มีความยุ่งยากซับซ้อน และมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินการคลังที่ดีหลายประการ ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การบัญชีของหน่วยงาน และการติดตามตรวจสอบจนถึงการประเมินผลการทำงาน การปฏิรูปการบริหารจัดการการเงินการคลังสมัยใหม่ของหน่วยงาน จึงเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงระบบงบประมาณและการบริหารระบบบัญชีของหน่วยงาน การคลังของหน่วยงานจึงเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการในการจัดการอย่างหนึ่ง ที่เป็นกลไกในการบริหารงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน การบริหารงานคลัง หรือจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการคลังในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจะต้องวิเคราะห์ถึงประเด็น หรือตัวแปรของการบริหารต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การ

รายงานและการจัดทำงบประมาณ รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจ และระบบข้อมูลของหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ เพื่อหาข้อมูลสรุปในประเด็นปัญหาแต่ละเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานเกิดจากความไม่เข้าใจและการขาดความรู้ในระเบียบเกี่ยวกับการเงินการบัญชีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานการเงินและบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน และไม่ถูกต้อง การขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะงานมีความรับผิดชอบสูงเกินอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน เป็นเหตุให้เกิดข้อบกพร่องผิดพลาดทางด้านงานบริหารงานคลังของหน่วยงาน (มาลัย พักเงิน และปริตา ธนสุกาญจน์, 2552) จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษียังไม่ดีเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ในเรื่องภาวะเศรษฐกิจ ขาดการรวบรวมฐานข้อมูลภาษีทำให้การวางแผนจัดเก็บภาษีไม่มีประสิทธิภาพ (วารุณี ศุภกุล, 2548)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารงบประมาณการคลังของภาครัฐเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศเกิดประสิทธิภาพ และปัจจัยการจัดหารายได้ที่ทำให้ประเทศพึงได้รับนั้น ย่อมส่งผลถึงสถานะทางงบประมาณการคลังของประเทศด้วย การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังของภาครัฐจะสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้พัฒนางบประมาณของแต่ละหน่วยงานให้มีเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นและสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

การบริหารงบประมาณการคลัง

การบริหารงบประมาณ หมายถึง การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และการจัดทำงบประมาณรายรับ-รายจ่าย การทำบัญชี การตรวจสอบและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างรอบคอบ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนงาน ตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี นอกจากนี้ควรมีการกำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินโดยมีหลักการว่าให้ใช้จ่ายอย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินล่วงหน้าพร้อมทั้งมีการคาดการณ์ถึงสภาพทางการเงินเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายว่าจะสูงขึ้นหรือลดลง เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ควรมีการกำหนดขอบข่ายการดำเนินงาน ดังนี้ 1. การวางแผนงบประมาณ 2. การคำนวณต้นทุนและการกำหนดผลผลิต 3. การจัดระบบการจัดซื้อ จัดจ้าง 4. การควบคุมงบประมาณและการบริหารทางการเงิน 5. การรายงานผลการดำเนินงานทางการเงิน 6. การบริหารสินทรัพย์ 7. การตรวจสอบภายใน

การบริหารงบประมาณ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามกระบวนการสร้างคุณค่าของทุกหน่วยงาน บนพื้นฐาน

แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเป็นเอกภาพและเป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในองค์กรให้มีความยั่งยืน โดยมีหลักในการบริหารงบประมาณที่ดี ดังนี้

1. หลักคาดการณ์ไกล การบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น ต้องใช้กระบวนการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรที่ใช้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความคุ้มค่าเพียงไร ทำให้หน่วยงานของรัฐได้รับข้อมูลทางการเงิน และการจัดการที่บ่งบอกถึงผลผลิต (Outputs) และเชื่อมโยงผลลัพธ์ (Outcomes) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายรัฐบาล จึงต้องมีมาตรฐานการจัดการทางการเงินที่เป็นกลไกขับเคลื่อนให้การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักประชาธิปไตย การบริหารงบประมาณต้องสอดคล้องกับความต้องการของส่วนรวมหรือประชาชน/กลุ่มเป้าหมาย (Focus Group) ที่รัฐบาลต้องการให้เกิดประโยชน์ในหน่วยงาน ต้องการให้ผู้บริหารของหน่วยงานราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณของหน่วยงานตนเองที่ส่งเสริมการจัดการองค์กรให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานที่สนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

3. หลักสมดุล การบริหารงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐนั้น งบประมาณส่วนมากมาจากรัฐบาลที่เป็นเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ นั้นหมายถึง ผู้บริหารต้องมีการบริหารจัดการที่สมดุล ระหว่างรายรับกับรายจ่ายของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการตามหลักการขององค์กร

4. หลักยุทธธรรม ต้องมุ่งเน้นภารกิจหรือพันธกิจของหน่วยงาน และขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ บนความเสมอภาค

5. หลักสารัตถประโยชน์ ต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่มีทั้งผลผลิตและผลลัพธ์

6. หลักประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่ากับการลงทุน ทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามสัญญาเป้าหมายที่หน่วยงานได้ตั้งไว้

ทั้งนี้ การบริหารงบประมาณเกี่ยวข้องข้องกับการอนุมัติจัดสรรงบประมาณ การโอนเปลี่ยนแปลงรายการ และการกันเงินเหลือมปีการจัดซื้อจัดจ้างและการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ด้วยเช่นกัน (ณัฐพล เงินสวาท, 2565)

กระบวนการงบประมาณของประเทศไทยในปัจจุบัน ตั้งแต่การจัดทำงบประมาณการบริหารงบประมาณ การติดตาม และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ นับได้ว่าขั้นตอนการบริหารงบประมาณเป็นขั้นตอนที่ใช้เวลาและระเบียบที่เกี่ยวข้องมากมาย การบริหารงบประมาณประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติงานของส่วนราชการ การขออนุมัติเงินประจำงวด การเบิกจ่ายเงิน การโอนเปลี่ยนแปลงรายการ การก่องหน้ผูกพัน ซึ่งมีการวิพากษ์วิจารณ์ขั้นตอนต่าง ๆ กันกล่าว มีความยุ่งยาก ไม่คล่องตัว มีการควบคุมจากหน่วยงานกลางมากเกินไปและไม่สะท้อนให้เห็นว่าส่วนราชการปฏิบัติงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

แนวคิดในการปรับปรุงระเบียบและวิธีการบริหารงบประมาณ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงบประมาณได้มอบอำนาจให้ส่วนราชการ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่เศรษฐกิจของโลกและประเทศไทยประสบภาวะชะงักในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์การฟื้นฟูเศรษฐกิจ รวมทั้งใช้งบประมาณเป็นกลไกในการพยุงสถานะทางเศรษฐกิจในยามที่ภาคธุรกิจและเอกชนประสบภาวะขาดทุนและล้มละลายด้วยการจัดสรรงบประมาณในโครงการลงทุนต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการบริโภค การจ้างงาน เป็นต้น

การจัดระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จะเกิดประสิทธิภาพหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับหน่วยงานทุกระดับ เพราะทุกหน่วยงานต้องมีกลไกขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยอาศัยมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้านเป็นแนวทางการพัฒนา หรือที่เรียกว่า 7 Hurdles (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544) มีดังนี้ คือ

1. การวางแผนงบประมาณ (Budgeting Planing) เป็นขั้นเริ่มต้นหลังจากการทำแผนกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วยพันธกิจ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์โครงสร้างแผนงาน ผลผลิตและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของผลงาน ข้อมูลที่ได้จากแผนกลยุทธ์จะนำมาจัดทำแผนงบประมาณระยะปานกลาง 3 ปี (Medium Term Expenditure Framework) ซึ่งจะเชื่อมโยงกับงบประมาณที่ใช้และผลงานที่ได้รับ ในกระบวนการวางแผนงบประมาณนั้น หน่วยงานภาครัฐมีประเด็นที่จะต้องดำเนินการ คือ จัดทำแผนกลยุทธ์ และแปลงแผนกลยุทธ์เป็นแผนดำเนินงาน ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดให้ชัดเจน จัดทำงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง มีเกณฑ์จัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานปฏิบัติอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้

การวางแผนงบประมาณที่ดี และสอดคล้องกับแนวทางการจัดทำงบประมาณแบบใหม่ ควรจะมีรูปแบบและลักษณะที่สำคัญ 9 ประการ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ข้อมูลงบประมาณมีความครบถ้วนครอบคลุม

มาตรฐานที่ 2 การวางแผนระยะปานกลาง

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดสรรงบประมาณภายในส่วนราชการ

มาตรฐานที่ 4 การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

มาตรฐานที่ 5 การจัดสรรงบประมาณมีความคงเส้นคงวาภายในส่วนราชการ

มาตรฐานที่ 6 รายละเอียดงบประมาณมีเพียงพอต่อการควบคุม

มาตรฐานที่ 7 ข้อมูลแผนและผล สามารถเปรียบเทียบกันได้

มาตรฐานที่ 8 การกำหนดความรับผิดชอบในการจัดสรรงบประมาณ

มาตรฐานที่ 9 การบริหารจัดการเชิงรุก

โดยในประเด็นดังกล่าวจะต้องศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ (Vision & Mission & Goal) โอกาสและภัยคุกคาม (Opportunity & Threat) ของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จุดแข็งและจุดอ่อน (Strength & Weakness) ขององค์กร กลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินงานที่องค์กรไปสู่ทิศทางที่ต้องการหรือบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 การแปลงแผนกลยุทธ์เป็นแผนดำเนินงาน องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญคือ ชื่อแผนงาน ซึ่งอาจได้แก่ชื่อของประเด็นกลยุทธ์แต่ละประเด็นที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์ หรือเป้าประสงค์ของแผนงาน ซึ่งจะเขียนในรูปของตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key success factor) หรืออื่นใดที่สามารถใช้ในการตรวจวัดความสำเร็จ หรือติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนได้ ชื่อ งาน/โครงการ หรือกิจกรรมหลักที่จะดำเนินการภายใต้แผนงานนั้น ๆ เป้าหมายของงาน/โครงการ หรือกิจกรรมหลักที่จะดำเนินการ โดยเขียนในรูปของตัวชี้วัดผลสำเร็จของงาน โครงการ กิจกรรมนั้น ๆ ระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการ และงบประมาณ และปัจจัยนำเข้าที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการ

1.3 การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ลักษณะตัวชี้วัดที่ดี ต้องมีความสอดคล้องหรือตรงประเด็น พิจารณาได้จาก ความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ความเป็นรูปธรรม (Objective and Reproducible) มีความไว (Sensitivity) ต้องชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลง และต้องได้รับการยอมรับ (Acceptance) จากผู้ใช้ผลการประเมินตัวชี้วัด

1.4 การจัดเตรียมงบประมาณ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1. ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว 2. ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค 3. ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง 4. ค่าใช้จ่ายในลักษณะเงินอุดหนุน ได้แก่ เงินอุดหนุน

1.5 การเพิ่มขอบเขตความครอบคลุมงบประมาณ กิจกรรมและข้อมูลที่รวบรวมเข้ากับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ได้แก่ เงินกู้ยืมจากภายนอก กิจกรรมกึ่งการเงิน (Quasi – fiscal activities) ของธนาคารแห่งประเทศไทย ค่าใช้จ่ายทางภาษีอากร (Tax expenditures) และภาระหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น (Contingent liabilities)

1.6 การจัดทำงบประมาณการรายจ่ายล่างหน้าระยะปานกลาง เป็นการขยายภาพของงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้กว้างขวางขึ้น โดยนำเสนอประมาณการงบประมาณรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในระยะ 2 – 3 ปีข้างหน้า ซึ่งจะทำการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7 การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภายใน หน่วยงานของรัฐต้องให้ความมั่นใจได้ว่า กระบวนการจัดสรรงบประมาณภายในหน่วยงานไปสู่หน่วยปฏิบัติ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของแรงจูงใจ ความเป็นธรรมความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดดุลภายในองค์กร นั่นคือต้องกำหนดแนวทางในการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจนและสัมพันธ์กับปริมาณงานที่จะต้องดำเนินการ รวมถึงระบบตัวดัชนีชี้วัดผลสำเร็จในด้าน ปริมาณ คุณภาพเวลา และต้นทุน

2. การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน (Output Specification and Costing) ในขั้นนี้เป็นการคิดคำนวณต้นทุนในแต่ละผลผลิตที่ได้กำหนดมาแล้วว่า จะใช้ต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิตเท่าไร ซึ่งมีการคิดทั้งต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม สำหรับผลผลิตหลักของหน่วยงานนั้น ผลผลิตหลักดังกล่าวกำหนดให้ชัดเจนทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เวลาและต้นทุน ซึ่งจะเป็ข้อมูลนำไปสู่การคิดค่าใช้จ่ายเพื่อการวางแผน งบประมาณ สิ่งสำคัญในการกำหนดผลผลิตคือ ต้องได้รับยอมรับจากส่วนกลาง ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายการคำนวณผลผลิตต้องคำนวณค่าใช้จ่ายของนักเรียนแต่ละประเภท

3. การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Management) เป็นการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพ การจัดซื้อจัดจ้างตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เน้นกระบวนการที่เน้นกลยุทธ์มากขึ้น คือ ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงินโดยมีหลักปฏิบัติ คือ มีการกำหนดพันธกิจและหน้าที่ชัดเจน มุ่งเน้นการผูกพันและการให้คำมั่นร่วมกันเพื่อมุ่งสู่พันธกิจ ผู้ซื้อมีอำนาจมากขึ้น เน้นความประพฤติที่มีจริยธรรม มีข้อมูลที่ถูกต้องและทันต่อ

เวลา บุคลากรมีคุณภาพสูง การดำเนินงานเป็นทีมเพื่อแก้ปัญหา มีวิธีการที่ได้รับการวางแผน
อย่างดีเพื่อเข้าสู่ตลาด มีการจัดทำสัญญาในรูปแบบที่ปลอดภัย มีผลการดำเนินงานที่สามารถ
วัดผลได้

4. การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ (Financial Management /
Fund Control) ควรมีการกำหนดกรอบการบริหารจัดการทางการเงินที่ชัดเจน มีการจัดทำ
ระบบงบประมาณและบัญชีเกณฑ์คงค้าง มีการกำหนดรูปแบบและการนำเสนอรายงานที่
เกี่ยวข้องกับแนวคิด (Purchaser / Provider / Ownership Model) ประเภทของการจัดสรร
งบประมาณ (Types of appropriation) การเปลี่ยนแปลงงบประมาณ (Budget Variations)
การกั้นเงินหลั่มปี (Encumbrance) การประมาณการฐานะเงินสด (Cash Flow Forecasts)

5. การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน (Financial and Performance
Reporting) ควรมีการจัดทำรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน มีการกำหนดรูปแบบการ
วัดผลและการจัดทำตัวชี้วัด มีการจัดทำรายงานทางการเงิน และรายงานผลการดำเนินงาน
(Performance Report)

6. การบริหารสินทรัพย์ (Asset Management)

7. การตรวจสอบภายใน (Internal Audit) หน่วยงานควรมีผู้ที่รับผิดชอบด้านการ
ตรวจสอบภายในที่ครอบคลุมทั้งด้านการเงินและผลการดำเนินงาน โดยจะต้องมีการกำหนด
โครงสร้างของหน่วยตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับขนาดของหน่วยงาน มีการกำหนดบทบาท
หน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ให้ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน และมีการจัดทำมาตรฐาน
การตรวจสอบภายในที่มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

จากมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน (7 Hurdles) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนา
การจัดการทางการเงินต้องดำเนินควบคู่กันไปในทุก ๆ ด้าน และต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน
ดังนั้น 7 Hurdles จะเป็นเข็มทิศที่นำพาให้การปฏิรูประบบงบประมาณได้สำเร็จ ในขณะเดียวกัน
การบริหารงบประมาณที่ดีต้องสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นกับ
ทรัพยากรที่ใช้ไปได้

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณมีวัตถุประสงค์ เพื่อเร่งรัดการใช้จ่าย
งบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และไม่เกิดการใช้จ่าย
งบประมาณกระจุกตัวในช่วงปลายปีงบประมาณ (ไตรมาส 4) เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถ

วางแผนและเร่งรัดการเตรียมความพร้อม รวมถึงจัดลำดับความสำคัญได้ เพื่อติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเพื่อประกอบการตัดสินใจปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงรายการให้เหมาะสมตามสถานการณ์ เพื่อไม่ให้มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณไปใช้ในการดำเนินงานที่มียุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์แตกต่างไปจากเดิม และเพื่อนำผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีปัจจุบัน มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดหางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณหน้าต่อไป โดยมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ (ดร.ศรีรัตน์ กล้าหาญ, 2559) ดังนี้

1. เตรียมความพร้อม และวางแผนในขั้นการจัดหางบประมาณให้รัดกุม
 2. จัดทำโครงสร้างแผนงานและกำหนดงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบาย และกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการปรับรายการที่ควบคุมได้มาดำเนินการหรือใช้จ่ายก่อน
 3. ควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด โดยเร่งรัดการดำเนินการเบิกจ่ายตั้งแต่ไตรมาสแรก หรือต้นปีงบประมาณ พร้อมทั้งหมั่นตรวจสอบและทบทวนแผนงานงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ หากเกิดปัญหาอุปสรรค ให้เร่งดำเนินการแก้ไข/ปรับแผนงาน
 4. รายงานผลการดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเร่งรัดและกำกับดูแลเป็นรายไตรมาส หากมีปัญหาอุปสรรคหาทางแก้ไข/ปรับแผน
- ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณต้องมีการเตรียมความพร้อมและวางแผนการจัดหางบประมาณให้รัดกุม มีความสอดคล้องกับนโยบาย และต้องมีการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผน หากพบปัญหาอุปสรรคต้องเร่งหาทางแก้ไขหรือปรับแผน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่องบประมาณภาครัฐ

ก่อนร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเข้าสู่วาระพิจารณาตามกระบวนการนิติบัญญัติ จะต้องร่วมกันกำหนดกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ โดยพิจารณาจากปัจจัยที่สำคัญต่าง ๆ จึงต้องค้นหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุได้ดังนี้

1. การขาดดุลเงินงบประมาณนั้น มีความหมายทั้งดีและไม่ดี ทางที่ดีหมายความว่ารัฐบาลต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการใช้จ่ายจากภาครัฐโดยตรง มากกว่าเงินรายได้ของรัฐบาลเอง ส่วนในแง่ไม่ดีนั้น อาจมองได้ว่าความสามารถในการจัดเก็บภาษีของภาครัฐนั้นไม่ดี จนไม่มีเงินเพียงพอต่อรายจ่าย หรืออาจมองได้ว่ารัฐบาลไม่สามารถควบคุมรายจ่ายของตนเองได้ จนทำให้รายจ่ายสูงกว่ารายรับนั่นเอง เกิดจากความผันผวนของเศรษฐกิจมหภาค ถ้าเศรษฐกิจ

มหภาคไม่มีเสถียรภาพก็กระทบฐานะทางการคลัง หรือกรณีเศรษฐกิจชะลอตัว ทำให้การประมาณการรายได้ผิด หากเป็นเช่นนั้นรัฐบาลก็อาจถึงแตก ไม่มีเงินไปใช้จ่าย หรืออาจจะเกิดจากความไม่ยั่งยืนทางการคลัง คือความเสี่ยงที่หนี้สาธารณะต่อจีดีพีเกินกรอบความยั่งยืนทางการคลังร้อยละ 60 ซึ่งปัจจุบันสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อจีดีพีอยู่ที่ร้อยละ 44 และเมื่อรวมการกู้เงินโครงสร้างพื้นฐานตาม พ.ร.บ. 2 ล้านล้านบาท กับโครงการกู้เงินบริหารจัดการน้ำ 3.5 แสนล้านบาท กระทรวงคลังประเมินว่าหนี้สาธารณะต่อจีดีพีจะไม่เกินร้อยละ 50 และอาจจะเกิดจากความอ่อนแอของโครงสร้างการคลังที่ไม่เหมาะสม เช่น โครงสร้างภาษี โครงสร้างรายได้ต่อจีดีพี โครงสร้างงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณเหมาะสมหรือไม่ เป็นต้น

2. การก่อหนี้สาธารณะ อาจเกิดผลดีได้ ในด้านการนำเงินไปใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต จะทำให้อัตราการพัฒนาเศรษฐกิจรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันอาจจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ ในกรณีหนี้ภายในประเทศ ถ้ารัฐบาลกู้ยืมเงินลงทุนของภาคเอกชนจะเกิดผลกระทบต่ออุปสงค์รวม ทำให้ระดับรายได้ประชาชาติและการว่าจ้างทำงานลดลง ส่วนหนี้ต่างประเทศจะส่งผลกระทบต่อเงินที่ไหลออกนอกประเทศ เนื่องจากการชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้แก่ต่างประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องต้องใช้จ่ายรายได้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการแจกจ่ายรายได้ ต้องมีการวางแผน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ จึงมีการทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณจากหน่วยงานที่มีความจำเป็นและต้องการรายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายตามแผนของรัฐบาลที่วางไว้

3. ภาระงบประมาณรายจ่ายประจำปี คือ แผนการจัดหาทุนสำหรับการดำเนินการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่น สำหรับใช้เป็นหลักในการดำเนินงานแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งเป็นความท้าทายของรัฐบาลในการลดรายจ่ายของภาครัฐให้สอดคล้องกับประมาณการรายได้ในแต่ละปีงบประมาณ โดยจะเริ่มต้นในวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปีไปสิ้นสุดในวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป

4. ภาระผูกพันงบประมาณข้ามปี ที่เพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายลงทุนในปีต่อ ๆ ไป ด้วยข้อจำกัดของกรอบวงเงินรายจ่ายลงทุนอาจทำให้โครงการลงทุนใหม่ต้องชะลอออกไป จึงเป็นเหตุผลให้ พ.ร.บ. วินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดให้ภาระผูกพันงบประมาณข้ามปีมีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 ของวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี (ภัทร ศิริรินทร์, 2560)

จากที่กล่าวมา เห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ คือ การขาดดุลเงินงบประมาณ การก่อหนี้ผูกพัน ภาระงบประมาณรายจ่ายประจำปี และภาระผูกพัน

งบประมาณข้ามปี ดังนั้น ความท้าทายที่สำคัญ คือการพิจารณาอนุมัติการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้เกิดความคุ้มค่าเหมาะสม และเป็นประโยชน์สูงสุดโดยรวมต่อประชาชนและประเทศไทยภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณการคลัง

การปรับกระบวนการทัศน์ตามระบบงบประมาณมิติใหม่ การปฏิรูประบบราชการสู่การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างกระทรวง มีการจัดบทบาทภารกิจโดยอยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิชาการให้มีหน่วยงานอยู่ในกลุ่มที่เหมาะสมและมีการปรับปรุงระบบการทำงานและการให้บริหารที่มีความยืดหยุ่น เพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้นกว่าในอดีตการปฏิรูประบบราชการ เพื่อยกระดับขีดความสามารถโดยรวมของส่วนราชการให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ในขณะเดียวกันปรับหน่วยงานราชการให้แสดงบทบาทเชิงรุก โดยเน้นที่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดทำและจัดสรรงบประมาณ สำหรับเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานมีบทบาทในการตัดสินใจได้มากขึ้น และส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบสำหรับควบคุม และตรวจสอบโปร่งใสอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ยังพบว่า มีปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน (อรรวรรณ ปฎิมาประกร, 2559) ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมาณ หลายหน่วยงานขาดการวางแผนระยะยาว ถึงแม้จะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว แต่ก็เป็นการทำแผนพัฒนาในภาพกว้าง หน่วยงานจึงควรมีวางแผนระยะยาวของตนเอง การจัดทำค่าของงบประมาณของบางหน่วยงานไม่มีการพิจารณากลับกรองตามขั้นตอน และไม่สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ทำให้การบริหารงบประมาณขาดประสิทธิภาพ ขาดความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างแผนงานนโยบาย และแผนปฏิบัติการทำให้การจัดระบบงานในทุกระดับมีความขัดแย้งกัน โครงสร้างแผนงานที่ใช้ขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง ขาดการลำดับความสำคัญของงาน มีความซ้ำซ้อน ก่อให้เกิดความสับสนและสิ้นเปลืองงบประมาณเป็นอย่างมาก บางหน่วยงานตั้งงบประมาณรายจ่ายโดยขาดแนวทางหรือทิศทางที่ถูกต้องและขาดการจัดลำดับความสำคัญของงบประมาณรายจ่ายมีผลทำให้งบประมาณสูงเกินความจำเป็น

2. ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่งบประมาณ เจ้าหน้าที่งบประมาณต้องทักษะความรู้ ชำนาญงาน และความสามารถสูง มีความรู้รอบตัวในด้านต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาให้มีประสิทธิภาพที่สุด เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดการงบประมาณ แต่ในทางกลับกันกับพบว่า เจ้าหน้าที่ด้านงบประมาณขาดประสบการณ์และคุณสมบัติไม่ตรงกับงานที่ทำ จึงควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณบ่อยครั้งส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน (อรรวรรณ ปฏิมาประกร, 2559)

3. ด้านการวางแผนการทำงาน หน่วยงานที่มีการวางแผนการทำงานจะมีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณมากกว่าหน่วยงานที่ไม่มีการวางแผนการทำงาน เนื่องจากการวางแผนการทำงานจะก่อให้เกิดแนวทางแก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด งานที่ทำจึงจะได้รับผลสำเร็จและมีคุณภาพสูง

4. ด้านระบบปฏิบัติงาน หน่วยงานที่มีระบบปฏิบัติงานที่ดีจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายในระดับสูง แต่ทั้งนี้การไม่มีระบบปฏิบัติงานที่ดีก็ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณในระดับสูงได้เช่นเดียวกัน การที่หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการออกระเบียบ กฎหมาย หรือข้อบังคับ ออกระเบียบ กฎหมายหรือข้อบังคับใหม่ ๆ อาจทำให้หน่วยงานปรับตัวและรวบรวมเป็นคู่มือและแนวทางให้กับผู้ปฏิบัติงานไม่ทัน จึงอาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานสับสนและเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายหรือข้อบังคับเหล่านั้นได้ แต่ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานควรที่จะหมั่นศึกษาและค้นคว้าระเบียบ กฎหมายหรือข้อบังคับด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและทำความเข้าใจเพื่อลดข้อผิดพลาดและทำให้การทำงานเป็นอย่างเรียบร้อยและรวดเร็วยิ่งขึ้น

5. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ หน่วยงานที่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารจะมีความสามารถในการบริหารจัดการและกล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา จะส่งผลให้ระดับประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณสูงตามไปด้วย แต่ในทางกลับกันหากผู้บริหารมุ่งแต่จะทำตามเป้าหมายเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นการสร้างความกดดันให้ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความเครียดและทำให้ความสามารถในการปฏิบัติงานลดลงได้ ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณลดลงตามไปด้วย สำหรับในบางสถานการณ์ที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองในเรื่องที่ไม่ต้องรอการสั่งการจากผู้บริหาร ก็อาจเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเบิกจ่ายงบประมาณได้เช่นเดียวกัน (อรรวรรณ ปฏิมาประกร, 2559)

6. ด้านวัฒนธรรมองค์กร หน่วยงานที่มีวัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับเป้าหมายการเบิกจ่ายงบประมาณ อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการติดต่อสอบถาม ติดตามและให้ความร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานคนอื่น ๆ เพื่อสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน วัฒนธรรมองค์กรจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้ระยะเวลา ผู้ที่ปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลานานจะสามารถเข้าใจได้ดีและมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเบิกจ่ายงบประมาณในระดับสูง แต่สำหรับผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่ อาจจะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ รวมถึงการได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมองค์กรจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานไปในทิศทางและมุ่งเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (วารุณี ศุภกุล, 2548)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณการคลัง คือ 1) ขาดการวางแผนระยะยาว และขาดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีผลต่อการจัดการงบประมาณ 2) มีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณบ่อยครั้งส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) ระบบสารสนเทศทางของงบประมาณและการคลังมักเกิดปัญหาขัดข้องส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) ขาดความร่วมมือในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน

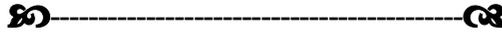
สรุป

การบริหารงบประมาณการคลังของทุกหน่วยงานนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานภายในของหน่วยงาน ปัจจุบันทุกหน่วยงานมีความจำเป็นและปรารถนาต่อการใช้งบประมาณเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น ดังนั้น แต่ละหน่วยงานจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยงานสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งควรดำเนินการเกี่ยวกับคาดการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเงินในอนาคตไว้ล่วงหน้าด้วย เพราะการคาดการณ์ถึงงบประมาณการเงินที่จะเพิ่มหรือลดนั้น จะทำให้หน่วยงานสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์ และยังมีปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ มีดังนี้ 1. ขาดการวางแผนระยะยาว และขาดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีผลต่อการจัดการงบประมาณ 2. มีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณบ่อยครั้งส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3. ระบบสารสนเทศทางของงบประมาณและการคลังมักเกิดปัญหาขัดข้องส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4. ขาดความร่วมมือในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). *มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น: วิสัยทัศน์กระจายอำนาจ และการบริหารงานท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2544). *มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม แอน โซเท็กซ์.
- ณัฐพล เงินสวาท. (2565). *6 หลักการบริหารงบประมาณที่ดีของหน่วยงานราชการ*. สืบค้น 9 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.spu.ac.th/award/28711/qwe>
- ตรงค์รัตน์ กล้าหาญ. (2559). *การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทร ศิรินิรันดร. (2560). *การศึกษาและติดตามการจัดทำงบประมาณแผนงานบูรณาการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- มาลัย พักเงิน และปริดา ธนสุกาญจน์. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วารุณี ศุภกุล. (2548). *การกระจายอำนาจทางการคลังกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ทางด้านรายได้ และค่าใช้จ่าย* (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานงบประมาณ. (2546). *การจัดการงบประมาณปี 2548 ตามกระบวนทัศน์ใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานงบประมาณ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การบริหารการเงินในโรงเรียน มลรัฐออสเตรเลียใต้*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- อรรธรณ ปฎิมาประกร. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณของเจ้าหน้าที่งบประมาณกองบัญชาการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การประยุกต์ใช้ภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ*
APPLICATION OF BHAVANA 4 FOR THE POTENTIAL DEVELOPMENT OF
PROFESSIONAL ATHLETE

ณัฐพร มุลมартย์

NATTHAPORN MOOLMART

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: bogy.natthaporn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ พบว่า ภาวนา แปลว่า ทำให้เจริญ ทำให้เป็น ทำให้มีขึ้น หรือฝึกอบรม หรือการพัฒนาศักยภาพ ดังนั้น 1. นักกีฬามีกายที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตกายโย) คือ มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงจะช่วยลดโอกาสการบาดเจ็บ ทำให้เล่นกีฬาได้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มสมรรถนะการเล่นกีฬาในระดับการแข่งขันเพื่อชัยชนะ 2. นักกีฬามีศีลที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตศีลโย) คือ มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้ว ตั้งอยู่ในวินัยและสุจริต การเข้าสังคมทำได้ดี 3. นักกีฬามีจิตที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตจิตโย) คือ มีจิตในที่ฝึกอบรมดีแล้วสมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต ประโยชน์ของการฝึกสติให้กับนักกีฬา จะสามารถช่วยนักกีฬาให้ลดความเครียดและความวิตกกังวล เพิ่มสมาธิ และทำให้อนอนหลับได้ดีขึ้น เพิ่มพัฒนาทักษะทางสังคม และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 4. นักกีฬามีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (ภาวิตปัญญาโย) คือ รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา ซึ่งการออกกำลังกายเพื่อแข่งขันกีฬา สมองจะพัฒนากระบวนการทางสติปัญญา กีฬาอาชีพและสมองมีความสัมพันธ์กัน นักฟุตบอลอาชีพ นักมวย นักบาสเกตบอลย่อมเป็นคนฉลาด เพราะมีโอกาสของการพัฒนาทางสมองด้วย

คำสำคัญ: ภาวนา 4; การพัฒนาศักยภาพ; นักกีฬาอาชีพ

Abstract

This article was a study on the application of Bhavana 4 for the potential development of professional athletes. It was found that “Bhavana” means to prosper, make it happen, or train or develop a person. Therefore, 1. Athletes have a developed body (Kaya Bhavana) that is related to the physical environment. The development of a strong body will reduce the chance of injury, play sports more effectively and increase the performance of sports at the level of competition for victory. 2. Athletes have developed precepts (Sira Bhavana) i.e., developed social behaviors in discipline and honesty with good socialization, 3. Athletes have a developed mind (Citta Bhavana), that is, having a well-trained mind, complete with mental qualities. The benefits of mindfulness training for athletes can help athletes reduce stress and anxiety, improve concentration and sleep better. Increase social skills development and develop problem-solving and decision-making skills. 4. Athletes have developed intelligence (Panya Bhavana) that means they know how to think and consider. Know how to diagnose know how to solve problems which exercise to compete in sports the brain develops cognitive processes. Professional sports and the brain are interrelated. Professional footballers, boxers, basketball players are smart people. Because there is a chance of brain development as well.

Keyword: Bhavana 4; Potential Development; Professional Athlete

บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นศักยภาพการกีฬา ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพตามมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคี โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ คนไทยมีสุขภาพดีขึ้นมีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัยเคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา และเพื่อส่งเสริมให้การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาขึ้นพื้นฐานกลายเป็นวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสทั้งในระดับชุมชน สังคม และระดับประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และนันทนาการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์การออกกำลังกาย การเล่นกีฬาได้อย่าง

ทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการประกอบกิจกรรม นันทนาการต่างๆ ตามความถนัดหรือความสนใจอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาจิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี มีระเบียบวินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย และการมีสุขภาวะที่ดี ของประชาชนในสังคม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

การสร้างและพัฒนานักกีฬาของไทยสู่การแข่งขันและประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ เพื่อให้การกีฬาของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและนักกีฬาไทยสามารถต่อยอดความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพที่มั่นคงได้ ซึ่งนอกจากจะสร้างความสุขและความภาคภูมิใจให้กับนักกีฬาแล้ว ยังสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ อีกทั้งเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนให้เกิดความนิยมในการเล่นกีฬา ตลอดจน สามารถผลักดันอุตสาหกรรมกีฬาของไทย ในการเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาในระดับประเทศและระดับนานาชาติเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการสร้างและการสรรหานักกีฬาจากการแข่งขันทั้งในและต่างประเทศควบคู่กับการพัฒนาและนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนานักกีฬา เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าร่วมแข่งขันระดับนานาชาติของนักกีฬาไทย และต่อยอดไปสู่การสร้างเส้นทางอาชีพที่มั่นคง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

สำหรับประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการทำให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอ คือ การสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการรักการออกกำลังกายให้กลายเป็นชีวิตประจำวันของประชาชนทุกช่วงวัย ตลอดจนการสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ หรือรูปแบบการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการที่สามารถตอบสนองและดึงดูดความสนใจของประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัยให้มีความยั่งยืน

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้สนใจศึกษาเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้ ภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนาหรือการพัฒนากาย คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ศิลภาวนาหรือการพัฒนาศีล คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม จิตภาวนาหรือการพัฒนาจิต คือ การมีจิตที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม ความดีงามสมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพ มีความเข้มแข็งมั่นคง และปัญญาภาวนาหรือการพัฒนาปัญญา คือ การเสริมสร้างความรู้ความคิดความเข้าใจ การหยั่งรู้ความจริง รู้เห็นเท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะจริง จะสามารถนำมาพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้เป็นผลดีต่อนักกีฬาเพื่อทำให้เป็นนักกีฬาที่ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ที่แข็งแกร่งและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ต่อไป

ภาวนา 4

ความหมายเกี่ยวกับภาวนา 4 พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2540) ได้อธิบายว่า ภาวนา ก่อนที่จะแปลว่าเจริญภาวนาถ้าแปลตามตัวอักษร แปลว่า การทำให้เป็นให้มี หมายความว่าอันไหนที่ไม่เป็นก็ทำให้เป็นขึ้น อันไหนที่ไม่มีก็ทำให้มีขึ้น ซึ่งหมายความเลยไปว่าการทำให้เพิ่มพูนขึ้นทำให้กล้าแข็งขึ้นอะไรพวกนี้เราจึงแปลกันอีกความหมายหนึ่งว่า ฝึกอบรม คำว่า ฝึกอบรม ก็ไปใกล้กับความหมายของคำว่าสิกขา เพราะฉะนั้น สิกขากับภาวนา จึงเป็นคำที่ใช้อย่างใกล้เคียงกัน บางที่เหมือนกัน แทนกันเลยทีเดียว นี่เป็นการโยงเข้ามาหาตัวหลักใหญ่ในการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสในคำสอนของพระพุทธองค์เองเพื่อใช้เป็นคุณสมบัติของบุคคลท่านชื่อว่า ภาวิตกาโย ภาวิตสีโล ภาวิตจิตโต ภาวิตปัญญา คือคำว่า ภาวนา เวลาใช้เป็นคุณศัพท์เป็น ภาวิตะ ภาวิตกาโย ผู้มีกายที่เจริญแล้วหรือฝึกอบรมแล้ว ภาวิตสีโล ผู้มีศีลที่ฝึกอบรมแล้วหรือเจริญแล้ว ภาวิตจิตโต ผู้มีจิตที่เจริญแล้วหรือมีจิตที่ฝึกอบรมแล้ว ภาวิตปัญญา ผู้มีปัญญาที่เจริญแล้วหรือปัญญาที่ฝึกอบรมแล้วถ้าเป็นคำนาม 4 อันนี้คือ

1. กายภาวนา คนเป็นภาวิตกาโย ตัวกระทำเป็นกายภาวนา
2. ศีลภาวนา คนเป็นภาวิตสีโล ตัวกระทำเป็นศีลภาวนา
3. จิตภาวนา คนเป็นภาวิตจิตโต ตัวกระทำเป็นจิตภาวนา
4. ปัญญาภาวนา คนเป็นภาวิตปัญญา ตัวกระทำเป็นปัญญาภาวนา

ภาวนา เป็นคำในภาษาบาลี ที่มีรูปปริยาศัพท์เป็น ภาวเวติ มีความหมายตรงกับคำว่า วุฒติ ซึ่งก็คือ วัฒนา หรือ การพัฒนา ที่ใช้ในภาษาไทย คำว่า ภาวนา ในคำสอนของพระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การบำเพ็ญ การฝึกอบรม การพัฒนาเพื่อทำสิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544)

ดังนั้นความหมายของภาวนา 4 คือ การเจริญ การพัฒนา ทั้งทางด้านสมณะ และ วิปัสสนา เพื่อให้มีผลปรากฏ เช่น มีบุคลิกภาพ ภาพลักษณ์ภายนอก และคุณธรรมภายในตนที่ดีขึ้นซึ่งในความหมายนี้ แบ่งผลที่ปรากฏออกเป็น 4 ด้าน คือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544)

1. กายภาวนา หรือ การพัฒนากาย คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือทางวัตถุ ให้รู้จัก กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น สามารถเสพสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้โทษ รู้จักควบคุมไม่ให้เกิดความต้องการที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น
2. ศีลภาวนา หรือ การพัฒนาศีล คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือมนุษย์ตั้งอยู่ในกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของตนนั้น ไม่ไปเบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายกับผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเกื้อกูลกันได้ดี

3. จิตภาวนา หรือ การพัฒนาจิต คือ การมีจิตที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม ความดีงาม สมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพ มีความเข้มแข็งมั่นคง และสมบูรณ์ด้วยสุขภาพ มีความเบิกบานผ่องใส สงบสุข

4. ปัญญาภาวนา หรือ การพัฒนาปัญญา คือ การเสริมสร้างความรู้ความคิดความเข้าใจ อย่างเป็นนายความคิด และการหยั่งรู้ความจริง รู้เห็นเท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะจริง

สรุปภาวนา 4 คือ การเจริญ การพัฒนา เพื่อให้มีบุคลิกภาพ ภาพลักษณ์ภายนอก และคุณธรรมภายในตนที่ดีขึ้นทั้ง การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพตามมาตรฐานการสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคี โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ คนไทยมีสุขภาพดีขึ้นมีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา และเพื่อส่งเสริมให้การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาขึ้นพื้นฐานกลายเป็นวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสทั้งในระดับชุมชน สังคม และระดับประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และนันทนาการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์การออกกำลังกาย การเล่นกีฬาได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ตามความถนัดหรือความสนใจอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาจิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี มีระเบียบวินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัยและการมีสุขภาวะที่ดีของประชาชนในสังคม โดยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความพร้อมและการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการอย่างสม่ำเสมอผ่านการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ยังคงมีความท้าทายในการสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอของประชาชนอย่างยั่งยืน ตลอดจนการสร้างสรรคักิจกรรมและรูปแบบการออกกำลังกายที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการหรือความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ (Strategic Needs) เพื่อเป็นการกำหนดจุดยืนและทิศทางการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติและเป็นกระบวนการวางแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ นโยบายของผู้บริหารของการกีฬาแห่งประเทศไทย ตลอดจนความต้องการของสมาคม สโมสรกีฬาและประชาชน แผนยุทธศาสตร์พัฒนามาตรฐานฉบับนี้จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพของชาติสู่การปฏิบัติ และนำไปสู่การกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนา กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานทุกระดับ ทั้งภายในและภายนอกการกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดรายการงบประมาณของการกีฬาแห่งประเทศไทยและองค์กรกีฬามีทิศทางที่สอดคล้องกัน สามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการต่างๆ อย่างเหมาะสม (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2565)

อีกทั้งยังเป็นการบริหารทรัพยากรของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกีฬาเป็นเลิศและกีฬาอาชีพ เมื่อพิจารณาสภาพการณ์และความจำเป็นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทยพบว่า มีองค์ประกอบของความจำเป็นหลายประการที่ทำให้การกีฬาแห่งประเทศไทย ต้องเร่งพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูง และพัฒนาให้เกิดความเป็นเลิศ เพื่อรองรับกับความต้องการในการพัฒนากีฬาของประเทศ และผลักดันให้นักกีฬาตัวแทนประเทศไทยทั้งในส่วนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาอาชีพสร้างผลงานให้ดีในระดับนานาชาติ เพื่อเป็นการสร้างความสุขให้กับประชาชน และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคมและประเทศชาติ โดยในบทบาทของการเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนากีฬาของประเทศเพื่อสร้างมาตรฐานทั้งในด้านมาตรฐานบุคลากรทางการกีฬา สถานที่ อุปกรณ์กีฬา และมาตรฐานการจัดการแข่งขันทั้งกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาอาชีพ รวมทั้งการบริหารจัดการและการบริการทางการกีฬา จึงได้วางยุทธศาสตร์ตามโครงสร้างองค์กรดังนี้

ให้ฝ่ายพัฒนากีฬาเป็นเลิศ ฝ่ายกีฬาอาชีพและกีฬามวย ฝ่ายกีฬาภูมิภาคและฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นหน่วยภารกิจหลักของการกีฬาแห่งประเทศไทย (Core Business) ที่ดำเนินงานในลักษณะหน่วยงานส่วนหน้าหรือ Front line ฝ่ายและสำนักอื่น ๆ ถือเป็นหน่วยงานสนับสนุน (Supporter) ที่เป็นมืออาชีพ มีมาตรฐาน ทำให้ภารกิจของการกีฬาแห่งประเทศไทยบรรลุผลตามเป้าหมาย และถือเป็นส่วนสำคัญที่ต้องสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรพัฒนาสู่องค์กรสมรรถนะสูงเพื่อเป็นหน่วยงานที่ต้องสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรพัฒนาไปสู่องค์กรสมรรถนะสูง การกีฬาแห่งประเทศไทยมีเข็มทิศนำทางไปสู่ การพัฒนากีฬาในอนาคตในช่วง พ.ศ. 2560-

2564 นั่นคือ วิสัยทัศน์ พัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ ให้สามารถสร้างความสุขและสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจให้กับสังคมด้วยระบบบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน โดยปรับให้สอดคล้องกับต้นทุนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์และเน้นความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งองค์กรเพื่อผลักดันการกีฬาแห่งประเทศไทยให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากีฬาไว้ 4 ยุทธศาสตร์ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2565) ได้แก่

1. การบริหารจัดการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ
2. การบริหารจัดการกีฬาเพื่อการอาชีพ
3. การบริหารจัดการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา
4. การบริหารจัดการองค์กรและการบริการทางการกีฬา

ซึ่งทั้ง 4 ยุทธศาสตร์เป็นยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนการพัฒนากีฬาของประเทศให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนในด้านการบริหารจัดการกีฬาเพื่อการอาชีพซึ่งในการดำเนินงานตามโครงสร้างองค์กร ได้กำหนดให้ฝ่ายกีฬาอาชีพและกีฬามวยของการกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยภารกิจหลักเชิงนโยบายการสนับสนุน การกำกับส่งเสริมในมิติของการพัฒนากีฬา อาชีพของประเทศ (Core Business : Major Supporter) ที่ดำเนินงานในลักษณะหน่วยงานส่วนหน้าหรือ Frontline โดยมีฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬา ฝ่ายกีฬาภูมิภาคเป็นหน่วยงาน สนับสนุนหน่วยภารกิจหลัก (Core Support) และได้วางเป้าหมายในการให้บริการหน่วยงาน (Goal) ด้านกีฬาอาชีพโดยเน้นการขับเคลื่อนให้ประเทศไทย ประสบความสำเร็จในการพัฒนากีฬาอาชีพให้เป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคม (Professional Sports for Social Happiness and Economic Value) โดยมีกรอบการดำเนินงานของเป้าหมายการให้บริการหน่วยงานประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนากีฬาอาชีพให้มีระบบ บริหารจัดการที่ได้มาตรฐานสากลทัดเทียมประเทศชั้นนำของเอเชีย และการสร้างวัฒนธรรมค่านิยมในการมีส่วนร่วมชม ร่วมเชียร์กีฬาอาชีพเพื่อให้เป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขแก่สังคมรวม ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการธุรกิจกีฬาอาชีพแบบครบวงจร สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับ นักกีฬา บุคลากรทางการกีฬา ผู้จัดการแข่งขัน รวมทั้งภาคเอกชน ผู้ประกอบการภายในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขัน ท้องถิ่น หรือชุมชนที่เป็นพื้นที่จัดการแข่งขันให้มากขึ้น และสามารถยึดเป็นอาชีพได้อย่างยั่งยืน และการกำกับดูแลองค์กรกีฬานักกีฬาและบุคลากรกีฬาอาชีพให้ดำเนินการตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและได้กำหนดเป้าหมายด้านการบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬามีมาตรฐานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อรองรับการพัฒนาขีดความสามารถของนักกีฬาทุกระดับ (Sports Science for Elite and Professional Athletes)

โดยมีกรอบการดำเนินงานของเป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์

ความรู้และนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของนักกีฬาและบุคลากรทางการกีฬา เป็นกลไกสำคัญในความสำเร็จของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการบริการด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาให้ครบวงจร สามารถให้บริการแก่นักกีฬาทีมชาตินักกีฬาอาชีพบุคลากรทางการกีฬาและประชาชนได้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน เกิดความพึงพอใจและเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและนอกจากนั้นยังมีเป้าหมายด้านการบริการทางการกีฬาที่มีมาตรฐานรองรับการพัฒนากีฬาของประเทศ (Sports Services Management) ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนากีฬาอาชีพ โดยมีกรอบการดำเนินงานของเป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน ประกอบด้วย การพัฒนาการกีฬาแห่งประเทศไทยสู่องค์กรสมรรถนะสูงที่ทันสมัย และสามารถรองรับการบริการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ ด้วยบุคลากรการกีฬาแห่งประเทศไทยที่มีสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการองค์กร และการบริการทางการกีฬาให้ใช้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดและการยกระดับการบริการทางการกีฬาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เน้นการพัฒนาองค์กรที่เข้มแข็งมีศักยภาพในการบริหารจัดการสำหรับบริการกีฬาให้เป็นที่พึงพอใจและเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งได้กำหนดผลผลิตสำคัญด้านกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในทุกภาคส่วนประสบความสำเร็จทั้งองค์กรกีฬา นักกีฬา และบุคลากรทางการกีฬา บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลซึ่งเชื่อมโยงกับกีฬาอาชีพ โดยได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของผลผลิตไว้ว่า ส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรกีฬาเป็นเลิศประสบความสำเร็จสามารถบริหารจัดการกีฬาเป็นเลิศได้มาตรฐานทั้งการบริหารจัดการองค์กร การจัดการนักกีฬา และบุคลากรทางการกีฬา การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬามาใช้ในการพัฒนานักกีฬา และนักกีฬาทีมชาติไทยมีการพัฒนาผลงานที่ดีขึ้นในการเข้าร่วมการแข่งขันมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติ ทั้งในด้านผลงานเหรียญรางวัล อันดับการแข่งขัน สถิติการแข่งขันหรือมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้นและผลผลิตทางด้านกีฬาอาชีพประสบความสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานการเป็นกีฬาอาชีพที่กำหนดโดยได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของผลผลิตไว้ว่าการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลให้กีฬาอาชีพประสบความสำเร็จผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและมีผลการดำเนินงานที่ขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขให้กับนักกีฬา บุคลากรกีฬา ผู้จัดการแข่งขัน ในการยึดเป็นอาชีพได้อย่างมั่นคงรวมทั้งสร้างความสุขให้กับผู้ชม ผู้เชียร์กีฬา และสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคม (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2565)

จากรายการแข่งขันกีฬาอาชีพแต่ละชนิดกีฬาที่มีความเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและผลผลิตทางด้านศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬามีคุณภาพและมาตรฐานรองรับการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาอาชีพ และบริการทางการกีฬา โดยได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของผลผลิตไว้ว่า การพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬาให้มีบริการอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร และองค์ความรู้ที่ทันสมัยเป็นไปตามเกณฑ์

มาตรฐานที่การกีฬาแห่งประเทศไทยกำหนด เพื่อให้บริการกับนักกีฬาที่เก็บตัวฝึกซ้อมและแข่งขันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ครอบคลุมทั่วประเทศส่วนในด้านผลผลิตด้านระบบบริหารจัดการองค์กรและการบริการทางการกีฬามีมาตรฐาน โดยได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของผลผลิตไว้ว่ามุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับการกีฬาแห่งประเทศไทยสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงให้สามารถรองรับการพัฒนา กีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ ให้เป็นกิจกรรมสร้างความสุขและสร้างมูลค่าทาง เศรษฐกิจ (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2565)

สรุป การพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ เพื่อให้มีสมรรถนะสูง พัฒนาให้เกิดความเป็นเลิศ เพื่อรองรับกับความต้องการในการพัฒนากีฬาของประเทศ และผลักดันให้นักกีฬาเป็นตัวแทนประเทศไทย ทั้งในส่วนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาอาชีพ สร้างผลงานให้ดีในระดับนานาชาติ เพื่อเป็นการสร้างความสุขให้กับประชาชน และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคมและประเทศชาติ

การประยุกต์ใช้ภาวนา 4 เพื่อการพัฒนาศักยภาพนักกีฬาอาชีพ

หลักคำสอนเรื่อง ภาวนา 4 (อง.ปญจก., 36/79/193-194) คำว่า ภาวนา เป็นภาษาบาลี แปลว่า ทำให้เจริญ ทำให้มีขึ้น เป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญการบำเพ็ญ การพัฒนา ภาวนา 4 จึงหมายถึงการพัฒนา 4 ด้านมีความหมาย ดังนี้

1. กายภาวนา คือ การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรียทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงามให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2. สีลภาวนา คือ การฝึกอบรมให้มีระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

3. จิตภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

4. ปัญญาภาวนา คือ การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจ ให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546) และเมื่อนำหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้กับนักกีฬา จะได้แนวคิดเพื่อพัฒนานักกีฬาดังตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ดังนี้

1. ภาวิตกาย มีกายที่พัฒนาแล้ว (มีกายภาวนา) คือ มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดี เริ่มแต่รู้จักใช้อินทรีย เช่น ตา หู ตู ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ ดูเป็น ฟังเป็น ให้ได้ปัญญา บริโภคปัจจัย 4 และสิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยี อย่างฉลาด

ได้ผลตรงเต็มตามคุณค่า การพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงจะช่วยลดโอกาสการบาดเจ็บจากการเล่นกีฬา ทำให้นักกีฬาเล่นกีฬาได้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มสมรรถนะการเล่นกีฬาในระดับการแข่งขันเพื่อชัยชนะ ดังนั้นการพัฒนากายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงจึงพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเป็นการเสริมในสมรรถภาพด้านที่นักกีฬาขาดไป หากนักกีฬามีปัญหาหรือการบาดเจ็บที่ขัดขวางการฝึกซ้อมเพื่อเป้าหมายก็ต้องทำการรักษาร่างกายก่อน หรือร่วมไปกับการฝึกซ้อมโดยมีแพทย์เป็นผู้ร่วมประเมินดูแลด้วย

2. ภาวิตศีล มีศีลที่พัฒนาแล้ว (มีศีลภาวนา) คือ มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้ว ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อน เกรงภัย ตั้งอยู่ในวินัยและมีอาชีพที่สุจริต มีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูล สร้างสรรค์ และส่งเสริมสันติสุข ดังนั้นกีฬาช่วยให้เราสามารถระบุมุมใหม่ ๆ ของสาระสำคัญของบุคคลได้เนื่องจากสร้างเงื่อนไขและเปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของแต่ละบุคคลจะแผ่ขยายออกไปการถ่ายทอดคุณค่าต่าง ๆ ของวัฒนธรรมของสังคมเข้าสู่ระนาบของเนื้อหาภายในของบุคคล ในกีฬาเช่นเดียวกับในวัฒนธรรมโดยรวมกระบวนการของการเรียนรู้ค่านิยมใหม่ โดยบุคคลกำลังพัฒนาบนพื้นฐานนี้ การพัฒนาทัศนคติ การกำหนดคุณค่าและความต้องการทางสังคมเกิดขึ้น ในทางกลับกันบุคลิกภาพจะรวมอยู่ในกิจกรรมที่กระตือรือร้นของชีวิตทางสังคมของสังคม ในกีฬามีค่านิยมที่สำคัญ เช่น ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการประสบความสำเร็จ สถานการณ์ทางสังคมหลายอย่างเกิดขึ้นในกิจกรรมกีฬาซึ่งทำให้นักกีฬาได้รับประสบการณ์ชีวิตด้วยตนเองเพื่อสร้างระบบค่านิยมและทัศนคติพิเศษ ดังนั้นบทบาทการเข้าสังคมของกีฬาจึงแสดงออกมาในความจริงที่ว่า มันมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งและหลากหลายต่อแง่มุมที่สำคัญของบุคคลเพื่อพัฒนาเขาทั้งทางร่างกายและจิตวิญญาณ และนักกีฬาที่จะประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ มักจะพูดถึงการมีระเบียบวินัยในตนเองเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของตัวเอง ระเบียบวินัยจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกีฬาทุกประเภทระเบียบวินัยยังเป็นเครื่องมือในการประสบความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ของชีวิตอีกด้วย

3. ภาวิตจิต มีจิตที่พัฒนาแล้ว (มีจิตภาวนา) คือ มีจิตในที่ฝึกอบรมดีแล้วสมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต คือ ประกอบด้วยคุณธรรม เช่น มีเมตตา กรุณา เอื้ออาทร มีมูทิตามีความเคารพอ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้นสมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิต คือ มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคงมีความเพียรพยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น และสมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจที่ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เอิบอิ่ม ผ่องใส และสงบ เป็นสุข ดังนั้นประโยชน์ของการฝึกสติให้กับนักกีฬา ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า การฝึกสติทุกวัน วันละ 5-10 นาที จะสามารถช่วยนักกีฬาให้ลดความเครียดและความวิตกกังวล เพิ่มสมาธิ และทำให้อ่อนหลับได้ดีขึ้น เพิ่มพัฒนาทักษะทางสังคม และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ กีฬาเป็นหนึ่งในการที่ต้องใช้สมาธิมากที่สุด เมื่อเล่นกีฬาผู้เล่นจะจดจ่ออยู่ในช่วงเวลานั้น และการแข่งขันเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นกีฬาที่ส่งเสริมนักกีฬาในแง่ดี นักกีฬาฝึกฝนอย่างหนักในการเล่นเข้าที่มักกัน การฝึกฝนอย่างหนัก

แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความรัก และการฝึกฝนที่ถูกต้องจะช่วยดึงศักยภาพของ นักกีฬา ออกมาได้เป็นอย่างดีที่สุด

4. ภาวิตปัญญา มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (มีปัญญาภาวนา) คือรู้จักคิดรู้จักพิจารณา รู้จัก วินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุ ปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงหรือตามที่เป็น เป็นปราศจากอคติและแรงจูงใจแอบแฝง เป็นผู้ที่ไม่เกลียดชอบงำปัญหาไม่ได้ เป็นอยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทันโลกและชีวิตเป็นอิสระไร้ทุกข์ ดังนั้น การออกกำลังกายเพื่อแข่งขันกีฬา สมองจะพัฒนากระบวนการทางสติปัญญาและความสำเร็จ ทางวิชาการ กีฬาอาชีพและสมองมีความสัมพันธ์กัน หลายคนสงสัยว่านักกีฬาจะได้รับคะแนนที่ ดีกว่าหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามตรรกะนี้นักฟุตบอลอาชีพ นักมวย นักบาสเกตบอลควรเป็นคนฉลาด เป็นความจริงแน่นอน โอกาสของการพัฒนาทางสมองย่อมดีกว่าคนที่นั่งอยู่บนโซฟาตลอดเวลา หลังจากอ่านชีวประวัติของนักกีฬาสสมัยใหม่แล้ว จะเห็นว่าคนเหล่านี้เป็นคนเก่งที่มีพรสวรรค์โดดเด่นหลายด้าน หลายคนประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่นอกวงการกีฬาด้วย

สรุป การนำหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนานักกีฬาดังนี้ 1. นักกีฬาที่พัฒนา ร่างกายให้แข็งแรงจะช่วยลดโอกาสการบาดเจ็บจากการเล่นกีฬา ทำให้นักกีฬาเล่นกีฬาได้มี ประสิทธิภาพ และเพิ่มสมรรถนะการเล่นกีฬาในระดับการแข่งขันเพื่อชัยชนะ ดังนั้นการพัฒนา ภายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงจึงพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเล่นกีฬา และการออก กกำลังกายเป็นการเสริมในสมรรถภาพด้านที่นักกีฬาขาดไป หากนักกีฬามีปัญหาหรือการบาดเจ็บ ที่ขัดขวางการฝึกซ้อมเพื่อเป้าหมายก็ต้องทำการรักษาร่างกายก่อน หรือร่วมไปกับการฝึกซ้อม โดยมีแพทย์เป็นผู้ร่วมประเมินดูแลด้วย 2. นักกีฬามีศีลที่พัฒนาแล้ว จะตั้งอยู่ในวินัยและมี อาชีวะที่สุจริต นักกีฬาที่จะประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ มักจะพูดถึงการมีระเบียบวินัยในตนเอง เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของตัวเอง ระเบียบวินัยจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกีฬาทุก ประเภท ระเบียบวินัยยังเป็นเครื่องมือในการประสบความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ของชีวิตอีกด้วย 3. นักกีฬามีจิตที่พัฒนาแล้ว จะสามารถช่วยนักกีฬาให้ลดความเครียดและความวิตกกังวล เพิ่ม สมานใจ และทำให้อนหลับได้ดีขึ้น เพิ่มพัฒนาทักษะทางสังคม และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ กีฬาเป็นหนึ่งในกิจกรรมต้องใช้สมาธิมากที่สุด เมื่อเล่นกีฬาผู้เล่นจะจดจ่ออยู่ใน ช่วงเวลานั้น และการแข่งขันเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นกีฬาที่ส่งเสริมนักกีฬาในแง่ดี นักกีฬา ฝึกฝนอย่างหนักในการเล่นเข้าที่มกกัน การฝึกฝนอย่างหนักแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความ รัก และการฝึกฝนที่ถูกต้องจะช่วยดึงศักยภาพของนักกีฬาออกมาได้อย่างดีที่สุด 4. นักกีฬามี ปัญญาที่พัฒนาแล้ว คือรู้จักคิดรู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำ ดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ ดังนั้นการออกกำลังกายเพื่อแข่งขันกีฬา สมองจะพัฒนา กระบวนการทางสติปัญญาและความสำเร็จทางวิชาการ กีฬาอาชีพและสมองมีความสัมพันธ์กัน โอกาสของการพัฒนาทางสมองของนักกีฬาย่อมดีกว่าคนที่นั่งอยู่บนโซฟาตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2565). *แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2565–2570*.

(เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

_____. (2544). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินเตอร์แมส โปรดักส์.

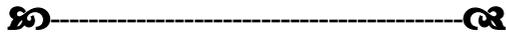
มหาวิทยาลัยเกษตรราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี*

2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่ *
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN THE NEW CENTURY

ปาริชาติ เปรมวิชัย

Parichat Premwichai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: parichat324@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นการนำเสนอแนวคิดในการบูรณาการหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่ ซึ่งประกอบด้วย เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข, กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา การรู้จักวางเฉย มาประยุกต์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักของศาสตร์ทางตะวันตก ศาสนาเป็นหนึ่งในพลังที่มีอำนาจให้ความรู้สึกซึ่ง และมีอิทธิพลต่อชีวิตครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจ และการเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้พุทธธรรมมาช่วยยกระดับจริยธรรมนั้นเป็นประโยชน์ที่สำคัญพุทธธรรมมิใช่เป็นกฎธรรมชาติที่จะบอกมนุษย์เรื่องความดีความชั่วเท่านั้น พุทธธรรมยังเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไปสู่ชีวิตที่ดีอีกด้วย ดังนั้นการประยุกต์พุทธธรรมทั้งในระดับโลกิยธรรมและโลกุตระธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะทรัพยากรขององค์กรและประเทศชาติ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสุข หลักไตรสิกขาสามารถเสริมสร้างการพัฒนาการบริหารบุคคลากรให้เป็นคนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพสูง อันจะนำพาให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นองค์กรที่มั่นคงยั่งยืน สืบต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา; ทรัพยากรมนุษย์; หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

This article presented the idea of integrating the principles of Buddhism. Brahmavihara⁴ which is the Four sublime states of mind comprising of loving-kindness, compassion, sympathetic joy, equanimity for human resource development application in line with the Western principle. Religion is one of the forces with power of deep knowledge and has influence on family life, the community, the economy, and politics. Human resource development with Dhamma to uplift ethical levels is very important. Dhamma, a natural law, not only tells humans which is good, and which is evil, but also provides a guideline for wellbeing. Therefore, Dhamma application both at the mundane (Lokiya) level and at the transcendental (Lokuttara) level in human resource development should be useful to a person as an individual and as the organizational and national resource as well. A person, hence, will be smart, good, and happy. Finally, Tisikkha is able to enhance, to develop the personnel to be good persons, to have ethical value, to be knowledge, capacity and high capability to lead organizations to the set target to be security and sustainable forever.

Keywords: Human Resource Development; human resource; Four sublime states of mind

บทนำ

องค์กรเป็นระบบทางสังคมที่มีการรวมตัวของมนุษย์จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ องค์กรประกอบด้วย โครงสร้าง เป้าหมาย การบริหารจัดการสารสนเทศ และบุคลากร โดยในทรัพยากรเหล่านี้ บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ากว่าทรัพยากรอื่นใด เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่น ทรัพยากรมนุษย์จึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่จะช่วยผลักดันให้องค์กรนั้น สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2537) บุคลากรในองค์กรเปรียบเสมือน “ต้นทุน” ที่มีค่ามหาศาลอีกทั้งยังเป็นต้นทุนที่องค์กรต้องรักษาและลงทุนเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาให้บุคลากรมีคุณค่าอย่างเหมาะสมแก่องค์กรในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันกลับจะต้องลงทุนในอีกหลาย ๆ ด้านเพื่อที่จะสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรเข้ามาทดแทน ทำให้องค์กรสูญเสียเวลาและผลประโยชน์มากพอสมควร (มีทนา วัฒนอมศักดิ์, 2550)

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับงานด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เปรียบเสมือนแขนขา ที่จะนำพาองค์กรไปในทิศทางที่องค์กรได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ จึงกล่าวได้ว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้ปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานขององค์กร

ทรัพยากรบุคคลากรที่มีสมรรถภาพและศักยภาพย่อมสามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน หรือบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรได้นาน (นพ ศรีบุญนาถ, 2542)

หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์จึงเปรียบเสมือนหน่วยงานที่คอยเสริมความเข้มแข็งและเพิ่มพูนคุณภาพให้กับคนในองค์กร ดังนั้นภารกิจขององค์กรจึงไม่ใช่เพียงแต่การสั่งการให้บุคลากรปฏิบัติงานให้เสร็จเท่านั้น หากแต่ต้องมีการรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงค่าให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรด้วย (พระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ธมฺมิโก), 2556) ในทุกวันนี้ สังคมไทยต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อให้สังคมกลับคืนสู่การเป็นสังคมคุณภาพการพัฒนา “คน หรือ ทรัพยากรมนุษย์” ไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งอุบัติขึ้น หากได้ศึกษาแนวทางการบริหารและพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สรุปได้ว่าปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป หลักธรรมจึงเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจเพื่อนำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้นนั้น ต้องพัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนั้นจะต้องให้มนุษย์มีความรู้คู่กับคุณธรรมด้วย จึงจะเป็นคนที่สมบูรณ์หรือความเป็นมนุษย์ออกไปอยู่ในสังคมได้ และเมื่อมนุษย์มีความรู้แล้วต้องนำไปปฏิบัติ ฝึกฝนให้เกิดผลดีคือ มีประสบการณ์ดีนั่นเอง ประสบการณ์ดี ความรู้ดี มีคุณธรรมดี และมีความสามารถสูง มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรใช้เป็นหลักในการจัดการทรัพยากรมนุษย์การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรจำแนกพฤติกรรมทางการศึกษา นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ร่วมกันศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ แล้วจัดกลุ่มพฤติกรรมได้ 3 หมวดหมู่ เรียกว่าจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Education Objectives) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษา เป็นสื่อให้นักพัฒนาหลักสูตร และครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน สามารถยึดถือเป็นแนวกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัด การศึกษาได้อย่างสอดคล้องกันทุกระดับได้แก่ ด้านพฤติกรรมพุทธิพิสัย ด้านพฤติกรรมจิตพิสัย และด้านพฤติกรรมทักษะพิสัย ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปัญญา ในด้านพฤติกรรมอันเป็นการกระทำของแต่ละคนทั้งที่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมที่มองเห็น และเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้ ซึ่งพฤติกรรมของการแสดงออกของแต่ละคนนั้นทางพุทธศาสนาประกอบไปด้วย กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม เป็นหลักที่มีประโยชน์ เกื้อกูลต่อการปฏิบัติงาน โดยทรัพยากรมนุษย์ที่มีลักษณะเฉพาะนี้ก็จะถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะ และมีศีลในการควบคุมพฤติกรรม ทักษะของบุคลากร อันเป็น 1 ใน 3 ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมุมมองตะวันตก การจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถกำหนดเป็นวิธีการเชิงกลยุทธ์แบบบูรณาการและเชื่อมโยงกันในการจ้างงาน การพัฒนา และความเป็นอยู่ของคนทำงานในองค์กร โดยการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการพัฒนาด้านทักษะ ด้านพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์จะก่อให้เกิดการแสดงออก มีการเคารพการอยู่ร่วมกันในสังคมและองค์กร มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย การมีทัศนคติที่เหมาะสมกับปทัสถานของสังคม และขององค์กรที่ตน

เป็นสมาชิกอยู่ ในด้านจิตใจอันเป็นการพัฒนาจิตใจ เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในการปฏิบัติงาน

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่

การบริหารคนในยุคปัจจุบัน ก็ยังถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น อันดับต้นๆ ของการบริหารจัดการองค์การไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตาม ซึ่งระบบราชการได้มีมติ คณะรัฐมนตรีสั่งให้มีการยกเลิกระบบซีทีซีที่อยู่ปัจจุบัน เปลี่ยนมาใช้ระบบแท่งแทน (สำนักโฆษก, 2565) ทำให้ภาครัฐมีการปรับแผนยกระดับการบริหารบุคคลกันขนานใหญ่ อย่างไรก็ตาม การบริหารดังกล่าวจะประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับคงจะต้องมีการสื่อสารทำความเข้าใจ กับตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบ ว่าระบบดังกล่าวมีผลดีต่อกระบวนการทำงานในอนาคตอย่างไร พร้อมทั้งผู้ที่จะนำไปปฏิบัติต้องมีความรู้อย่างแท้จริงในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อองค์การ จะทำให้การบริหารผลตอบแทนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้จะเห็นได้ว่า การบริหารทางภาครัฐมีการปรับตัว ในส่วนของภาคเอกชนก็ได้มีวิวัฒนาการไปอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามแนวโน้มของโลกที่เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้เขียนจะขอยกประเด็น ความท้าทายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในอนาคต ว่ามีแนวคิดในการบริหารคนไปในลักษณะเช่นไร เพื่อที่จะให้นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้มีความตระหนกอยู่ตลอดเวลาว่า แนวโน้มของโลกมีแนวคิดในการบริหารคนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ซึ่งถ้าเราไม่มีการปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัย การบริหารจัดการก็จะไม่ราบรื่น ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน เพราะวิวัฒนาการของคนก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางตะวันตกอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะยุคการจัดการความรู้หรือโลกาภิวัตน์ เป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน การบริหารภายในองค์การจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

จากข้อมูลด้านบนจะเห็นได้ว่า ความท้าทายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เริ่มมีความต้องการที่เป็นสากลมากขึ้น

1. สะสมคนเก่ง-คนดี ไว้ในองค์การ บริษัทเริ่มหันมาให้ความสนใจที่จะสร้างระบบการสรรหาคัดเลือก พนักงานที่เป็นคนเก่งและคนดี เข้าสู่องค์การ โดยแต่ละองค์การจะสร้างแรงจูงใจหรือดึงดูดคนที่เป็นคนเก่ง ให้เข้ามาร่วมงาน ด้วยการจ้างงานที่มีเงินเดือนและสวัสดิการสูงกว่าที่อื่น หลังจากนั้นก็มาใส่ใจดูแลพนักงานให้อยู่องค์การได้นานๆ โดย ให้ทุนการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก จนกระทั่งได้มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น

2. การจ้างงานที่เฉพาะพนักงานสายงานหลักในการทำธุรกิจ ด้วยภาวะการแข่งขันค่อนข้างสูง ต้องมีการลดต้นทุนในการผลิต เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน บริษัทจึงไม่เน้นจ้างพนักงานจำนวนมาก งานที่ไม่ใช่สายงานหลักของบริษัท ให้ใช้จ้างเหมางานแทน ซึ่งเป็น การลดต้นทุนแรงงานได้ระดับหนึ่ง

3. ประชากรผู้สูงอายุ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีระบบสาธารณสุขปกเ้าถึงทุกชุมชน ระบบทางการแพทย์มีความเจริญและเชี่ยวชาญสูง ทำให้ประชากรมีความอยู่ดีกินดี ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ก็ทำให้ประชากรที่เป็นผู้สูงอายุเริ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่คนวัยทำงานกลับมีน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผู้สูงอายุ จึงเป็นแนวคิดของการบริหารคนในองค์การว่า จะบริหารคนเหล่านี้อย่างไร ให้ทำงานอย่างมีความสุขและได้ปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพ

4. ยุคโลกาภิวัตน์หรือการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ประชากรทุกหมู่บ้านมีโทรศัพท์มือถือ มีการใช้ Internet ในการติดต่อสื่อสารมากขึ้น การรับรู้ข่าวสารจากภายนอกมีมาก เมื่อมาเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการสมัยก่อน ผู้จัดการไม่มีความรู้เรื่องนี้ ก็สามารถอยู่ได้ โดยอาศัยพระเดชพระคุณ ในการจูงใจพนักงาน แต่พอมาในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ทุกด้านมากขึ้น ต้องทันเหตุการณ์ และสามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานได้ จึงจะได้รับการยอมรับ

5. คุณภาพชีวิตในการทำงาน พนักงานที่เลือกเข้ามาทำงานในองค์การ เริ่มมีความใส่ใจต่อสุขภาพชีวิต ถ้าบริษัทใดที่เอาใจเอาเปรียบพนักงาน เอาเปรียบสังคม ไม่เคยช่วยเหลือสังคมเลย ก็จะถูกต่อต้านจากพนักงานในองค์การ โดยการจัดตั้งเป็นสหภาพขึ้นมาเพื่อเรียกร้องถึงเรื่องนี้ ซึ่งจะกระทบต่อพนักงานใหม่ที่จะเข้ามาร่วมงาน ไม่อยากเข้ามาร่วมงานด้วย ผลที่จะเกิดกับองค์การก็คือ หาคนเก่ง คนดีมาร่วมงานไม่ได้

6. สนใจแง่คิดแบบ Global แต่ปฏิบัติแบบ Local เป็นแนวคิดที่ถูกปลูกฝังให้กับพนักงานเพื่อให้คิดแบบ Global ซึ่งเป็นการนำแนวคิดแบบทันสมัยมาปรับใช้ในองค์การ โดยให้มีความเหมาะสมและสมควรแก่อัตตาภาพในองค์การของตัวเอง ซึ่งการนำมาปฏิบัติต้องมีการศึกษาอย่างท่องแท้เสียก่อนว่า มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การหรือไม่ ไม่ใช่เห็นข้างขึ้นก็ไปขึ้นตามข้าง ทั้งๆ ที่บริษัทยังไม่สามารถไปแข่งขันในอีกระดับได้เลย

แนวโน้มการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ทั้ง 6 หัวข้อข้างต้น เป็นแง่คิดของการบริหารแบบสากล ผู้บริหารที่จะนำพ่องค์การไปสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศและสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน คงจะต้องมีความตระหนักถึงแนวโน้มดังกล่าว เพื่อให้มีความสอดคล้องกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลง (Judith, 2000)

ซึ่งสรุปได้ว่าการนำแนวคิดมาปฏิบัติใช้ในองค์การ สิ่งสำคัญคือ ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจกับพนักงานทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้จัดการ ให้ทราบถึงแนวคิดของโลกยุคใหม่ว่า มีแนวคิดอย่างไร และเมื่อนำมาปฏิบัติแล้ว องค์การได้รับประโยชน์จากแนวคิดนั้นอย่างไรบ้าง ผลกระทบต่อพนักงานมีมากน้อยเพียงใด ซึ่งการชี้แจงในลักษณะนี้ต้องใช้เวลา และอาศัยความร่วมมือกับทีมผู้บริหารช่วยกันประชุมและชี้แจง ลูกน้องให้เกิดความเข้าใจ เสนอแนะแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้ลูกน้องขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาเป็นความพยายามในการผสมผสานเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับวิชาสมัยใหม่ก่อให้เกิดการบูรณาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จนหล่อหลอมให้เกิดเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยพุทธบูรณาการอันเนื่องมาจาก หลักพุทธธรรมคำสอนความรู้สมัยใหม่ ๆ พรหมวิหาร แปลว่า ธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ พรหมวิหารเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน เป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ หลักธรรมนี้ได้แก่

1. เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข
2. กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
4. อุเบกขา การรู้จักวางเฉย

คำอธิบายพรหมวิหาร 4

1. เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งกายและใจ เช่น ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภค ความสุขเกิดจากการไม่เป็นหนี้และความสุขเกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ เป็นต้น

2. กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์ คือ สิ่งที่เข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจ และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน พระพุทธองค์ทรงสรุปไว้ว่าความทุกข์มี 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

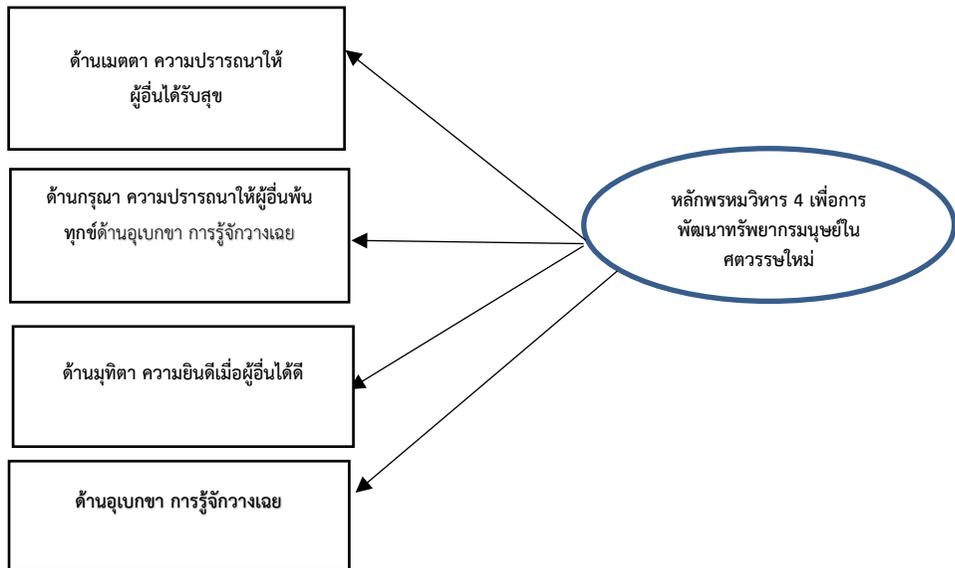
1.1 ทุกข์โดยสภาวะ หรือเกิดจากเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติร่างกาย เช่น การเกิด การเจ็บไข้ ความแก่และความตายสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่เกิดมาในโลกจะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งรวมเรียกว่า กายิกทุกข์

1.2 ทุกข์จรหรือทุกข์ทางใจ อันเป็นความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุที่อยู่นอกตัวเรา เช่น เมื่อปรารถนาแล้วไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ รวมเรียกว่า เจตสิกทุกข์

3. มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า ดี ในที่นี้ หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ไม่มีจิตใจริษยา ความริษยา คือ ความไม่สบายใจ ความโกรธ ความฟุ้งซ่านซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน เช่น เห็นเพื่อนแต่งตัวเรียบร้อยแล้วครุขมเขยก็เกิดความริษยาจึงแกล้งเอาเศษชอล์ก โคลน หรือหมึกไปป้ายตามเสื้อกางเกงของเพื่อนนักเรียนคนนั้นให้สกปรกเลอะเทอะ เราต้องหมั่นฝึกหัดตนให้เป็นคนที่มีมุทิตา เพราะจะสร้างไมตรีและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่ายและลึกซึ้ง

4. อุเบกขา: การรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพราะพิจารณาเห็นว่า ใครทำดียอมได้ดี ใครทำชั่วยอมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม คือ ใครทำสิ่งใดไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืน

บุคคลผู้กระทำ เมื่อเราเห็นใครได้รับผลกระทบในทางที่เป็นโทษเราก็ไม่ควรตีใจหรือคิดซ้ำเติมเขา ในเรื่องที่เกิดขึ้น เราควรมีความปรารถนาดี คือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ใน ลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่

สรุป

พุทธธรรมพรหมวิหาร 4 (เมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา) ประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างสุขภาวะของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา การรู้จักวางเฉย มาประยุกต์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักของศาสตร์ทางศาสนาเป็นหนึ่งในพลังที่มีอำนาจให้ความรู้สึกซึ้ง และมีอิทธิพลต่อชีวิตครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจ และการเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้พุทธธรรมมาช่วยยกระดับจริยธรรมนั้นเป็นประโยชน์ที่สำคัญพุทธธรรมมิใช่เป็นกฎธรรมชาติที่จะบอกมนุษย์เรื่องความดีความชั่วเท่านั้น พุทธธรรมยังเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไปสู่ชีวิตที่ดีอีกด้วย (Feodor Mikhaylov and others, 2014) ดังนั้นการประยุกต์พุทธธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะทรัพยากรขององค์กรและประเทศชาติ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสุภาพหลักไตรสิกขาสามารถเสริมสร้างการพัฒนาการบริหารบุคลากรให้เป็นคนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพสูง อันจะนำพาให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นองค์กรที่มั่นคง ยั่งยืน

การบูรณาการหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่ ซึ่งประกอบด้วย เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา การรู้จักวางเฉย มาประยุกต์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักของศาสตร์ทางตะวันตก ศาสนาเป็นหนึ่งในพลังที่มีอำนาจให้ความรู้สึกซึ่ง และมีอิทธิพลต่อชีวิตครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจ และการเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้พุทธธรรมมาช่วยยกระดับจริยธรรมนั้นเป็นประโยชน์ที่สำคัญพุทธธรรมมิใช่เป็นกฎธรรมชาติที่จะบอกมนุษย์เรื่องความดีความชั่วเท่านั้น พุทธธรรมยังเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไปสู่ชีวิตที่ดีอีกด้วย ดังนั้นการประยุกต์พุทธธรรมทั้งในระดับโลกิยธรรมและโลกุตระธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะทรัพยากรขององค์การและประเทศชาติ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสุซุ หลักไตรสิกขาสามารถเสริมสร้างการพัฒนาการบริหารบุคคลให้เป็นคนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพสูง อันจะนำพาให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นองค์กรที่มั่นคง ยั่งยืน สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุวรรณศรี. (2548). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 1-2*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จิระ หงส์ลดารมภ์. (2535). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หน่วยที่ 1-6*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเครื่องหมาย.
- ชูชัย สมितिไกร. (2538). *การพัฒนาบุคลากรโดยกลุ่มสร้างสรรค์ความว่างามทั้งจิตใจ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2549). *การบริหารและจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: ประชาอุษยาม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). *องค์การและการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์. (2535). *การศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาบุคลากร พ.ศ. 2535-2539*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- นพ ศรีบุญภาค. (2546). *ศาสตร์การจัดการ*. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2534). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับสังคมอุตสาหกรรมในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: มหานครวิทยาลัยครูจันท์เกษมและวิทยาลัยครูพระนคร.
- บริษัท ไอโอดี คอนเซาท์ติ้ง แอนด์ เทรนนิ่ง จำกัด. (2565). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่*. สืบค้น 23 มกราคม 2564, จาก <http://www.krittin.net>

- พระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ธมฺมิโก). (2556). *กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี* (พุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุนทรวัชรกิจ บุญธรรม ธมฺมิโก. (2556). *กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี* (พุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2548). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเอกชน* (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักโฆษก. (2565). *รัฐบาลไทย*. สืบค้น 23 มกราคม 2564, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/>
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). *การบริหารจัดการแนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Feodor Mikhaylov and others. (2014). *Current tendencies of the development of service of human resources management. Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 150(2014), 330–335.
- Judith, A. (2000). *Rubrics scoring guide and performance criteria: Classroom tool for assessment and Improving student learning*, Eric document reproduction service No (Ed 446100). Paper present at annual meeting of the American Educational Research.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบูรณ์*

PARTICIPATION OF PEOPLE IN LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS IN PHETCHABUN PROVINCE

แสนสุริยา รักเสมอ

Saensuriya Raksamoe

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Saensuriya.rak@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. ต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรัก และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกัน 2. ต้องการให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงกับความต้องการของประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้น และ 3. เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกชั้นตอน จึงควรรนำหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้กับกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ด้วยการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกภาคส่วนด้วยปิยะวาจา การสละเวลารับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะสามารถสร้างประโยชน์จากผู้อื่นได้ การสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อนโยบายสาธารณะและการปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายจะสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ กลุ่มผู้แทนทุกภาคส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเสมอต้นเสมอปลาย ตลอดจนดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจริยธรรม การมอบบทบาทให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยการลงประชามติ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การปกครองส่วนท้องถิ่น; พุทธธรรมสังคหวัตถุ

Abstract

People's participation in the local administrative organization in Phetchabun Province has the following objectives: 1. To urge people to have a bond, love, and sense of belonging together in the locality; 2. To urge the local administrative organization management with transparency to meet the needs of the people and to be more responsive to the people, and 3. to ensure that there is an audit of the management of the executives and the Council of Local Administrative Organizations at every step. Therefore, the principle of Buddhism, Sangahavatthu 4 should be applied to the participatory management process of the local administrative organization with the people by sharing information that is beneficial to the people of all sectors with convincing speech verbally, taking the time to listen to opinions from all stakeholders that can benefit others. Providing people from all walks of life to participate in public policy decisions and conduct consistent operations can benefit others. The group of representatives from all sectors participated in activities together consistently and consistently as well as carrying out activities that focus on promoting ethics, giving people a role to make decisions through a referendum that promotes morality and ethics that must be something that should be practiced regularly.

Keywords: Public Participation; Local Administrative Organizations; Buddha-dharma

บทนำ

ในขณะที่เดียวกันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติสิทธิของประชาชนไว้ในหลาย ๆ มาตรา โดยกำหนดให้ประชาชนได้มีสิทธิในการเข้าร่วมดำเนินการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวของประชาชนในเรื่องการเรียกร้องสิทธิในการรับรู้และสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น รวมทั้งการรวมตัวกันเป็นกลุ่มประชาสังคม ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามกระบวนการของภาครัฐและการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความโปร่งใสเป็นธรรม หรือมีการเรียกร้องให้มีการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการโดยตรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องมีการปรับตัวและเปิดระบบราชการที่ยอมรับและเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการที่มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล อันจะนำไปสู่การยอมรับและร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่ง

คั่งและยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ 1. ต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรัก และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นร่วมกัน 2. ต้องการให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงกับความต้องการของประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้น และ 3. เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกชั้นตอน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของชุมชนและการเมือง ในอดีตประชาชนจะมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองที่ให้ความสำคัญเท่านั้น เช่น การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตยแบบตัวแทน แต่ในปัจจุบันกระแสสังคมได้ให้ความสำคัญกับมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามกระบวนการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาครัฐได้โดยตรง โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน นิยามหรือความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) นั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ลักษณะของกระบวนการที่กลุ่มประชาชนในชุมชนกระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายร่วมกันทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการร่วมกันพัฒนาสภาพทางสังคมในชุมชน และการดำเนินการร่วมกันเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ

อรพินท์ สพโชคชัย (2551) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดทางออกของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ซับซ้อนยุ่งยากในทางสันติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อนยุ่งยาก เป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามกระบวนการของภาครัฐ โดยนำข้อเสนอแนะและความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแนวทางหรือนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐจะดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีโอกาสเข้าร่วมในชั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงาน การร่วมแสดงทัศนคติ ความคิดเห็น การร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การร่วมคิดแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมในการตัดสินใจตามกระบวนการของภาครัฐ การร่วมในการ

ดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนสามารถเข้าร่วมในกระบวนการบริหารงาน เพื่อวางแผนทางการแก้ไขปัญหาด้านนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมได้รับโอกาสให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐได้ ซึ่งได้มีการแบ่งไว้ 5 ระดับ ดังนี้

1. การแจ้งข่าวสารและข้อมูลต่างๆ นับเป็นก้าวแรกที่สำคัญที่สุดในการสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในเรื่องต่าง ๆ ได้ ด้วยวิธีการให้ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้ง การจัดงานแถลงข่าว จัดหมวักข่าว เอกสารสิ่งพิมพ์ การติดประกาศ การจัดนิทรรศการ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด แต่กลับเป็นระดับต่ำที่สุด

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้อ้างอิงในการตัดสินใจ สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบของการจัดเวทีชุมชน การสำรวจความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น และการรับฟังความคิดเห็นสื่อออนไลน์

3. การเกี่ยวข้อง คือ การสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าข้อเสนอแนะของประชาชนจะได้รับการพิจารณาเป็นแนวทางในการบริหารงานของหน่วยงานต่างๆ จึงกำหนดให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสนอแนะและเพื่อพิจารณานโยบายต่าง ๆ

4. ความร่วมมือ คือ การให้กลุ่มผู้แทนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ด้วยการเป็นหุ้นส่วนและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องร่วมกัน ซึ่งจะต้องมีการตัดสินใจร่วมกันในทุกขั้นตอน ในรูปแบบของคณะทำงานฝ่ายประชาชน

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นการให้บทบาทในการตัดสินใจด้วยภาคประชาชน ในรูปแบบการลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่ประชาชนได้รับในระดับสูงที่สุด

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน ตรงกับความ ต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
2. ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และสามารถ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่
3. ประชาชนมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การไปเลือกตั้งผู้บริหาร/สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่น และการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
4. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากการปรึกษาหารือช่วยสร้างความกระจ่าง ให้กับวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือโครงการและหลายครั้งก็นำไปสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิผลมากที่สุดได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความท้าทายของนักบริหารในจังหวัดเพชรบูรณ์

ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาล จะเน้นหลักการ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นนโยบายหลักของการพัฒนาสังคมไทย โดยทุก ภาคส่วนต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามารับรู้ ร่วมตัดสินใจ เพื่อการสร้างความโปร่งใส ให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และพระราช กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงต่างให้ความสำคัญ ต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึง การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงควรพัฒนาความรู้ความเข้าใจใน ด้านการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงและรับฟังความคิดเห็น นอกจากนี้ควรพัฒนาทักษะและ ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ทุกระดับควบคู่กันไปด้วย การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถ ทำได้หลายวิธี และหลายระดับ ซึ่งบางวิธีต้องใช้เวลา แต่บางวิธีก็สามารถทำได้ง่ายๆ ซึ่ง ขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชน ความจำเป็นและค่าใช้จ่ายในการสร้างโอกาสให้ทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนากระบวนการที่ผ่านมามีได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ในส่วนภาครัฐ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาคราชการจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้รัฐสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีได้มีความหมายแก่การใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถแสดงความคิดเห็นได้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ ดังนั้น ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มการตัดสินใจตามกระบวนการของภาครัฐในการดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นแล้ว จะทำให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด นอกจากนี้ การสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับทราบขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริต และความขัดแย้งในการทำงาน

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน สามารถกระทำได้ ดังนี้

1. การลงสมัครเป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การสนับสนุนคนดีมีความสามารถให้เข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การไปเลือกตั้งผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. การเสนอให้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น
5. การเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดเก็บเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ติดตามตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ตรงตามความต้องการของประชาชนติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่เข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อติดตามผลงานหรือพฤติกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หากเห็นว่าทำงานไม่โปร่งใสการเข้าร่วมประชาคมของท้องถิ่นเพื่อแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าตรงกับปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนหรือไม่คัดค้านข้อบังคับ หรือมติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อนถกเถียงผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีพฤติกรรมไม่สุจริต

หลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักธรรมที่ช่วยประสานให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง และประเทศชาติ และเป็นหลักธรรมอันนำไปสู่การยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คนในสังคมให้อยู่กันอย่างสันติสืบต่อไป สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับสังคม หลักธรรมนี้ คือ สังคหัตถ์ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรม 4 ประการ ได้แก่ กทาน (การให้) ปิยวาจา (การพูดดี) อตถจริยา (การทำประโยชน์แก่ผู้อื่น) สมานัตตตา (การทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย) (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51)

ทาน คือ การให้ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว การเสียสละ ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว เอื้อเพื่อแบ่งปันสิ่งของให้แก่บุคคลอื่น หลักคุณธรรมนี้จะช่วยให้ประชาชนในสังคมไม่เห็นแก่ตัว และไม่เป็นคนละโมภโลกมาก

ปิยวาจา คือ การพูดด้วยความเหมาะสมสำหรับกาลเทศะ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้วยวาจาหรือถ้อยคำที่อ่อนหวาน ไพเราะ ไม่ก้าวร้าวหยาบคาย พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดปด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดส่อเสียด และไม่พูดเพื่อเจ้อ โดยเฉพาะในสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่มา การพูดจึงเป็นบันไดขั้นแรกของการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น หากการอยู่ร่วมกันในสังคมขาดปิยวาจา สังคมนั้นก็จะเกิดความวุ่นวาย ไม่สงบสุข เกิดการแก่งแย่งแข่งขันไม่มีวันสิ้นสุด

อรรถจริยา แปลว่า การประพฤติประโยชน์ คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่น การชวนชวนช่วยเหลือกิจการสาธารณะ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และช่วยแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมในทางจริยธรรม

สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย หรือมีความสม่ำเสมอ ปฏิบัติสม่ำเสมอด้วยการร่วมกันรับรู้ ร่วมกันแก้ไข และวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณีคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

ดังนั้น การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาช่วยในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสำเร็จ ความสามัคคีในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการสร้างความรักภักดีชุมชน และยังช่วยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ

สรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถเข้าร่วมในกระบวนการบริหารจัดการงานที่ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการด้วยการวางแผนการดำเนินงาน แนวทางปฏิบัติ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะร่วมกัน โดยยึดรูปแบบการดำเนินงานตามระดับการมีส่วนร่วม คือ 1) มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนผ่านสื่อต่าง ๆ 2) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน 3) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ด้วยการจัดตั้งคณะทำงานหรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

4) กลุ่มผู้แทนภาคประชาชนสามารถเข้ามาร่วมมือกันดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายประชาชน 5) ควรมีการเสริมอำนาจแก่ประชาชนให้มีบทบาทในการตัดสินใจด้วยการลงประชามติในประเด็นสาธารณะด้านต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงเป็นความท้าทายของนักบริหารในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในด้านการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องให้กับประชาชน และพัฒนาทักษะและศักยภาพของเจ้าหน้าที่ทุกระดับควบคู่ไปด้วย ขณะเดียวกันการกระจายอำนาจสามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้ภาครัฐสามารถบริหารจัดการนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการในทันที โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบตั้งแต่เริ่มการตัดสินใจตามกระบวนการของภาครัฐในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

ดังนั้น การนำหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้กับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนจะก่อให้เกิดการประสานให้ประชาชนทุกภาคส่วนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับสังคม โดยมุ่งเน้นการเสียสละ

องค์ความรู้

หลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 สามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ดังนี้

1. การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกภาคส่วนด้วยปิยะวาจา
2. การสละเวลารับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะสามารถสร้างประโยชน์จากผู้อื่นได้
3. การสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อนโยบายสาธารณะและการปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายจะสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่นได้
4. กลุ่มผู้แทนทุกภาคส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเสมอต้นเสมอปลายตลอดจนดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจริยธรรม
5. การมอบบทบาทให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยการลงประชามติ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการนำหลักพุทธธรรม สังคหัตถ์ 4 สามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

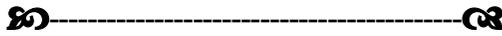
สังคหัตถ์ 4	หลักการมีส่วนร่วม	การนำมาปรับใช้
ทาน + ปิยวาจา	การให้ข้อมูลข่าวสาร	ด้วยการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกภาคส่วนด้วยปิยวาจา
	การรับฟังความคิดเห็น	การสละเวลารับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะสามารถสร้างประโยชน์จากผู้อื่นได้
อัตตจริยา + สมานัตตา	การเกี่ยวข้อง	การสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อนโยบายสาธารณะและการปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายจะสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่นได้
	ความร่วมมือ	กลุ่มผู้แทนทุกภาคส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเสมอต้นเสมอปลาย ตลอดจนดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจริยธรรม
	การเสริมอำนาจแก่ประชาชน	การมอบบทบาทให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยการลงประชามติ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการ จัดหางาน*. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.). (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. สืบค้น 20 กันยายน 2565, จาก <https://recc.erc.or.th/index.php/2015-07-07-07-53-46/464-2010-02-01-08-32-52>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2554). *ประมวลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษาที่ดี (Best Practices) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.
- _____. (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2551). *หลักสำคัญในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม Participatory Governance Principle (การเปดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม)*. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

การจับพระลี้ก่อนนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวน*

FORCING A MONK TO LEAVE MONKHOOD BEFORE TAKING HIM TO POLICE

นิรันดร์ นิสัยคาน

Saensuriya Raksamoe

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Saensuriya.rak@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ 1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และความเป็นมาในอำนาจของตำรวจผู้จับกุมพระภิกษุซึ่งกระทำผิดอาญาแผ่นดิน และ 2. ศึกษาทำความเข้าใจข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมพระภิกษุในชั้นจับกุมก่อนนำตัวส่งพนักงานสอบสวน ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพระภิกษุได้กระทำผิดอาญาแผ่นดินและถูกตำรวจจับกุมแต่ไม่ยอมสึกด้วยความสมัครใจ พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการจับพระลี้ได้ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

คำสำคัญ: การจับพระลี้; พนักงานสอบสวน; กฎหมาย

Abstract

The article has two main objectives: 1. To study the concept, theory, and source of power of police to arrest a monk who committed a crime, 2. To understand the laws regarding arresting the monk before sending to inquiry police. The study was found that if the monk does not voluntarily leave the monkhood when committing a crime and got arrested by the police, the police has right to force the monk to leave the monkhood under Criminal Procedure Code and the Sangha Act, 1962 (amended in 1992)

Keywords: Forcing a monk to leave monkhood; Inquiry Police; Law

บทนำ

การสีก หรือการลาสิกขา คือการลาจากสมณเพศมาเป็นคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีคู่กันมากับการบรรพชาอุปสมบทของชาวพุทธผู้ได้รับอนุญาตให้บรรพชาอุปสมบท การสีก หรือการลาสิกขาเกิดขึ้นทั้งจากความสมัครใจของพระภิกษุ และการกระทำความผิดจนถูกบังคับให้ลาเพศบรรพชิต หรือที่เรียกว่าถูก "จับสีก" โดยมีหลักเกณฑ์อยู่หลายประการที่เข้าข่ายจับสีกได้

ในกรณีพระภิกษุกระทำความผิดอาญาแผ่นดินและถูกจับกุม กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมทำการสีกจากการเป็นพระ จึงไม่อาจบังคับขู่เชิญให้พระสีกได้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลในคดีอาญาโดยต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ การที่พระภิกษุได้กระทำความผิดอาญาแผ่นดินและถูกตำรวจจับกุมไม่ยินยอมสีกโดยความบริสุทธิ์ จึงเป็นปัญหาของตำรวจผู้จับกุมในการจับพระสีกก่อนนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวน ประกอบกับกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่ตำรวจไว้ชัดเจน จึงต้องอาศัยกฎหมายที่ใกล้เคียงเกี่ยวกับการสีกเมื่อพระภิกษุถูกจับกุมและมีพยานหลักฐานที่ได้มา ได้ใช้หรือมีไว้เป็นความผิด

ความเป็นมาและสภาพของปัญหาในการจับกุมพระภิกษุก่อนนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวน

หลักพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือกฎหมายที่ว่าด้วยการนำตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญามาลงโทษ จึงได้บัญญัติมาตรการต่าง ๆ ไว้มากมายเริ่มตั้งแต่การจับ การค้น การควบคุมผู้ถูกจับ การสอบสวน การฟ้องคดีอาญาต่อศาล การพิจารณาและพิพากษาคดี ในขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ กฎหมายได้ให้อำนาจรัฐไว้อย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้วางกรอบกำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจรัฐไว้อย่างรัดกุม ทั้งนี้เพื่อมิให้คนบริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ หรือแม้ผู้กระทำความผิด กระทำความผิดซึ่งหน้าโดยมีประจักษ์พยานและพยานวัตถุอื่น ๆ ที่จะชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรมไม่โหดร้ายหรือละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ที่จะต้องพยายามรักษาความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป้าหมายนี้จะต้องไม่โน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งมากนัก หากคำนึงถึงแต่ความคล่องตัวในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษมากเกินไป ประชาชนก็อาจได้รับความเดือดร้อนเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการจับ การค้น การสอบสวน การควบคุมตัว ในทำนองเดียวกัน หากมุ่งจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไปโดยเกรงว่าประชาชนจะได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้กระทำความผิดก็อาจพ้นจากการถูกนำตัว

มาลงโทษอันจะส่งผลเสียหายต่อสังคม หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนนี้เพื่อให้ความมั่นคงแน่นอนเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยากในบางเรื่องที่สำคัญ ๆ จึงกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย นอกเหนือจากในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ตัวอย่างเช่น ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจับกุมในที่สาธารณะ จับบุคคลในที่สาธารณะสถาน การสอบสวนเพื่อความมุ่งหมายที่จะนำตัวผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดอาญามาลงโทษ

อย่างไรก็ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐไว้ เช่น หมายจับต้องออกโดยองค์การที่เป็นกลาง คือศาลเท่านั้น เพื่อให้ศาลได้มีโอกาสทำการตรวจสอบถึงเหตุอันควรก่อนที่เจ้าหน้าที่รัฐจะจับกุม หากมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องรีบจับไม่อาจให้มีการออกหมายจากศาลได้ เมื่อมีการจับแล้วกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ถูกจับไว้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง กล่าวคือจะต้องนำตัวผู้ถูกจับที่ถูกควบคุมไปยังศาลนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

ระหว่างที่ถูกควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากเจ้าหน้าที่รัฐไม่ยอมแจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัวหรือแจ้งแล้ว แต่ไม่ยอมให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้สิทธิอาจมีความผิดในกฎหมาย

ในกรณีบุคคลผู้ถูกจับเป็นพระภิกษุ ปัญหาในข้อกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ไม่ได้ให้อำนาจตำรวจผู้จับกุมให้ทำการสึกจากการเป็นพระ โดยหลักแล้วผู้ที่มีอำนาจในการจับ คือพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือตำรวจซึ่งไม่จำกัดยศและตำแหน่งหน้าที่ คือ ตั้งแต่สิบตำรวจตรีขึ้นไป และมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไปหรือแม้แต่พระภิกษุผู้กระทำความผิดกฎหมาย มีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับ ดังนั้น การจับจึงเป็นมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด การจับก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับ

เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือบุคคลที่เป็นพระภิกษุให้พ้นจากการถูกจับโดยอำเภอใจ โดยหลักแล้วการจับจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีหมายจับ จะจับโดยไม่มีหมายจับก็แต่เฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น เหตุที่จะออกหมายจับได้เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่า บุคคลใดน่าจะกระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี และมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

กรณีกฎหมายได้กำหนดอัตราโทษของความผิดอาญาซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับคือจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี ด้วยเหตุนี้หากความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง 3 ปี หรือต่ำกว่านั้น

ก็ยังไม่เป็นเหตุออกหมายจับผู้กระทำความผิด โดยจะต้องดำเนินการออกหมายเรียกก่อน หากไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควรให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีซึ่งมีผลคือเป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ อีกประการหนึ่งคือเป็นการจับโดยไม่มีหมายจับซึ่งกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไว้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นเพราะมีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจรอให้มีการออกหมายจับได้ เป็นการจับบุคคลได้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้แก่ พบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีความเสี่ยงเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้ว สด ๆ

การบวชเป็นพระภิกษุเป็นเรื่องสำคัญที่สุดซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง และแสดงให้เห็นอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีอยู่เหนือจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของชาวไทยส่วนมากด้วย การบวชเป็นพระภิกษุนั้นย่อมได้รับการยกย่องนับถือเหนือกว่าการมีความมั่งคั่งหรือการมีอำนาจใด ๆ ได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นผู้มีเกียรติที่สุดในสังคมชนบท ทั้งนี้มิใช่เป็นเรื่องส่วนตัว หากเป็นเพราะพระภิกษุเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ทำให้เป็นแบบฉบับอันดีงามในทางศีลธรรมของสังคม การมีหน้าที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด และมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่ประชาชน ดังนั้นเมื่อบุคคลผู้ถูกจับกุมเป็นพระภิกษุ ตำรวจต้องคำนึงถึงวิทยฐานะ กล่าวคือพระภิกษุมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไปเพราะต้องกระทำหน้าที่ของความเป็นสงฆ์ เช่น การลงอุโบสถสังฆกรรม การสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น การบิณฑบาต การรักษาผ้าครองพระสงฆ์ พระภิกษุต้องมีการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายตนเองและเป็นไปตามหลักแห่งพระธรรมวินัยว่าด้วยการดูแลร่างกาย อีกทั้งยังเป็นการรักษาระบบนิเวศปฏิบัติแห่งความเป็นพระสงฆ์อันแตกต่างจากฆราวาส

ดังนั้น เมื่อพระภิกษุถูกจับไม่ยอมสีก่อนนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวน ตำรวจผู้จับกุมจะต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับพระสงฆ์ ได้แก่ 1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย 2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ 3. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

กฎหมายเกี่ยวกับการจับพระสงฆ์ของตำรวจ

การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจล้วนเกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม (Crime) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีและอยู่คู่กับสังคม มีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมของแต่ละสังคม ในทุกสังคมนั้นล้วนประสบปัญหาอาชญากรรมและคนเราทุกคนประกอบอาชญากรรมได้ทั้งสิ้น บางครั้งเราอาจกระทำความผิดโดยที่ตัวเราเองไม่รู้สีกตัว หรือบางคนประกอบอาชญากรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่เจตนาที่มีเป็นจำนวนมาก หรือบางครั้งเกิดจากการเจ็บป่วยทางจิตใจและร่างกาย จากสาเหตุของความยากจน เพื่อความอยู่รอดของชีวิต จำใจกระทำเพื่อทดแทนพระคุณซึ่งเป็นเรื่องที่น่า

เห็นใจ ดังนั้นการทำงานของตำรวจเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถจะระงับยับยั้งอาชญากรรมได้ จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนด้วย

สังคมใดจะมีอาชญากรรมมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความเจริญทาง เศรษฐกิจ การเมืองของสังคมนั้น ๆ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่ทำให้เกิดปัญหา อาชญากรรม สังคมที่เจริญแล้วเชื่อว่าอาชญากรรมจะไม่มีเกิดขึ้น ปัญหาอาชญากรรมสร้างความ วิตกกังวล ความตื่นกลัว ความหวาดระแวงให้กับคนทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจน จะพักอาศัยใน เมืองหรือชนบทก็อาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ทั้งสิ้น ปัจจุบันรูปแบบและวิธีการ ประกอบอาชญากรรมได้พัฒนารุดหน้าไปพร้อมกับความเจริญทางวัตถุ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร การที่คนขาดการพัฒนาด้านจิตใจ หรือไม่มีศีลธรรม มัวเมาใน อบายมุข เศรษฐกิจรัดตัว เป็นต้น

อาชญากรรม หมายถึงบุคคลที่กระทำความผิดกฎหมายรวมถึงกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันกระทำ ผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขให้กับสังคม การ ประกอบอาชญากรรม มีลักษณะดังนี้

1. กระทำความผิดโดยฉิวฉวย ในบางครั้งอาจต้องการความสะดวกสบาย เช่น ฝ่าฝืนกฎ จราจร ทิ้งขยะบนถนน การทำลายป้ายห้ามหยุด ห้ามจอด

2. อาชญากรผู้กระทำความผิดเป็นครั้งคราวด้วยความจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย จากความ ประมาทเลินเล่อ จากมูลเหตุจูงใจ เมื่อกระทำความผิดแล้วมักจะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะบุคคล เหล่านี้มิได้มีความต้องการที่จะเข้าไปขัดแย้งหรือฝ่าฝืนต่อระเบียบสังคมแต่ประการใด เช่น ผู้ที่ ขับรถชนคนตาย หรือบาดเจ็บโดยประมาท

3. อาชญากรผู้กระทำความผิดเพราะถูกกดดันทางจิตใจอย่างรุนแรง เนื่องจากถูกกดดัน หรืออยู่ย่ำอารมณ์อย่างรุนแรงไม่สามารถยับยั้งสติได้ มักจะเป็นความผิดที่ร้ายแรง เช่น สามีฆ่า ภรรยาและชายชู้ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นเนื่องจากบันดาลโทสะ

4. อาชญากรผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน มีการทุจริตเกี่ยวกับสถาบันการเงิน เรา มักจะเรียกกลุ่มอาชญากรรมพวกนี้ว่าเป็นพวกคอเช็ตขาว ซึ่งมักจะเป็นนักธุรกิจ มีความรู้ดี ทำงานในสถาบันการเงิน ธนาคาร ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานสบาย แต่งตัวสะอาด อาชญากรรมประเภท นี้ เช่น กลุ่มพวกพ่อค้าที่โกงภาษีรัฐบาล หรือสมุห์บัญชีที่โกงเงินบริษัท นายธนาคารปล่อยเงินกู้ที่ ผิดหลักเกณฑ์

5. อาชญากรที่กระทำความผิดตดนิสัยคือ บุคคลจำพวกที่ไม่สามารถทำตนให้เข้ากับ มาตรฐานของสังคมได้ การประกอบอาชญากรรมโดยไม่คำนึงถึงว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็น อย่างไร เป็นเรื่องที่ไม่ต้องใช้แบบแผนวิธีการอะไรที่ซับซ้อน เพียงแต่สบโอกาสที่จะทำอะไร ได้ก็ทำไป ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ โจรกรรมรถ

6. อาชญากรอาชีพคือ พวกที่ยึดถืออาชญากรรมเป็นอาชีพนี้จะต้องศึกษาวิธีการและ เทคนิคในการประกอบอาชญากรรมเฉพาะอย่าง que เลือกเป็นอาชีพ คิดว่าการที่ทำความผิดนั้นเป็น

การทำมาหาเลี้ยงชีพที่มีรายได้ดีอย่างหนึ่ง และยิ่งเชี่ยวชาญเท่าใดก็ยิ่งมีความภาคภูมิใจในความสามารถเท่านั้น อาชญากรพวกนี้เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดีลงโทษเมื่อพ้นโทษก็จะกระทำผิดอีก บางรายจะไม่ยอมประกอบอาชีพโดยสุจริตเลยเพราะเห็นว่าลำบากและมีรายได้น้อย ประกอบอาชญากรรมนั้นสะดวกกว่า ง่ายกว่า และได้เงินมากกว่า หากจะพลาดพลั้งเสียที่ถูกจับกุมและต้องโทษ โทษที่ได้รับก็ไม่หนักหนา รายได้ที่ได้มาเรียกว่าคัมหรือเกินค่ากว่าโทษที่จะต้องรับ เช่น การต้มตุ๋น หลอกหลวง การเจาะหรือการเปิดตู้เงินรภัย การลักสินค้าจากห้างสรรพสินค้า และการล้วงกระเป๋า

7. แก๊งอาชญากรหรือเรียกว่าองค์กรอาชญากร หมายถึง อาชญากรกลุ่มหนึ่งรวมกันเป็นกลุ่มก้อน เพื่อร่วมกันวางแผนดำเนินการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ มีการแบ่งหน้าที่ มีตัวการผู้สนับสนุน กระทำอย่างมีอาชีพเสมือนเป็นองค์กรหรือบริษัทที่ดำเนินงานโดยมีแบบแผนและมีการบริหารงานแบ่งงานออกเป็นสัดส่วน มีหัวหน้าควบคุมงานเป็นชั้น ๆ และดำเนินงานอย่างมีสมรรถภาพ ในแต่ละองค์กรมีงานด้านมิฉฉาชีพหลายอย่างหลายด้าน เข้าด้วยกัน เช่น ด้านยาเสพติดให้โทษ ด้านค้าหญิงโสเภณี การค้ำมนุษย์ ลักลอบเปิดบ่อนการพนัน ขบวนการขนของหนีภาษี แก๊งโจรกรรมรถ เป็นต้น (วุฒิ วิทิตานนท์, 2551:26)

กฎหมายเกี่ยวกับการจับพระสีกของเจ้าพนักงานตำรวจ มีดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยมาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ (สถาบันนิติธรรมาลัย, 2566)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายที่ว่าด้วยการนำตัวผู้กระทำผิดกฎหมายอาญามาลงโทษ จึงได้บัญญัติมาตรการต่าง ๆ ไว้มากมายเริ่มตั้งแต่การจับ การค้น การควบคุมผู้ถูกจับ การสอบสวน การฟ้องคดีต่อศาล การพิจารณาและพิพากษาคดี ในขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้กฎหมายได้ให้อำนาจรัฐไว้อย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันก็ได้วางกรอบกำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจไว้อย่างรัดกุม ทั้งนี้เพื่อมิให้คนบริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ หรือแม้ผู้กระทำจะเป็นผู้ผิด เช่น กระทำความผิดซึ่งหน้าโดยมี

ประจักษ์พยานและพยานวัตถุอื่น ๆ ที่จะชี้ให้เห็นได้อย่างแน่ชัดว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดก็จะต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม ไม่โหดร้ายทารุณ หรือละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการสอบสวนกำหนดแต่เพียงว่า พนักงานสอบสวนหมายถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น 1) อำนาจควบคุมผู้ต้องหา 2) อำนาจในการปล่อยชั่วคราว 3) อำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ 4) อำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือพยานมาให้ถ้อยคำ 5) อำนาจห้ามบุคคลออกนอกสถานที่ 6) อำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปให้พนักงานอื่นสอบสวนประวัติผู้ต้องหา และ 7) อำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำแทน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551)

อย่างไรก็ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้วางหลักประกันต่าง ๆ ไว้หลากหลายในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐไว้ เช่น หมายจับหมายค้น ต้องออกโดยองค์การที่เป็นกลางคือศาล ซึ่งเป็นองค์การที่เป็นกลางและเป็นอิสระเท่านั้น ได้มีโอกาสทำการตรวจสอบถึงเหตุอันควรก่อนที่จะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะจับหรือค้น เพราะการจับหรือค้นเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก เจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน การนำตัวผู้ถูกจับไปยังศาลก็เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ และในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือขังอยู่ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ยอมแจ้งให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิที่พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว หรือแจ้งแล้วแต่ไม่ยอมให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาใช้สิทธิ อาจมีความผิด และในทางกฎหมายถือว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหากล่าวออกมา ไม่อาจใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษผู้กล่าวถ้อยคำนั้นได้เพราะถือว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การจับ-การค้น เป็นอำนาจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ขณะเดียวกันก็เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยหลักแล้วผู้ที่มีอำนาจในการจับคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่วนการค้นไม่ว่าจะเป็นในที่รโหฐานเพื่อค้นหาตัวคนหรือสิ่งของหรือค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถานจะกระทำได้โดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น ราษฎรจะค้นในที่รโหฐานหรือค้นราษฎรด้วยกันเองในที่สาธารณะสถานไม่ได้

กฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้อำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา การสืบสวนคือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด เช่น คอยสอดส่องดูว่า

มีบุคคลจะกระทำความผิดขึ้นหรือไม่ หรือหากมีการกระทำความผิด เช่น ช่างคนตายเกิดขึ้นก็ต้องตรวจสอบว่าใครเป็นผู้ฆ่าและฆ่าโดยวิธีใด อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคืออำนาจในการจับและอำนาจในการค้น

เขตอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็มีเขตอำนาจเฉพาะในท้องที่ซึ่งตนรับผิดชอบ ส่วนตำรวจตั้งแต่สืบตำรวจตรีขึ้นไปมีเขตอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ทั่วราชอาณาจักร ตำรวจจึงมีอำนาจจับกุมราษฎรผู้กระทำความผิดและสืบสวนคดีอาญานอกเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจที่ตนประจำอยู่ด้วย

การจับ เป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด การจับก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับ และผู้จับมีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับกุมโดยอำเภอใจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหลักแล้วการจับจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีหมายจับ จะจับโดยไม่มีหมายจับก็แต่เฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น เหตุที่จะออกหมายจับมีดังนี้

1. เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะกระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี
2. เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

กรณีกฎหมายได้กำหนดอัตราโทษของความผิดอาญาซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับคือจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะหลบหนีหรือไม่ อย่างไรก็ตามศาลย่อมมีดุลยพินิจที่จะไม่ออกหมายจับก็ได้แม้ความผิดนั้นจะมีโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี ด้วยเหตุนี้หากความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง 3 ปี หรือต่ำกว่านั้นก็ยังไม่เป็นเหตุออกหมายจับผู้กระทำความผิด โดยจะต้องดำเนินการออกหมายเรียกเสียก่อน หากไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี ซึ่งมีผลคือเป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ ในกรณีที่ความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษอย่างสูง 3 ปี หรือต่ำกว่านั้นแม้จะไม่เป็นเหตุให้ออกหมายจับผู้กระทำความผิดแต่ก็อาจเป็นเหตุออกหมายจับตามกฎหมายได้ หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น หากศาลเห็นว่าพนักงานสอบสวนเพียงแต่นัดหมายหรือออกหมายเรียกก็ได้ ศาลก็อาจไม่ออกหมายจับตามที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจร้องขอก็ได้

การจับโดยไม่มีหมายจับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับได้เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า และเมื่อพบบุคคลใดมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือ

ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด และเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราว

ความผิดซึ่งหน้า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แยกความผิดซึ่งหน้าออกเป็น 2 ประการ คือ

1. ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใด ซึ่งแทบจะไม่มีโอกาสสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

2. ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ กรณีที่ผู้จับไม่ได้เห็นหรือพบซึ่งหน้าแต่เป็นกรณีที่ เป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและมีบุคคลถูกไล่จับ ตั้งผู้กระทำความผิด โดยมีเสียงร้องเอะอะหรือเมื่อพบบุคคลแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิด ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุนั้นมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด มีเครื่องมืออาวุธ หรือวัตถุ อย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีร่องรอยพิรุณ เห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือ เนื้อตัวของผู้นั้น (สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, 2559)

สรุปได้ว่า การจับบุคคลที่เป็นพระภิกษุของตำรวจซึ่งได้กระทำความผิดซึ่งหน้า และการจับ บุคคลที่มีหมายจับของศาล ตำรวจผู้จับกุมต้องคำนึงถึงวิทยฐานะ กล่าวคือ พระภิกษุมีความ แตกต่างจากบุคคลทั่วไปเพราะต้องทำหน้าที่ของความเป็นสงฆ์ที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพ กราบไหว้และเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจในยามที่มีปัญหา หากแต่เมื่อพระภิกษุกระทำความผิด เช่น ลักลอบ ค้ายาเสพติดให้โทษ หรือเสพยาเสพติด หรือมีสิ่งของไม่ว่าจะเป็นอาวุธปืนไว้ในครอบครองอัน เป็นความผิดซึ่งหน้า ตำรวจต้องกระทำตามหน้าที่คือมีการจับกุมพระภิกษุรูปนั้น ซึ่งการจับ บุคคลที่เป็นพระภิกษุย่อมเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั่วไป หากแต่ ตำรวจไม่ทำการจับกุมก็เป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตำรวจย่อมตกเป็นผู้ต้องหาเสียเอง

ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ที่จะต้องพยายามรักษาความสมดุลระหว่าง อำนาจรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป้าหมายนี้จะต้องไม่โน้มเอียงไปในทางหนึ่งทางใดมากนัก หากคำนึงถึงแต่ความ คล่องตัวในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษมากเกินไป ประชาชนก็อาจได้รับความเดือดร้อน เพราะเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการจับ การค้น และการควบคุมตัว

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

การปกครองคณะสงฆ์ ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การปกครองคณะ สงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครอง คือ ภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล โดยให้มีพระภิกษุ เป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังนี้ 1) เจ้าคณะภาค 2) เจ้าคณะจังหวัด 3) เจ้าคณะอำเภอ และ ๔) เจ้าคณะตำบล โดยดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา

การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์ คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยชั้นจังหวัด แกไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัด ให้เป็นไปโดยชอบ ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาสตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)

นิคหกรรมหรือการลงโทษตามพระธรรมวินัย มหาเถรสมาคมมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่ห้ามมหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิคหกรรม แก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยกับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคหกรรม ให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย เมื่อพระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยและได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุด ให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2561)

การระงับการลงโทษตามพระธรรมวินัย

1. ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา 25 ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น
2. ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจฉิน
3. ภิกษุไม่สังกัดอยู่วัดใดวัดหนึ่ง หรือไม่มีวัดเป็นที่อยู่หลักแหล่ง จาก พ.ร.บ.คณะสงฆ์ มาตรา 27 ต้องสึกภายใน 3 วัน นับแต่ได้รับคำวินิจฉัยให้ระงับการลงโทษ
4. ภิกษุต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย พ.ร.บ.คณะสงฆ์มาตรา 28 ต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด
5. ภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ร.บ.คณะสงฆ์มาตรา 29 กำหนดว่า ภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว และเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นระงับการลงโทษเสียได้
6. ภิกษุต้องโทษจำคุก กักขัง หรือขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล พ.ร.บ.คณะสงฆ์ มาตรา 30 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นระงับการลงโทษเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการระงับการลงโทษนั้น (I law, 2564=).

สรุปได้ว่า การพ้นไปจากสถานะความเป็นภิกษุสงฆ์ หรือการระงับการลงโทษ จึงไม่ได้มีเพียงแต่การระงับการลงโทษโดยเจตจำนงของภิกษุรูปนั้นเท่านั้น เพราะในหลายกรณีกฎหมายและ

กฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ส่งผลให้พระต้องสละสมณเพศ ไม่ว่าจะเป็ นหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติไม่สอดคล้องธรรมวินัย รวมไปถึงการประพฤติในทางโลก ซึ่งเกี่ยวพันกับประเด็นกฎหมายอื่น ๆ ที่ใช้บังคับกับประชาชนในรัฐ เช่น การตกเป็นผู้ล้มละลาย การถูกกล่าวหาในคดีอาญา พระภิกษุเสี่ยงต้องสึกหากเข้าเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ และกฏ มหาเถรสมาคม ภิกษุล่วงละเมิดพระธรรมวินัย ภิกษุไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง ภิกษุไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ภิกษุต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ภิกษุถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดอาญา ภิกษุต้องจำคุก กักขัง หรือชังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

สรุป

เมื่อพระภิกษุได้กระทำความผิดอาญาแผ่นดินและถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมแต่ไม่ยอมสึก ด้วยความสมัครใจ จึงก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติเพราะในปัจจุบันไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้ อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมซึ่งอยู่ในระหว่างชั้นจับกุมให้มีอำนาจสึกพระภิกษุได้ อย่างไรก็ตามในชั้นที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนมีกฎหมายที่ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 มาตรา 29 กำหนด ว่า พระภิกษุรูปใดถูกจับกุมโดยอ้างว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควร ให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุมหรือ พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นไม่ได้สังกัดวัด ใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียก็ได้ มี ข้อสังเกตคือกฎหมายใช้คำว่า ก็ได้ จึงเป็นการให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจได้ จึงเป็นกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมพระภิกษุเมื่อได้ทำความผิดอาญาแผ่นดินแต่เป็นขั้นตอนของพนักงานสอบสวนเท่านั้น

กฎหมายรัฐธรรมนูญ ได้วางกรอบกำหนดในการใช้อำนาจของรัฐไว้เพื่อมิให้คนบริสุทธิ์ ต้องถูกลงโทษ ในขณะที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติมาตรการต่าง ๆ ไว้ตั้งแต่การ จับ การค้น การควบคุมผู้ถูกจับ การสอบสวน การฟ้องคดีอาญาต่อศาล การพิจารณาและ พิพากษาคดีในชั้นตอนต่าง ๆ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรมหรือ ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ พยายามรักษาความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัว ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป้าหมายต้องไม่โน้ม เียงไปในทางใดทางหนึ่งมากนัก

จึงสรุปได้ว่า เมื่อพระภิกษุได้กระทำความผิดอาญาแผ่นดินและถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุม แต่ไม่ยอมสึกด้วยความสมัครใจ พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการจับพระสึก มีได้ 2 กรณี ดังนี้ 1) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ 2) การละเมิดพระธรรมวินัยตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

เอกสารอ้างอิง

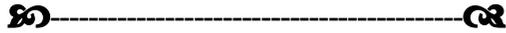
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จักร์ราชการพิมพ์.
- เจษฎา บัวบาล และวรินทร์ สิงห์งาม. (2552). กฎหมายไทยในการจับสึกพระ. *วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 8(10), 1-18.
- วุฒิ วิทิตานนท์. (2551). *การสืบสวนคดีอาญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สถาบันนิติธรรมมาลัย. (2566). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้น 20 มกราคม 2566, จาก <https://www.drthawip.com/constitution/006>
- สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม. (2559). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. สืบค้น 20 มกราคม 2566, จาก <https://jla.coj.go.th/th>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561) *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕*. สืบค้น 20 มกราคม 2566, จาก <https://hr.onab.go.th>
- สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2561). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. สืบค้น 20 มกราคม 2566, จาก <https://ssc.onab.go.th>
- Ilaw. (2564). *เปิดเกณฑ์การ ลีกพระ ตามพ.ร.บ.คณะสงฆ์-กฏมหาเถรสมาคม*. สืบค้น 25 มกราคม 2566, จาก <https://ilaw.or.th/node/5848>

ถอดบทเรียนจากการเดินธุดงค์ธรรมยาตรา (ครั้งที่ 9)

การมีส่วนร่วมกิจกรรมของ มจร*

LESSONS LEARNED FROM THE DHAMMA YATRA PILGRIMAGE (9TH TIME)

PARTICIPATION IN ACTIVITIES OF MCU

พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (จักรกฤษณ์ กิตติญาณโณ)

PhrakruKittiYanwijak (Chakkrit Kittiyano)

วัดเนินตากแดด

Wat Noen Tak Daet

Corresponding Author Email: Jakridd@hotmail.com

บทคัดย่อ

การถอดบทเรียนจากการเดินธุดงค์ธรรมยาตรา (ครั้งที่ 9) ประจำปี 2566 ที่จัดโดยหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้บัณฑิต อาจารย์ มีกิจกรรมร่วมกัน การฝึกจิต และมีความสามัคคีกันจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า 1. การสมานานธุดงค์และธรรมยาตรา ที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ ได้จัดขึ้น ได้พาคณะนิสิตสมานานธุดงค์ อย่างน้อย 3 ข้อ คือ 1. เตจิวริกังคะ การถือทรงเพียงไตรจีวรเป็นวัตร สำหรับพระภิกษุ ส่วนผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นฆราวาสมีการนุ่งห่มสีขาวตลอดโครงการ 2. เอกาสนิกังคะ การถือนั่งฉันท อาสนะเดียวเป็นวัตร 3. รุกขมุลิกังคะ การถืออยู่โคนไม้เป็นวัตรการได้เดินธุดงค์ธรรมยาตราตั้งแต่วัดที่เป็นที่พักไปจนถึงเขื่อนลำตะคอง ระยะทางไป - กลับประมาณ 12 กิโลเมตร ทุกคนต่างมีความอดทนและพยายามเพื่อให้ถึงเป้าหมายเป็นการฝึกให้มีสติ 2.โครงการธุดงค์ธรรมยาตราได้แนวคิดของการนำหลักของธุดงค์ มาสร้างเป็นองค์ความรู้และมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกิจกรรม ที่เกิดความสามัคคี การมีส่วนร่วมและเป็นการปฏิบัติธรรม 3.กิจกรรมดังกล่าว เป็นการเผยแผ่เชิงสัญลักษณ์เพื่อความสันติเป็นสัญลักษณ์แห่งความไม่เบียดเบียน มีแต่ความอภัยทาน และสิ่งสำคัญ คือสามารถฝึกสติของผู้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ฝึกความอดทน

คำสำคัญ : ถอดบทเรียน; การเดินธุดงค์ธรรมยาตรา; มจร

Abstract

The lessons learned from the Dhamma-Yatra pilgrimage (9th time) for the year 2023 organized by the Graduate Studies Program, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University which aimed for students and teachers to have joint activities, to practice mindfulness, and to have unity. From participatory observation and study of information from various documents it was learned that the Graduate Studies Program organized and led students to undertake at least 3 pilgrimage activities, namely: 1. Tejvarikanga; for monks they wear three yellow robes regularly, As for the lay practitioners, they wear white clothes throughout the project. 2. Akasanikangga, meal consumption at one seat regularly and 3 Rukkhamulikangga, living at the root of a tree. Regularly. To walk on a Dhamma-Yatra pilgrimage from the monastery where the accommodation was to the Lam Ta Khong Dam, a round trip distance of about 12 kilometers, everyone had patience and strived to reach the goal that was the training to be mindful. 2. The Dhamma-Yatra Pilgrimage project had the concept of leading the main pilgrimage to create a body of knowledge and learn together as an activity, unity participation and practice 3. Such activity was a symbolic dissemination for peace, as a symbol of non-violence. There was only forgiveness. The most important thing was that the practitioner's mindfulness could be practiced very well, practiced patience.

Keywords: Lesson learned; Dhamma-Yatra pilgrimage; MCU

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีความรวดเร็วในด้านการสื่อสารออนไลน์และมีความเร่งรีบ รีบตื่นนอน รีบไปทำงานให้ทันเวลา รถติด ผู้คนพลุกพล่าน รีบกิน รีบทำงาน ผจญกับมลภาวะด้านต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สิ่งแวดล้อมในที่ทำงานแทบจะทุก ๆ อย่างเร่งรีบไปหมด แม้แต่ในที่ทำงาน บางคนทำงานพร้อม ๆ กัน เช่น พูดคุยโทรศัพท์ในขณะที่ตรวจเช็คอีเมล เขียนงานพร้อมกับกินอาหารพาสต์ฟูด อาหารขบเคี้ยว ทำงานพร้อม ๆ กับอ่านข่าวในเว็บไซต์ต่าง ๆ แทบจะเรียกได้ว่าผิดธรรมชาติ ทำแบบนี้เป็นเดือน ๆ ปี ๆ ในการที่จะทำมาหากินในยุคที่เศรษฐกิจค่อนข้างที่จะทำมาหากินได้ลำบาก ประชาชนส่วนใหญ่ต่างต้องช่วยเหลือตนเองเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวจนทำให้ไม่ได้มีการฝึกอบรมในเรื่องของสติ สมาธิ นำไปสู่การเกิดปัญหาทางพุทธศาสนา ในกิจกรรมที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 28-29 มกราคม 2566 ที่ผ่านมาก็คือ โครงการเดิน

จุดประสงค์ธรรมยาตรา (ครั้งที่ 9) ที่เขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา โดยหลักสูตรได้เล็งเห็นถึงความสามัคคีที่จะทำกิจกรรมร่วมกันและเป็นการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา มีความเจริญและมั่นคงต่อไป แต่ก็มีคำถามว่ากิจกรรมเหล่านั้นทำแล้วได้อะไร เกิดประโยชน์อย่างไร สามารถถอดบทเรียนในด้านใดบ้างซึ่งผู้เขียนจะได้ขยายต่อไปแต่โดยภาพรวมแล้วความสามัคคีที่เกิดขึ้นส่งผลต่อยอดเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยภาพรวม มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันตรงกับหลักทางพุทธศาสนา คือ ทาน ศีล ภavana และมีส่วนร่วมของนิสิตที่หลายๆสาขามาร่วมร่วมกิจกรรมดังกล่าวไม่ว่าจะเป็น สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์หรือว่าสาขาการจัดการ ต่างมีน้ำหนึ่งเป็นอันเดียวกันที่จะมาร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปได้ ซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมและสะท้อนคิดในเรื่องของการปฏิบัติธรรมหรือการสมาทานจุดศรัทธาที่สามารถบูรณาการหรือนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะถ้าบุคคลพัฒนาในเรื่องของกาย ในเรื่องของสถานที่ สิ่งของวัตถุ แต่ไม่ได้พัฒนาในเรื่องของจิตใจจะไม่ได้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ถ้าเมื่อไหร่คนหันมามองในเรื่องของสภาวะจิตใจ เป็นการฝึกสติในเรื่องของการเผยแผ่พุทธศาสนาด้วย จะเป็นการพัฒนาที่ถาวร ผู้เขียนจึงได้ตั้งคำถามในเรื่องนี้ว่าการเดินจุดศรัทธาธรรมยานี้ มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลอย่างไรและเป็นการฝึกสติรวมถึงเป็นสัญลักษณ์ของการเผยแผ่พุทธศาสนาอย่างไรจึงได้รวบรวมและเรียบเรียงเขียนในบทความเรื่องนี้ต่อไป

การสมาทานจุดศรัทธาและธรรมยาตรา

จุดศรัทธา (ภาษาบาลีใช้คำว่า จุดศรัทธา) แปลว่า องค์คุณเป็นเครื่องกำจัดกิเลส องค์คุณของผู้กำจัดกิเลส จุดศรัทธาเป็นวัตรปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้ แต่ไม่มีการบังคับแล้วแต่ผู้ใดจะสมัครใจปฏิบัติ เป็นอุบายวิธี กำจัดขัดเกลากิเลส ทำให้เกิดความมักน้อยสันโดษยิ่งขึ้นไม่สะสม เพื่อให้เบาสบายไปมาได้สะดวกด้วยไม่มีภาระมาก เหมือนนกที่มีเพียงปีกบินไปฉะนั้นมิใช่เพื่อสะสม หรือเพื่อลากสักการะและชื่อเสียง (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

จุดศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงหมายถึงองค์คุณคือญาณเป็นเครื่องกำจัดกิเลส หรือสมาทานเจตนาอันเป็นเหตุแห่งการประพาสทำลายกิเลส เป็นเครื่องกำจัดธรรมอันเป็นข้าศึก มุ่งเพื่อทำลายกิเลสของตน เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และความเพียรด้วยข้อปฏิบัติ โดยการปฏิบัติเคร่งครัดขึ้นเพื่อเผากิเลสให้เหือดแห้ง จุดศรัทธาจึงเป็นอุบายขัดเกลากิเลส ส่งเสริมความเป็นผู้มักน้อยสันโดษ ยินดีในสิ่งที่สัจ ประารถความเพียรเพิ่มส่วนแห่งอริยธรรมคือศีล สมาธิ ปัญญา ให้สูงขึ้นได้วิธีหนึ่ง กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ จุดศรัทธา ชื่อ ตบะ เพราะเผาผลาญความละโมภด้วยอำนาจแห่งตณหา แม้จะไม่ใช้ทางมัชฌิมาปฏิปทาโดยตรง แต่ก็ใช่อุบายเพื่อเข้าถึงมัชฌิมาปฏิปทาที่แท้จริงได้ เพราะเป็นการฝึกฝนตนเองอย่างเคร่งครัด ทำให้เป็นคนใจเด็ดมั่นสมควรแก่การตรัสรู้ และจุดศรัทธานี้เป็นเพียงจริยวัตรพิเศษอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ข้อบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม

เหมือนวินัย แต่เป็นข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้ตามแต่ใครจะถือปฏิบัติด้วยความสมัครใจ และสำเร็จได้ตามการสมาทาน

ภาพที่ 1 : นิสิตพุทธศาสตรุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธรุ่นที่ 12 ร่วมกิจกรรมโครงการเดินธุดงค์- ธรรมยาตรา ครั้งที่ 9 วันที่ 28 - 29 มกราคม 2566 (ภาพ : ผู้เขียน)

ความสำคัญของธุดงค์

ธุดงค์มีความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติหรือโยคีบุคคลอยู่ไม่น้อย ในอันที่จะฝึกฝนตนเองด้วยเป็นอุบายขัดเกลากิเลสให้เหือดแห้ง ตั้งอยู่ในความเพียร ทำให้จตุตถกรรมและอริยธรรมเจริญขึ้น เพิ่มพูนสัมมาปฏิบัติ ส่งผลให้การเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานของผู้ปฏิบัติได้ผลอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังที่พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวไว้ในธุดังคนิเทศ ว่า บุคคลสมาทานศีลแล้วจะต้องทำการสมาทานเอาธุดงค์ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำคุณทั้งหลาย มีความเป็นผู้มีกนน้อยและความเป็นผู้สันโดษ เป็นต้นอันเป็นเครื่องฟ่องแผ้วของศีลให้สมบูรณ์ และเมื่อทำการสมาทานเอาธุดงค์เช่นนี้แล้ว ศีลของท่านซึ่งถูกชำระล้างมลทินแล้วด้วยน้ำคือ คุณมีความเป็นผู้มีกนน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลากิเลสความสด ความไม่สังสมกิเลส การปรารถนาความเพียรและความเป็นผู้เลี้ยงง่าย เป็นต้น ก็จักเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ด้วยดี กับทั้งพรตทั้งหลายของท่านอันหาไทยมิได้เช่นนี้ ดำรงตนอยู่ในอริยวงศ์อันเป็นของเก่าแก่ 3 ประการ คือ ความสันโดษในจีวร ความสันโดษในบิณฑบาต ความสันโดษในเสนาสนะตามมีตามได้ แล้วจักเป็นบุคคลสมควรเพื่อจะบรรลุอริยวงศ์ประการที่ ๔ ซึ่งได้แก่ ความเป็นผู้ยินดีในภavana คือสมถภavanaและวิปัสสนาภavana ด้วยเหตุที่ ธุดงค์มีความสำคัญโดยประการดังกล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ทรงอนุญาตธุดงค์

ไว้สำหรับกุลบุตรทั้งหลายผู้สละโลกามิสแล้ว ผู้ไม่เสียดายอาลัยในร่างกายและชีวิต ผู้ปรารถนา จะทำข้อปฏิบัติอันสมควรแก่ภพพานให้ถึงพร้อมแก่ฐานะที่ตนพึงมี โดยมีระดับขั้นตอนดังนี้

ในฐานะฝึกฝนตนเอง

โดยการถืออุตุงค์อย่างเคร่งครัด ฝึกฝนตนเองตามหลักการแห่งอุตุงค์ตัวอย่างใดอย่าง หนึ่งหรือถือปฏิบัติขณะเดียวกันหลาย ๆ ข้อก็ได้ ซึ่งการฝึกฝนตนเองด้วยการปฏิบัติอุตุงค์อย่าง เคร่งครัดนั้นเป็นหนทางที่จะนำตนไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดได้โดยไมยาก อย่างน้อยก็ทำให้ผู้ ปฏิบัติเป็นผู้มีอุตุงค์ธรรม 5 ประการ คือ ความมกน้อย ความสัน โดยความขัดเกลา ความสังัด ความต้องการด้วยกุศล เพราะอาศัยความเป็นผู้มีความมกน้อย เป็นต้นนี้ กุลบุตรทั้งหลายจึง สามารถปฏิบัติฝึกฝนตนเองในอุตุงค์ได้โดยสะดวกและบรรลุเป้าหมายตามที่ตนต้องการได้ ในการปฏิบัติอุตุงค์เพื่อฝึกฝนตนเองนั้น พระอรรถกถาจารย์กล่าวว่า โยตีบุคคลย่อมกำจัด อตตกิลมณานุโยค คือ การประกอบตนให้ลำบากอันเป็นไปโดยมุข คือ ความขัดเกลาอย่าง อุกฤษฏ์ในอุตุงค์ทั้งหลายด้วยอโมหะ การปฏิบัติฝึกฝนตนเองในอุตุงค์ครั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นการทรมาณตนจนเกินไปอย่างอตตกิลมณานุโยค แต่เป็นการขัดเกลาซึ่งเรียกว่าชั้นอุกฤษฏ์ใน บรรดาการปฏิบัติอุตุงค์ 3 ระดับ คือ อย่างสูงสุด อย่างกลาง และอย่างเพล่า แล้วแต่ว่าใครจะถือ อย่างไร ส่วนมากผู้ปฏิบัติมักจะทำอย่างสูงสุดหรืออย่างเคร่งครัด เพื่อขัดเกลากิเลสของตนให้ หมดไปโดยเร็ว ทำให้การปฏิบัติเช่นนี้คล้ายกับว่าเป็นการทรมาณตนเองจนเกินไป (สมเด็จพระ พุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี), 2533)

ในฐานะเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ภิกษุผู้ปฏิบัติอุตุงค์ตัวอย่างเคร่งครัด มีความเพียรยิ่ง ไม่ท้อถอย สามารถขัดเกลากิเลส ของตนให้เบาบางลงได้ มุ่งสู่สมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ปฏิบัติโดยไม่ท้อถอย จนใน ที่สุดก็ได้บรรลุอรหัตผลเอกเช่นพระมหากัสสปเถระ กล่าวคือ ท่านมีปิกติสมาทานอุตุงค์ประการ อย่างเคร่งครัด คือ

1. ถือการนุ่งผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
2. ถือการเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร
3. ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร

ด้วยความเป็นผู้ปฏิบัติในอุตุงค์คุณทั้ง 3 ประการนี้อย่างเคร่งครัด พระบรมศาสดาจึง ทรงยกย่องท่านในตำแหน่งเอตทัคคะ เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ในทางผู้ทรงอุตุงค์" ผลจากการ ปฏิบัติฝึกฝนอบรมตนอย่างเคร่งครัดด้วยการปฏิบัติอุตุงค์ของพระมหากัสสปเถระนั้น นอกจากจะเป็นการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มกน้อยสันโดษแล้ว ชิงนับได้ว่า ท่านเป็นพระเถระที่มี ทั้งความเป็นอุตะ และอุตวาหะในตนเอง หมายความว่า ท่านเป็นผู้กำจัดกิเลสของตนได้ด้วยอุตุงค์ และยังได้สั่งสอนคนอื่นด้วยอุตุงค์ หรือได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยอุตุงค์โดยการปฏิบัติเป็น

แบบอย่างและกล่าวสอนสนทนาธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ท่านได้ปฏิบัติถูกต้องนั่นเอง (สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (โต พรหมรังสี), 2533)

ประเภทของรุดงค์

1. ปังสุกุลิกังคะ การถือทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
2. เตจิวริกังคะ การถือทรงเพียงไตรจีวรเป็นวัตร
3. ปินทปาตีกังคะ การถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร
๔. สप्तานจาริกังคะ การถือเที่ยวบิณฑบาตไปตามแควเป็นวัตร
5. เอกาสนิกังคะ การถือนั่งฉัน ณ อาสนะเดียวเป็นวัตร
๖. ปัตตปิณฑิกังคะ การถือฉันเฉพาะในบาตรเป็นวัตร
๗. ขลุปัจฉภัตติกังคะ การถือห้ามภตอันนำมาถวายเมื่อภายหลังเป็นวัตร
8. อารัญญิกังคะ การถืออยู่ป่าเป็นวัตร
9. รุกขมุสิกังคะ การถืออยู่โคนไม้เป็นวัตร
10. อัพโภกาสิกังคะ การถืออยู่ในที่แจ้งเป็นวัตร
11. โสสานิกังคะ การถืออยู่ป่าช้าเป็นวัตร
12. ขถาสันถติกังคะ ถือการอยู่ในเสนาสนะอันท่านขัดให้อย่างไรเป็นวัตร
13. เนสัชชิกังคะ การถือการนั่งเป็นวัตร (สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2534)

วัตถุประสงค์ของการอยู่รุดงค์

1. อับปิจฉตา ฝึกความเป็นผู้มกน้อย
2. สันตุภูริตา ฝึกเป็นผู้มีความสันโดษ
3. สัลเลขตา ฝึกเป็นผู้มีความขัดเกลากิเลสให้เบาบาง
4. ปวิเวกตา ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รักความสงบ สัจ
5. อิทธิภูริกา ฝึกการแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระของชีวิต คือการได้บรรลุธรรมภายใน (หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, 2566)

ภาพที่ 2 - 3 : นิสิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

(การจัดการเชิงพุทธ, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์)

ร่วมกิจกรรมโครงการเดินธุดงค์- ธรรมยาตรา ครั้งที่ 9 วันที่ 28 - 29 มกราคม 2566

(ภาพ: ผู้เขียน)

ในส่วนของกิจกรรมที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดขึ้นนี้ ได้พาคณะนิสิตสมาทานธุดงค์ อย่างน้อย 3 ข้อ คือ

เตจิวริกังคะ การถือทรงเพียงไตรจีวรเป็นวัตร สำหรับพระภิกษุที่เป็นอาจารย์เจ้าหน้าที่ และนิสิตได้ถือผ้าไตรจีวรเป็นวัตรในการปฏิบัติธรรมในกิจกรรมดังกล่าว คือไม่โลภหรือยึดติดในการใช้สอยจีวร ส่วนผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นฆราวาสมีการนุ่งห่มสีขาวตลอดโครงการ

เอกาสนิกังคะ การถือนั่งฉ้น ณ อาสนะเดียวเป็นวัตร การถือนั่งฉ้นอาสนะเดียวเป็นวัตร ในกิจกรรมนี้มีการฉ้นบิณฑบาตและการรับประทานอาหารในลักษณะที่พอประมาณและตักอาหารเพียงครั้งเดียว ในทีเดียว ไม่ได้ฉ้นหลายรอบเพื่อตัดความกังวลหรือภาษาพระเรียก ตัดปถิโพธ หรือความกังวล ในการที่จะแสวงหาหรือฉ้นอาหารเป็นข้อวัตรที่หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้ปฏิบัติได้ระลึกถึงข้อนี้เป็นสำคัญ

รุกขมุลิกังคะ การถืออยู่โคนไม้เป็นวัตร ซึ่งสถานที่จัดกิจกรรมที่เป็นจุดพักของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นวัดแต่เป็นวัดที่มีความร่มรื่น ติดภูเขา อยู่ในลักษณะที่เป็นแม่น้ำลำคลองและภูเขาไม้ต้นไม้ สำหรับพระภิกษุสามเณรได้พักผ่อน ประชาชนผู้ปฏิบัติธรรมได้มีโอกาสได้กางเต็นท์ร่วมกับพระภิกษุสามเณร เพื่อบำเพ็ญวัตรในการสวดมนต์เจริญจิตภาวนาแม่เมตตา เกิดความสามารถสามัคคีให้แก่หมู่คณะ เพราะในกิจกรรมดังกล่าวมีทั้งผู้บริหารคณาจารย์เจ้าหน้าที่และนิสิต ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง)และในส่วนของวิทยาลัยเขตนครราชสีมา ได้มาช่วยให้กำลังใจและเป็นเจ้าภาพ รวมถึงมีพระมหาเถระที่มีจิตศรัทธามีประชาชนที่มีความเลื่อมใสได้บริจาคเพื่อร่วมกิจกรรมซึ่งกิจกรรมดังกล่าวกำหนดอยู่ 2 วันในที่นี้ผู้เขียนได้คำนึงเห็น

ว่า การอยู่โคนต้นไม้เป็นวัตรนั้นก็เดินรอยตามปฏิบัติทาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ปฏิบัติธรรมจนบรรลุพระสัมพุทธญาณเป็นพระพุทธเจ้า นอกจากการสมาทานจุดศรัทธาทั้งสามข้อแล้ว ยังมีกิจกรรมที่เรียกว่า “การเดินจุดศรัทธาธรรมยาตรา” ลักษณะคล้ายกับการเดินจงกลม โดยเริ่มต้นจากการเดินจงกลมในช่วงเช้า โดยอาศัยกัมมัฏฐานสายอิริยาปถพพะ หรือ ยุบหนอพองหนอ มี พระเทพวิสุทธิโสภณ, ดร. เจ้าอาวาสวัดราชคฤห์ กรุงเทพมหานคร ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๒ ประธานพระวิปัสสนาจารย์ เป็นผู้นำในการปฏิบัติกัมมัฏฐานและนำเดินจุดศรัทธาธรรมยาตรา และมีท่าน รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไปและผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)เป็นผู้นำในโครงการดังกล่าว เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจที่อยู่ในภายในฝึกความอดทนเพื่อแผดเผาความสบายทางกาย สร้างความจิตใจเข้มแข็ง ประกอบด้วยความอดทนซึ่งหลักพุทธศาสนา คือ การละความชั่ว ด้วยกาย วาจา ใจ การทำความดีให้ถึงพร้อม และ การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใสซึ่งถือว่า การทำสมาธิจิตนั้นเป็นเรื่องสำคัญเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาจึงถือได้ว่าได้เดินตามรอยทางที่พระพุทธเจ้าได้วางไว้

โดยสรุปในส่วนนี้ โครงการดังกล่าวที่ผู้เขียนได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมสังเกตเห็นถึงความสามัคคีที่เกิดขึ้นระหว่างอาจารย์กับนิสิต ซึ่งเป็นภาพทรงจำที่น่าประทับใจ ได้เกิดกิจกรรมที่ทำร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทางพุทธศาสนาคือ การฝึกสติ ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารร่วมกัน การพูดคุย การปฏิบัติธรรม การกางเต็นท์เพื่อนอนในสถานที่จัดไว้ โดยละความเป็นตัวตน ไม่มีชนชั้นวรรณะ แล้วน้อมจิตใจเพื่อรับคำสอนทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นซึ่งเป็นคำสอนที่สามารถระลึกถึงและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง รวมถึงการได้เดินจุดศรัทธาธรรมยาตราตามแนวทางที่ที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาได้จัดไว้ตั้งแต่วัดที่เป็นที่พักไปจนถึงสถานที่ผ่านเขื่อนลำตะคอง ระยะทางไป -กลับประมาณ 12 กิโลเมตร ทุกคนต่างมีความอดทนและพยายามเพื่อให้ถึงเป้าหมาย เปรียบเสมือนการศึกษา ที่จะต้องอดทนต่อความลำบาก อดทนต่อความสั่งสอน อดทนกับทุกสถานะที่บีบคั้น ให้ผ่านพ้นไปเป็นการฝึกให้มีสติและแสดงออกถึงความเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาที่ยังมีคำสอนที่ปฏิบัติได้จริง เพราะฉะนั้น ผู้เขียนในฐานะที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงสะท้อนคิดและเห็นเป็นเรื่องราวที่น่าดีแม่ต่อผู้สนใจได้

ถอดบทเรียน

ความสามัคคี ความหมายของคำว่า สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผลยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์

ความสามัคคีหมายถึง ความพร้อมเพรียงกัน ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความสามัคคีจึงเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่ง สำหรับหมู่คณะและสังคม โดยเฉพาะการทำงานร่วมกัน การประสานงานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สิ่งสำคัญ คือความสามัคคีไม่สามารถอยู่เดี่ยว ๆ ได้ต้องใช้ประกอบกับคุณธรรมอื่น ๆ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความ ซื่อสัตย์ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญูความมักน้อย สันโดษ การเสียสละ ฯลฯ ทั้งนี้ เนื่องจาก ความสามัคคีเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

ความสำคัญของพฤติกรรมความสามัคคี คือ ทำให้เกิดพลัง พังปัญหา และพาเจริญสุข ดังนี้ (กองอนุศาสนาจารย์ ยุทธศึกษาทหารเรือ, 2545)

1. เกิดพลัง เช่น สิ่งของที่หนัก ถ้ายกคนเดียวย่อมลำบาก แต่ถ้าช่วยกันยกหลาย ๆ คนก็ยกขึ้น ได้ง่ายเหมือนของเบา ตรงกับคำว่า สามัคคี คือพลัง

2. พังปัญหา เช่น ภารกิจหน้าที่การงานที่ยาก หรือมีปัญหาอุปสรรค ถ้าช่วยกันทำช่วยกันแก้ไข ช่วยกันคิดย่อมทำให้แก้ปัญหาได้ คือทำให้ภารกิจ หน้าที่การงานที่ยากกลับกลายเป็นง่าย

3. พาเจริญสุข เช่น หน่วยงาน หรือสถานที่ไม่มีความเจริญ ถ้าสมาชิกของหน่วยงาน หรือ สถานที่นั้นไม่ningดูตาย ให้ความร่วมมือ ร่วมใจกัน ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสุข ความเจริญ สมดังคำ พระที่ว่า สุขา สังฆัสสะ สามัคคี ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ย่อมทำให้เกิดสุข (กองอนุศาสนาจารย์ ยุทธศึกษาทหารเรือ, 2545)

สังคม คือ กลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไปมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งคนเหล่านี้มีความสัมพันธ์ หรืออยู่ร่วมกันและกัน มีความสัมพันธ์ทางตรง เช่น การพูดจาทักทาย การทำงานร่วมกัน การซื้อของ ขายของ และให้ความเอื้ออาทรต่อกัน สำหรับความสัมพันธ์ทางอ้อม ได้แก่ การเดินผ่านผู้คนที่เราไม่รู้จัก แต่เขาก็เป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน หรือภาษาเดียวกัน ซึ่งนักปราชญ์หลายท่านได้กล่าวถึงการอยู่ ร่วมในสังคมไว้อย่างน่าคิด เช่น อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็น สัตว์สังคม (Social animal) ซึ่งหมายถึง มนุษย์มีชีวิตโดยการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่าเป็นพรรคเป็นพวก มีความเกี่ยวข้องกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันในกลุ่มชนของตน มีภาษาสื่อกันได้หรือมี เอกลักษณ์ของตนเอง และเนื่องจากมนุษย์มีการสร้างวัฒนธรรมของตนเองส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่ชน รุ่นหลัง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และยังมีวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น การจัดระเบียบทางสังคม ความเชื่อ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น เห็นได้ว่าการมีวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งอยู่ รวมกลุ่มคล้ายคลึงกับการเป็นสังคมก็ตาม เพราะมนุษย์จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ทางชีวภาพและความต้องการทางวัฒนธรรม มนุษย์ยังมีความคิดสร้างสรรค์สามารถประดิษฐ์ เครื่องมือเครื่องใช้สร้างแบบแผนของสังคมขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่มนุษย์อุบัติขึ้นบนโลกเป็นครั้งแรกจนกระทั่ง

ปัจจุบันได้สร้างวัฒนธรรมไว้มากมาย จึงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์แตกต่างกันไป จากสัตว์อื่น ๆ ตลอดจนการดูแลสุขภาพในสังคมของตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สร้างความเป็น ธรรม ด้วยการประสานผลสร้างกฎเกณฑ์ให้เกิดขึ้นในสังคมตนเองเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและให้ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างลงตัว ก่อให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อความ เจริญก้าวหน้าของสังคมตลอดจนการสร้างจิตส านึกให้คนในสังคมร่วมกันอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเอง และส่งผ่านไปยังอนุชนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นสมบัติที่ติงาม ของสังคม (ณัฐมล พรหมหา, 2563)

การมีส่วนร่วม

องค์การยูนิเซฟ (UNICEFF) (UNICEF, 2005) ได้เริ่มต้นนำ “การระดมพลังทางสังคม” มาใช้ในปี ค.ศ. 1980 โดยให้คำนิยามว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนและการพูดคุยติดต่อสื่อสาร การระดมพลังทางสังคมได้ถูกนำมาใช้ใน กระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับรากหญ้าในท้องถิ่น ซึ่งมีการใช้คำใน หลากหลายรูปแบบ เช่น Strategic Mobilization หรือ Community for Behavior Change เป็นต้น นอกจากนี้องค์การยูนิเซฟ ได้กำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคมให้ประกอบด้วย กลยุทธ์หลักที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. การสนับสนุน/การสร้างกระแส (Advocary) เป็นความพยายามในการสื่อสารเพื่อ ชักชวนให้กลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่กลุ่มบุคคลที่กำหนดนโยบาย กลุ่มบุคคลหลัก กลุ่มและ องค์กรต่าง ๆ ในสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการในชุมชน

2. การให้ข้อมูลข่าวสาร สุขศึกษา การสื่อสาร (Information, Education and Communication) เป็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านทาง การติดต่อสื่อสารการระดม ทรัพยากรต่างๆ การช่วยเหลือทางเทคนิค

3. การจัดอบรมโครงการต่าง ๆ (Training of Programmed Implementers) เป็นการ อบรมให้ความรู้ หรือทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ แก่บุคลากรหรือกลุ่มเป้าหมาย

4. การจัดองค์กรในชุมชน (Community Organization) เป็นการสร้างเสริมพลัง ความสามารถ

5. การสร้างเครือข่ายและแนวร่วม(Networking, Establishing linkages and Building Alliance) เป็นการสร้างแนวร่วมในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นแกนนำหรือมีบทบาทที่สำคัญ ในชุมชน

6. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นการกำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการต่าง ๆ ภายหลังจากได้ดำเนินการไปแล้ว ว่ามีประสิทธิภาพ บรรลุตาม วิธีการหนึ่งของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด และอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยในขณะเดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสามารถใช้ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจ (Team Spirit) และความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและส่งเสริมให้การปรับปรุงงานมีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน เป็นการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการต่างๆ ตามความเหมาะสมและความรู้ความสามารถของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

การปฏิบัติธรรม

การทำงานคือ การปฏิบัติธรรมเป็นแนวคิดที่ท่านพุทธทาสมุ่งแสดงให้เห็นว่า การทำงานในชีวิตประจำวันสามารถไปด้วยกันได้กับการปฏิบัติธรรม โดยอธิบายความหมายของโลกกับธรรมว่าไม่แยกจากกัน การทำงานใดๆ ที่ผู้กระทำประพฤติดด้วยจิตที่เข้าถึงธรรมะคือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ ที่ตามแนวคิดนี้เรียกว่าการทำงานด้วยจิตว่าง ย่อมถือเป็นการปฏิบัติธรรม (ศรียุดา อนุวรรณวิภาค, 2551) ในส่วนของโครงการอุดมการณ์ธรรมยาตรา ที่มีกิจกรรมทั้งการปฏิบัติธรรมและสมาทานอุดมการณ์ธรรมฐานนั้น ได้เป็นการปฏิบัติที่ถือว่าได้งาน และเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยอ้อม ผ่านโครงการที่มีกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมตามที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ ได้จัดขึ้นไม่ว่าจะเป็น การปฏิบัติธรรม การเดินอุดมการณ์ธรรมยาตรา การสวดมนต์ เจริญภาวนาหรือ การฟังธรรมะบรรยายจากพระมหาเถระที่มีความรู้ ความสามารถและภูมิธรรม ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการใช้ชีวิตประจำวันและสามารถทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างร่มเย็นผู้เขียนจึงได้แนวคิดในการที่จะไปต่อยอดการพัฒนาองค์กรและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

สรุปในการถอดบทเรียนโครงการอุดมการณ์ธรรมยาตราได้แนวคิดของการนำหลักของอุดมคติ มาสร้างเป็นองค์ความรู้และมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกิจกรรม ที่เกิดความสามัคคี การมีส่วนร่วม และการปฏิบัติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นหลักที่จะสามารถนำไปใช้ในสังคม ซึ่งมีความขัดแย้งหรือ มีความลำบากในการใช้ชีวิตเป็นความที่เศรษฐกิจที่ย่ำแย่หรือสังคมมีความคอรัปชั่น กิจกรรมเหล่านี้จึงช่วยในการฝึกจิตที่เริ่มจากตัวบุคคลแล้วนำไปพัฒนาที่องค์กรหรือในชุมชนที่ตนอยู่จึง เป็นการต่อยอดที่เริ่มต้นจากการพัฒนาจิตใจเป็นหลักทางพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเมื่อได้พัฒนาจิตใจ แล้ว การพัฒนาสังคมหรือประเทศชาติก็เป็นไปโดยความไม่ยาก ฉะนั้น ในการปฏิบัติโครงการ อุดมการณ์ธรรมยาตราก่อให้เกิดความสามัคคีการมีส่วนร่วมในหมู่คณะและรวมไปถึงการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีทั้งผู้ปฏิบัติทั้งเป็นบรรพชิตและพุทธสยดี ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม จะเป็นผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ หรือนิสิตหรือประชาชนทั่วไปสามารถมาร่วมกันปฏิบัติธรรมให้เป็น ประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไปได้

แนวทางการเผยแผ่เพื่อสันติและสัญลักษณ์พระพุทธศาสนา

ชุมชนสันติสุขมีแบบแผนการดำเนินชีวิตในแนวทางเดียวกัน เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ร่วมกันเป็นพื้นฐานชุมชนมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ จากความรู้เดิม ที่เรียกว่า ภูมิปัญญา ชาวบ้านหรือปราชญ์ยามท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับกลวิธีที่สำคัญในการ พัฒนาอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ (ชนาภา ศรีวิสรณ์, 2563) ลักษณะของชุมชนสันติสุขนั้น จะมีลักษณะที่โดดเด่น คือ ลักษณะแห่งสันติสุขภายใน (Inner Peace) หรือเรียกว่า สันติสุขส่วน ตน หมายถึง ความรู้สึก สภาวะที่สุข สงบเย็น ภายในจิตใจ และ ลักษณะสันติสุขภายนอก (External Peace) หรือเรียกว่า สันติสุขส่วนสังคม หมายถึง สภาวะที่ บุคคล สังคม หรือโลก ไม่ มีความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความรัก สามัคคีมีเสรีภาพ เคารพในสิทธิ มนุษยชน โดยมีความสงบสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ดี(การคืนดี) เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ลักษณะของ ชุมชนสันติสุขดังกล่าว คือ สภาวะที่เป็นอิสระจากการถูกบีบคั้นทั้งทางกายหรือทางวัตถุ การบีบ คั้นทางสังคม การบีบคั้นทางจิต และบีบคั้นทางปัญญา (ประเวศ วัชชี, 2538) การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเชิงสัญลักษณ์เป็นเรื่องที่นำมาสู่ความศรัทธา ซึ่งในปัจจุบันความศรัทธาทางพุทธ ศาสนานั้น ประชาชนส่วนใหญ่อาจจะมีความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อนทำให้สัญลักษณ์เชิงพุทธ ศาสนานั้นเกิดความสั่นคลอนหรือวิกฤตการณ์ศรัทธาที่เกิดขึ้นได้เพราะ ฉะนั้นการที่หลักสูตร บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มจร ได้จัดกิจกรรมดังกล่าวซึ่งมีผู้ร่วม โครงการไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ ทั้งเป็นผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ของ มหาวิทยาลัย หรือ นิสิตได้มาร่วมกันในกิจกรรมดังกล่าว เป็นการเผยแผ่เชิงสัญลักษณ์ เพื่อความ สันติหรือความสงบสุขเป็นสัญลักษณ์แห่งความไม่เบียดเบียน มีแต่ความเอื้อยทาน ซึ่งนำไปสู่ ความสามารถอยู่ร่วมกับท้องถิ่น ชุมชนได้อย่างปลอดภัยไม่มีความหวาดระแวงต่อกัน และสิ่ง สำคัญ คือ สามารถฝึกสติของผู้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ฝึกความอดทน ฝึกความอดิษฐานที่เกิด

ขึ้นกับตัวบุคคล เพราะฉะนั้นแนวทางเพื่อความสันตินั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมแต่สามารถต่อยอดให้เป็นรูปธรรมคือยังมีผู้ที่นับถือศาสนาคำสอนทางพุทธศาสนาและปฏิบัติตามธรรมให้ การบรรลุหรือการเข้าถึงธรรมนั้นเป็นไปได้ในยุคปัจจุบัน

สรุป

ในการถอดบทเรียนจากโครงการเดินจุดตั้งธรรมยาตราของ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถถอดบทเรียนให้ทราบถึงการสมานานจุดตั้งและธรรมยาตรา เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรม ให้เข้าถึงสภาวะธรรมตามที่เป็นจริงได้ และ เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงสัญลักษณ์เพราะผู้ปฏิบัติสามารถขัดเกลากิเลสมีความเพียร ไม่ย่อท้อ โดยเน้นเรื่องของการสมานานจุดตั้ง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีผู้นำที่เข้มแข็ง (หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, 2566) ทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างพี่น้องชาว มจร ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีความพร้อมเพียงกัน กลมเกลียว ประองตอง ร่วมกิจกรรมโครงการหรือการปฏิบัติธรรม รวมถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลักสูตรจัดให้ทำให้เกิดการปฏิบัติธรรมร่วมกันผ่านกระบวนการดังกล่าวและกิจกรรมนี้ก็เกิดเป็นความสันติสุขมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงสัญลักษณ์ทำให้ผู้เข้าปฏิบัติได้มีความทรงจำและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงส่วนประชาชนที่อยู่บริเวณรอบข้างได้เห็นกิจกรรมดังกล่าวก็เกิดความศรัทธาเลื่อมใส และมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนามากขึ้น จึงเป็นประโยชน์ทั้งทั้งผู้ปฏิบัติเองและผู้ที่ได้ร่วมรับรู้และเห็นกิจกรรม ก็เป็นการรักษาคำสอนทางพุทธศาสนาและอุปถัมภ์พระภิกษุ - สามเณรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองอนุศาสนาจารย์ ยุทธศึกษาทหารเรือ. (2545). *นาวิกศาสตร์*. นครปฐม: กรมยุทธศึกษาทหารเรือ.
- ชนาภา ศรีวิสรณ์. (2563). *กระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ตามหลักสันติวิธีเชิงบูรณาการของชุมชนดอยช้าง จังหวัดเชียงราย* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2538). *สันติวิธีบทเอกสภาวะธรรมในสุคานติเสรี: 50 ปีสันติภาพไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *คำวัด 3* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง.
- ศรียุดา อุนวรรณวิภาค. (2551). *แนวคิดเรื่องการทำงานคือการปฏิบัติธรรมของท่านพุทธทาส*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี). (2533). *คัมภีร์สุทิมรรค เล่ม 1 วิปัสสนามูลนิเวศน์มหาธาตุ งานเสด็จพระราชกุศลในงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2534). *ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 2 หลักสูตรนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท* (พิมพ์ครั้งที่ 38). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์. (2566). *คู่มือการเดินชุดงัด – ธรรมยาตรา ครั้งที่ 9*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐมล พรหมหา. (2563). *ความหมาย การอยู่ร่วมกัน และองค์ประกอบของสังคม*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://sites.google.com/.../khwam-hmay-kar-xyu-rwm-kan-laea-xngkh-prakxbkxng-sangkhm>
- UNICEF. (2005). *Social Mobilization*. Retrieved February 10, 2023, from <http://www.fao.org>

พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธศาสนา*
MONKS AND COMMUNITY DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHIST
PRICIPLES -----

พระสมุห์วีระ สุนทรโ

PhraSamuhweera Suntharo

วัดมาบไพร

Wat Mappai

Corresponding Author Email: w11wee2222@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาชุมชน เป็นการรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการในแนวทางที่ต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน

การพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องที่พระสงฆ์ไทยได้ทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะพระสงฆ์ไทยกับประชาชนมีความเกี่ยวเนื่องกันในหลายมิติได้ปฏิบัติและนำประชาชนพัฒนาชุมชนมาโดยตลอด ถึงแม้สถานการณ์ในปัจจุบันจะเกิดวิกฤตการณ์ศรัทธาก็ตาม การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ความสันโดษ และการสร้างสัมมาชีพเป็นการรักษาศีล 5 ไม่ทำตนให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น สามารถเลี้ยงชีวิตได้พึ่งตนเองได้เป็นศีล 5 (ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินอกใจ ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มสุราของมึนเมา) ที่เริ่มจากตัวบุคคลมีความซื่อสัตย์สุจริต มีอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และสามารถสร้างอาชีพที่ดี เกิดความมั่นคง มั่งคั่งเกิดความปลอดภัยให้สังคมได้ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีฐานของหลักภาวนา 4 มี การพัฒนากาย (พัฒนาศีล พัฒนาจิต พัฒนาปัญญา) ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน 6 ด้านประกอบด้วย 1.เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น 2.พัฒนาบุคลากรในชุมชน 3.มีความคิดริเริ่ม 4.พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 5.ตอบสนองความจำเป็นเบื้องต้น 6.บรรเทาและขจัดปัญหาในชุมชน

คำสำคัญ : พระสงฆ์; การพัฒนาชุมชน; พุทธศาสนา

Abstract

Community development is a collective action to improve the living conditions of the community to be solidarity and to operate in the desired direction by relying on the cooperation of the people in that community to help themselves and work together.

Community development is something Thai monks have been doing since the past to the present. Because Thai monks and people are related in many dimensions and have always led people to develop communities. Although the current situation is a crisis of faith. The introduction of Buddhist principles, namely solitude and building a right livelihood, is the observance of the five precepts, not causing trouble to oneself and others. Being able to live a life of self-reliance is the 5 precepts (not killing animals, not stealing, not committing sexual misconduct, not telling lies, not drinking intoxicants) that start from a person with honesty. legal occupation, not against morality and be able to build a good career, achieving stability, wealth, security for society, making the country economically stable. Based on the 4 principles of Bhavana, development; physical development (virtue development, mental development, and wisdom development) resulting in sustainable community development in 6 areas, consisting of 1. Change for the better 2. Community personnel development 3. There were initiative thinking, 4 Develop a better quality of life 5. Respond to basic needs 6. Relieve and eliminate problems in the community

Keywords: Monks; Community Development; Buddhism

บทนำ

ในกระแสสังคมปัจจุบันพระสงฆ์ถูกโจมตีด้วยเหตุการณ์ในภาพลบหลายๆด้านทำให้ความศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนาลดน้อยลงเป็นอย่างมากถึงกันนั้นแล้วก็ยังมีพระสงฆ์ที่ท่านช่วยเหลือสังคมทำสาธารณะสงเคราะห์ในหลายๆวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพที่เห็นในช่วงสถานการณ์โควิด 19 มีพระสงฆ์ที่ท่านออกมาเสียสละ ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญาความสามารถช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคภัย และ ยังมีอีกหลาย ๆ ด้านที่ยังไม่ได้กล่าวถึงจึงเห็นควรว่าในหลักทางพุทธศาสนานั้นเป็นหลักที่เพิ่มความเมตตาในสังคมที่อยู่ร่วมกันจำเป็นจะต้องมีความเมตตากรุณาต่อกันซึ่งพระสงฆ์มีภาวะผู้นำในเรื่องของจิตวิญญาณและเป็นผู้นำในเรื่องของการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาแต่ทำอย่างไรจะนำหลักธรรม

ทางพุทธศาสนานั้นมาเผยแพร่ให้ผู้ที่อ่านงานบทความได้ทราบ ผู้เขียนจึงได้เขียนบทบาทของ พระสงฆ์ในการช่วยเหลือชุมชนพัฒนาชุมชน

สถานะและบทบาทของพระสงฆ์ไทยในการช่วยเหลือสังคมในสถานการณ์วิกฤติศรัทธา

ประชากรของประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 92.52) รองลงมา คือ ศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 5.41) ศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 1.21) และผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่ ไม่มีศาสนา (ร้อยละ 0.86) ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวนรวมทั้งสิ้น 54,948,885 คน คิดเป็นร้อยละ 92.52 ของประชากรทั้งประเทศ(กรมการปกครอง, 2564)

ภาพที่ 1 : แผนภูมิแสดงสัดส่วนผู้นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอื่น ๆ (กรมการปกครอง, 2564)

แสดงให้เห็นว่าประชากรในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธมากกว่า 90% ของประชากรทั้งหมด การดำรงชีวิตของชาวพุทธในประเทศไทยนั้น มีความเชื่อมโยงกับ พระพุทธศาสนา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เป็นผู้นำในการนำประเพณี ปฏิบัติธรรม ให้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นในยุคอดีตหรือ ในยุคปัจจุบันนั้น มีความเชื่อมโยงในการดำรงชีวิต ชุมชน มีกิจกรรมหรือพิธีกรรมต้องมีพิธีที่ เกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้งในส่วนของพระสงฆ์ถือได้ว่า ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยศรัทธาของประชาชน ได้ อาศัยอาหารที่ประชาชนใส่บาตร หรือ ปัจจัย 4 ที่ประชาชนอุทิศถวาย เป็นต้น และพุทธศาสนิกชน หรือชาวพุทธส่วนใหญ่ จึงให้ความนับถือเคารพพระสงฆ์เป็นเบื้องต้นให้สิทธิ์ต่าง ๆ แก่พระสงฆ์ แม้มีข่าวสารหรือภาพที่พระสงฆ์ประพฤติผิดหรือละเมิดสิกขาบททำให้เกิดข่าวที่เป็นข่าวภาพลบ ในปัจจุบันมาก เป็นจุดอ่อนในการทำให้พระพุทธศาสนามีการโดนโจมตีบ้างแต่ถ้าพระสงฆ์ที่ท่าน ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบธรรม ยังมีอยู่และเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนเกิด

เพราะฉะนั้น ความศรัทธาที่ประชาชนสร้างขึ้น โดยมีพระสงฆ์เป็นเบื้องต้นนั้น จำเป็นต้องประกอบด้วยปัญญาจึงจะมีวิถีทางในการดำเนินชีวิตเป็นไปตามแนวทางพุทธศาสนาได้

สถานะของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพศรัทธาและให้ความคาดหวังในการที่เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัยและเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันเกิดวิกฤตการณ์ศรัทธาเนื่องจากมีข่าวในแวดวงสงฆ์ที่เป็นไปในภาพลบออกข่าวทั้งในส่วนของโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ศรัทธา ทำให้ศรัทธาของประชาชนมีความลดลงอย่างเห็นได้ชัด ถึงกระนั้นเองสถานะและบทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือสังคมยังต้องเป็นไปตามแผนการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา 6 ด้าน การปกครอง การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ การสาธารณูปการ รวมทั้งการพัฒนาพุทธมณฑล ที่พระสงฆ์จะต้องบริหารจัดการให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย จะทำอะไรเล่าจึงจะสามารถตีแผ่บทบาทการช่วยเหลือสังคมของพระสงฆ์เป็นการพัฒนาชุมชนทั้งพัฒนาร่างกายและจิตใจ สร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ พัฒนาจิตใจด้วยการพัฒนาตนเอง การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ จึงเป็นโจทย์สำคัญที่พระสงฆ์ต้องให้ความร่วมมือและทำความเข้าใจและประชาชนจำเป็นต้องให้การสนับสนุนและช่วยกันระดมความคิด เพราะการพัฒนาชุมชนนั้นต้องอาศัยหลายภาคส่วน ทั้งพระสงฆ์ ทั้งผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นราชการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือ ประชาชนที่อยู่ในชุมชนดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนพยายามที่จะยกตัวอย่างทั้งในส่วนของบทบาทหน้าที่ สถานะของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน และจะทำอย่างไรที่จะรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของพุทธศาสนา จนสามารถนำหลักธรรมเข้าไปบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนคือพึ่งตัวเองได้

ความหมายของชุมชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายว่า ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันในสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ชุมชน หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่เป็นที่ทางมีขอบเขตเดียวกัน และผู้คนเหล่านี้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และติดต่อซึ่งกันและกันมีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความรักชาติ รักมาตุภูมิ มีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น การกินอยู่ ภาษาพูด เป็นต้น (ไพฑูรย์ เครือแก้ว, 2538) องค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาถึงความอยู่รอดหรือการดำรงอยู่ได้ขององค์กรชุมชนและความเป็นชุมชน กล่าวคือ (สัญญา สัญญา วิวัฒน์, 2535)

1. การมีอุดมการณ์ร่วม การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนร่วมกัน และการยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางการพัฒนาซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มหรือองค์กรไว้

2. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการจัดทำข้อตกลงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน

3. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นความพยายามขององค์กรในการสร้างผลประโยชน์ และกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมตัวเป็นองค์กรโดยมีการกระจายอย่างเป็นธรรม

4. ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความคิด ศิลธรรม การประกอบอาชีพ การพูด การประสานงาน และผู้นำที่มีบาร์มี ผู้นำด้านต่าง ๆ เหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อองค์กร

5. สมาชิก ทั้งที่เป็นสมาชิกในองค์กร และชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เข้าร่วม แต่มีผลกระทบต่อองค์กรทั้งด้านความร่วมมือ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

6. การบริหารจัดการ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและชี้วัดความเข้มแข็งของชาวบ้าน โดยในด้านการบริหารจัดการ มีรายละเอียดที่สำคัญ คือ การตัดสินใจร่วมกัน การจัดโครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่ การกำหนดกฎ กติการ่วมกัน สถานที่และทรัพยากรที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ การสื่อสารและการประสานงาน กระบวนการควบคุมตรวจสอบและประเมินผล

7. กิจกรรมการมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อองค์กร สมาชิกและชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนา

8. ทรัพยากรที่เป็นทุนและงบประมาณ เช่น ทรัพยากรในด้านความรู้ ประสบการณ์และเทคโนโลยี ทรัพยากรในด้านการระดมทุนและงบประมาณ และการประสานทุนจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดสำหรับชุมชนก็คือ การเรียนรู้ที่จะคิดและตัดสินใจเลือกอนาคตของตนเองอย่างมีอิสระ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเพื่อการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแก้ปัญหาระยะยาวหรือการสร้าง ความมั่นคงในชีวิตของตนเองและชุมชน ความคิดและแผนงานเมื่อผ่านการพิสูจน์ในทางปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดความมั่นใจในทางเลือกที่ตนเองเป็นผู้เลือก กลายเป็นตัวแบบของงานแต่ละด้านที่ปรากฏขึ้นในพื้นที่ต่าง

แนวทางในการพัฒนาชุมชน จึงมีคุณลักษณะเฉพาะที่ ดังนี้

1. มีความเป็นองค์กรรวมของสรรพสิ่งเป็นพื้นฐานมีความเด่นชัดในแนวทางเฉพาะด้านเป็นทางเลือก

2. เน้นคุณค่าของ คน และสรรพสิ่ง อันหมายถึง ทรัพยากรและเทคโนโลยีต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่ได้หมายถึงระบบการจัดงานเพียงด้านเดียว แต่มีระบบการบริหารและพัฒนา คน เป็นแกนกลางของการทำงาน

3. เป็นการพัฒนาแบบครบครัน พัฒนาทุกด้านไปพร้อมกัน โดยมีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นเป้าหมายใหญ่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักให้และมีความเคารพต่อทั้งตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

4. เน้นการกระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

ความยั่งยืนในความหมายของชุมชนจึง ๑ ไม่แบ่งแยก หรือเน้นเพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่เป็นความยั่งยืนของคนหรือสังคมชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องจากรากฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง เศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกันและเป็นบูรณาการทางสังคมก็จะก่อให้เกิดความสมดุลหรือสังคมที่ยั่งยืน

ในการจัดการทางสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพก็ไม่ได้ยู่โดด ๆ แต่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตและอยู่ภายใต้ขอบเขตของสังคม ชุมชน โดยมีวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์กำกับให้เกิดความสมดุลที่ไม่ใช่เหตุผลเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่อยู่ในมิติของชีวิตชุมชนมีความหมายในเชิงกระบวนการที่มีพลวัตความเป็นชุมชนจะวัดหรือดูได้จากกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่รวมตัวกัน ความเป็นชุมชนจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์กิจกรรม การมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มและการจัดการกลุ่มหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนมีการนำเอาวัฒนธรรมมาผสมผสานทำกิจกรรมเพราะการมีรากฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สามารถสร้างองค์กรที่มีคุณภาพได้

นักสังคมวิทยาให้ความสนใจที่จะกำหนดความหมายของคำว่า ชุมชน (Community) มานานแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับว่าความหมายของใครถูกต้องมากที่สุด เพราะบางครั้งผู้กำหนดความหมาย กำหนดขึ้นเพื่อพยายามอธิบายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตนหรือหาเหตุผลมาประกอบให้เด่นชัดสมประสงค์ของตนเป็นสำคัญความหมายของชุมชนที่ควรนำมากล่าวถึงมีดังนี้

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่ความคิดไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถร่วมกำลังดำเนินงานกิจกรรมใด ๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547) จากความหมายที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ชุมชนความหมายใกล้เคียงกันสังคม (Society) มากแต่มีลักษณะที่แตกต่างกันบางประการคือ

1. ชุมชนมีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่จะประสานกันในวงแคบกว่าสังคม
2. ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคม
3. ชุมชนมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกันและมีความเห็นอกเห็นใจกันลึกซึ้งกว่าสังคมจะเห็นได้

ว่าชุมชนมีความหมายเฉพาะกลุ่มสังคม ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ไม่ได้มีความหมายกว้าง หรือครอบคลุมไปถึงสังคมขนาดใหญ่ เช่น สังคมระดับประเทศหรือชาติ การพัฒนาชุมชน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2532) หมายถึง

1. การปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนหนึ่งดีขึ้นหรือมีวิวัฒนาการดีขึ้น
2. การส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น คือเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
3. การพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องพัฒนาทางด้านวัตถุและพัฒนาด้านจิตใจ
4. การพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นทั้งนี้ โดยให้ประชาชนเข้าร่วมมือและริเริ่มดำเนินงานเอง

การพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการในแนวทางที่ต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน สามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือ คนและสิ่งแวดล้อมคน (ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ) โดยทั้งคนและสิ่งแวดล้อมคนจะอยู่รวมอยู่ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การเมือง 2) เศรษฐกิจ 3) การศึกษา 4) สังคม 5) วัฒนธรรม 6) ครอบครัวและประชาชน 7) อนามัยและสาธารณสุข 8) นันทนาการ

เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายปลายทางของการพัฒนาชุมชน คือ การมุ่งพัฒนาคนและวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพราะได้รวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างในชุมชนไว้ทั้งสิ้น และเป็นการกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง และมีสิ่งที่สำคัญที่หน้าสังเกตและสมควรกล่าวไว้ในที่นี้ก็คือ ผู้รู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มิได้แสดงไว้อย่างชัดเจนหรือกำหนดให้แน่นอนว่า ระหว่างการพัฒนาคน กับ การพัฒนาวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องพัฒนาสิ่งใดก่อน สิ่งใดหลังหรือพัฒนาไปพร้อม ๆ กันหรือสิ่งใดสำคัญกว่ากัน หรือสิ่งใดสำคัญกว่ากัน

ในบทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนที่นำไปสู่การเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเห็นที่ถูกต้อง ในการพิจารณาเหตุสังเกตผลสามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องและเป็นผู้กำหนดทิศทางการเมือง การช่วยพัฒนาเศรษฐกิจจากการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ พึ่งตนเองได้ไม่เป็นภาระสังคม ทำให้เกิดการศึกษเล่าเรียน สังคมเกิดวัฒนธรรมที่ดีงาม มีครอบครัวที่อบอุ่น มีการรักษาสุขภาพสาธารณสุข คือ รักตนเองและเกิดความร่มเย็นเป็นสุขนำมาสู่พัฒนาการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ไม่มีความความหวาดระแวง ในชุมชนเกิดความปลอดภัยและสร้างสัมมาชีพ คือ การเลี้ยงชีพโดยชอบ ไม่มีการทุจริต คอร์รัปชั่น ฉะนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทในการที่จะพัฒนาจิตใจ เข้าไปปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนและสะท้อนให้สังคมเห็นโทษของสิ่งไม่ดี (บาปอกุศล) และประโยชน์ของสิ่งที่ดี (บุญกุศล) เป็นการสร้างบุคลากรที่มีค่าในโลกให้อยู่ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เบียดเบียนใคร ฉะนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำในด้านศาสนา (คำสอนของพระพุทธเจ้า) และเป็นผู้นำศีลธรรมบอกทางแก่ชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธ

มีนัยคิดต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่เน้นความเป็นตะวันออก คือการที่จะต้องพัฒนาด้านจิตใจและวัตถุไปพร้อม ๆ กันเป้าหมายของการพัฒนาคือการปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจอันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้ และความเข้มแข็งของบุคคลและสังคม ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับของการพัฒนาประการหนึ่งในบรรดาตัวชี้วัด 4 ประการ คือ หลักภาวา 4 ได้แก่

1. พัฒนากาย มีการพัฒนาทางกายภาพ ถึงพร้อมด้วยปัจจัย 4 ได้แก่ เสื้อผ้า อาหาร ยา รักษาโรค และที่อยู่รวมถึงร่างกายที่แข็งแรง เป็นต้น

2. พัฒนาศีล การอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุขไม่ทำความเดือดร้อนแก่ใคร โดยเน้นให้สร้างสัมมาชีพ คือ การหาเลี้ยงชีพโดยชอบ ทางพระพุทธศาสนาถือว่า เป็นศีล

3. พัฒนาจิต มีการพัฒนาจิตใจ ด้วยการฝึกอบรมจิตใจให้สมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติทั้ง 3 ด้าน คือ คุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต

4. พัฒนาปัญญา มีการพัฒนาปัญญา อันได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในศิลปะและศาสตร์ต่าง ๆ อย่างไม่มีอคติ มีความรู้ความเข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริงรู้เท่าทันธรรมดาของสังขารคือโลกและชีวิต ถึงขั้นทำจิตให้เป็นอิสระหลุดพ้นจากความทุกข์โดยสมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2537)

แนวคิด เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมที่เกิดจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เป็นพื้นฐานสมาชิกของสังคมทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ถูกต้อง เพื่อส่วนรวมโดยอาศัยพุทธธรรมเป็นแนวทางเพื่อขจัดความเห็นแก่ตัว เช่น พ่อค้าก็ปฏิบัติหน้าที่ของตนในการค้าขายอย่างสุจริต ไม่เอาเปรียบลูกค้า และไม่หลอกลวงลูกค้า ผู้ปกครองก็ปกครองตามหน้าที่ของตนโดยให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนและไม่เอาเปรียบประชาชน เป็นต้น (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), 2521)

หลักธรรมขัดเกลาสั่งสอนชาวบ้านเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตและชุมชน โดยใช้หลักอริยสัจ 4 (สัมพันธ์ เตชะอริก และคณะ, 2537)

1. ทุกข์ คือ การที่ชาวบ้านมีหนี้สินความยากจน เกิดอบายมุข ฟุ่มเฟือย โดยการกดขี่ขูดรีด

2. สมุทัย คือ สาเหตุแห่งทุกข์ เพราะไม่ได้เก็บรักษาทรัพย์ การเสียเปรียบนายทุน การโดนเอารัดเอาเปรียบในชีวิตประจำวัน

3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ โดยจะมีการบริหารจัดการชีวิต และชุมชนให้มีความสุขขึ้น มีจิตใจที่สูงขึ้นโดยใช้หลักกรรมฐาน เป็นตัวพื้นฐาน ที่ทำให้จิตใจยอมรับต่อปัญหา และสามารถต่อสู้กับปัญหาได้

4. มรรค คือ วิธีการโดยมีกิจกรรม สหบาลข้าว ร้านค้าชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ทั้ง ๓ กิจกรรม นำไปสู่มรรค ควบคู่กับกิจกรรมอื่น ๆ

บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่จะต้องอาศัยคุณสมบัติของวัดในฐานะที่เป็นที่ศูนย์รวม ความศรัทธาจากประชาชน มาประยุกต์ใช้ในการชักนำประชาชนให้มาร่วมกันพัฒนา สร้างเสริม กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และยังเสนอแนวคิดที่ว่าพระสงฆ์ต้องปรับเปลี่ยนประสบการณ์ และอุดมการณ์ในลักษณะที่ตอบสนอง ปัญหาความต้องการของชุมชนในลักษณะประสมประสาน กับการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ รวม 6 ประการ ดังนี้ (อภิชัย พันธเสน, 2539)

1. การพัฒนาต้องดำเนินการให้ทั่วถึง ด้วยเหตุที่การพัฒนาเป็นกระบวนการ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับทุกๆ ฝ่าย ทั้งพุทธจักร (วัดและพระสงฆ์) และอาณาจักร (ข้าราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชน) การพัฒนาจึงต้องดำเนินงาน ให้ทั่วถึง ครอบคลุมประชาชนทุกๆ กลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่ม

2. การพัฒนาต้องเน้นการพัฒนาบุคคลเพื่อสร้างความพร้อมของประชาชน ที่จะเข้าร่วม การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยต้องพัฒนาประชาชน ให้พร้อมทั้ง ทางด้านคุณภาพและคุณธรรม

3. การพัฒนาชุมชนควรเกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยอาศัย ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสติปัญญาของประชาชน ในการคิดค้นและริเริ่มพัฒนา โครงการต่างๆ เอง

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

5. การพัฒนาชุมชนที่สามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน ได้ควรจะเป็น การพัฒนาโดยประชาชนและเพื่อประชาชนเอง

6. การพัฒนาชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จ สามารถบรรเทาหรือขจัดปัญหาของ ประชาชนได้อย่างแท้จริง ควรมุ่งเน้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาที่แท้จริงจะต้องพัฒนาใน 2 ลักษณะ คือ การพัฒนา ภายนอก และการพัฒนาภายใน ในการพัฒนาภายนอกได้รวมเอาการพัฒนาด้านร่างกาย ด้าน บังคับ 4 การกินคืออยู่ดี และการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย เป็นต้น ส่วนการพัฒนาภายในนั้นเป็นการพัฒนาความคิดสติปัญญาต่าง ๆ ให้มีคุณภาพที่ดี ดังนั้น ในการ พัฒนาชุมชน พระสงฆ์จำต้องมีบทบาทที่จะชักนำประชาชน โดยพยายามสร้างความเจริญให้ เกิดขึ้น ทั้งความเจริญภายในและความเจริญภายนอกของทุกคนในชุมชน (อภิชัย พันธเสน, 2539)

สรุปในส่วนนี้ สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันจารีตประเพณีที่มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จาก อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำสังคม ซึ่งแม้บทบาท ในด้านการเป็นผู้นำจะลดน้อยลงไปในปัจจุบัน แต่บทบาทด้านการเป็นผู้นำทางศีลธรรม จริยธรรม พระสงฆ์ยังได้รับความเคารพนับถืออย่างสูง และเป็นสถาบันสังคมที่ขาดเสียไม่ได้ใน ชีวิตประจำวันของชาวชนบทส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากเป็นที่พึ่งทางใจแล้วยังเป็นสถานที่เอื้ออำนวย ในด้านบริการสังคมอื่น

บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ภิกษุศึกษา พระอาจารย์เสนต์ (พระครูวิสิฐสุวรรณคุณ) จจจังหวัดสุพรรณบุรี

เกษตรกรรมเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนที่หล่อเลี้ยงปากท้องชาวบ้าน แต่เกษตรกรไทยยังต้องเป็นหนี้สินจากการทำเกษตร ซึ่งมาจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะขาดแคลนน้ำ อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีด้านการเกษตร ฝนไม่ตกตามฤดูกาล รวมถึงขาดแรงงานภาคเกษตร เพราะชาวบ้านหันไปทำงานในเมือง ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่ลืมนวัตกรรมดั้งเดิม เพื่อพลิกฟื้นคืนชีวิตให้ชุมชน ซึ่งโครงการพัฒนาชุมชน บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด(มหาชน) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง และอยากให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เดินหน้าโครงการชุมชนดีมีรอยยิ้มสุพรรณบุรี ร่วมกับชุมชนบ้านพุน้ำร้อน อ.ด่านช้าง ในจ.สุพรรณบุรี โดยเชื่อมโยงเครือข่ายชาวบ้านตำบลด่านช้างในการขับเคลื่อนงานพัฒนา ชุมชนนี้มีจุดเด่นวัดเป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจ พระครูวิสิฐสุวรรณคุณ จันทรลา เจ้าคณะตำบลด่านช้างและเจ้าอาวาสวัดพุน้ำร้อน เป็นพระนักพัฒนา ที่ชาวบ้านเคารพศรัทธาจากศักยภาพนี้นำมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจรอบชุมชน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง เจ้าอาวาสวัดพุน้ำร้อนให้หลักคิดงานพัฒนาชุมชน ยึดคนเป็นศูนย์กลาง ให้ชาวบ้านมีกิน เลี้ยงปากท้อง คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้ วันนี้เกิดแปลงข้าวนาธรรมบนพื้นที่กว่า 13 ไร่ อยู่ในบริเวณวัดพุน้ำร้อน ซึ่งชาวบ้านลงแรงปลูกข้าวในแปลงนาธรรมนี้ กินเอง ขายเอง เหลือแบ่งปัน เมื่อชุมชนต้องการยุ่งฉางเก็บพันธุ์ข้าวและเครื่องสีข้าวสำหรับข้าวปลอดสารพิษ จัดอาสาพนักงานไทยเบฟร่วมกันสร้างยุ่งฉางให้กับชุมชน เพื่อเก็บเป็นกองทุนพันธุ์ข้าวสำหรับกลุ่มข้าวนาธรรมในการทำนาครั้งต่อไป (ไทยโพสต์, 2565) เมื่อเจ้าอาวาสวัดพุน้ำร้อนนักพัฒนาเกิดแนวคิดก่อตั้งหอวัฒนธรรมไทย-ลาว ครั้ง มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมศิลปวัฒนธรรม เครื่องนุ่งห่ม ข้าวของเครื่องใช้ของชาวลาวครั้งในตำบลด่านช้าง โครงการพัฒนาชุมชนร่วมสนับสนุนเงินส่วนหนึ่งในการสร้างหอพิพิธภัณฑ์ดังกล่าว ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์อยู่ระหว่างก่อสร้างและยังระดมทุนเพื่อจัดสร้างอย่างต่อเนื่อง คาดหวังเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมแห่งใหม่ของด่านช้าง ท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอีกมิติที่ขับเคลื่อนงานพัฒนาร่วมกัน คณะกรรมการป่าชุมชนร่วมกับพระครูวิสิฐสุวรรณคุณริเริ่มจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยว นำเสนอท่องเที่ยววิถีชุมชนอ่างเก็บน้ำหุบเขาวง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เงินจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งนำมาใช้ดูแลคนรักษาป่า และฟื้นฟูป่าไม้ นำมาสู่กฎกติกาในการท่องเที่ยวชุมชน เกิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ ทุกวันนี้ท่องเที่ยวชุมชนหุบเขาวงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติและสายแคมป์ปิ้ง ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนคึกคัก

โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ณ ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน จจังหวัดสุพรรณบุรี ถือเป็นต้นแบบพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างดีเยี่ยม ด้วยศักยภาพของผู้นำชุมชน และมีความร่วมแรงร่วมใจของชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งการสนับสนุนในส่วนตัวไทยเบฟภาคเอกชน โดยมีเป้าหมายเดียวกันสร้างโอกาส สร้างเศรษฐกิจบนฐานการพึ่งตนเอง (ไทยโพสต์, 2565)

ถอดบทเรียนแนวคิดในการเป็นผู้นำของพระอาจารย์เสน่ห์เห็นได้ชัดว่า มีการพัฒนาชุมชนและนำไปสู่ชุมชนที่สามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้ นำรายได้เข้าสู่ประเทศอีกทางด้วย แนวคิดของพระอาจารย์เสน่ห์คือการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ความสันโดษ และการสร้างสัมมาชีพซึ่งมาจากโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สอนให้ประชาชนถือศีลไม่ทำร้ายกัน มีความปลอดภัย ในชุมชน ในสังคม และสร้างสัมมาชีพทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ขจัดปัญหาคอร์รัปชัน ทำให้สังคม การเมืองดีขึ้นและขจัดความขัดแย้งมีความปรองดองที่เกิดขึ้นจากการรักษาศีล โดยมีฐานของหลักภavana 4 มี การพัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิต พัฒนาปัญญา ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองก่อนและสามารถสร้างหรือมีแนวคิดที่จะสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เพราะฉะนั้น ความเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในปัจจุบันมีการที่ช่วยพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่ดีและนำมาสู่การพัฒนา เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่ประชาชนคนไทยให้ความเคารพศรัทธาและมีแนวคิดหรือองค์ความรู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศหรือชุมชนนั้นๆ ได้ จึงเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างที่ผู้เขียนยกตัวอย่างของพระอาจารย์เสน่ห์ ได้มีแนวคิดในการช่วยเหลือชุมชนและสร้างภาคีเครือข่ายเกิดความสามัคคีให้แก่ชุมชนนั้น ๆ และมีเครือข่ายทำให้เมื่อจัดกิจกรรมใดก็ตาม สามารถประสบผลสำเร็จได้ยังมีพระสงฆ์ไทยอีกหลายรูปที่ท่านเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์แต่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง พระอาจารย์เสน่ห์นี้เป็นเพียงตัวอย่าง

พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน ร่างกาย จิตใจ สาธารณสงเคราะห์

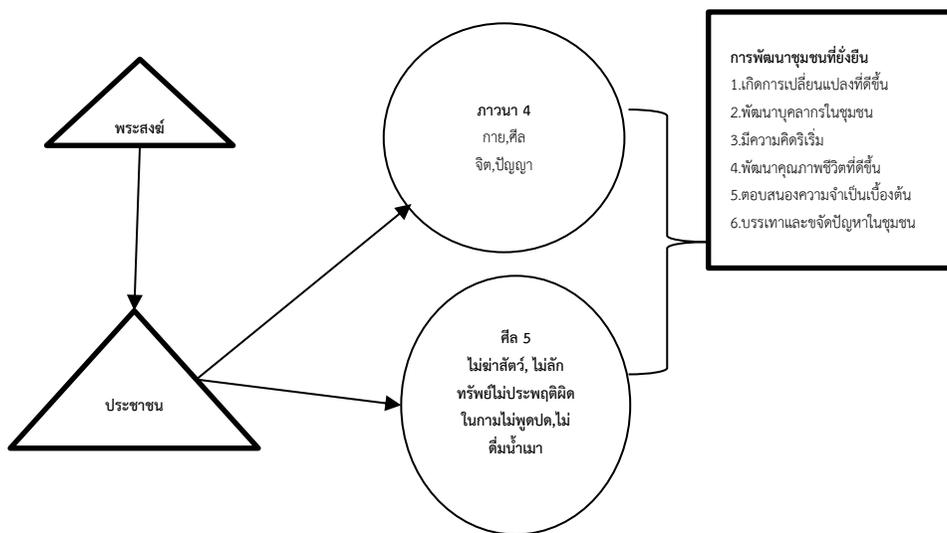
พระสงฆ์ถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและสังคม เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและเข้าใจความทุกข์ยาก ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในชุมชน พระสงฆ์มีวัดเป็นศูนย์กลางในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถชักจูงประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนหรือองค์กรการปกครองทางราชการเข้ามาร่วมในการพัฒนาชุมชน แต่พระสงฆ์ผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนก็จำเป็นต้องต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ มากมาย ทั้งจากในชุมชนและจากภายนอก เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับนับถือ และเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอันเป็นกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ซึ่งในท่ามกลางวิกฤติการณ์ศรัทธาของประชาชนในปัจจุบัน พระสงฆ์ไทยจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นหรือศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย สร้างแนวความคิดที่รู้จักพอเพียงและใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงจะเป็นประโยชน์ให้ตัวบุคคลและชุมชนรวมไปถึงประเทศชาติได้

การบูรณาการหลักคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา ภavana 4 และ ศีล 5

หลักภavana 4 การพัฒนาชุมชนตามหลักภavana 4 เป็นการพัฒนาตนเองเริ่มต้นจากตัวบุคคลคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการพัฒนาในเรื่องของกายภาพ การพัฒนาศีล คือ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่เบื้องต้นให้ดีขึ้น โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงการ

พัฒนาจิตนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างมีปัญญาทั้งปัญญาในทางโลกและปัญญาในทางธรรมที่สามารถนำตนให้พ้นจากความทุกข์ได้

หลักศีล คือ ไม่ทำตนให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น สามารถเลี้ยงชีวิตได้ด้วยตนเอง ตามหลักพระพุทธศาสนาคือพึงตนเองได้เป็นศีล 5 1) ไม่ฆ่าสัตว์ 2) ไม่ลักทรัพย์ 3) ไม่ประพฤติผิดในกาม 4) ไม่พูดเท็จ 5) ไม่ดื่มสุราของมึนเมา) ที่สามารถนำมาบูรณาการกับการพัฒนาชุมชน เพราะเริ่มจากตัวบุคคลมีความซื่อสัตย์สุจริต มีอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และสามารถสร้างอาชีพที่ดี เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง เกิดความปลอดภัยให้สังคมได้

แผนภาพที่ 1 สรุปการการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา

(ผู้เขียน : 2566)

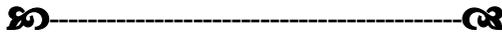
สรุป

พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนมีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่อดีตและพระสงฆ์เป็นผู้นำในเรื่องของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็น การนำหลักภาวนา 4 หรือศีล 5 ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนซึ่งประกอบด้วยเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นการพัฒนาบุคลากรในชุมชนมีความคิดริเริ่มพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตอบสนองความจำเป็นเบื้องต้นและสามารถบรรเทาและขจัดปัญหาในชุมชนได้จึงถือได้ว่าพระสงฆ์กับชุมชนมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันพระสงฆ์ต้องอาศัยประชาชนในเรื่องของศรัทธาประชาชนต้องอาศัยวัดในเรื่องของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2564). *ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://e-service.dra.go.th/religion/buddhism?type=10>
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2547). *คู่มือการบริหารกองทุนหมู่บ้าน*. กรุงเทพฯ: ธันวาคม 2547.
- ไทยโพสต์. (2565). *บ้านพุน้ำร้อน ต้นแบบพัฒนาคน สร้างชุมชนยั่งยืน*. สืบค้น วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.thaipost.net/hi-light/187247/>.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2521). *รากฐานที่มั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2537). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรม จำกัด.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. (2538). *ลักษณะสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิธการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). *การพัฒนาชุมชนประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2535). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2537). *ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). *พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค ตอนที่ 3 ความหวัง ทางออกและทางเลือกใหม่*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ* PROMOTION OF BUDDHIST PRINCIPLES FOR EFFECTIVE PERFORMANCE

นิชาพัฒน์ คำดี

Nichaphat kumdee

บริษัท พรหมไทยคุณ จำกัด

Prom Thai Koon Company Limited

Corresponding Author E-mail: nichaphat.kumdee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้การนำเสนอแนวคิดในการส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา มาประยุกต์ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น นโยบายด้านการบริหาร สิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กร ด้านโครงสร้างขององค์กร วิทยาการต่าง ๆ ที่ใช้ในองค์กรและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ทุกคนต้องมีความสอดคล้องตรงกันในการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และบุคคลจะปฏิบัติตามบทบาทใด ๆ บทบาทหนึ่ง เมื่อบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรแล้วก็ต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยพยายามยอมรับทำความเข้าใจรับรู้ ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ การส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้นส่งผลต่อปฏิบัติงานทั้งต่อบุคคลและองค์กร มุ่งหวังให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผลการปฏิบัติงานของแต่ละคนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ความพยายามในการทำงาน การสนับสนุนจากองค์กร รูปแบบแสดง ได้ดังนี้ 1. ลักษณะเฉพาะบุคคล 2. ระดับแรงจูงใจ ระดับความพยายาม 3. แรงสนับสนุนจากองค์กร และองค์ประกอบภายในตัวบุคคล

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง 1) วัฒนธรรมประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 2) ลักษณะขององค์กรที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3) ตัวบุคคล บุคลิกภาพและความต้องการหรือความจำเป็นเฉพาะตัวของบุคคล

คำสำคัญ: การส่งเสริมหลักพุทธธรรม; การปฏิบัติงาน; ประสิทธิภาพ

Abstract

This article presents an idea to promote Buddhist principles for effective performance. These include the Threefold Training principle, consisting of precepts, concentration, and wisdom, applied to work. Efficient work of personnel depends on many factors such as: Administrative Policy the external environment of the organization organizational structure, various sciences used in the organization and operations of the management Everyone must be consistent in assigning roles and responsibilities so that a person will perform any role when people come to work in the organization. They must understand their roles. by trying to accept, understand, and recognize the assigned role acknowledgment of the role assigned. The promotion of personnel performance affected the performance of both individuals and organizations. Aim for personnel to have effective performance, therefore Each person's performance depends on their individual characteristics. Work effort sponsored by the organization; the format can be shown as follows. as follows: 1. Individual characteristics 2. Level of motivation, level of effort 3. Organizational support and components within the individual.

The promotion of Buddhist principles for effective performance was: 1) the culture, traditions, and aspirations of the society in which the person occupies the position 2) the nature of the organization in which the person occupies the position 3) the person, personality, and individual needs or specific needs of the individual.

Keywords: Promotion of Buddhist principles; Promotion of the Work; Efficiency

บทนำ

การที่บุคคลในหน่วยงานใดจะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญเพราะการจูงใจเป็นสาเหตุของการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ ถ้าหากผู้บังคับบัญชาไม่สร้างแรงจูงใจแล้วผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะปฏิบัติงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลเสียต่อหน่วยงาน ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเรื่องของการทำงานจะต้องระลึกถึงคุณภาพของงานเป็นสำคัญการปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรและใช้สติปัญญาเป็นเครื่องนำทาง งานจะมีคุณภาพดีการปฏิบัติงานที่ทำด้วยใจมีความตระหนักรักงาน

ที่ทำอยู่จะก่อให้เกิดความพอใจและกระตุ้นให้รู้สึกทำงานช่วยให้ชีวิตก้าวหน้า จึงทำให้มีการทำงานความกระตือรือร้นการที่คนทำงานมีจุดมุ่งหมายในการทำงานแตกต่างกันย่อมมีผลต่อการทำงานที่แตกต่างกัน คนบางคนทำงานเพราะชอบงานที่ทำการได้ทำงานเป็นความสุขเรียกได้ว่ามีแรงจูงใจในการทำงาน แรงจูงใจจึงถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลโดยตรงและการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมการทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแตกต่างกันภายใต้สถานการณ์เดียวกันนั้น มิใช่เป็นเพราะมีความรู้ความสามารถมีสติปัญญา ตลอดจนประสบการณ์แตกต่างกันเท่านั้นแต่ปัจจัยที่สำคัญ ยิ่งกว่าประการหนึ่งคือการปฏิบัติงานได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันเป็นเหตุให้แต่ละคนเต็มใจที่จะใช้พลังความสามารถในการทำงานมากขึ้นแตกต่างกันไปด้วย แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับแรงจูงใจนั้น

การปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น นโยบายด้านการบริหาร สิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กร ด้านโครงสร้างขององค์กร วิทยาการต่าง ๆ ที่ใช้ในองค์กรและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ทุกคนต้องมีความสอดคล้องตรงกันในการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบและบุคคลจะปฏิบัติตามบทบาทใด ๆ บทบาทหนึ่ง เมื่อบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรแล้วก็ต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยพยายามยอมรับ ทำความเข้าใจรับรู้ ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ การปฏิบัติงาน คือ การกระทำที่มีต่อ “กิจ” หรือ “ภารกิจหน้าที่” ฉะนั้นการปฏิบัติงานที่เกิดจากแรงจูงใจ จึงโยงถึงปัญหาว่าเพราะอะไรกระตุ้นให้เกิดการกระทำของคนขึ้น สิ่งใดทำให้คนแสดงการกระทำนั้น ๆ เกิดขึ้น ดำเนินไปอย่างไร จากการศึกษาพบว่า แรงขับ คือสิ่งกระตุ้นให้เกิดการกระทำของมนุษย์ แรงขับนำทางหรือเป็นช่องทางเป็นเหตุผลที่จะทำให้เกิดการไปสู่เป้าหมายรวมทั้งการเรียนรู้ระบบที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือการกระทำ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอครั้งแล้วครั้งเล่าตราบที่คนยังดำรงชีวิตอยู่ แม้อารมณ์ก็ถือว่าเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่ง (มัลลิกา คณานุกรณ์, 2547)

การส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้นส่งผลต่อปฏิบัติงานทั้งต่อบุคคลและองค์กร มุ่งหวังให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยจะส่งให้องค์กรมีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานของแต่ละคนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ความพยายามในการทำงาน การสนับสนุนจากองค์กร รูปแบบแสดง ได้ดังนี้ 1. ลักษณะเฉพาะบุคคล 2. ระดับแรงจูงใจระดับความพยายาม 3. แรงสนับสนุนจากองค์กร และองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ กระบวนการทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ค่านิยมและแรงจูงใจสามารถใช้ ความความคิดริเริ่มความคิดสร้างสรรค์ของตนเองและมีโอกาสก้าวหน้าในองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงาน และที่สำคัญมุ่งเน้นในเรื่องของสมรรถนะหลัก 5 ประการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ และการทำงานเป็นทีม

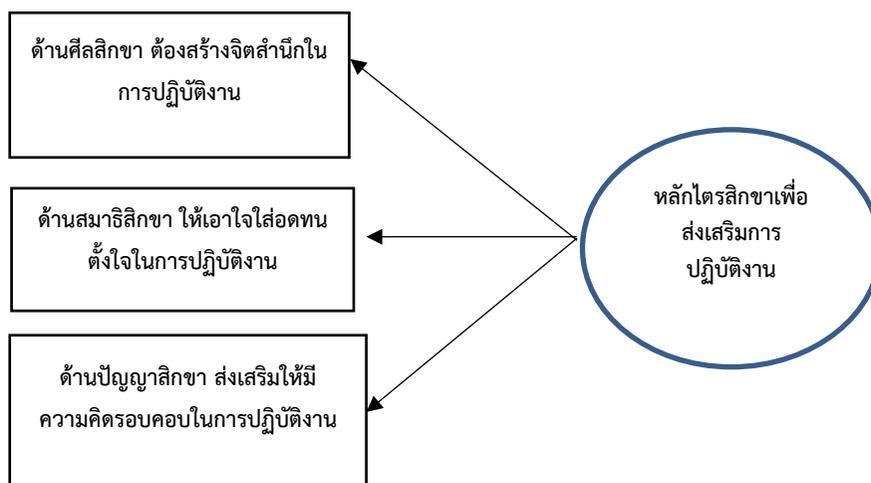
การส่งเสริมหลักพุทธธรรม

การปฏิบัติงานตามหลักพุทธศาสนาเป็นความพยายามในการผสมผสานเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการบูรณาการใช้หลักไตรสิกขาหรือ ศีลสมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานหลักพุทธธรรมคำสอนความรู้สมัยใหม่ ๆ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551) ศีล ในไตรสิกขา ครอบคลุมความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางวัตถุหรือทางกายภาพ และทางสังคม ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในโลกวัตถุ ส่วนความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีพฤติกรรมตั้งงามในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ โดยตั้งอยู่ในวินัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีอาชีพสุจริต ไม่ใช้กายวาจาและอาชีวะในทางที่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายดำเนินชีวิตที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล ในไตรสิกขา ครอบคลุมความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางวัตถุหรือทางกายภาพ และทางสังคม หลักไตรสิกขาในการพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประสงค์ 3 ด้าน เพื่อให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

1. ด้านศีลสิกขา ต้องสร้างจิตสำนึกค่านิยมเคารพกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ความประพฤติสุจริตทางกายวาจาใจส่งเสริมปลูกฝังสนับสนุนค่านิยมการนำหลักศีลธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ด้านสมาธิสิกขา ให้เอาใจใส่อดทนตั้งใจปฏิบัติงานมีความเพียรทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย มีความพยายามอดทน มุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียร ก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ มีความกล้าหาญ กตัญญูรู้คุณ มีจิตใจเมตตา กรุณาโอบอ้อมอารี มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน

3. ด้านปัญญาสิกขา ส่งเสริมให้มีความคิดเห็น ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ที่ดีงาม มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง มีความไตร่ตรองพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความเสียสละหวังดีมีเมตตา สร้างทักษะความรู้และอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่คิด มีความสนใจค้นคว้าหาความรู้ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). 2553) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติงานเป็นปฏิกริยาหรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิตจะสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ก็ตามรวมทั้งที่มีอยู่ภายนอกและการดำเนินงานขององค์กรใดก็ตาม ถ้าจะให้งานดำเนินไปด้วยความเหมาะสมและได้ผล (สมจิตต์ สุพรรณทัศน์, 2547) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานนั้นทุกคนต้องมีความเห็นสอดคล้องตรงกันในการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งดำรงตำแหน่งแต่ละตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ รับผิดชอบหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การปฏิบัติงานจะดำเนินไปด้วยดีก็ต่อเมื่อไม่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายใดก็ตาม มีความคิดเห็นขัดแย้งกันในการที่จะกำหนดหรือนึกคิดหรือคาดคะเนให้ผู้ปฏิบัติทำอะไร อย่างไร (J.W. Getzels, 1957) และในการปฏิบัติงานนั้นจะมีผลรวมของความสัมพันธระหว่ง

1. วัฒนธรรมประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง
2. ลักษณะขององค์กรที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง
3. ตัวบุคคล บุคลิกภาพและความต้องการหรือความจำเป็นเฉพาะตัวของบุคคล

(J.W. Getzels, 1957)

เพราะการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะอาชีพการงานประเภทใด หน้าที่หรืออาชีพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการที่จะเข้าถึงธรรม การที่จะรู้จักโลกหรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงดีว่าอะไรเป็นอะไรจะต้องมีการทำหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ เช่น อาชีพให้ลู่ว่งไปได้ด้วยดีเสียก่อน การที่คนหนึ่งทำหน้าที่โดยตรงของตนโดยไม่มีมลทินต่างพร้อย ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะทำให้รู้จักว่าอะไรเป็นอะไรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก็จักรู้จักชีวิตจิตใจตนเองว่าหมายความว่าอย่างไร ถ้าหากว่าไม่ได้ทำอะไรจริง ๆ จัง ๆ ให้ดีที่สุด ให้ถูกต้องตามอุดมคติของอาชีพหรือของอาชีพนั้น ๆ แล้ว

มันยังน้อยเกินไปที่จะรู้จักตนเอง รู้จักโลก รู้จักกิเลส รู้จักทุกข์และรู้จักความดับทุกข์เป็นต้น (พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญฺโญ), 2543) การปฏิบัติงานยังเป็นผลที่เกิดจากความรู้สัก ความคิดเห็นที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติว่ามีมากน้อยเพียงใด และถ้าพบว่าดีก็จะเป็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แต่ถ้าหากพบว่า ไม่ดีก็จะเป็นความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน (ดารณี จุนเจริญ วงศา, 2543) เพราะการปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์คือ การศึกษาหา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทางต่าง ๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำเอา ความรู้ หลักการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนขอบเขตจำกัดของทรัพยากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงาน ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในหน่วยงาน (นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2549) และที่สำคัญที่มองข้ามไม่ได้ นั่นก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมคิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติและ รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของ ประชาชน

องค์กรใดที่จะบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือบุคลากรในองค์กรและเป็นที่ยอมรับกันว่ามนุษย์ หรือคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสำคัญ ที่สุดตามหลักการบริหาร การเสริมสร้างความต้องการในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร สิ่งที่สำคัญ สำหรับผู้บริหารที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องนั้น ต้องคำนึงถึงบุคลากรหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กร ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการหรือสิ่งจูงใจของ ผู้ปฏิบัติงาน โดยมุ่งอธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรเกิดความพอใจในการ ปฏิบัติงาน

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือ ความสัมพันธ์ ระหว่าง 1) วัฒนธรรมประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 2) ลักษณะ ขององค์กรที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3) ตัวบุคคล บุคลิกภาพและความต้องการหรือความจำเป็น เฉพาะตัวของบุคคล เพราะการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ คือ การศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ และเทคนิควิธีทางต่าง ๆ

สรุป

การปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น นโยบายด้านการบริหาร สิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กร ด้านโครงสร้างขององค์กร วิทยาการ ต่าง ๆ ที่ใช้ในองค์กรและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ทุกคนต้องมีความสอดคล้องตรงกันในการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบและบุคคลจะปฏิบัติตามบทบาทใด ๆ บทบาทหนึ่ง เมื่อ บุคคลเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรแล้วก็ต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยพยายามยอมรับ ทำความเข้าใจรับรู้ ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ การปฏิบัติงาน การส่งเสริมการปฏิบัติงานของ

บุคลากรนั้นส่งผลต่อปฏิบัติงานทั้งต่อบุคคลและองค์กร มุ่งหวังให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยจะส่งให้องค์กรมีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานของแต่ละคนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ความพยายามในการทำงาน การสนับสนุนจากองค์กร รูปแบบแสดง ได้ดังนี้ 1. ลักษณะเฉพาะบุคคล 2. ระดับแรงจูงใจระดับความพยายาม 3. แรงสนับสนุนจากองค์กร และองค์ประกอบภายในตัวบุคคล

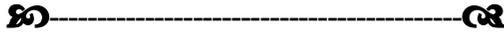
การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง 1) วัฒนธรรมประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 2) ลักษณะขององค์กรที่ผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3) ตัวบุคคล บุคลิกภาพและความต้องการหรือความจำเป็นเฉพาะตัวของบุคคล เพราะการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์คือ การศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ และเทคนิควิธีทางงานต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ดารณี จุนเจริญวงศา. (2548). *การจัดการความรู้*. ชลบุรี: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2549). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2553). *ธรรมานุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 122). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ). (2543). *คู่มือมนุษย์ (ฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). *จิตวิทยากับการสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. (2547). *เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา*. หน่วยที่ 1-7 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง. (2562). *ตัวแบบทฤษฎีการนโนบายสาธารณสุขไปสู่การปฏิบัติ*. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(1), 95-116.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- J.W. Getzels. (1957). *Creativity and Intelligence: Exploration with Gifted Students*. New York: Wiley.

พุทธสันติวิธีกับโครงการพัฒนาธนาคารโค-กระบือที่สร้างสันติสุข
แก่บุคคลและชุมชน*

BUDDHIST PRINCIPLES AND THE CATTLE BUFFALO BANK DEVELOPMENT
PROJECT TO ACHIEVED INDIVIDUAL AND COMMUNITY PEACEFULNESS

เพลินพิศ สืบพานิช

Ploenphis Seubhanich

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author Email: ploenphis.s@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. โครงการธนาคารโค-กระบือในปัจจุบัน 2. แนวทางการใช้หลักพุทธสันติวิธีในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ 3. โครงการธนาคารโค-กระบือสามารถสร้างสันติสุขภาวะให้แก่บุคคลและชุมชนได้อย่างไรโดยศึกษาจากหนังสือรายงานวิจัย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ ซึ่งโครงการธนาคารโค-กระบือเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำ

ผลการศึกษาพบว่า 1. โครงการธนาคารโค-กระบือมีจุดเริ่มต้นมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เมื่อปี พ.ศ.2522 โดยในครั้งแรกกรมปศุสัตว์ได้นำกระบือจำนวน 280 ตัว ไปแจกจ่ายเกษตรกรผู้ยากจนในพื้นที่โครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี 2. การใช้แนวทางพุทธสันติวิธีในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ โดยนำหลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ และอิทธิบาทสี่ มาปรับใช้ในขั้นตอนการรับมอบและการอบรมสมาชิก 3. โครงการธนาคารโค-กระบือ ทำให้คนในชุมชนมีความรับผิดชอบ มีวิริยะอุตสาหะ มีhiriโอดปปะ อดทนต่อการรอคอย มีความขยัน รู้จักการดำรงตน มีความพอเพียง เกษตรกรมีแนวโน้มรายได้มากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการเพราะมีอาชีพเสริมด้านปศุสัตว์ เมื่อคนในชุมชนมีรายได้สูงขึ้นความเหลื่อมล้ำน้อยลง ความขัดแย้งภายในลดลง ทำให้เกิดความสามัคคีและอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข

คำสำคัญ : พุทธสันติวิธี; โครงการพัฒนาธนาคารโค-กระบือ

Abstract

This academic article was intended to study: 1. The cattle buffalo bank project in Thailand. 2 The method of the Buddhist principles that was applied to the cattle buffalo bank development project. 3. How the development project of the cattle buffalo bank can provide peacefulness to individuals and communities, by studying documents, research paper, academic articles, Master and Doctoral thesis. The cattle buffalo bank project is an alternative way to solve poverty and inequality.

The study was found that 1. The cattle buffalo bank project originated from the royal initiative project of King Bhumibol Adulyadej, His Majesty King Rama 9, in 1989, was the first time, the Department of Livestock Development had 280 buffaloes brought to distribute to poor farmers in Prachinburi Province 2. Using the Buddhist principles to develop the cattle buffalo bank project. In this regard, the Billionaire's Heart and Iddhipada IV principles were applied to the delivery and training process. 3) The cattle buffalo bank project has made the people and community responsible, industrious, conscience, patience, diligence, self-preservation, and self-sufficiency. Farmers have increasing trend of income from participating in the program because there were extra occupations in livestock. When people and communities have higher incomes, less inequality, and less Internal conflict lead to reconciliation and peacefulness of the community.

Keywords: Buddhist Principles; The Cattle Buffalo Bank Development Project

บทนำ

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วงปี 2557-2562 พบว่า สัตว์สวนคนจนของไทยนั้นอยู่ระหว่างร้อยละ 6 ถึงร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด สถานการณ์ความยากจนในปี 2564 ปรับตัวดีขึ้น คนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 4.4 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนคนยากจนที่ร้อยละ 6.32 ลดลงจากปีก่อนที่มีสัดส่วนคนยากจนร้อยละ 6.83 ขณะที่เมื่อพิจารณาจำนวนครัวเรือนยากจน พบว่า ในปี 2564 ครัวเรือนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 1.24 ล้านครัวเรือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.79 ของครัวเรือนทั้งหมด ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2563 ที่มีจำนวนครัวเรือนยากจนประมาณ 1.40 ล้านครัวเรือน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้มีนโยบายแก้ปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำมาอย่างต่อเนื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงได้นำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

แก้ปัญหาความยากจน โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริเป็นการต่อยอดมาจากโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ขณะที่รัชกาลที่ 10 ได้ทรงนำรูปแบบ โครงการโคกหนองนา มาแก้ช่วยแก้ปัญหา จึงเห็นได้ว่าสังคมไทยนั้นได้เล็งเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือและเยียวยาแก้ไขปัญหาความยากจนเสมอมา

ในการศึกษารั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดความเป็นมาของโครงการธนาคารโค-กระบือ แนวทางการใช้หลักพุทธสันติวิธีและการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร รายงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความวิจัยหลัก พุทธธรรม วิทยานิพนธ์ และดุขฎิณิพนธ์ต่าง ๆ เป็นการสร้างทัศนคติหรือสร้างผู้มีความเห็นที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกศึกษาใคร่ที่จะหาคำตอบการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ จะสามารถสร้างสันติสุขภาวะให้แก่บุคคลและชุมชนได้อย่างไรซึ่งจะได้ศึกษาวิเคราะห์เป็นลำดับต่อไป

โครงการธนาคารโค-กระบือในปัจจุบัน

1. แนวคิดความเป็นมาของโครงการธนาคารโค-กระบือ

แนวคิดเกี่ยวกับโครงการธนาคารโค-กระบือ เริ่มมาจากการเสด็จพระราชดำเนินออกตรวจเยี่ยมราษฎร ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้กรมปศุสัตว์จัดตั้งธนาคารโค-กระบือเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจน ให้มีโอกาสได้โค-กระบือไว้ใช้แรงงานเป็นของตนเอง โดยการให้ยืมเพื่อการผลิตหรือวิธีการอื่น โดยทรงดำริว่า โค-กระบือ เป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพของเกษตรกรไทย แต่เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำนาส่วนใหญ่ ไม่มีโค-กระบือเป็นของตนเอง ต้องเช่าผู้อื่น ถ้าได้มีโครงการธนาคารโค-กระบือ จะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรโดยให้ยืมเพื่อการผลิต หรือให้เช่าซื้อ เพื่อเป็นของตนเอง กรมปศุสัตว์จึงได้นำกระบือ จำนวน 280 ตัว ไปให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจนในพื้นที่โครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระราชดำริเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2522 (กรมปศุสัตว์, 2560)

2. ความหมายของการไถชีวิตโค-กระบือ และธนาคารโคและกระบือ

การไถชีวิตโค-กระบือ หมายถึง การสละทรัพย์สินเพื่อแลกกับชีวิตโค-กระบือที่กำลังจะถูกฆ่าในโรงฆ่าสัตว์ หรือกำลังจะถูกส่งไปยังโรงฆ่าสัตว์ หรือถูกจัดเตรียมไว้สำหรับการส่งมอบเพื่อวัตถุประสงค์เชิงนโยบายของหน่วยราชการ/ กระทรวง/ หรือรัฐบาล โดยที่ผู้บริจาคทรัพย์สินเพื่อไถชีวิตโค-กระบือ คาดหวังที่จะได้รับผลบุญหรือกรรมดีแก่ตนทั้งในชาติปัจจุบันและชาติหน้า หรือคาดหวังว่าจะทำให้มีอายุยืน เป็นการต่อชีวิตและ แคล้วคลาดจากภัยที่อาจจะประสบทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ปัจจุบัน ธนาคารโค-กระบือ เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางขึ้นว่าเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขออัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งพระราชทานแก่

สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2523 อันเป็นที่มาของคำว่า ธนาคารโค-กระบือ ดังต่อไปนี้

ธนาคารโคและกระบือ ก็คือ การรวบรวมโคและกระบือ โดยมีบัญชีควบคุมดูแลรักษา แจกจ่ายให้ยืม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรและเพิ่มปริมาณโคและกระบือตามหลักการของ ธนาคาร การตั้งธนาคารโคและกระบือ ก็มีใจว่าตั้งโรงขึ้นมาเก็บโคและกระบือ เพียงแต่มี ศูนย์กลางขึ้นมา เช่น อาจจัดให้กรมปศุสัตว์เป็นศูนย์รวม (กรมปศุสัตว์, 2526).

3. ลักษณะของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ (ชคก.) โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ (ชคก.) ซึ่งดำเนินการโดยกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีลักษณะโดยสังเขป ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่มีฐานะยากจน ได้มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงาน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง ทั้งยังเป็นการรักษาชีวิตโค-กระบือ ให้หลุดพ้นจากความตายเฉพาหน้า ได้มีโอกาสขยายพันธุ์เพิ่มขึ้นโดยไม่สูญพันธุ์

การให้บริการ

1. ให้ยืมเพื่อการผลิต
2. ให้เช่าซื้อ
3. ให้ยืมพ่อพันธุ์โค-กระบือ
4. ให้เช่าเพื่อใช้แรงงาน

คุณสมบัติเกษตรกรที่รับการช่วยเหลือ

ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ได้กำหนดคุณสมบัติเกษตรกร ที่จะขอรับบริการตามโครงการ ชคก. ดังนี้ 1. มีสัญชาติไทย อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป (ไม่เกิน 65 ปี) มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ 2. มีอาชีพหลักทำนา ทำไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์ เท่านั้น 3. มีฐานะยากจน (มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ จปฐ.1 ฉบับที่เป็นปัจจุบันของกรมพัฒนาชุมชน) 4. ยินดีให้ความร่วมมือกับทางราชการ และปฏิบัติตามระเบียบของโครงการฯ 5. ยังไม่เคยได้รับโคหรือกระบือจากโครงการอื่น ๆ มาก่อน 6. มีความเหมาะสม และความสามารถที่จะดูแลเลี้ยงดูโคหรือกระบือได้ดี 7. สามารถร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือ โครงการธนาคารโค-กระบือฯ ในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบลได้

การขอรับบริการ

เกษตรกรที่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือจากโครงการ ชคก. สามารถติดต่อขอรับแบบ แสดงความจำนง ขอรับการช่วยเหลือได้ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่

การเตรียมความพร้อมของเกษตรกรก่อนได้รับโค-กระบือ

1. ได้รับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้การเลี้ยงดูโค-กระบือ และระเบียบปฏิบัติโครงการฯ
2. สร้างคอกพักสัตว์ที่มั่นคงแข็งแรง มีที่ให้กินน้ำ ที่ให้อาหาร และที่เก็บมูลสัตว์

3. จัดทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์และสำรองอาหารสัตว์ให้เพียงพอกับจำนวนสัตว์ที่เลี้ยง 4. จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

การทำสัญญายืมโค-กระบือ เพื่อการผลิต

สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเข้าร่วมโครงการฯ จะต้องทำสัญญายืมโคหรือกระบือเพื่อการผลิตต่ออธิบดีกรมปศุสัตว์ โดยมีปศุสัตว์จังหวัดเป็นผู้แทน ระยะเวลาสัญญา 5 ปี หากพบข้อบกพร่องอยู่ที่ผู้เลี้ยงโครงการฯ จะยกเลิกสัญญาและเรียกสัตว์คืน โดยที่เกษตรกรจะไม่ได้รับค่าชดเชยใด ๆ (กรมปศุสัตว์, 2526)

ผลการศึกษาโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ (ธคก)

งานวิจัยของ สุระพงษ์ ศรีปิยะพันธุ์ (2550). ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานโครงการธนาคาร โค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโครงการฯ สาเหตุของปัญหาการดำเนินงานฯ และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือ 236 คน กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ที่มีโครงการธนาคารโค-กระบือ 84 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องข้องกับโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย 20 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโครงการธนาคาร โค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย คือ เกษตรกรได้ขายโค-กระบือของโครงการ ธคก. ไปก่อนกำหนดทะเบียนสัตว์ของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรฯ ไม่เป็นปัจจุบัน และเกษตรกรขาดคุณสมบัติที่สมควรได้รับความช่วยเหลือจากโครงการ ธคก

งานการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นำเสนอโดยผกามาส รุ่งเรือง และคณะ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดสกลนครโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลรูปแบบการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ (ธคก.) ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร และความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้และพื้นที่ถือครอง กับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร พบว่า พื้นที่ถือครองและรายได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ นั่นย่อมแสดงว่า คนที่ยังจน (มีรายได้น้อย) ยังไม่ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมโครงการ ธคก

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.(2561). รายงานการประเมินผลโครงการธนาคารโค – กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ (2559–2560) ผลการประเมิน พบว่า มีเกษตรกรที่สมัคร และผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 31,205 ราย คิดเป็นร้อยละ 173.36 ของเป้าหมายทั้งหมด 18,000 ราย โดยมาตรการที่ 1 (เกษตรกรรายเดิม) ดำเนินการมอบกรรมสิทธิ์โค-กระบือแล้วทั้งหมด 14,019 ราย คิดเป็นร้อยละ 140.19 ของเป้าหมาย 10,000 ราย และมาตรการที่ 2 (เกษตรกรรายใหม่) ได้รับมอบโค-กระบือ ดำเนินการแล้วทั้งหมด 31,205 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย จำนวนโค-กระบือที่ได้รับมอบ 34,619 ตัว แบ่งเป็นโค 22,842 ตัว กระบือ 12,777 ตัว ผลการประเมินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการใช้แรงงานโค-กระบือในการทำเกษตรเนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรมากขึ้น ซึ่งเกษตรกรมีการนำโค-กระบือไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ มาตรการที่ 1 (เกษตรกรรายเดิม) พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 92.27 เลี้ยงโค-กระบือไว้เพื่อขยายลูก รองลงมาร้อยละ 73.74 ใช้มูลสัตว์ไปทำปุ๋ยคอกเพื่อใส่ในแปลงเกษตร ร้อยละ 56.04 เลี้ยงไว้ขาย และมาตรการที่ 2 (เกษตรกรรายใหม่) พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 73.51 เลี้ยงโค-กระบือไว้เพื่อขยายลูก รองลงมาร้อยละ 50.49 ใช้มูลสัตว์ไปทำปุ๋ยคอกเพื่อใส่ในแปลงเกษตร และร้อยละ 29.29 เลี้ยงไว้ขาย เพื่อเป็นรายได้เสริมในการประกอบอาชีพปศุสัตว์ ผลการประเมินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มาตรการที่ 1 (เกษตรกรรายเดิม) มีแนวโน้มรายได้มากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการเพราะมีอาชีพเสริมด้านปศุสัตว์พบว่าได้รับโอนกรรมสิทธิ์แม่โคเฉลี่ย 1 ตัว/ราย คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 28,201 บาท/ตัว ได้รับโอนลูกโคที่เกิดจากแม่โคดังกล่าวเฉลี่ย 2 ตัว/ราย คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 17,288 บาท/ตัว รวมมูลค่าโคทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับโอนกรรมสิทธิ์เฉลี่ย 62,777 บาท/ราย และในส่วนของเกษตรกรที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์กระบือ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์แม่กระบือเฉลี่ย 1 ตัว/ราย คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 32,092 บาท/ตัว จำนวนลูกกระบือที่ได้รับโอนเฉลี่ย 2 ตัว/ราย คิดเป็นมูลค่า 17,396 บาท/ตัว รวมมูลค่ากระบือทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับโอนกรรมสิทธิ์เฉลี่ย 66,884 บาท/ราย

2. แนวทางการใช้หลักพุทธสันติวิธีในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ

2.1 ความหมายและความสำคัญของพุทธสันติวิธี

สันติวิธี มาจากคำว่า สันติ+วิธี สันติ หมายถึง ความสงบ วิธี หมายถึง หนทางหรือแนวทางที่จะกระทำ วิธีที่จะก่อให้เกิดความสงบเช่น เจริญสงบศึกโดยสันติวิธี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) มาจากภาษาอังกฤษว่า Non-violence ซึ่งมีความหมายมุ่งไปที่วิธีหรือเครื่องมือในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ได้แก่ วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต (สำราญสมพงษ์, 2559) สันติวิธี หมายถึง วิธีที่ก่อให้เกิดความสงบสุข เช่น เจริญสงบศึกโดยสันติวิธี วิธีการที่ไร้ความรุนแรง มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม จึงใช้คำว่าจัดการความขัดแย้งโดย

สันติวิธี สันติวิธีจึงมีความสำคัญ 7 ประการ 1. สันติวิธีเป็นวิธีที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม 2. การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี 3. สันติวิธีเป็นวิธีเดียวที่สนับสนุนประชาธิปไตย 4. สันติวิธีเป็นวิธีการสนับสนุนกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน 5. สันติวิธีเป็นวิธีการสนับสนุนความคิดในการจัดการความขัดแย้งทุกรูปแบบ 6. สันติวิธีเป็นวิธีที่น่าจะมีการสูญเสียน้อยที่สุด 7. สันติวิธีมีบทบาทประสานร่องรอยความขัดแย้ง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญญากร), 2547)

พุทธสันติวิธี หรือ สันติวิธีเชิงพุทธ จึงหมายถึง วิธี ข้อปฏิบัติ หรือชุดของวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งที่พระพุทธเจ้า หรือเหล่าสาวกของพระองค์ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ คำว่า จัดการอย่างสันติ เป็นการใช่วิธี ข้อปฏิบัติ หรือชุดของวิธีทุกชนิดที่มีอยู่เข้าไปจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง หรือ ปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมนำไปสู่สังคมแห่งสันติ ถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบในการจัดการความขัดแย้ง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญญากร), 2554). พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ซึ่งสันติภาพในพระพุทธศาสนาเป็นความสงบภายในและภายนอก อัชฌัตตสันติคือ ความสงบใจ และพหิตถสันติคือ ความสงบในสังคม ความสงบภายในเป็นรากฐานที่มั่นคงแก่ความสงบในสังคม ถ้าบุคคลไม่มีความสงบใจ จะไม่มีความสงบในสังคม จึงส่งเสริมให้เกิดสันติภาพทางจิตใจ และสังคม (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560)

2.2 ประเภทของพุทธสันติวิธี

จากการวิเคราะห์ประเภทของสันติวิธีตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาพบว่า พุทธสันติวิธี สามารถแบ่งประเภทเป็น 3 ประเภทคือ

2.2.1 พุทธสันติวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งพุทธสันติวิธีมีมิติในการจัดการความขัดแย้ง 2 มิติ คือ มิติของความขัดแย้งอันเป็นการจัดการความขัดแย้งในเชิงปัจเจก หรือเชิงอัตวิสัย และมิติการจัดการความขัดแย้งด้านนอกอันเป็นการจัดการความขัดแย้งในเชิงสังคม พระพุทธเจ้าถือว่าทรงเป็นบุคคลต้นแบบ เกิดจาก ความขัดแย้งในตัวเอง เรื่อง เทวทูต 4 สุดท้ายพระองค์ทรงพบคำตอบภายหลังบรรลุนิพพานว่า ภาวะที่ไร้ความขัดแย้งในตัวเอง จากนั้นพระองค์ทรงนำเสนอ “แนวคิด” และ “เครื่องมือ” ในการจัดการความขัดแย้งภายในแก่ พระปัญจวัคคีย์ ได้แก่ ธัมมจักรกัปปวัตนสูตร และ อนัตตลักขณสูตร พระองค์ได้ทำหน้าที่จัดความขัดแย้งภายนอกเพื่อให้เกิด สังคมแห่งสันติ หลายกรณีในฐานะ นักเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ไม่ว่าจะกรณี สงครามน้ำ สงครามการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และสงครามน้ำลายหรือสงครามปาก

2.2.2 พุทธสันติวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต หลักการตามที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาคือการนำเสนอเรื่อง ศีล 5 เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของมนุษย์ใน เชิงปัจเจก และป้องกันไม่ให้นักบวชเชิงปัจเจกไปเบียดเบียนและทำ

ร้ายคนอื่นในสังคม หลักการนี้เป็นการ ให้ชีวิตแก่คนอื่นหรือสัตว์อื่น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ชีวิตตนเอง ตามหลักการของ ศีล 5 จัดว่าเป็น บรรทัดฐาน หรือกฎเกณฑ์ทางสังคม ที่มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หลักการนี้เป็น แนวคิดและเครื่องมือสำคัญที่ทำให้มนุษย์นำไปเป็นคู่มือในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และเกิดสันติสุขทั้งภายในและภายนอก

2.2.3 พุทธสันติวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องความต้องการ พระพุทธศาสนาให้คำจำกัดความและท่าทีต่อคำว่า การเรียกร้อง หมายถึง การคว่ำบาตร (ปัตตนิกฺขณกรรม) ลักษณะของการคว่ำบาตรค่อนข้างจะสอดคล้องกับแนวคิดตะวันตกในแง่ของถ้อยคำ เป็นการลงโทษที่ทรงอนุญาตให้สงฆ์ทำแก่คฤหัสถ์ ผู้กล่าวให้ร้ายต่อพระรัตนตรัย โดยสงฆ์ประกาศให้พระภิกษุทั้งหลายไม่ให้คบหา ไม่รับบิณฑบาต ไม่รับนิมนต์ และไม่รับไทยธรรมของคฤหัสถ์นั้น จนกว่าเขาจะรู้สึกถึงโทษที่ตัวเองได้กระทำแล้วหันกลับมาประพฤติตัวดี สงฆ์จึงประกาศระงับโทษให้พระภิกษุทั้งหลายได้คบหาอีกเรียกว่า ปัตตอกุกฺขณกรรม คือ การหยายบาตร ดังนั้น พุทธสันติวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง ในฐานะเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต และในฐานะเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องความต้องการ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญยากร), 2554)

2.3 เครื่องมือของพุทธสันติวิธี

พระพุทธศาสนามองความขัดแย้งเป็นทวิภาวะ มี 2 ประเภท คือ

2.3.1 ความขัดแย้งภายใน (Internal Conflict) หมายถึง ภาวะหรืออาการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคล อันเกิดจากความต้องการของบุคคลที่ได้สั่งสมพฤติกรรมของตนเองจนกลายเป็นจริต เช่น โทสจริต ทำให้เกิดความพยาบาท ความบาดหมาง ความสับสน เป็นต้น

2.3.2 ความขัดแย้งภายนอก (External Conflict) หมายถึง ภาวะของความขัดแย้งที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลขัดกัน ไม่ลงรอยกัน และไม่เห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี ภาษาชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ ผลประโยชน์ ข้อมูล โครงสร้างองค์กร และสังคมที่แตกต่างกัน จนนำไปสู่การปะทะสังสรรค์กัน พระพุทธศาสนามองความขัดแย้งเป็นทวิลักษณะแบ่งออก 2 ประการ คือ 1) ความขัดแย้งในเชิงบวก (Positive Conflict) เป็นความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและองค์กรสังคมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น 2) ความขัดแย้งในเชิงลบ (Negative Conflict) เป็นความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดผลเสียและบรรยากาศที่ไม่ดี มีการสะท้อนออกมาในรูปแบบของความรุนแรง ด้วยการด่า การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย ทำสงคราม ประหัตประหารซึ่งกันและกัน ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา จะใช้คำว่าความขัดแย้ง (Conflict) หรือ ข้อพิพาท (Dispute) ก็ไม่ต่างกัน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2555)

2.4 แนวคิดหลักธรรมพุทธสันติวิธี สันติภาพ 4 มิติ หรือ ภาวนา 4

หลักการและแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาโดยหลักพุทธสันติวิธีมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาของคนและชุมชนในการ ลด ละ เลิก พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลในครอบครัว ในชุมชน โดยหลักสันติภาพ 4 มิติ หรือภาวนา 4

จากการนำเสนอบทความวิชาการในงานวิสาขบูชานานาชาติ ครั้งที่ 15 เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ซึ่งมีการลงพื้นที่จริงตามมิติทางพระพุทธศาสนา ดำเนินการอยู่บนแนวทางทั้ง 4 ประการ คือ 1) การพัฒนากายสะอาด (Physical Development) จุดเริ่มต้นในการพัฒนาควรมุ่งไปที่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอกให้เอื้อการดำรงชีวิตของมนุษย์ 2) การพัฒนาพฤติกรรมสะอาด (Behavior Development) ศิล 5 จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการเสริมสร้างสันติภาพ เพราะศิลปะ 5 จัดได้ว่าเป็น อภัยทาน ที่กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติ และกลุ่มคนต่าง ๆ ไม่หวาดระแวง และหวาดกลัวซึ่งกันและกัน 3) การพัฒนาจิตใจสะอาด (Mental Development) พระพุทธศาสนาถือว่า จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้ และเมื่อจิตที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาจะนำไปสู่ สันติภายใน ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มีจึงนำไปสู่ การจัดกิจกรรมการพัฒนาจิตใจ 4) การพัฒนาปัญญาสะอาด (Intellectual Development) พระพุทธศาสนาเห็นว่า ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก ปัญญาที่เกิดจากการพัฒนา นั้น จะทำให้ตระหนักรู้ถึงการไม่ใช้ปัญญาที่มีไปสู่การแสวงหาประโยชน์ หรือการแก้ปัญหา นำไปสู่ พลังปัญญาพร้อม (Wisdom with) ด้วยการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันตัดสินใจ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2561)

2.5 การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ

การนำหลักศาสนาที่เหมาะสมมาปรับใช้ในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ ได้แก่ หลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ และหลักธรรมอิทธิบาทสี่ พร้อมการปลูกฝังแนวคิดความพอดีหรือความพอเพียง (ศาสตร์พระราชา)

2.5.1 หลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ หลักธรรมที่นำพาสู่ความ ร่ำรวยและมั่งคั่ง อย่างยั่งยืนนั้นโบราณท่านเรียกว่า หลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ (อุ อา กะ สะ) โดยที่มีสาระสำคัญโดยสรุป 4 ประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง : ขยันหา (อุฏฺฐานสัมปทา) หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร เสาะแสวงหาหนทาง วิธีการในการทำมาหากิน รวมถึงกินลึกลงไปในเรื่องของควมมีศีลธรรมและคุณธรรมนำทางความขยันนั้น เป็นไปในลักษณะของความขยันใน สัมมาอาชีพ เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม หากเป็นความขยันที่ผิดเพี้ยนจากครรลองคลองธรรมนำไปสู่การประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วนั้น ไม่ใช่ความหมายของคำว่าขยันตามหลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ

ประการที่สอง : รักษาดี (อารักขสัมปทา) หมายถึง การเก็บรักษาทรัพย์สิน เป็นการต่อยอดมาจากเงินทองที่เราขยันหามาจากสัมมาอาชีพที่สุจริต รวมถึงจัดการทรัพย์สินให้คงอยู่

ออกดอกออกผลตามมาด้วย เป็นการเก็บรักษาและใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการบริหารจัดการอย่างรอบคอบและมีสติ ใช้สติและความรู้ที่เท่าทัน ให้อยู่เหนือกิเลส หรือไม่ให้ถูกความโลภครอบงำ

ประการที่สาม : ผูกไมตรีกับกัลยาณมิตร (กัลยาณมิตรตตา) หมายถึง การรู้จัก คบคนดี มีความเป็นเพื่อนแท้เพื่อนยอมนำพามิตรไปในเส้นทางที่ดีหลักธรรมข้อนี้ ต่อยอดมาจาก การขยันหา และรักษาดี จึงต้องมีเพื่อนที่ดีด้วย

ประการที่สี่ : ดำรงชีวิตแบบพอเพียง (สมชีวิตา) หมายถึง การรู้จักคุณค่าของทรัพย์สิน เงินทองที่หามาได้ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย มีความพอประมาณ ความสมเหตุสมผล ความสมดุล และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต

2.5.2 หลักธรรมอิทธิบาทสี่หลักความสำเร็จปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1. ฉันทะ: รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักแต่ว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

2. วิริยะ: สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้งไม่ทอดลอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

3. จิตตะ: ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝนตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

4. วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่อง ขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลองวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2545)

3. โครงการธนาคารโค-กระบือสามารถสร้างสันติสุขภาวะให้แก่บุคคลและชุมชนอย่างไร
สิ่งสำคัญที่สุดของความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือ คือ การร่วมมือกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ วิธีการร่วมมือซึ่งกันและกัน (Collaborating Approaches) หมายถึง การประสานความร่วมมือ การผสมผสาน หรือแก้ไขปัญหาคาใจที่บุคคลพยายามที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความต้องการของฝ่ายอื่นด้วย (สุรพล สุขะพรหม และคณะ, 2555)

วัตถุประสงค์ของผู้ให้ หากเป็นรัฐคือการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ หากเป็นบุคคลทั่วไปคือ ต้องการให้สัตว์รอดพ้นจากการถูกล่าโดยหวังว่าจะรับได้อานิสงส์แห่งบุญนั้น ขณะที่วัตถุประสงค์ของผู้รับคือ การมีรายได้ที่มากขึ้นเพื่อมาจุนเจือครอบครัว

โครงการธนาคารโค-กระบือ ทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มรายได้มากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการเพราะมีอาชีพเสริมด้านปศุสัตว์ พบว่าเกษตรกรได้รับโอนกรรมสิทธิ์โคมูลค่าทั้งหมดเฉลี่ย 62,777 บาท/ราย และได้รับโอนกรรมสิทธิ์กระบือทั้งหมดเฉลี่ย 66,884 บาท/ราย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561). เมื่อคนในชุมชนมีรายได้สูงขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความเหลื่อมล้ำน้อยลง มีความพึงพอใจมากขึ้น ความขัดแย้งภายใน (Internal Conflict) ลดลง คนมีความสุข ชุมชนมีความสมานฉันท์มากขึ้น

สรุป

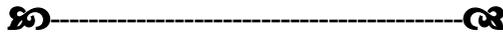
โครงการธนาคารโค-กระบือ ริเริ่มจากราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 44 ปี วัตถุประสงค์ของโครงการได้เปลี่ยนไปจากการให้เช่าโค หรือให้เลี้ยงเพื่อให้ได้ลูกเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองไว้ใช้เป็นปัจจัยการผลิตทางการเกษตร มาเป็นการเลี้ยงโค-กระบือไว้เพื่อขยายลูก ใช้มูลสัตว์ไปทำปุ๋ยคอกจำหน่าย หรือใส่ในแปลงเกษตรและเลี้ยงไว้ขายเพื่อเป็นรายได้เสริมในการประกอบอาชีพปศุสัตว์ เป้าหมายหลักของรัฐยังเป็นการแก้ปัญหาความยากจน (Poverty) และความเหลื่อมล้ำ (Inequality) ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุของความขัดแย้งภายใน (Internal Conflict) การใช้หลักพุทธสันติวิธีในการพัฒนาโครงการธนาคารโค-กระบือ ด้วยการพัฒนาคนเพื่อปรับชุดความคิด (Mind Set) มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาของคนและชุมชนในการ ลด ละ เลิก พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วยหลัก สันติภาพ 4 มิติ หรือ ภาวนา 4 และใช้หลักธรรมสำหรับการพัฒนาธนาคารโค-กระบือ ได้แก่ หลักธรรม หัวใจเศรษฐี และ อิทธิบาทสี่ ให้คนในชุมชนมีความรับผิดชอบ มีวิริยะอุตสาหะ มีhiriโอบิปะ อดทนต่อการรอคอย มีความขยัน เกือบอม รู้จักการดำรงตน มีความพอเพียง ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความพึงพอใจมากขึ้น ทำให้เกิดความสมานฉันท์และอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2526). โครงการธนาคารโค-กระบือ ตามพระราชดำริ. สืบค้น 25 มกราคม 2566, จาก: <https://web.ku.ac.th/king72/2526/bankko.ht>
- _____. (2539). โครงการธนาคารโคและกระบือ. สืบค้น 25 มกราคม 2566, จาก <https://www.web.ku.ac.th/king72/2539/kaset7.htm>
- _____. (2560). โครงการธนาคารโค-กระบือ ตามพระราชดำริ. สืบค้น 25 มกราคม 2566, จาก: <https://pvlo-cmi.dld.go.th/Doc/.khxng-nihlwng/khorngkar-thnakhar-kho>
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ผกามาส รุ่งเรือง และคณะ. (2551). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://esd.kps.ku.ac.th/kukconference/img/gallery/article>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *ธรรมนุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญยากกร). (2547). *รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี กรณีลุ่มแม่น้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2554). *พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2552*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2555). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สุรพล สุธะพรหม และคณะ. (2555). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำราญ สมพงษ์. (2559). *ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเพื่อสันติภาพในสื่อออนไลน์ตามแนวทางพุทธสันติวิธี : กรณีศึกษาเว็บไซต์หนังสือพิมพ์คมชัดลึก* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *Poverty and Inequality Report*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <http://www.nesdc.go.th>

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). รายงานการประเมินผล
โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ปี 2559-2560.
สืบค้น 25 มกราคม 2566, จาก [https:// www.oae.go.th/ assets/ portals /1
/fileups/evaoaedata/files/2559-2560.pdf](https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/evaoaedata/files/2559-2560.pdf)
- สุระพงษ์ ศรีปิยะพันธุ์. (2550). การศึกษาปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขการดำเนินงาน
โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย
(วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การยอมรับเสียงข้างมากเคารพเสียงส่วนน้อย*
ACCEPTING THE MAJORITY, RESPECTING THE MINORITY

กาญจนา ดำจิติ
Kanjana Damjuti
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author Email: kanjana.dam@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย คือ หลักการถือเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย ทั้งนี้การเคารพต่อสิทธิของเสียงข้างน้อยโดยที่ไม่ขัดต่อหลักการถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ที่จะต้องกระทำโดยให้เป็นไปตามหลักฉันทามติซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันที่มีลักษณะเป็นการยอมรับแบบเอกฉันท์ของประชาชน เสียงของประชาชนเป็นเสียงที่สุจริตเป็นเสียงที่มอบให้ตัวแทนนำไปทำหน้าที่แทนเป็นตัวแทนที่ยึดหลักสุจริตและซื่อตรงต่อประชาชน มีหิริ และโอตัมปะต่อทุกเสียงที่มอบความไว้วางใจ ประชาธิปไตยจะแข็งแรง

คำสำคัญ: การยอมรับ; เสียงข้างมาก; เสียงส่วนน้อย

Abstract

This article aimed to study the democratic system of government by adhering to the principle of public participation as the fundamental principle of democracy. the principle of majority vote coupled with respect for the rights of the minority. However, the right of the minority is respected, which is not contrary to the principle of majority vote. That must be done in accordance with the consensus principle, which is a collective agreement that looks like a unanimous acceptance of the people. The voice of the people is the voice of righteousness and good faith, given to representatives to act on their behalf, representing in

good faith, with Hiri, moral shame and Ottappa, moral fear, to every voice given. Then, democracy will be strong.

Keywords: acceptance; majority vote; minority voice

บทนำ

ประชาธิปไตย หน้าตาเจ้าเป็นอย่างไร ใกล้เทศกาลการเลือกตั้งแล้ว ที่หลายคนร้องเรียกหา แต่ขาดการสานต่อ ไม่ใช่แค่เลือกตั้งแล้วใช้เสียงข้างมากตัดสินว่าใครจะได้เป็นรัฐบาล เป็นพวกเราหรือพวกเขาแค่นั้น แต่หน้าที่ของคนไทย ปัญหาใหญ่อยู่ที่ว่า เราได้ทำหน้าที่ของตนเองตามสิทธิหน้าที่ของพลเมืองภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแล้วหรือยัง จากสถิติการออกไปใช้สิทธิออกเสียงที่ผ่านมาก็ยังไม่เห็นถึงความกระตือรือร้นในการไปใช้สิทธิเท่าที่หวัง หลังจากที่เรผ่านเหตุการณ์หลาย ๆ เรื่อง ที่ผ่านมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2550 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกคนและทุกภาคส่วนในสังคม โดยยึดหลักเสียงข้างมากและเคารพเสียงส่วนน้อย จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2560 และกำลังจะมีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 กับการเสนอนโยบายใหม่ ๆ ของพรรคการเมืองเดิมที่แตกหน่อเพื่อรวมกอใหม่

แนวคิดหลักการเสียงข้างมากและสิทธิของเสียงข้างน้อย

จากแนวคิดหลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) และหลักการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ในการตัดสินข้อขัดแย้งทุกระดับ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2519) เหมือนกับอดีตรัฐบาลที่ผ่านมามีคำพูดติดปากเสมอว่า มาจากเสียงข้างมาก แต่ที่มาของเสียงโปร่งใสหรือไม่อย่างไร โดยหลักการเสียงข้างมากแล้ว หมายความว่า การตัดสินใจใด ๆ ของกลุ่มหรือคณะบุคคล หรือการกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็แล้วแต่ หลังจากที่ได้มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพอสมควรแล้ว ก็ให้ตัดสินเป็นข้อยุติโดยถือเสียงข้างมากเป็นเสียงชี้ขาด เพื่อให้สามารถดำเนินการเป็นรูปธรรมต่อไปได้ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะเป็นผู้ที่ได้รับเลือก หรือในการออกเสียงประชามติ เรื่องที่มีผู้เห็นด้วยมากที่สุดจะได้รับการนำไปปฏิบัติ หรือกรณีการออกเสียงลงมติในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็จะใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน เป็นต้น (วิสุทธิ โปธิแทน, 2550) ในขณะที่เดียวกันข้อเสนอแนะความคิดเห็นของคนกลุ่มน้อยก็ต้องรับฟัง

อย่างไรก็ตามหลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ต้องดำเนินควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการใดๆ ที่เห็นแก่ผลประโยชน์ของกลุ่มพวกพ้องตน แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคมทุกฝ่ายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดย

ฝ่ายเสียงข้างน้อย (Minority Right) จะต้องได้รับความคุ้มครอง ขณะที่ต้องยอมรับฟังจากเสียงส่วนใหญ่ไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในสังคม

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 110 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเสียงข้างมากไว้หลายมาตรา โดยส่วนใหญ่จะใช้เสียงข้างมากในการลงมติ วินิจฉัยข้อปรึกษา หรือการวินิจฉัยชี้ขาด ดังปรากฏในมาตรา 126, มาตรา 140, มาตรา 143, มาตรา 165, มาตรา 216, มาตรา 278 และ มาตรา 291 ดังนี้ มาตรา 126 การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตาม มาตรา 156 และมาตรา 157 สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมาก เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550)

สิทธิของเสียงข้างน้อย

ตามหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีหนึ่งเสียงหนึ่งสิทธิอย่างเสมอภาค ถึงแม้ว่าในสังคมแห่งความเป็นจริง ไม่มีหลักการที่เสียงข้างมากจะเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อยก็ตาม แต่ในแง่ของกฎหมายทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้เสียงข้างน้อยยังคงสิทธิ เสรีภาพ ที่จะนำเสนอแนวคิดตนเองต่อสังคม จนอาจกลายมาเป็นเสียงข้างมากได้ในอนาคต แมคแกน ได้สรุปแนวคิดเรื่องหลักการเสียงข้างมากที่มุ่งพิทักษ์สิทธิของเสียงข้างน้อยว่า หลักการนี้ทำให้มั่นใจได้ว่า จะไม่มีผู้แพ้อาร ฝ่ายที่ชนะซึ่งเป็นเสียงข้างมากในวันนี้อาจกลับกลายเป็น ฝ่ายแพ้ได้ในวันข้างหน้า และฝ่ายที่แพ้ในวันนี้ก็อาจกลับกลายเป็นฝ่ายชนะได้ในวันหน้าเช่นกัน ฉะนั้น ฝ่ายที่ชนะจึงต้องปกป้องเสียงส่วนน้อย ไม่รุกไล่จนอีกฝ่ายไม่มีที่ยืน (McGann & Anthony, 2006)

สังคมวันนี้

ในความเป็นจริงประชาชนรากหญ้า สนใจเรื่องปัญหาปากท้องและความอยู่รอดมากกว่า การเลือกตั้ง เพราะใครจะเป็นรัฐบาลความจนก็ยังคงทนและคงที่ ซึ่งเป็นสัจจะธรรมของชีวิตไปแล้ว ที่จะต้องอยู่ให้ได้กับความยากจนนั้น ยกเว้นคนบางกลุ่มที่รวยหลบใน เพราะลักลอบเงินผู้บ่อย บ้างว่าจงพระ บ้างว่าจะไว้ชื่อชายที่ดินต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้บริหารหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตื่นกันซะที หลังจากทำงานแบบหลับในหลบนอก ยกกันทุกจบ พบกันทุกหอย่อมหญ้า เป็นหนึ่งเหตุการณ์ของเสียงข้างน้อยที่กล้าทำ ได้รับการเหลียวแลจากรัฐ ทำให้สังคมได้ตื่นตัว ทำให้พบตัวเลขการลักลอบขยายผลไปสู่การตรวจสอบและติดตามเป็นเสียงข้างน้อยที่มีประสิทธิภาพและจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

จนกระทั่งวันนี้คนจากเสียงส่วนใหญ่ นักการเมืองที่หลายคนศรัทธา กลับฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมร้ายแรง บุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติ บางคุณขาดคุณสมบัติในการครอบครองที่ดิน ศาลฎีกามีคำพิพากษาคัดสิทธิ์ทางการเมือง และตัดสิทธิ์เลือกตั้ง เพราะฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม บางคนก็ศาลฎีกามีคำพิพากษาคัดสิทธิ์ทางการเมืองคดีทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทรและอีกหลาย ๆ คดี

กระบวนการการมีส่วนร่วม

จากเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย สู่กระบวนการการมีส่วนร่วมในสังคม ที่ต้องปลูก ระดมและรัฐต้องสร้างกระแสการมีส่วนร่วมให้เห็นผลเกิดเป็นรูปธรรมจริงในสังคม เช่น กรณีข่าวน้องแบม รัฐต้องสร้างโอกาสให้สังคมเห็นผลของการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ให้คนตื่นตัวในการร่วมกันตรวจสอบและติดตามการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตามสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ (บวรศักดิ์ อูวรรณโณ, 2542) ภายใต้หลักการแห่งรัฐธรรมนูญว่าประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ใน 5 ลักษณะ

1. มีส่วนร่วมในการรับรู้ (ความเป็นไปของการบริหารราชการแผ่นดินทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มากขึ้น)
2. มีส่วนร่วมในการคิด (ร่วมกับองค์กรทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญตั้งขึ้น)
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ปัจจุบันหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ได้มีการทำประชาพิจารณ์ขอความคิดเห็นจากประชาชน ก่อนดำเนินการ)
4. มีส่วนร่วมในการกระทำการบางอย่าง (ร่วมกับรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
5. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ (องค์กรที่ใช้อำนาจรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทางการเมืองหรือ ข้าราชการประจำ)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

โดยรัฐสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ได้คะแนนเสียงที่ประชาชน มาใช้สิทธิมากที่สุด เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วม (กาญจนา คำจตุติ, 2557) โดยการ

1. การให้การยอมรับ (Accept) การส่งเสริมต้องเริ่มต้นที่การให้การยอมรับการเป็น สมาชิกของสังคม กลุ่มต่างๆ ในการทำกิจกรรมทางการเมือง
2. การให้ความสำคัญ (Importance) โดยการให้ความสำคัญกับทุกเสียง และร่วมกัน ค้นหาสาเหตุของปัญหา รับฟังเสียงประชาชนเพื่อเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหา
3. การให้โอกาส (Opportunity) ในการนำเสนอปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการของสังคม ให้โอกาสประชาชน
4. การให้ความรู้ (Knowledge) ต้องให้ความรู้ การให้ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุก คนทุกสังคม โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ การเข้าประชาสัมพันธ์ตามหน่วยงาน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ โดยเฉพาะก่อนเลือกตั้ง

แนวทางการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

สังคมวันนี้ควรเป็นสังคมที่ใช้สติ ไตร่ตรองก่อนลงคะแนน เลือกพรรคหรือเลือกพวก ขอให้นึกถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

1. เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น สิทธิ เสรีภาพใน ชีวิตและร่างกาย สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นส่วนตัวการเรียกร้องที่ไม่ เดือดร้อนคนอื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เป็นต้น
2. รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้และรักษาสิทธิของตนเอง เช่น การ รักษาสิทธิในการเลือกตั้งเพื่อป้องกันไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง

3. รมรณรงค์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และปลูกฝังแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนให้แก่ชุมชนหรือสังคมตามสภาพและบทบาทที่ตนพึงกระทำได้ เช่น ให้ความรู้กับสมาชิกครอบครัว จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายไปยังสถาบันอื่น ๆ ในสังคม เช่น สถานศึกษา เป็นต้น

4. ร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานขององค์กรที่ปฏิบัติงานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

5. การปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวไทยตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น การเสียภาษีให้รัฐเพื่อนำเงินนั้นมาใช้พัฒนาประเทศ การเข้ารับราชการทหาร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการป้องกันประเทศ หรือการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ได้คนดีเข้าไปบริหารบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นต้น

6. ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สามารถทำได้ โดยการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารการทุจริตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งประจำเขต เป็นต้น (ไพศาล ภูไพบูลย์ และคณะ, 2522)

หลักสุจริตธรรม

สุจริต เป็นหลักการที่ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งควรยึดเป็นแนวปฏิบัติ นำมาซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทยในปัจจุบันนั้น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งนั้นจะทำให้ต้องให้นักการเมืองต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล ก็กล่าวได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองนั้นต้องมีคุณธรรมจริยธรรม หรือมีสุจริตธรรมในตนเอง

สุจริต หมายถึง การประพฤติชอบ ประพฤติดี ส่งผลให้ผู้ประพฤติประสบกับสิ่งที่ดี เช่น ช่วยประชาชนแก้ปัญหา พูดความจริง พูดจาไพเราะ ปราศจากอคติต่อผู้อื่น เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556)

ความประพฤติชอบเกิดได้ 3 ทาง คือ

1. กายสุจริต คือ การทำความดีทางกาย เช่น แบ่งปันสิ่งของแก่ผู้ที่เดือดร้อน เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบบังคับ ไม่เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล ตั้งใจสงเคราะห์ประชาชน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทุกคะแนนเสียงของประชาชน และต้องซื่อตรงและปฏิบัติอย่างมีศีลต่อเสียงของพี่น้องประชาชน

2. วชิสุจริต คือ การทำความดีทางวาจา เช่น พูดจาไพเราะ พูดแต่ความจริง พูดให้กำลังใจ เป็นต้น เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วย วาจา ละเว้น

การพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ไม่ตั้งใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็น แก่ผลประโยชน์ใด ๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคีละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้า พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสาระเกิดประโยชน์และถูกกาลเทศะ เช่นการหาเสียงไม่ควรใช้คำพูดจาที่สร้างความแตกแยก พูด รณรงค์ หาเสียง ที่ไม่โอวาทเพื่อให้ได้คะแนน โฆษณายี่ห้อที่ซื้อสัตย์ต่อประชาชน เพื่อประชาชนทุกเสียง

3. มโนสุจริต คือ การทำความดีทางใจ เช่น ปราบปรามให้ผู้อื่นมีความสุข คิดแต่สิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง เป็นต้น เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภคิดฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่คิดเบียดเบียน แต่มีจิตที่มุ่งมั่นตั้งความปรารถนาดีต่อประชาชน มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็น ถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ คิดดีต่อส่วนรวมอยากเห็นบ้านเมืองเจริญ ประชาชนมีกินพอใช้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555)

หลักโลกปาลธรรม

ในช่วงใกล้เลือกตั้งนี้ ลองใช้สติพิจารณานักการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ภูมิหลังหรือผลงานที่ผ่านมาเป็นเช่นไร เป็นผู้มีคุณสมบัติเกรงกลัวต่อการทำผิดต่อประชาชนหรือไม่ ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิดหรือถูก ไม่ละอายต่อการเบียดเบียนประชาชน ขาดสุจริตธรรมไม่นำโลกปาลธรรมไปใช้ โลกปาลธรรม มี 2 ประการ ได้แก่ 1) หิริ ความละอายแก่ใจต่อการทำความชั่ว 2) โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป (การกระทำความชั่ว) หิริโอตตปปะ หิริ คือ ความละอายแก่ใจในการทำ ความชั่ว โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป เกรงกลัวต่อการทำผิด กฎหมาย ผิดต่อทุกคะแนนเสียงที่มอบให้ ที่นักการเมืองควรยึดถือปฏิบัติ

หิริ หรือความละอายแก่ใจในการทำบาป หากหิริเกิดขึ้น สามารถหยุดตัวเองไม่ให้ความชั่วชนะใจ เพราะมีความละอายที่จะคิด จะพูด หรือจะกระทำ ความชั่วเหล่านั้น หิริเกิดขึ้นได้จากการอบรมเลี้ยงดู ฝึกฝนตนเอง การคำนึงถึงประชาชน สามารถคุ้มครองสังคม ให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขได้

โอตตปปะ หรือ ความเกรงกลัวต่อบาป หากคนกลัวแต่กฎหมาย ไม่กลัวกฎแห่งกรรม สังคมนี้อาจมีแต่คนหากินกับการหาช่องโหว่ของกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม สังคมควรมีส่วนรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยคนในสังคมควรยกย่องผู้กระทำดี มีศีลธรรม และตำหนิผู้ประพฤติชั่ว ไม่ใช่ยกย่องผู้มีเงินมีอำนาจ โดยไม่สนใจที่มาของเงินและอำนาจเหล่านั้น ให้ออกาสคนกลับใจ

สำหรับนักการเมืองผู้ที่มีคุณธรรม มีโอตตปปะ คือความเกรงกลัวต่อบาป เข้าใจในกฎแห่งกรรม เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่ว่าจะทำความดีทางกาย วาจา ใจก็ดีหรือจะทำความชั่วด้วยกาย วาจา ใจก็ตาม รู้ว่ากรรมดีหรือกรรมชั่วส่งผลให้ผู้ที่ประกอบกรรมนั้น ได้รับในชาตินี้

และชาติต่อ ๆ ไป ก็จะไม่กล้าทำความชั่ว เพราะกลัวบาป กลัวโทษ กลัวทุกข์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง จึงพยายามทำความดีเสมอ เรียกว่ามีสติ มีปัญญา รักษาตนให้พ้นภัย

ส่วนผู้ที่ขาดคุณธรรม หิริ โอตตัปปะ จะไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงไม่ละอายต่อบาป ไม่เกรงกลัวต่อบาปสามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง เนื่องจากไม่มีหิริ โอตตัปปะ

สรุป

จากเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย ผู้กระบวนกรการมีส่วนร่วมในสังคม และแนวทางการปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่พลเมือง ในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และตรวจสอบติดตาม โดยรัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนั้น โดยการการยอมรับเสียงข้างน้อย ให้มีความสำคัญกับข้อเสนอ ปัญหา และสาเหตุ ให้โอกาสคนทำดีได้นำเสนอความจริง และให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเป็นจริงแก่สังคม เพื่อให้ประชาชนรู้และสำนึกในสิทธิหน้าที่พลเมืองของรัฐ เข้าใจในสิทธิของตนเอง ใช้สติพิจารณาชั่งน้ำหนักก่อนไปเลือกตั้งมุ่งนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผลนั้นเช่นกัน

อ้างอิง

- กาญจนา คำจตุ. (2557). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2519). *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: พิชฌเนศ.
- บรรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2542). *รัฐธรรมนูญปัจจุบันกับการปฏิรูปการเมือง*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ไพศาล ภูไพบูลย์ และคณะ. (2522). *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.1*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิสุทธิ โปธิแทน (2550). *แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- McGann & Anthony. (2006). *The Logic of Democracy: Reconciling Equality, Deliberation, and Minority Protection*. Michigan: The University of Michigan Press.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบุลย์ในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุรินทร์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดิวิติ หมั่นมีและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้ ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา. //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //(ครั้งที่พิมพ์). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ). //ชื่อเรื่อง. //(เลขหน้าที่อ้าง). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระสุกิจจ สุจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวิระ, *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร, //ปีที่(ฉบับที่), //เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, /วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์:// สำนักพิมพ์.

พระปลัดสมพงษ์ กวีวิโส (พระราชา). (2558). *รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นรุ่นใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. (2559, 5 กุมภาพันธ์). อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี, // จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2560). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. สืบค้น 20 มีนาคม 2560, จาก <http://www.dhammadharm.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2017). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2017, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง. //(พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ) // ราชกิจจานุเบกษา. // เล่ม ตอน. // หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์, วัน เดือน). // ชื่อบทความ. // ชื่อหนังสือพิมพ์. // น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียวพระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (16 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำกรวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

.....

.....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (16 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (16 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยต่อวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (16 pt)

(16 pt) นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และหรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (16 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสารสหวิทยาการ นวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เพ็อกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

E-mail:

Abstract (16 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis, Findings were as follows: (present
only the most interesting research findings).....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (16 pt) (Not more than 300 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (16 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.....

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.....

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.....

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (16 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

.....

.....

.....

Discussion (16 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Body of knowledge (16 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (16 pt)

(16 pt) Summarize all research findings in brief, concise and to the point with recommendations derived from the research work as to use the research results and recommendation for further research.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

เนื้อหา (16 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

Content (16 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

.....

.....

